

KADINLAR ATLASI

Alaca Heyheyler

Editör: Arzu Yayıntaş

“Bu kitabı, Gülçin Aksoy ve kadınların görünürlüğüne emek veren tüm kadınlara adıyoruz.”

Alaca Heyheyler

Kadınlar Atlası | The Women's Atlas

DEPO

8.12.2023-17.02.2024

[SAHA]

BİZE AİT BİR ODA A ROOM OF OUR OWN

09.05 - 04.06.2017

ARK KÜLTÜR

AÇILIŞ OPENING

09.05.2017 18:30 - 20:30

KILIÇALI PAŞA MAHALLESİ

BATARYA SK. NO:2

34430 BEYOĞLU / İSTANBUL

0 212 243 0770 - 0 212 243 0788

PAZARTESİ SALI HARİÇ

EVERYDAY EXCEPT MONDAY AND TUESDAY

11:00 - 19:00

BİLGİ İÇİN FOR INFO

bizeaitbiroda@gmail.com

ADA TUNCER

ARZU ARBAK

ARZU YAYINTAŞ

ECEM YERMAN

ECE ELDEK

ELİF VAROL ERGEN

FATOŞ IRWEN

GİZEM AKSU

GÖKÇE DENİZ BALKAN

GÜNEŞ TERKOL

İŞİL EĞRİKAVUK

MERVE ÇANAKÇI

NANCY ATAKAN

NERİMAN POLAT

NURCAN GÜNDOĞAN

ODA PROJESİ

ÖZGÜL ARSLAN

SEÇİL YERSEL

SENA BAŞÖZ

SEVİL TUNABOYLU

SEZGİ ABALI

YASEMİN NUR

ALACA HEYHEYLER

Arzu Yayıntaş - Güneş Terkol - Sevil Tunaboylu

Editör ve Yayına Hazırlayan

Arzu Yayıntaş

Tasarım

Kültür Fizik Tasarım

Düzeltili

Asena Günal

Fotoğraflar

Künyede belirtilmediği sürece fotoğraflar, “Kadınlar Atlası” sergisindendir ve Alaca Heyheyler’e aittir .

Kapak fotoğrafı, Glayds Ingle’in 1926 yılında yaptığı “Havada Tekerlek Değişimi” gösterisinin videosundan alınmıştır.

@2024 Alaca Heyheyler

Bu kitap SAHA Sürdürülebilirlik Fonu’nun destekleri ile hazırlanmıştır.

Kitabın her hakkı saklıdır. Tamamı ya da bölümleri fotokopi, ofset, teksir, elektronik ya da başka yollarla çoğaltılamaz. Yasal sınırlar içinde ve kaynak göstererek yapılacak alıntılar dışında her türlü kullanım ve yararlanma yayıncının önceden yazılı iznine tabidir. Bu kitapta yer alan görüş ve düşünceler yazarlarına aittir.

www.alacaheyheyler.com

alacaheyheyler@gmail.com

@alacaheyheyler

“Bize Ait Bir Oda” sergisi kurulum hazırlıkları

“Bize Ait Bir Oda” sergisinde “Ay adırlı” yerleştirmesi giriş kapısı

İçindekiler

9

Sunuş / Arzu Yayıntaş

31

Kadınların Hafızası ve Direnişi: Kadınlar Atlası / Alaca Heyheyler

Kadınlar Atlası Bölümleri

51

Kız Çocukluğu

71

Ergenlik ve Aile

93

Cinsellik

119

Beden, Zihin ve Ruh Bütünlüğü

145

Duygusal İlişkiler ve Bağlar

165

Kız Kardeşlik

177

Evde, İşte, Sokakta Kadın Başına

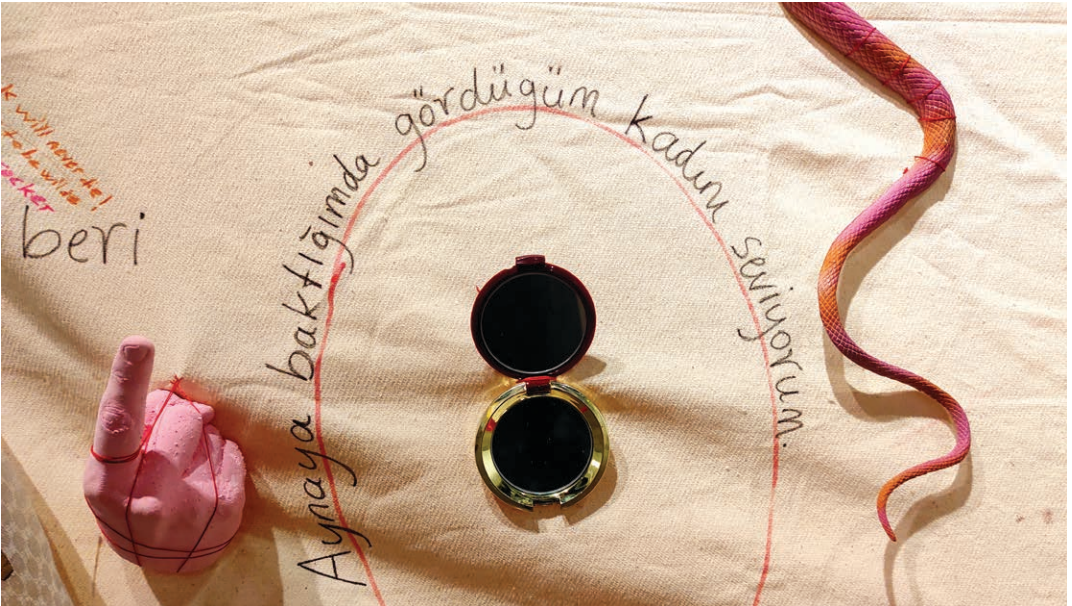

“Gecikmiş Bir Kucaklaşma” etkinliğinden bir detay

Sunuş

“Kadınlar Atlası”, Alaca Heyheyler Sanatçı Kolektifinin kadınların katılımıyla hazırladığı ikinci kitap olarak okuyucu ile buluşuyor. Birincisinde, doğurganlığa, anneliğe ve dişil döngülere odaklanılmıştı; bu kitapta ise kız çocukluğumuzdan başlayarak tüm kadınlık sürecimize derin bir yolculuk yapıyoruz. Bu yayınımıza da, diğerinde olduğu gibi bir sergi eşlik etti; ancak bu seferki serginin işlevi biraz daha farklıydı. İlkinde, “Bize Ait Bir Oda” sergisi kitap için, kitabın okunmasına bir mekân yaratmak için tasarlanmıştı. Sergi öncesinde ve süresince toplanan cevaplardan oluşan “Kadınlar Atlası”nda ise sergi, kitabın yazım aşamasının bir parçası olarak kritik bir rol oynadı.

“Kadınlar Atlası” kitabı, Alaca Heyheyler’in bugüne kadar yaptığı çalışmaları anlatan bir giriş yazısı ile başlıyor ve ardından 80’e yakın kadının kadınlık deneyimleriyle ilgili sorulara verdiği cevaplarla devam ediyor. Kitabın giriş yazısında, Alaca Heyheyler’in bir araya gelişi, düzenlediği atölyeler, ilk sergi ve kitabın ortaya çıkış hikâyesi detaylı bir şekilde aktarılıyor. Kadın sanatçıların, özellikle de feminist sanatçıların çalışmaları, sanat tarihinde yerini zorlukla bulabildiği için yaptığımız bu çalışmaların kayıt altına alınmasını son derece önemli buluyoruz. Anneliğe ve doğurganlığa dair yaptığımız ilk sergimiz, kadınlar üzerinde kurulan anne olma baskısı ve doğurganlığın getirdikleri üzerine, politik ve alan açan duruşu ile öncü

Ağzınla kuş tutsan bile tüm
avantajlar önce erkek
çalışandan yana.

Bu ülkede ya tacize uğrayacaksın ya

bir sergi olmuştı. Ancak bu sergi, son dönemde yazılan ve Türkiye’de feminist sanat üretimini konu alan kitaplarda ve yazılarda yer bulamadı. Bu görünürlük problemi ni fark ederek, bize düşen sorumluluğu üzerimize alıyor ve bu eksikliği, “Kadınlar Atlası” ile gidermeyi hedefliyoruz.

Kitabın editörü olarak, sunuş kısmında bu sürecin ve kadınların paylaşımlarının bana hissettirdiklerine ve düşündürdüklerine yer vermek istedim. Burada aktardıklarım tamamen kendi öznel düşüncelerimi içermektedir. Herhangi bir sosyolojik, psikolojik ya da toplumsal okuma iddiası taşımamaktadır. Alaca Heyheyler yolculuğumuzda da her zaman kendi öznel kadınlık yolculuğumuz üzerinden bir yaklaşımla hareket ettik. Farklı kadınlıkları görünür kılmayı ve alan açmayı hedeflese de, bu bir sanat projesi olduğu için kapsayıcılık önemli ancak bizi sınırlayıcı bir faktör değil. Ötekileştirme ya da dışlama ise kırmızı çizgimiz olarak, kesinlikle karşı durduğumuz ve asla izin vermediğimiz bir tutum.

Kitapta, kız çocukluğuyla başlayan yedi bölüm yer alıyor. Her bölüm için yöneltilen sorular, kadınları çocukluktan itibaren kafalarındaki kız/kadın imajının hangi yollardan geçerek, kimlerden ya da nelerden etkilenerek oluştuğuna dair bir bakış atmaya davet ediyor. Bu daveti kabul edip yolculuğa çıkmak, herkes için farklı anlamlar taşıyor. Kimisi için açılmamış sandıkları açarak zor konulara doğru bir yolculukken, kimisi için yarım kalan hayalleri yeniden hatırlamak, kimisi içinse hayatın neşesini kucaklamak anlamına geliyor. Her birimizin yaşam deneyimi farklı olsa da, cinsiyetçi ayrımcılıkla hayatımızın bir noktasında mutlaka karşılaşırız. Bazılarımız bunu çocukluğunda, bazılarımız işe başladığında, bazıları anne olduğunda, diğerleri ise sokaktaki sıradan bir karşılaşmada deneyimliyor.

Alaca Heyheyler’in ilk kitabına ve son sergiye kadınlardan aldığımız geri bildirimlerden yola çıkarak şunu net bir şekilde söyleyebilirim ki eşitsiz bir toplum düzeninde deneyim paylaşımı, ayrımcılığa uğrayan taraf için oldukça önemli. Bu paylaşımlar, yalnızca yaşanan haksızlıkları daha iyi tanımlamayı sağlamıyor, aynı zamanda bu zorlukların kişisel değil, sistematik bir ayrımcılığın sonucu olduğunu da anlamaya yardımcı oluyor.

Kimi zaman bu cinsiyetçi yaklaşımlar o kadar örtük bir şekilde karşımıza çıkıyor ki tanımlamakta zorlanıyoruz. Ancak aynı şeyleri başkalarının da yaşadığını fark ettiğimizde, bu deneyimlerin adını koymak ve onları sorgulamak çok daha mümkün hale geliyor. İşte bu nedenle, bu kitabı tüm kadınlara, özellikle de genç kızlara ve ebeveynlere öneriyorum. Genç kızlar için bu kitap, içinden geçtikleri süreci anlamaları ve diğer kadınların paylaşımlarından güç bulmaları açısından bir rehber olabilir. Ebeveynler için ise kızlarının yanında olmanın ve özgür iradelerini gözeterek rehberlik etmenin ne kadar değerli olduğunu keşfetmelerine katkı sağlayacağını düşünüyorum. Ayrıca kadınları daha iyi anlamak isteyen tüm erkekler için de, bu kitaptaki paylaşımları okumak, bakış açılarını derinleştirebilir.

Kızgın, kendini kuru.

"Kızlar böyle oturmaz"

bu sergide

öğünle kuş tutsan bile tüm
avantajlar önce erkek
çalışandan yana.

Hiçbir şey
paylaşmıyor
önce onla
paylaşmay
öğrensini

Hiçbir şey ya sadece öğrecekmiş ya da katil olacaksınız. Ben araba aldım.

Gelen cevapları defalarca okudum. Öyle ki, artık kendimi, paylaşımda bulunan kadınların hayatlarına tanıklık eden bir yol arkadaşı gibi hissediyorum. Kim olduklarını bilmesem de zihnimde her birinin birer siması ve kendine has bir karakteri oluştu. Bazı kadınların paylaşımlarında isimler geçiyordu. Tümünün anonim olmasını sağlamak için bu isimleri değiştirdim. O nedenle isimler tanıdık gelse bile, aslında değil. Ancak yaşayanlar tanıdık.

Kadınların deneyimlerine genel olarak baktığımızda, kız çocukluğunda sıkça duyulan “sen kız çocuğusun!” ifadesinin çocuklar tarafından derin bir kısıtlanmışlık duygusu olarak algılandığını görüyoruz. Bu ifade, kimi zaman oynanacak oyunları, kimi zaman bahçede özgürce geçirilecek zamanı, hatta kimi zaman bahçeye çıkma hakkını dahi belirliyor. Kendisini sevmek ve korumakla yükümlü olan ebeveynleri tarafından erkek kardeşine göre ikincil görülen bir kız çocuğunun yaşadığı hayal kırıklığı, çaresizlik ve ihanete uğramışlık hissi, yetişkinlikte nasıl bir şekil alır? Bu duygular nasıl iyileşir? Hayata yeniden öz güven ve neşe ile bakabilir mi? Bunların cevabını kesin olarak bilemiyorum.

Göğüsleri çıktığı için bisiklete binmesi yasaklanan ya da bedenini herkesten koruması gerektiği hissettirilen bir kız çocuğu, özgürlüğüne nasıl sahip çıksın? Etekle “doğru” oturma şeklinin dayatılışı bile, kız çocuklarının bedenleriyle ilişkisini derinden etkiliyor. Penisin gururla gösterilen bir organ, vulvanın ise bakılmaması ve dokunulmaması gereken bir bölge olarak tanıtılması, kız çocuklarının bedenine yabancılaşmasına neden oluyor.

Kız çocuklarının bedenleriyle bağlarının bu şekilde koparılması, belki de erkek çocukların duygularıyla bağlarının “erkek adam ağlamaz” söylemiyle zedelenmesine benzer bir şey. Bu ayrımcılığın her iki cinsiyette yarattığı derin yaraları görmeden, daha eşit bir toplum hayal etmek mümkün değil.

Kitaptaki bazı kız çocukları ise, kendilerini eksik hissetmeden, kız olmayı doya doya yaşayarak büyümüş. Onların paylaşımlarını okuduğunuzda, içinizde büyük bir güç ve hayat enerjisi hissediyorsunuz. Bu enerji, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı baskılara karşı bir umut ışığı oluyor. Ancak paylaşımda bulunan kadınların deneyimlerinden yola çıkarak şunu diyebilirim ki, çocuğunuzu cinsiyetçi ve yargılayıcı bir toplumun baskılarından koruyarak yetiştirmek, büyük bir mücadeleyi gerektiriyor. Bu mücadele, kimi zaman sosyal çevrenizi değiştirmek, kimi zaman ise akrabalarla bağları koparmayı göze almak anlamına gelebiliyor.

Kadınların tanıklıklarında en çok öne çıkan temalardan biri, ergenlik döneminin zorlayıcı bir süreç olduğu. Çoğu kadın, bu dönemi yalnızlık, hüznün, isyan ve artan kısıtlamalarla dolu olarak tanımlıyor. Ergenlik, bazıları için çocukluğun sona erişini derin bir ‘yıkım’ duygusuyla hissettiriyor.

Ailedeki ve kendi hayatlarındaki önemli kararlarda yer alamama, kendi hayallerini kuramama gibi deneyimler, bazı kadınları bir kimliksizleşmeye iterken; “uslu kız” olduğu zaman sevilleceğini öğrenen ve koşullu sevgiyle büyüyenler, kendilerini yetişkinlikte çoğunlukla toksik ilişkiler içinde buluyor.

Babası ile sevgi dolu bir ilişkisi olan kadınların sayısı ne yazık ki çok az. Çoğu kadın, babalarıyla ilişkisini ya otoriter bir bağlamda tanımlıyor ya da babalarının hayatlarında aktif bir rol oynamadığını dile getiriyor. Bu nedenle kadınların anlatılarında odak noktası genellikle anneler oluyor. Ancak anneler de kimi zaman pasif kalmakla, destekleyici olmamakla ya da anlayış göstermemekle eleştiriliyor. Bazı anneler ise, baskıcı ve ayrımcı tutumları nedeniyle eleştirilerin odağı haline geliyor. Varlığı ile yokluğu bir olan babaların yarattığı boşluğu doldurmaya çalışan anneler, ne bu boşluğu tam anlamıyla kapatabiliyor ne de kendi ve kızlarının yalnızlığını giderebiliyor. Dolayısıyla, ergenliğin karanlık koridorlarında, anne ve kız kimi zaman yan yana olsalar bile yalnızlık içinde yol alıyor.

Burada paylaşım yapan kadınların hikâyelerini düşündüğümüzde, gençliklerinden aşağılamayı, eksik hissettirmeyi, kısıtlamaları, utancı ve ikinci plana atılmayı çıkarsak, nasıl kadınlar olurlardı acaba?

Cinsellik bölümüne baktığımızda, sorularımızın ulaştığı kesimde bekâretin yıllar içinde önemini biraz yitirdiği görülüyor. Bu durum, sorularımızın ulaştığı kitlenin, daha “modern” görüşlere sahip bir grup olduğunu düşündürebilir. Ancak, sorularımız cinsellik ve beden üzerine olduğu için, bu konuları konuşulmaz bulan kesimlere veya internet üzerinden yazınsal bir çalışmayı zorlayıcı bulan yaş almış kadınlara ulaşamadığımızı varsayıyoruz. Katılımcılara dair herhangi bir demografik bilgi almadığımızdan, bu konuda net bir saptama yapmamız mümkün değil. Bununla birlikte, cevap veren kadınların çoğunluğu bekâreti, toplumda belirli bir kesimin önem verdiği bir husus olarak görse de, kendi hayatlarında bu kavramı önemsizleştirdiklerini ifade ediyorlar.

Bununla birlikte, kızlık zarının varlığı ve toplumsal baskısı, bazı kadınların bu durumu kurtulunması gereken bir yük olarak tanımlamasına yol açıyor. İlk cinsel deneyimlerini bu baskıyı aşma motivasyonu ile yaşadıklarını belirtenler var.

Kadınların çoğu, bedenlerini tanımanın, daha zengin ve zevk dolu bir cinsellik yaşamalarını sağladığını vurguluyor. Bu farkındalık, yaş ve deneyimle derinleşen bir süreç olarak karşımıza çıkıyor. Ancak, kız çocukluğunda yapılan ilk mastürbasyona yönelik ayıplamalar, hissettirilen suçluluk duygusu veya vajinanın “pis” olduğuna dair gönderimler, kadının kendi bedeniyle olan bu keşfini geciktirebiliyor. Bu tür deneyimler, ileride vajinismus gibi sorunlara yol açabiliyor.

Anne olmak bir
aldı, sonra da

Bazen ölmekten korktuğum oldu, erkekler çok tehlikeli olabiliyor.

eksik hissediliyorum. Ben sadece sevdiğim bir

Bekaretin bozulması ^{de} tarafından erkek kavramına dönüşür.

dağıtım bir
büyük bir
sorundur.

Sevişmede penetrasyon

orgazm olmadığım da, hoşuma gitse de ^{eksik}

in içinde her şey var. Zevk var, yakınlık var, afke var bazen, şefkat var

niyet-sevdiğini söylemek heyecan vericiydi

Kendime dokununca, birini öldürmüş büyük bir suç işlemiş gibi hissediyordum.

Benim için kızlık zarı ve otorite aynı noktada duruyor.
Annem günlüğümü okudu.
bakire misin
dirdim.
dığında ille o
hamu

Annem günlüğümü okuduğunda
bakire misin? diye sorm

Benim için
45 yaşında menopoza girdim.
seks çok iyidi gerçekten

Mastürbasyon yapmaya başladığımda ilk okuldaydım
ve hamile kalacağımı
Sanıyordum
Korkuyordum.

The artwork is a complex assemblage on a white, wrinkled fabric background. At the center is a large red circle containing the white text "+16". Below this circle is a small pair of scissors. To the left of the center is a long, thin, multi-colored snake-like object. Above it is a small, colorful mask. To the right of the center is a red fan with a black frame. Below the fan is a red wavy line. Various other objects are scattered around, including a red apple, a red flower, a red ring, and a red string. Handwritten text in Turkish is visible throughout the piece, such as "Bana geliyor sinirlerim", "Arzuladığım için suçlandım oldu", "Bitse de gitsek kafası ile ses çıkarmadığım çok oldu.", "Seks haberi duyduğum zamanlar", "Kaldırımların ortasında", "Evlendiğim kadının saçlarını", "Benim için mi yapıyor?", "Bana geliyor sinirlerim", "Karniballerin / Yeriyokluğun", "Dünya", "mende iyidi ger", and "Bu da benim". The overall composition is dense and layered, with many small details and textures.

Porno konusunda kadınların genel kanısı, pornografik içeriklerin kadın zevkine odaklanmadığı ve partnerlerin cinselliği pornodan edindikleri kodlarla yaşamasının cinsel ilişkilerde zevki azalttığı veya cinselliği mekanikleştirdiği yönünde. Cinsellik veya ergenlik dönemindeki bedensel değişimlerine dair rehberlik almış kadınlar, ilişkilerinde sınırlarını ve tercihlerini ifade etmede daha rahat olduklarını belirtiyor. Ancak bazı kadınlar, yaşadıkları tecrübelerin tecavüz olduğunu yıllar sonra, bu sorular üzerine düşünürken tanımlayabildiklerini de ifade ediyor.

Kadınların bir kısmı ise, sağlıklı bir ilişkinin verdiği güvenin ve kabul edilmenin ne olduğunu bilmedikleri için, ilk cinsel deneyimlerini terk edilme korkusuyla yaşadıklarını anlatıyor. Kadınlar, yaş aldıkça cinsellikten daha fazla zevk almayı öğrendiklerini söylediler de, yaşla birlikte duygusal yakınlık ve bağ kurmayı daha çok önemsediklerini paylaşıyor. Bu bağlamda, aradıkları duygusal derinliği bulamadıklarında yalnız kalmayı tercih ettiklerini belirtiyorlar.

Kadınların davranışları ve bedenleri üzerindeki baskı, sosyal medyanın önem kazanmasıyla birlikte daha da arttı. Bir kadından, aynı anda hem uyumlu, pasif, genç ve güzel, hem de cebbar ve girişken olması bekleniyor. Beden üzerindeki şekilci baskı, her gün bir gölge gibi büyüyor. Çocukken zayıf olduğu için, yetişkinen kilolu olduğu için en yakınları tarafından sürekli eleştirilen bir kadın, bedeniyle kucaklayıcı ve sevgi dolu bir ilişki nasıl kurabilir?

Olduğu gibi kabul görmemenin bu kadar zor olduğu, yargılayıcı bir dünyada büyümek, özellikle farklı ya da güçsüz olan bireyler için ne kadar yıpratıcı! Saçlarının boyuna karar veremeyen bir kız çocuğu, kendini bildiğinden beri nasıl giyineceğine karışılan bir genç kız ya da yüzündeki çizgileri botoksle silmezse çirkin görüneceğini hisseden yaş almış bir kadın... Bu baskılar kalksa, üzerlerindeki bu kontrol zinciri kırılrsa nasıl bir hafifleme yaşarlardı?

Yaş almayı kucaklamak ve yaşanmışlığın çizgilerini kabullenmek, kadının karşılaştığı derin zorluktan biri. Kozmetik ve sağlık endüstrisinin pazarlama faaliyetle-

Yeterince zevk almadığımda sinirleniyorum

+16

yüzümde kırışıklık var.

Annem statükocu.

yaz göğüslerim çıktığı için
saklanmaştı, sinir bozucu bir

biri olduğuma.

riyle, yüzlerden ve hafızalardan kırıksıklıklar silinirken, kadın yaş almayı bir kucaklanış hali olarak değil, savaşılabacak bir düşman gibi algılıyor. Bedenimiz, modifiye edilebilir ve yeni formlar verilebilir bir nesneye dönüştürülüyor. Peki, kaygılarımızı gergin alnımızı kırıstırarak ifade edemediğimizde, beynimize kaygı sinyali gitmiyor olabilir mi? Belki de bu yüzden kaygıyı daha rahat aşıyoruzdur; kim bilir. Ancak şu bir gerçek ki, çıkık elmacık kemikleri ve dolgun dudaklarla herkesin birbirine benzediği bir dünya biraz kafa karıştırıcı.

Yine de, paylaşımlarda bulunan kadınların da söylediği gibi herkes, kendi içinden geldiği gibi olmakta özgür. Ancak şunu unutmamalıyız: Her sabah aynada kendimize bakarken, başkalarının gözüyle değil, kafamızdaki toksik kalabalığın yargılarından arınarak, şefkatle bakmamız mümkün. Bedenimizle yaşadığımız bu büyüleyici yolculuğu kutlamak, bebekken ellerimizi ilk kez keşfettiğimiz andaki o saf hayranlıkla yeniden bağlanmak, günlük rutininin bir parçası haline gelebilir. Kendimize şefkatle dokunduğumuz her an, yaş almanın bizi biz yapan izlerle dolu bir hikaye olduğunu hatırlayıp, bu hikayeyi sevgiyle sahiplenebiliriz.

Duygusal ilişkilerde, kadınların evlilik baskısı hissetmeleri hâlâ çok yaygın. Evlenenler arkadaşları, evlenmeyenler ise aileleri tarafından eleştiriliyor. Oysa istatistikler, evliliğin kadınların yaşam süresini beş yıl kısaltırken erkeklerin yaşam süresini beş yıl uzattığını söylüyor. Bu bilgiler ışığında, ekonomik özgürlüğünü kazanmış ve kendi ayakları üzerinde duran bir kadın için evliliğin cazibesini yitirmesi oldukça anlaşılır.

Genel olarak ilişkilere baktığımızda, manipülasyona maruz kalan tarafın çoğunlukla kadınlar olduğu görülüyor. Kadının çocukluğundan itibaren bedeni, hayatı ve seçimleri üzerinde bir baskıya maruz kaldığını düşündüğümüzde, bu durum çok da şaşırtıcı değil. Sevilmek için “uslu bir kız” olması gereken, otoriter bir babanın

gölgesinde büyümüş kadınların, çoğunlukla manipülatif ve dengesiz partnerlerle karşılaşmaları şaşırtıcı değil.

“Evlilik bir mutluluk oyunu değil, bir er meydanı” yorumu, evlilik içi çatışmaların derinliğini özetliyor. Ne olursa olsun evliliği devam ettirmesi gerektiği öğretilen kadın, kendisine duygusal ya da fiziksel zarar veren birini sevmeye devam ederek ağır bir bedel ödüyor. Bu süreçte, kendisini sevmekten, kendinden vazgeçiyor.

Kız kardeşlik konusuna geldiğimizde, kadınlar arası dayanışmanın ne kadar güçlendirici olduğunu herkes dile getiriyor. Ancak, yargılayıcı ya da baskıcı tavrın bir kadından geldiğinde çok daha yaralayıcı olduğu da sıkça vurgulanıyor. Erkek kardeşliğine baktığımızdaysa, güç paylaşımından doğan kuvvetli bir birliktelik gözlemleniyor. Bu durum,

**Anne olmak bir süre bütün aklımı ve özgürlüğümü
aldı, sonra da hep bir kısmını.**

gücün yanında yer almanın ve gücü desteklemenin her zaman daha kolay olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Özellikle iş hayatında erkekler birbirine çok daha fazla destek oluyor. Çünkü, eril normlarla şekillenmiş iş dünyasında, bir kadının bir başka kadını desteklemesi, birçok kişiyi tedirgin ediyor; bu durum, düzene karşı gelmek, risk almak ve hatta kendi konumunu tehlikeye atmak anlamına gelebiliyor. Belki de bu yüzden, kız kardeşlik, erkek kardeşliği kadar her alana yayılamamış durumda. Bu eksikliğin bir diğer nedeni, kadınların kariyerlerinde yükselmek için erkeklere kıyasla çok daha zorlu bir patikayı aşmak zorunda kalmaları olabilir.

Psikolojik ya da fiziksel şiddet olaylarında bir kadının sessiz kalmasının nedeni, ya onun da şiddet tehlikesi altında olması ya da daha önce benzer bir şiddete maruz kalıp bu durumu normalleştirmiş olmasıdır. Kadın dayanışmasının güçlendirici etkisi, manipülasyonun ve kontrolcü yaklaşımın en etkili silahlarından biri olan yalnızlaştırma taktiğini işlevsizleştirmesinden gelir.

“Kadınlar Atlası” kitabı, tam da bu dayanışmanın büyüleyici parıltısından ilham alıyor. Kadınlar güçlendikçe, daha fazla kadın kız kardeşlik bağıyla güçlenerek dayanışma içinde yer alacak ve birbirini yükseltecek. Kadınların güçlenmesi ancak bu dayanışma sayesinde mümkündür; bu nedenle işinizde, projelerinizde, evinizde ve kültürel hayatınızda daha fazla kadını destekleyin, onlara el verin. Biz de “Kadınlar

Bazen içimden annem çıkıyor.

Atlası” sergisinde, kadınlara açık çağrılar yaparak onları atölye çalışmalarlarıyla bir araya getirmeye çalıştık. Onlar bize güç oldu; biz de onlara.

Kitabın son bölümü, evde, işte ve sokakta kadın olarak yaşadıklarımızı yansıtan paylaşımlarla dolu. Bu bölümü okurken bir kadının iş hayatında yükselmek için erkek meslektaşına kıyasla çok daha fazla çalışmak zorunda olduğunu ve üstelik bu süreci demoralize olmadan sürdürmesinin beklendiğini bir kez daha fark ediyorsunuz. Kadınların hayalleri daha çocuklukta sınırlandırılıyor; doktor değil hemşire olabilir, mühendis değil öğretmen olabilir algısı dayatılarak potansiyelleri törpüleniyor.

Evde ise toplumsal roller kadının sırtına daha büyük yükler yüklüyor. Çoğu zaman, ev işlerinin büyük kısmının kadına ait olması gerektiği fikri, hayatın doğal akışymış gibi kabul ediliyor. Evli ve çocuklu bir kadından hem eve gelir getirmesi (üstelik bu geliri elde etmek için çoğu zaman erkek meslektaşından daha fazla çalışması gerektiği), hem çocuğunun duygusal, fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını eksiksiz karşılaması, hem evin temizliğini ve düzenini sağlaması, hem de aile için yemek yapması bekleniyor. Bunun yanında, geniş aile ve sosyal çevreyle bağların güçlü tutulması da genellikle onun omuzlarına bırakılıyor.

Bunlar yetmezmiş gibi, kimi zaman eşinin kıyafetlerini düzenlemek, ilaçlarını hatırlatmak, dağınıklığını toplamak gibi detaylar da yine onun sorumluluğuna giriyor. Tüm bunlar düşünüldüğünde, geleneksel aile düzeninde çalışan bir kadından

rı neden yaktılar ?

Bazen ölmekten korktuğum oldu, erkekler çok tehlikeli olabiliyor.

Anne
aldı,

ün aklımı ve özgürlüğümü
kısımını.

Şimdi çocuğum büyüdükçe tekrar ke
öncesinde kim olduğumu hatırlamay

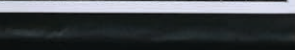
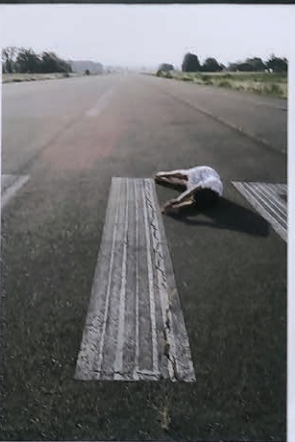
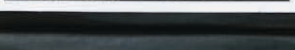
neredeyse insanüstü bir performans göstermesi bekleniyor. Eğer bu tabloya bir de partnerin duygusal yoksunluğu eklenirse, kadının tükenmişlik sendromuna yakalanması kaçınılmaz hale geliyor.

Evlenmemiş kadınlar ise genellikle başka bir tür sorumlulukla karşılaşılıyor: Tüm aile için bakım emeği vermesi, her işlerine koşması bekleniyor. Kadınlar, kendi hayatlarına ve kariyerlerine odaklanabilmek için büyük mücadeleler vermek, toplumun sayısız eleştirisine göğüs germek zorunda kalıyor. Sorularımıza yanıt veren bir kadın bu durumu şu sözlerle özetliyor: “Kadın olmak, hedeflerin ve görevlerin arasında savaşırken, hayattan koparabildiklerinle idare etmek demek sanki.”

Kadınlar, tüm bu zorluklarla başa çıkarken bir de hiçbir zaman tam anlamıyla güvende hissetmeden hayatlarını sürdürmek zorunda kalıyor. Çoğu kadın, sokakta yürürken, toplu taşımada ya da iş yerinde sürekli tetikte, hep bir riskin gölgesinde yaşıyor. Adımlarını planlayarak atmak, kıyafetini gideceği mahalleye göre seçmek zorunda hissediyor. Çocukluktan itibaren bir kadının hayatında sokak, tehlikeli bir mekân olarak yer alıyor, kimi kadın hep bir tacize uğrayacağım korkusu ile yaşıyor.

Devamlı saldırıya uğrama korkusu ile yaşamanın ilişkilere, vücut diline, beyninize nasıl etkileri olduğunu bir düşünün. Sokaklar kadınlar tarafından özellikle de geceleri, oldukça tehlikeli yerler olarak görülüyor. Boş bir sokakta karanlıkta yürümünün verdiği tedirginliği her kadın ilk kez çocukluğunda hissetmiştir ama o korkunun hiç geçmeyeceğini tahmin etmemiştir. Çoğu kadının geçmişinde en az bir taciz hikâyesinin olması ne kadar acı bir gerçeklik ki bu taciz kimi zaman en yakınından geliyor, kimi zaman tanımadığı birinden. Üstelik bazı durumlarda çocukluktan beri kişisel sınırlarının tanınmıyor oluşu nedeniyle tacizi ve istismarı tanımlaması ancak yıllar sonra mümkün oluyor. Ya da kadın, bazen kendisinin suçlanacağını ve failin bir ceza almayarak serbest kalıp, ona daha fazla zarar vereceğini düşündüğü için susuyor. #MeToo hareketi taciz konularında duyarlılığı artırıp, daha fazla kadının bu konuda yaşadıklarını anlatması konusunda güçlenmesini sağlasa da özellikle çocuk tacizlerinde daha gidecek çok yolumuz var.

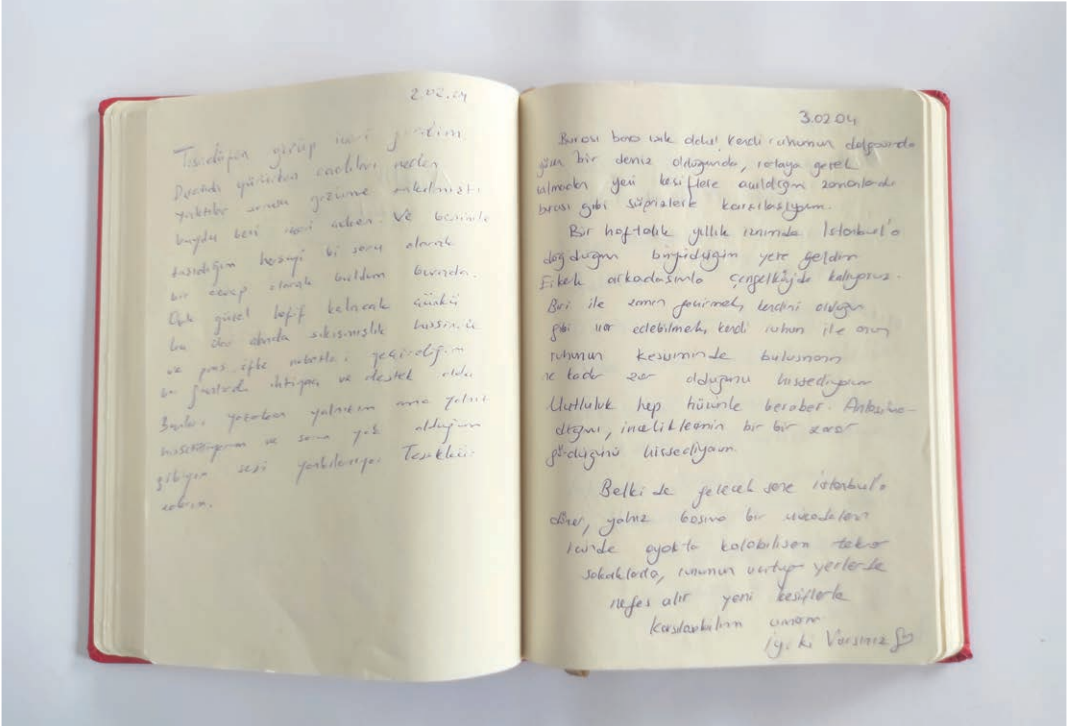
Biz, “Kadınlar Atlası” sergisinde kadınların paylaşımlarını kendi görsel üretimlerimizle farklı bir boyuta taşımayı ve sanatçılar olarak kadınlarla farklı bir yoldaşlık içerisine girmeyi istedik. Elbette ki biz de soruları cevapladık ama biliyoruz ki yaşadıklarımızı anlatırken bazen sözcükler yetersiz kalıyor. İşte sanatın büyüleyici yanı da tam olarak bu. Biz sanatsal üretimimiz ile sözün bir kenarından başlıyoruz ve o söz her bir izleyicinin ruhunda çok daha farklı renklere kavuşuyor. Herkesin kendi yaşanmışlığında başka hislerle birleşip dönüşüyor. Kimi zaman da bu hisler, başkalarına sanat yapmak için ilham oluyor. Sözcüklere dökmeye hazır olmayan ya da görsel düşünen kadınlara bir anlık da olsa duygudaşlık ve anlaşılma hissi sunuyor.

Sergi süresince küçük bir köşeyi kendi stüdyoma dönüştürdüm ve bu sayede ziyaretçilerle birebir paylaşımda bulunma fırsatı yakaladım. Bu karşılaşmaların bana kazandırdığı şeyler ölçülemez. Her kadının paylaşacak, öğretecek bir hikâyesi vardı ve serginin pek çok kadına dokunduğunu görmek tarifsiz bir mutluluktu. Anne-kız birlikte gelenlerin “Bazen içimden annem çıkıyor” yazısının önünde fotoğraf çek-tirmeleri, genç kadınların “Ne zaman kendi kararımı vermek istesem bencillikle suçlandım” yazısına derin bir iç çekerek bakmaları beni derinden etkiledi. Sergi-mize gelen, paylaşımlarıyla ruhuma dokunan tüm kadınlara bir kez daha teşekkür ediyorum.

Sergi defterine yazılan bir notta yer alan ve gelen iki ziyaretçinin aktardığı bir eleş-tiri oldu. Bu eleştiri, trans kadınların sergide görünürlük bulamadığı üzerineydi. Elbette bizim trans kadınlara yer vermeme gibi bir yaklaşımımız olmadı. Tam ter-sine, sorularımızı ucu açık formüle etmeye çalışarak, farklı kadınlık deneyimlerini kapsamaya özen gösterdik. Ancak, spesifik olarak trans kadınların deneyimine özel bir soru hazırlamadığımızı kabul etmeliyiz.

Bunun sebebi, aslında tüm sürece öznel bir yerden yaklaşıp, kendi kadınlık deneyi-mimiz üzerinden şekillendirmemizdi. Kendimize bakma ve anlamaya duyduğumuz ihtiyaçla bu sorular ortaya çıktı; dolayısıyla bu, bir transın deneyimini içermiyordu. Bilmediğimiz bir deneyimi de sorularımıza dökmek mümkün olmadı. Sorularımızı yanıtlayan kadınlar arasında, trans olduğunu belirten kimse olmadı. Bu nedenle, “trans kadınlar cevapladı” ya da “cevaplamadı” diyemiyoruz.

Biz üç kadın sanatçı olarak (ben, Güneş ve Sevil), kendi deneyimimiz üzerinden kadınlıktan bir kesiti, sanatsal bir dille derinlemesine incelemek istedik. Başından beri ne herkesi kapsayıcı olma gibi bir hedefimiz vardı ne de çalışmamızı sosyolojik ya da akademik bir araştırma olarak kurguladık.

“Kadınlar Atlası” bizim için çağdaş sanat, aktivizm, feminizm, katılımcı sanat ve hatta edebiyat arasında paslaşan, mekâna özgü bir yerleştirme ya da mekânsal bir kitap. Bir anlamda, bu proje bizim için kendimizi anlama sürecinde bir basamaktı. Ancak bu basamağı, farklı kadınların deneyimlerini bir araya getirerek, onların gücünü yanımıza alarak çıkmak istedik. Ve süreç boyunca çok şey öğrendik, çok güçlendik.

“Kadınlar Atlası” sergisi, SAHA ve Depo’nun destekleri ve ekip üyeleri olmadan ortaya çıkamazdı. Ama en büyük teşekkürümüz, sorularımızı yanıtlayan, sergimizi gezen, kulaktan kulağa yayarak başkalarına ulaştıran, sergi defterine düşüncelerini yazan ve atölyelerimize katılan kadınlara. Onların katkıları, bu sergiyi ve kitabı bu kadar güçlü ve anlamlı kıldı.

İyi ki varız ve biliyoruz ki paylaştıkça, dayanıştıkça güçleniyor ve çoğalıyoruz. Alaca Heyheyler’in bir sonraki kitabında yeniden buluşmayı umuyoruz. Yorum ve düşüncelerinizi bizimle paylaşmak isterseniz, bize alacaheyheyler@gmail.com adresinden ya da [@alacaheyheyler](https://www.instagram.com/alacaheyheyler) Instagram hesabımızdan ulaşabilirsiniz.

Arzu Yayıntaş

Sonrasında hiç konuşmadan
zeytinyağlı sarma yemiştik.

Kadınların Hafızası ve Direnişi: “Kadınlar Atlası”

Bize Ait Bir Oda: İlk Buluşma

Alaca Heyheyler’in yolculuğu, 2015’te Arzu Yayıntaş ve Güneş Terkol’un kadın sanatçılarla annelik, doğurganlık ve kadın olma üzerine atölye buluşmaları düzenlemesiyle başladı. Atölyeler için anne olan ve olmayan, bu konuya dair düşünmek isteyen sanatçılara çağrıda bulunduk. Birkaç atölye düzenledik ve bu süreçte Sevil Tunaboğlu da grubumuza katıldı. İlk sergimiz olan “Bize Ait Bir Oda”yı ise 2017’de gerçekleştirdik.

Bu atölyelerde sanatsal üretim yapılırsa da asıl ihtiyacın konuşmak olduğunu fark ettik çünkü saatlerce konuşmuş olmamıza rağmen hâlâ anlatacak çok şeyimiz vardı. Bu süreç, kadınların söylemek istediği çok şeyi olduğunu ama bunları konuşmak için alan bulamadıklarını keşfetmemizi sağladı. O dönemde annelik ve doğurganlık üzerine işler vardı ancak bunlar arka planda kalıyordu. Güneş, Sevil ve Arzu olarak bir araya gelip -o dönemde kolektifimizin bir ismi yoktu- atölyelerden aldığımız notlar üzerinden yedi soru çıkardık. Bu sorular, kadınların kendi doğumundan, ilk regle, hamilelik, kürtaj, düşük, biyolojik saat ve menopoz başlıkları altında farklı kadınlık döngülerini kapsıyordu. 150’ye yakın kadın, bu yedi soruya cevap verdi. Doğurganlık ve dişil döngüler ekseninde kadın bedeni, ruhu, kariyeri, ilişkileri, hayalleri nasıl etkileniyor ve dönüşüyor, kadınların dilinden dinleyelim istedik. Böylece, bu konularla ilgili daha

Alaca Heyheyler’in Postane’deki “Gecikmiş Bir Kucaklaşma” etkinliği

“Bize Ait Bir Oda” sergisinde “Ay Çadırı” yerleştirmesi

önce hiç konuşulmamış şeylerin gündeme gelmesini sağladık. Başka kadınların da regl, PMS, menopoz, doğum, kürtaj, düşük ve biyolojik saat gibi konular başlığında aynı baskılardan, ön yargılardan, zorluklardan geçtiğini, aynı engellere tosladığını görünce bunun kişisel bir şey olmadığını, bizden değil toplumsal bir eşitsizlikten ve baskıdan kaynaklandığını daha iyi gördük. Bu da sürekli bir yetersizlik hissi ile yaşamamıza neden olan, haklarımızı, arzularımızı ve hatta benliğimizi yok sayan kontrolcü toksik kültüre karşı kolektif bir duruş ile mücadele etmemiz gerektiğini gösterdi.

Soruların bu kadar yoğun ilgi görmesi üzerine, bu cevapları bir kitaba dönüştürmeye karar verdik ve ortaya Alaca Heyheyler'in ilk kitabı çıktı. Ardından, bu kitabın okunması ve görselleşmesi için bir sergi yapalım dedik. Sergi için Cihangir'de Ark Kültür Galerisi'ni ayarladık. Sergi mekânı oldukça büyüktü; bu yüzden bu konular üzerine çalışan diğer sanatçıları da davet ettik. İlk sergimiz, bu şekilde kendi kendine doğal akışında ortaya çıktı ve kadın sanatçılara alan açan, onları üretime davet eden bir etkileşim alanına dönüştü. Bu da, sergiye "Bize Ait Bir Oda" ismini koymamızda ilham oldu.

"Bize Ait Bir Oda" sergisinde, kadınlık döngülerini ve annelik deneyimlerini kadın bakış açısıyla ele aldık. Bu sergi, kadınların yaşadığı toplumsal baskılara ve kısıtlamalara karşı sanatsal bir başkaldırıydı. Kadın olmanın yalnızca biyolojik ve sosyal anlamlarını değil, aynı zamanda toplumsal beklentilere karşı bir başkaldırı olarak da var olmanın önemini vurgulamak istedik. Amacımız anneliği, kadınların sadece biyolojik bir sorumluluğu olarak değil, bir kimlik meselesi olarak ele almak, aynı zamanda hepimizin yaşadığı zorlukları görünür kılmaktı. Kendi doğurganlık döngülerimiz üzerinden verdiğimiz tepkiler, derin korkularımızı, arzularımızı ve yaşadığımız çelişkileri ortaya koyuyordu. "Bize Ait Bir Oda" sergisi ile kadınların

"Bize Ait Bir Oda" sergisinde "Ay Çadırı" yerleştirmesi

yaşadığı kısıtlamaları, dışlanmışlıkları ve özgürlüğü yeniden tanımlamaya çalıştık. Sergide Alaca Heyheyler kitabı için giriş katında yer alan bir odada “Ay Çadırı” adını verdiğimiz, kadınlığın döngüleri üzerine hayalleri, fikirleri ve eleştirileri dile getiren, bunlar üzerine beraber düşünmeye çağıran büyük bir mekânsal yerleştirme tasarladık. Kitapta yer alan yedi başlıkta, yedi soru vardı ve kadınlardan her bir sorunun onlara çağrıştırdığı bir rengi seçmelerini istemiştik. Bu renklerden yola çıkarak, “Ay Çadırı” yerleştirmesini de yedi renkten oluşturduk. Odanın içerisinde bir çadır formu oluşturan kumaşlar, tavanda bir Ay resminde birleşiyordu. Ay döngüsüne odaklanan bu çadırda, kadınların cevaplarından ilham alarak ürettiğimiz resim, heykel, obje, fotoğraf ve video gibi farklı medyumlardan işler sergilendi. “Ay Çadırı”nı minderler yerleştirerek, izleyicilerin Alaca Heyheyler kitabını okuyabilecekleri, atölyelere ve konuşmalara katılabilecekleri, vakit geçirebilecekleri rahat bir buluşma alanına dönüştürdük. “Gecikmiş Bir Kucaklaşma” adını verdiğimiz ilk regl buluşmalarından biri burada gerçekleşti. Kadınların ilk regl deneyimlerini anlattıkları, kırmızı yiyecek ve içeceklerle geç de olsa bu kadınlık dönüşümlerini kutladıkları performatif buluşma, bize ikinci kitabın yolunu açan güçlü bir etkinliğe dönüştü.

Üç kattan oluşan sergi mekânında, 22 sanatçının dişil döngülere ve anneliğe odaklanan işleri yer alıyordu. “Bize Ait Bir Oda”, gönüllülükle ve kolektif bir yaklaşımla gerçekleşmiş, radikal bir duruş sergileyen bir sergiydi. 2017’de doğurganlık, regl, annelik, menopoz gibi dişil döngülere dair meseleler, çağdaş sanat dünyasında çok da görünür değildi. Şimdi durum çok farklı: Uluslararası sergilerde kadın meseleleri ve feminist işler oldukça popüler hâle geldi. O yıllarda bu meselelere odaklanan işler elenir, sıkıcı bulunur ya da ancak feminist sergilerde kendine yer bulabilirdi. 22 sanatçının bir araya gelip yalnızca bu konular üzerine bir sergi yapması, bu değişimi başlatan adımlardan biri oldu. Son İstanbul Bienali’nde anneliğe odaklanan araştırmaların ve çalışma-

“Bize Ait Bir Oda” sergisinden genel fotoğraf

Solda: Arzu Yayintaş, Annenin Takım Çantası / Sağda: Neriman Polat, Bazı Ayıcıklar Siyahıtır

“Bize Ait Bir Oda” sergisinden genel fotoğraf

Solda: Ecem Yerman, Magna Mater / Sağda: Merve Çanakçı, Otoportre

“Bize Ait Bir Oda” sergisinde “Ay Çadırı” yerleştirmesinden detay

“Bize Ait Bir Oda” sergisinden genel fotoğraf

Solda: Sezgi Abalı / Sağda: Sevil Tunaboğlu / Ortada: Arzu Yayıntaş, Bize Ait Posterler Projesi

ların yer alması bu anlamda sevindirici; kolektif bir mücadelenin ve bilinçlenmenin değişim getirebildiğini gösteriyor. Ayrıca sergi, kadınların bedenleri, biyolojik saatleri ve toplumsal rollerle olan ilişkilerini derinlemesine incelemek için bir fırsat sundu.

Bu sergi, bir yolculuğun, bir arayışın parçasıydı. Her kadının hikâyesi farklı olsa da hepsi benzer acıları, sevinçleri ve zorlukları paylaşıyor. “Bize Ait Bir Oda” sergisi, sanatta yer bulamayan, yastık altına gizlenmiş hikâyelerin zamanla açığa çıkışıydı. Anneliğin bir kadının hayatında yarattığı dönüşümü ve buna eşlik eden toplumsal baskıyı, kadınlık deneyimlerini ve sanatsal üretimi harmanlayarak anlatmak, belki de tüm bu eşitsizliklere karşı bir cevaptı.

“Bize Ait Bir Oda” sergisinden genel fotoğraf

Solda: Elif Varol Ergen, Evil Witch / Ortada: Arzu Arbak, Görsel Konuşmalar

Kadınlar Atlası: Bir Kolektif Hafıza ve Direniş Alanı

“Bize Ait Bir Oda” kadınların deneyimlerini duyurmak ve bu sesleri yükseltmek ihtiyacı ile ortaya çıkmıştı. Alaca Heyheyler yolculuğumuzda, daha fazla kadının kendine bir oda bulabilmesi ve hikâyesini anlatabilmesi için bir kapı aralamayı önemsiyorduk. Sergi mekânlarını bir hafıza ve dayanışma alanına dönüştürmek, kadınların deneyimlerini kayıt altına alıp kamusal alana taşımak, kişisel hikâyelerin politik bir dönüşüm yaratma gücünü deneyimlemek bizler için oldukça besleyici ve güçlendirici bir deneyimdi. Bu hissin verdiği motivasyon ile uzun bir aradan sonra ikinci kitabımız için çalışmaya başladık.

İlk sergimizi, hazırladığımız kitabı izleyicilerle buluşturmak amacıyla gerçekleştirmiş-tik; ikinci sergimizi ise yeni kitabımızı yaratmak için düzenledik. Bu süreçte, Bursa ve İstanbul’da kadınlarla bir yıl boyunca atölyeler yaparak, “Gecikmiş Bir Kucaklaşma” adlı performatif buluşmaları düzenledik. Kırmızı yiyecek ve içeceklerle kadınları, ilk regl deneyimlerini anlatmaya ve kutlamaya davet ettiğimiz bu buluşmalar, kadınlık deneyimine dair pek çok konuya odaklandı. Katılımcılardan hangi konuların daha derinlemesine ele alınmasını istediklerini öğrendik. Bu atölyeler, kadınların deneyimlerinden yola çıkarak yedi ana başlık altında sorular oluşturulmasını sağladı: Kız Çocukluğu, Ergenlik, Cinsellik, Beden Zihin ve Ruh Bütünlüğü, Duygusal İlişkiler ve Bağlar, Kız Kardeşlik, Evde, İşte, Sokakta Kız Başına. Her başlık altında yer alan sorularla, kadınlar çevrimiçi detaylı bir ankete katılmaya davet edildi.

“Kadınlar Atlası” sergisi, kadınların hayatlarındaki dönüşüm anlarını kayıt altına alarak kolektif bir hafızaya dönüştürdü. Regl, menopoz, doğum, kürtaj gibi konular, kadınların ortak karşılaştığı ön yargı ve engelleri gözler önüne serdi. İlk kitabımız, bu deneyimleri kolektif hafızaya dönüştürerek, daha fazla kadının kendi hikâyesini paylaşabilmesi için bir alan açıyordu. “Kadınlar Atlası” sergisi ise sadece bu tür deneyimleri sergilemekle kalmıyor, aynı zamanda onların günlük yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olduğunu da hatırlatıyordu.

Alaca Heyheyler bizler için bir düşünce üretim yeri gibi. Sesli düşünüp, hayal kurabileceğimiz güvenli ve anlayışlı bir arkadaşlık, bir aradalık. Her birimizin farklı hayatları, üretimleri ve bakış açıları var. Biz, kadınlık kodlarını olduğu gibi kabul etmek yerine, bu kodları sorgulayıp, inceleyip, yeniden şekillendirmeyi tercih ediyoruz. İlk kitapta bu yaklaşımlarımızı doğurganlık üzerinden dile getirmiştik, ancak zamanla kadına daha bütüncül bir bakışla bakmak istedik ve “Kadınlar Atlası” ortaya çıktı. Sergide kimsenin eserinin altında isim bulunmuyor, çünkü kolektif duruşumuzu vurgulamaya odaklandık. “Kadınlar Atlası” sergisini asıl oluşturan şey, kadınların söyledikleri sözlerdi. Bizim eserlerimiz, bu sözlerin daha net anlaşılabilmesi için gerekli noktalama işaretleri gibiydi. Yazının ve sanatın alternatif bir şekilde birleştiği sergide, görsel üretimlerimiz, kadınların sözleriyle bütünleşerek, “Kadınlar Atlası” sergisini kendi kendine tamamlanan mekânsal bir yerleştirmeye dönüştürdü.

Regl başlayınca artık
kaybeden tarafta kaldığımı
hissetmişim.

İstanbul, 'Kendini koruy.'

İçeride
dışarıya
dışarıya
dışarıya
dışarıya.

"Kızlar böyle oturur"

ona kız mısın, erkek mısın? diye sorardık.

Ergenlik senin için ne anlama geliyor?
En zor yanı neydi? Bedenindeki ve
ruhundaki değişimi nasıl karşıladın? Bu
süreçte dansabildiğin, sana rehberlik
eden biri oldu mu, ya da bir rol modelin
var mıydı?

şima çıktığımdan gu

Yeterince zevk alınmadığında sinirleniyorum

ARTIK SİYAHIM

+16

ında
yağlı

madan
miştik.

Beyklerimi alıyorum.

Sorduğumuz sorular basit değildi. Cevaplayamayanlar olduğu gibi, canını acıtsa da derinlemesine yanıtlayanlar da oldu. Bizim amacımız, kadınların kitabı okuduklarında, yalnız olmadıklarını ve kadın dayanışmasını hissetmeleri. Yeni fikirlere gebe ve davetkâr bir kurguda hem kolektif dayanışmayı hem de bireysel olan politiktir söylemini öne çıkarmayı hedefleyen sergi, izleyicilerini anonim cevapların içinde gezinmeye davet ederken, soruları cevaplayarak kitabın bir parçası olmaya da çağırırdı.

Sergi, yaşayan bir organizma gibi, izleyiciyi yazılmakta olan bir kitabın içine davet ediyordu. Açık çağrı ile kadınları atölye yapmaya davet ettik ve bu atölyelerden çıkan çalışmalar sergiye eklendi. Atölyelerde yeni tanıştığımız kadınlarla aynı masaya oturup, bir konu etrafında konuşmak, açılmak ve tartışmak öğreticiydi; bir bayram günü tüm sevdiklerimizle yemekte olmak gibi, çok sesli ve neşeliydi.

Serginin bir köşesini şeffaf tüllerle ayırarak bir sanatçı atölyesine dönüştürmemiz bize, izleyici, sanatçı ve sanat kurumu arasındaki ilişkiyi sorgulayan bir deneyim sundu. Bu da serginin görünürlük ve sınırlar üzerine bir deneysel performans hâline gelmesini sağladı. Kadınların sözleriyle eserlerin iç içe geçtiği bu yapılar, sergiyi anonimleştirip kadınlara ait bir deneyime dönüştürdü. Alaca Heyheyler olarak, tüm kadınlarla bağ kurarak bu sergiyi hepimize ait bir odaya dönüştürdük.

Sevil'in arşivsel otoportresi, çocukluktan gençliğe uzanan anıları, hayalleri ve korkuları, hepimizin geçmişinden izler taşıyordu. Güneş'in şeffaf tüllerindeki kadın hikâyeleri, zor deneyimlerin ardından hafiflemeyi ve hayal kurmayı hatırlatıyordu. Bu işlerin yanında duran yazılardan biri, "Bazen içimden annem çıkıyor" ifadesi, izleyiciyi kadının nesilden nesle aktardığı duygulara dair derin bir sorgulamaya davet ediyordu.

Gülçin Aksoy'un anısına yapılan pankart buluşmasından bir fotoğraf

“Ağzınla kuş tutsan bile, tüm avantajlar önce erkek çalışandan yana” sözünün altındaki Arzu'nun mutfak malzemeleriyle kurguladığı yerleştirme, kadınların işte, evde ve sanat dünyasında karşılaştıkları eşitsizlikleri ortaya koyan bir utanç duvarı gibi, güç sahiplerini ve bu eşitsizlikten çıkar sağlayanları sorgulamaya davet ediyordu.

Sergilerimizi kurarken feminist yöntemlere özen gösteriyoruz. Kolektif hareket ediyoruz ama her birimizin farklılıklarını ve özgünlüğünü korumaya çalışıyoruz. Çalışmalarımızda da bu anlayışla, gören, duyan ve alan açan bir iletişim kuruyoruz. Alaca Heyheyler olarak, kadınlığımız ve sanat üretimimiz birlikte dönüşüyor; ve bu da en keyifli ve özgürleştirici süreçlerimizden biri.

Kadın sanatçılar olarak, projelerimiz, sergilerimiz ve cinsiyet eşitsizliğini sorgulayan müdahalelerimizle, eril sanat tarihini değiştiriyoruz. Çağdaş sanat dünyasında, feminist hareketin sunduğu kolektif dünya ve dayanışma, biz sanatçılar için büyük bir fırsat. Dayanışmacı ve güvenli bir alanda söz söylemek, her yaratıcı insan için özgürleştiricidir.

İzleyiciyi sergiye ilk girdiğinde, Kız Çocukluğu duvarında bizim annelerimizle olan çocukluk fotoğrafımız ile karşılaştırarak farklı bir sergiye girdiğinin ve anlatılanın hepimizin kişisel hikâyesi olduğunun mesajını verdik. Bu vesile ile siz okuyuculara da aynı şeyi söylemiş olalım. Kitabın kadınların cevaplarından oluşan ikinci bölümünde hem çok öznel hem de size dair paylaşımlar bulacaksınız. Şaşırmayın. İyi okumalar.

Alaca Heyheyler, kadınların seslerini duyurmak ve bu seslerin yankısını çoğaltmak için var olmaya devam ediyor...

Alaca Heyheyler

Kadınlar Atlası Atölyeleri

“Kadınlar Atlası” sergisi kapsamında düzenlenen atölyeler, katılımcılara toplumsal cinsiyet, beden, emek ve dayanışma üzerine düşünme ve birlikte üretme fırsatı sundu. Birlikte üretme ve düşünmeye yönelik açık çağrımıza cevap veren farklı alanlardan kadınlarla gerçekleşen bu atölyeler, katılımcıların yaratıcı ifade yöntemleriyle deneyimlerini paylaşmasını ve feminist bakış açılarıyla yeni pratikler geliştirmesini amaçladı.

Sergi mekânında gerçekleşen bu buluşmalar, sanat, performans, beden hareketi ve animasyon gibi farklı araçlarla, dayanışmacı ve kapsayıcı bir paylaşım kültürünü güçlendirdi. Her bir atölye, katılımcıların gündelik hayatta karşılaştıkları cinsiyetçi normları sorgulamasına ve alternatif, özgürleştirici perspektifler geliştirmesine olanak tanıdı.

“Ergenliklerimiz” Alaca Heyheyler

13 Ocak 2024 tarihinde, Alaca Heyheyler yürütücülüğünde ve Talebeyiz Biz Derneğinin işbirliği ile düzenlenen “Ergenliklerimiz” buluşması, kız çocukluktan ergenliğe ve genç kızlığa geçiş deneyimlerine odaklandı.

Toplumda görünürlüğü az, ağırlığı ise fazla olan

ergenlik konusu, özellikle erkek egemen toplumda büyüyen genç kızlar için karmaşık bir süreç. Bu buluşmada katılımcılar, güvenli bir ortamda ergenlik deneyimlerini paylaşarak, bu görünmez sürece ses ve beden verdiler. Atölyenin ilk yarısında paylaşımlar ile duygusal bir alan oluşturulurken, sonraki 1,5 saatte bu deneyimlerin sergide nasıl kalıcı hale getirilebileceğine dair kolektif bir üretim gerçekleştirildi.

Bu buluşma, gençlerin yaşadığı dönüşümlere görünürlük kazandırmak, dayanışma ve ifade alanlarını güçlendirmek adına anlamlı bir katkı sundu. “Kadınlar Atlası” sergisi, ergenliğe dair hikâyeleri ve dönüşümleri sergileyerek, bu sessiz evreye güçlü bir kolektif hafıza inşa etti.

“Güncel Sanattan Yaratıcı Eyleme?”

Fisun Yalçinkaya ve Mor Dayanışma

Fisun Yalçinkaya'nın Mor Dayanışma'yla yürüttüğü işbirliği ile Güncel Sanattan Yaratıcı Eyleme atölyelerinin altıncısı "Kadınlar Atlası" sergisi sırasında yapıldı.

Katılımcılar sanat eserleri ve yaratıcı eylemler arasında bağlantılar kurarak, eylemlerde kullanılabilecek ses, görsellik, video ve performans gibi araçları birlikte keşfetti. Sanatı ve eylemi buluşturan bu atölye, kolektif düşüncenin gücüyle dayanışma modellerinin geleceğini hayal etmeye davet etti.

“Peki Bu İşe Vulva Ne Diyor?”

Sedef Özge

26 Ocak 2024 tarihinde, Sedef Özge yürüttüğü tarihinde düzenlenen "Peki Bu İşe Vulva Ne Diyor?" stop-motion animasyon atölyesi, kendini kadın olarak tanımlayan sekiz katılımcıyla gerçekleşti.

Atölyede katılımcılar, oyun hamurları ve kendi getirdikleri nesnelerle vulvalarıyla olan ilişkilerine, hislerine, toplumsal koşullarına bakmaya davet edildiler.

Sedef Özge, animasyon tekniklerini anlatarak katılımcılara rehberlik etti. Çeşitli

nesneler - yüzükler, zincirler, kilitler, deniz kabukları, danteller ve taşlar – kullanılarak yaratıcı ve eleştirel stop-motion animasyonlar üretildi.

Atölye sonunda, katılımcılar hem yeni bir teknik öğrenmenin keyfini yaşadı hem de vulva temsili üzerine yaratıcı bir tartışma alanı açtılar. Birçok katılımcı animasyon yapmaya devam etme kararı alırken, bu sürecin kendilerini güçlendirdiğini ifade etti. "Kadınlar Atlası" sergisinin ruhuna uygun olarak bu atölye, beden ve toplumsal cinsiyet algısına dair özgün ve cesur bir perspektif sundu.

“Dil Çözü”

Merve Besler

DİL ÇÖPÜ

27 Ocak 2024 Cumartesi günü gerçekleştirilen “Dil Çözü” atölyesi, katılımcılara günlük dilde kullanılan cinsiyetçi kalıpları ve toplumsal ön yargıları sorgulama fırsatı sundu.

Merve Besler Dünder’in yürütücülüğünde yapılan atölyede, kişisel deneyimlerden yola çıkarak dilin yapısında gizlenen toplumsal normlar tartışıldı. Yaş kısıtlaması olmadan herkese açık olan bu etkinlikte, katılımcılar gündelik iletişimde farkında olmadan kullanılan cinsiyetçi

kalıpları birlikte analiz etti. Atölye, dilin dönüştürücü gücünü keşfetme ve yeni, eşitlikçi bir dil oluşturma konusunda bilinçlenmeye yönelik önemli adımlar attı.

Katılamayanlar ise Merve Besler Dünder’in hazırladığı sorulara yanıt vererek ve e-posta yoluyla katkıda bulunarak “dil çözü”ne destek sağladı. Atölye, “Kadınlar Atlası” sergisinin temel yaklaşımı olan toplumsal normları sorgulama ve dönüştürme ruhunu bir kez daha vurguladı.

“Cinsellik ve İlişkiler”

Prof. Dr. Arşaluys Kayır

ARŞALUYS KAYIR İLE

CİNSELLİK VE İLİŞKİLER ATÖLYESİ

1 ŞUBAT PERŞEMBE 19:00

1 Şubat 2024 Perşembe günü, Prof. Dr. Arşaluys Kayır yürütücülüğünde gerçekleştirilen “Cinsellik ve İlişkiler” atölyesi yoğun ilgi gördü. Katılımcılar, ilişkiler, cinsellik, toplumsal kalıplar ve beden üzerine derinlemesine düşünme fırsatı buldu.

Kadınlara yönelik olarak düzenlenen bu atölyede, toplumsal normlar ve bireysel deneyimler sorgulandı. Prof. Dr. Arşaluys Kayır’ın rehberliğiyle, cinsellik ve ilişkiler alanında cesur ve açık diyaloglar kuruldu.

“Oynayarak Feminist Paylaşım Kültürleri Hayal Etmek”

Pınar Apaydın ve Özge Subaşı

6 Şubat 2024 Salı günü, Depo’da Pınar Apaydın ve Özge Subaşı yürütücülüğünde düzenlenen “Oynayarak Feminist Paylaşım Kültürleri Hayal Etmek” atölyesi büyük bir ilgiyle tamamlandı. Atölyede, feminist geleneklerden ilham alınarak sanatçılar ve tasarımcılar için çeşitli ve kapsayıcı alternatifler üzerine düşünceler geliştirildi.

Katılımcılar, olası dayanışma modellerinin geleceğini hayal ederken kolektif düşünme ve paylaşma pratiklerini deneyimledi.

Sanat, tasarım ve kültür-sanat alanında rol üstlenen feminist katılımcılar, yaratıcı fikirlerini ve dayanışma biçimlerini birlikte tartışma fırsatı buldu. Atölye, “Kadınlar Atlası” sergisinin temel değerleri olan kapsayıcılık, dayanışma ve feminist paylaşım kültürlerini güçlendirmeye yönelik anlamlı bir adım oldu.

“Birlikte Hareket Etmek”

Cansu Nur Şimşek

7 Şubat 2024 Çarşamba günü, gerçekleştirilen “Birlikte Hareket Etmek” atölyesi, İstanbul’un toplu taşıma sistemlerinde kadınların karşılaştığı zorluklara eleştirel bir bakış sundu. Cansu Nur Şimşek’in yürütücülüğünde yapılan atölyede, katılımcılar toplu taşımada yaşadıkları kişisel alan ihlalleri, baskılar ve görünmezleştirilen deneyimler üzerine düşünme ve paylaşma fırsatı buldu.

Metrobüs yolculukları ve şehirdeki farklı ulaşım ağlarındaki deneyimler üzerinden, kadınların gözünden taktiksel ve yaratıcı

çözümler geliştirildi. Etkinlikte paylaşılan hikâyeler, etkileşimli anlatılar ve iki boyutlu çalışmalara dönüştü. Kadınların toplu taşıma deneyimlerinin görünür kılınması, dayanışmanın gücünü hissettirdi ve toplumsal normlara karşı birlikte hareket etmenin yollarını keşfetmek için motive etti.

“Bakım Emeğine Yakından Bakış: Emek Halleri”

Edanur Dursun

9 Şubat 2024 Cuma günü, Edanur Dursun yürütücülüğünde gerçekleştirilen “Bakım Emeğine Yakından Bakış: Emek Halleri” atölyesinde, Edanur Dursun toplumsal cinsiyet ve bakım emeği üzerine yaptığı çalışmasını sundu.

Etkinlikte, ev işleri ve bakım emeğinin toplumsal cinsiyet normları doğrultusunda kadınlara yüklenmesinin kültürel ve öğretici yansımaları ele alındı. Gündelik hayattaki emek halleri ve bu emeğin görünmezliğini sorgulandı.

“Doğaçlama Atölyesi”

Funflows

17 Şubat 2024 Cumartesi günü, Funflows eşliğinde gerçekleştirilen “Doğaçlama Atölyesi”, katılımcılarına keyifli ve hareket dolu anlar sundu. 40-45 dakika süren bu etkinlikte, sergi mekânında bedenlerimiz rahatlayarak fiziksel dünyalardan yaratıcı dünyalara açıldık.

Her seviyeden kadın ve non-binary katılımcının yer aldığı atölyede, herkese uygun hareket yönergeleriyle beden ve zihin arasındaki bağ güçlendirildi. Bedenin hareket ve doğaçlama yoluyla keşfi,

“Kadınlar Atlası”nda yer alan eserler ve kadınların sözleri ile beden yolu ile etkileşime geçme, sanatın yaratıcı ve dönüştürücü atmosferini bir kez daha ortaya koydu.

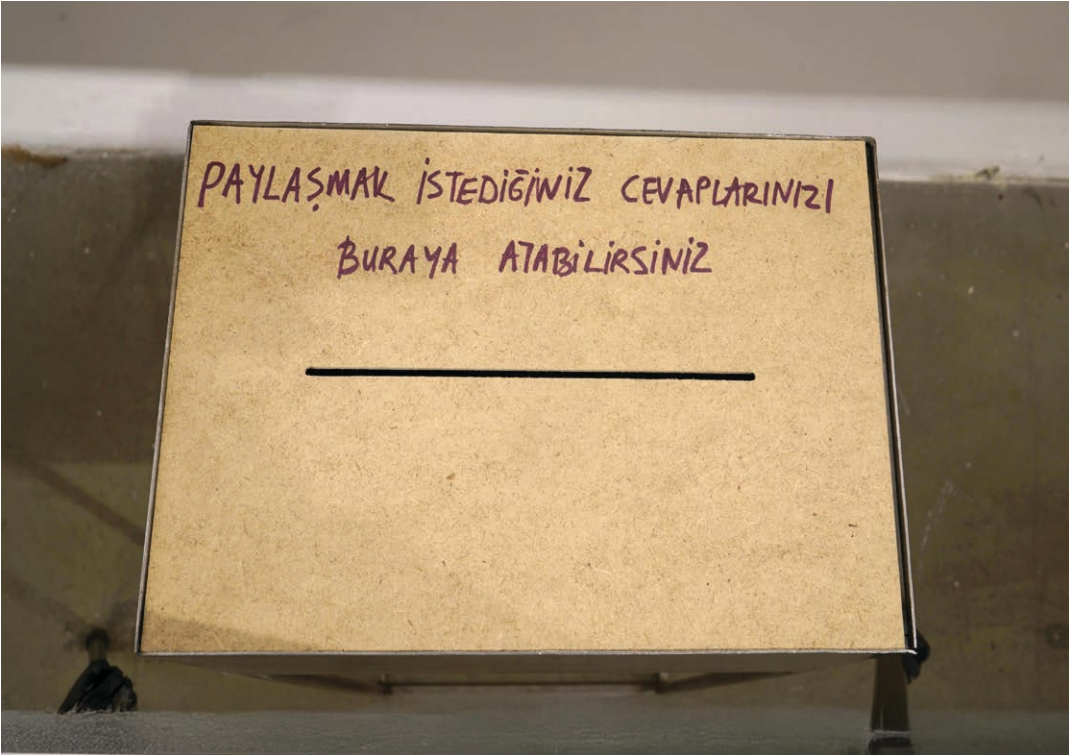
Alaca Heyheyler'in Bursa Nilüfer Belediyesi'ndeki "Gecikmiş Bir Kucaklaşma" etkinliğinden

Alaca Heyheyler'in SAHA'daki "Gecikmiş Bir Kucaklaşma" etkinliğinden

Kadınlar Atlası

Bölümleri

Birinci Bölüm

Kız Çocukluğu

Çocukken kız - erkek ayrımı senin için ne anlama geliyordu?

Keşke erkek olsaydım dediğin anlar olmuş muydu?

Aile içinde ve okulda kız çocuğu için davranış tanımlamaları var mıydı?

Çocukluğumda yaşları bana yakın olan iki erkek kardeşim vardı. Çok büyük bir evimiz olmadığı için aynı odayı paylaşıyorduk ve tabii birlikte soyunup giyiniyorduk. İlkokulda 2. ya da 3. sınıfa giderken annem artık tek başıma giyinmem gerektiğini söylediğinde ilk kez cinsiyetlerimizin farklı olduğunu anladım. O ânı asla unutamıyorum.

Benim çocukluğumda keşke erkek olsaydım dediğim anlar olmadı. Ailede tabii ki ayrım vardı. Evimizin bahçesinden dışarıya benden beş yaş büyük ağabeyim çıkıp, arkadaşlarıyla oynayabilirdi ama ben yapamazdım. Ben, kız arkadaşlarımı bahçemize çağırarak durumundaydım.

Erkek olsaydım dediğim an olmadı. İlkokulda edepli olmamız beklenirdi, sanki erkek çocukların yaramaz olmaya daha çok hakkı vardı.

Benim ailemde kız çocuğu olmak, baba-anne ve dedenin eline kalan kız kardeşler olarak, aşırı korumaya tabii tutulmaktı ve uzaktan pozitif gibi duran bu ayrımcılık, hayatımda kendime konfor alanı oluşturmama neden oldu.

Çevrem erkek kuzen doluydu. O yüzden akrabalarımın tek kız olarak çok ilgi gördüm. Böcekler arasında bir çiçek derlerdi bana. İlkokul öğretmeninin kız çocuğu hanımefendi olur, kibar ve yardımcı biridir vs. dediğini hatırlıyorum. Ama büyük hayallerimin etkilendiğini düşünmüyorum. Tek çocuktum ve resimle müziğe ilgim vardı, hep desteklendim. Evet arada keşke erkek olsam dediğim olmuştu çünkü onlar daha rahat görünüyordu. Geçiş törenleri vardı, sünnetleri törenle kutlanırdı. Kızlar regl olunca gizlenirdi. Hasta, kirli gibi bir hissi, baskısı vardı.

Kız çocukları etek, elbise giyer, erkekler giyemezdi. Fırfırlı dantelli giysiler giyebilmek hoş bir ayrıcalıktı. Erkekler sünnet olunca düğün yapıp hediyeler alınması, kızların ise bundan mahrum kalmasına öfkelenirdim ama keşke erkek olsaydım diye düşünmedim. Kızlar uzak yerlere tek başına gitmez, hava karardıktan sonra sokakta oynamaz, bacaklarını açıp oturmaz, çok konuşmaz, çok hoplayıp zıplamaz, çok fazla gülmez. İlk aklıma gelenler bunlar.

Kimse karşıma geçip yüksek sesle dememiş olsa da kız çocuğu olarak daha sakın, uysal, sevecin ve sorumluluk sahibi olmam gerektiğini düşünüyordum. İlkokulda bile hiç “haylazlık” yapan kız sınıf arkadaşım yoktu. Erkek sınıf arkadaşlarım sıklıkla gürültücü, haylaz, hareketli ve daha az sorumluluk sahibiydi ve biz de dahil kimse bunu yadırgamıyordu. Hatta M. isimli erkek sınıf arkadaşımızı çok çalışkan, sakın, güler yüzlü ve kibar olduğu için kızlar olarak benimsemiş ve arkadaş grubumuzun bir parçası yapmıştı. O da sınıftaki erkek çocuklardan çok bizimle vakit geçirmekten memnundu. Etütlerde yazma ödevlerinde eli ağrıyınca ağlardı ve ben ona destek olurken sınıftaki erkek çocuklar onu “kız gibi ağlamakla” itham eder ve dalga geçerdi. Tüm bunlara rağmen hiç keşke erkek olsaydım, o zaman daha çok sevilir ve değer görürdüm hissini yaşamadım.

Dedem ve babam, ailedeki erkeklerin otoritesine her zıt konuştuğumda “sen kızsın kız” diyerek beni susturmaya çalışırdı. Bu bazen dalgasına, bazen ciddi hatırladığım ilk çocukluk anılarımdan beri böyleydi.

“sen kızsın, kız”

Çocuklukta ayrım diye bir kavram yoktu benim için. Hatta erkek ve kız her zaman eşitti. Bir farkları yoktu, sadece farklı oyuncaklarla oynuyorduk. Belki de tek farkı budur.

Erkek olmak güç ve özgürlük ile özdeşleşmişti. Bu yüzden bazen keşke erkek olsaydım dediğimi hatırlıyorum. Bedenimden ve cinsiyetimden memnundum ama özgürlüğe dair mahalledeki erkeklerin daha şanslı olduklarını düşünüyordum. Bu yüzden belki hep erkek çocuğa sahip olmak istedim. Kız çocuğum olsun istemedim.

Kız-erkek ayrımı yapmayan bir aileye sahip olsam da ağabeyimin benden daha rahat ve hesapsız bir ergenlik geçirdiğini kabul ederim. Okulda ise kızlardansa, erkekleri kayıran bazı öğretmenler olduğunu hatırlıyorum.

Kız-erkek ayrımı aile büyüklerinin erkek çocuğa daha tavizkâr olması demekti. Kızlar, sokakta erkekler kadar oynamaz, kızlar futbol oynamaz, kızlar pantolon giyemez.

Benim için böyle bir ayrım yoktu. Kız veya erkek çocuğu olmaya dair bir fark hissettirilen bir ortamda değildim. Daha çok maddi durumumuzun öğretmenimizin bize yaklaşımında değişiklik yarattığını gözlemliyorum ve bunun öz güvensizliğini yaşıyordum. Aile içinde de okulda da böyle bir tanımlamanın baskısı altında hissetmedim.

Çocukken uzunca bir süre benim için kız ve erkek olmak arasında bir sorun yoktu. En yakın arkadaşım erkekti ve her şeyi birlikte ve aynı şekilde yapardık. Ailelerimiz arada bir fark olduğunu hissettirmedii. Ancak bu durum okula başladığımda değışti. Spesifik olarak hatırlamıyorum ama ilk defa o zaman sen kız çocuğusun, kızlar böyle yapmaz, ayıp dediklerini hatırlıyorum.

Erkek olsaydım daha özgür olabilirdim, ailem daha az endişe ederdi. Ailem hak ayrımı yapmazdı ama daha korumacıydı. Okulda erkeklere farklı bir uygulama ile karşılaşmadım.

“kızlar böyle yapmaz”

İlk başlarda bir şey ifade etmiyordu, sonra zamanla üzerimde baskısını hissettirmeye başladı. Maymunluk ve dağınıklık sıfatlarımı oluşturduğundan sürekli üst başı karışık, dönmüş eteğinden donu gözüken bir velettim. Aile içinde şakası yapılan bu durum büyüdükçe edepli oturmam ve kendimi bakışlardan korumam konusunda uyarılara dönüştü. Oturup kalkmamın erkeklerden farklı dikkat edilmesi gereken kuralları çıktı. Bu kurallar beni biraz daha “tomboy”a çevirdi. Sanırım böyle daha rahat hareket edebileceğimi düşünüyordum. Ergenliğe yaklaşırken sürekli top oynadığım erkek arkadaşlarımla daha mesafeli olmam gerektiği uyarıları gelince, şok oldu-

mu hatırlıyorum. Omuzlara sarılarak halka olmuş, oyun planı yaparken, çardakta oturan babam yanıma gelip, böyle şeylerin benim için artık uygun olmadığını söylemişti. Bunlar kırılma noktasıydı sanırım. Evde temizlik beraber yapılırdı; babam ve ağabeyim de işin içindeydi. Daha kadın işi olarak görülen görevleri yapmak istemezdim, ağır işleri severdim. Aşure, tatlı vb. yapıldığında komşulara servise çık-mamak için de direnirdim. Ağabeyim yapsın diye inat ederdim. Bu inatlar zamanla karaktere dönüştü tabii. Biraz daha kontrollü öfkeleniyorum artık. Yani zararı kendime olacak şekilde sinirlenmiyorum, onun yerine sinirim sorumluğunun rahatını bozuyorum. Kendini görece eğitmiş olsa da eril kâfaların yetiştirdiği evlatların, gündelik sohbetlerde ortaya çıkan iktidar kurma arzuları, içimdeki o inatçı pisliği ortaya çıkarıyor. İşte o zaman kontrolsüz öfke beni hâlâ ele geçirebiliyor.

Çocukken erkeklere aşık oluyordum. Benim için tek ayrım buydu. Oturuşumla ilgili aileden uyarılar alırdım ama anlamazdım. Bacaklarını kapat dediklerinde kapatırdım sadece, esas meseleyi anlamazdım. Annem büyüdüğümde keşke kız değil erkek olsaydın, erkekler için her şey daha kolay oluyor demişti. Benim böyle bir görüşüm hiç olmadı. Ben 11 yaşındayken annemler ayrıldı. Güçlü bir anne tarafından tek başına yetiştirildim. Belki o yüzden cinsiyet baskısı hiç hissetmedim. Sadece 25 yaşında her cuma akşamı, erkek arkadaşımın ailesine yemeğe giderdik. Anne hep stresli ve dertliydi, baba ise hep kendini eğlendirecek bir şeyler

bulurdu. Benim annem ve babamda da durum böyleydi. Acaba kadınların duygusal sistemleri onların çok da lehine değil mi? Biz de biraz erkekler gibi sonuç odaklı düşünmeyi, ya da düşünmemeyi mi öğrenmeliyiz acaba diye aklımdan geçirmiştım.

İlkokula giderken, sayfiye yerinde bir oğlanla tanıştık, beraber kayalıkların arasındaki lagünlerde oyun oynadık, yengeç yakaladık falan. Kısa saçlıydım ve çocuk olduğumdan bikininin üstünü giymiyordum genelde. Sonra öğle yemeği için pansiyona döndüm, tekrar deniz kenarına inerken bikininin üzerini giydim, nedenini şimdi hatırlamıyorum. Çocuk beni bikini üstüyle görünce birdenbire kız olduğumu anladı ve resmen tüydü. Yani basbayağı koşa koşa kaçtı. O âna kadar kız olmanın kötü bir şey olduğunu hiç düşünmemiştim. O andan sonra gittikçe her şey zorlaştı, yok regl ol, yok sütyen tak, yok zorla kıllarını aldırınlar (ayıpmış öyle dolaşılmazmış), yok pedin şortunun paçasından görünüyor, pantolonun leke olmuş, yok eteğinin altından üst bacağı göründü, donun göründü, gereksiz bir sürü zorluk. Oğlanlarla bilinçli olarak flört etmeye başlayana kadar hayatımın her saniyesi keşke erkek olsaydım diye geçmiş olabilir. Gerçi okulda hocalar, erkekleri tekme tokat döver, kızları dövmezdi.

İkiz kız ve bir erkek kardeşlik. Erkek kardeşim bizden dört yaş küçüktü. Annem bizden sürekli erkek kardeşimize hizmet talep etti; suyunu ver, oyuncaklarını taşı. Babaya zaten hizmet vermek zorundasın. Evdeki erkeklerle

hizmet verme anlayışı, yaş alsak da hiç değişmedi. Biz de içten içe kızsak da, anneyi kırmamak için katlandık. Küçük ilçelerde büyüdüm, erkek çocukları saatlerce sokakta oynardı. Bize ise saat tutulurdu. O erkek kalabilir, sen hava kararmadan, baban eve gelmeden eve döneceksin, yani oyunun en tatlı yerinde! Gel de erkek olmak isteme! Arkadaşının evine gidemezsin. “Kızlar başkasının evine gitmez!”. Erkek kardeşin gidebilir çünkü o erkek.

“yok regl ol,
yok sütyen tak,
zorla
kıllarını
aldırınlar”

Çocukken erkek olsaydım şöyle yapardım dediğim bir âni hatırlamıyorum. Baba veya anne olma durumu da farklı bir iktidardı. Kız çocuklarından, kızlardan beklentiler vardı. İlkokul 5. sınıfta sınava girilen zamanlarda yabancı dilde eğitim veren bir “kız” lisesini yedekten, karma eğitim veren liseyi ise üçüncülükle kazanmıştım. Ailem hiç üzerinde düşünmeden otomatik olarak “kız lisesine” yönlendirdi.

Ben doğmadan önce erkek çocuğu olmamı beklemişler. Bu konuda iddiaya girmişler. Kız olmuşum. Babam iddiayı kaybetmiş. Bir ceza ödememiş. Kendisi iddiayı kazanana yemek ısmarlamış. Keşke erkek olsaydım dediğim anlar genelde kıllar ve regl konusu ile bağlantılı. Kısa saç ve bol kıyafetler bir davranış tanımı benim için.

Aklımda net bir ayrım yok. Çocukluğum dahil, hiç erkek olmak istemedim. Elbisemin altına uzun külot giydirdi annem. Hanım hanımcık olmalıydım. Erkek çocukların hep daha özgür ve yaramaz olma hakkı vardı. Vahşi ve zorbaydılar. Yaramaz kızlar okulda daha itici bulunurdu, sanırım ben de daha itici bulurdum. Bu da öğretilmiş bir şey.

Erkek istediğini yapabiliyordu. Bir de daha güçlü oldukları söyleniyordu. Ben de kendimi bunun üzerine “ben her şeyi yaparım” diye büyüttüm. Çok büyüdüğümde bile bu düsturla kendimi kırbaçlamaya devam etmiş olabilirim. Dolayısıyla evet “keşke erkek olsaydım” çok dedim çünkü bulunduğum yerden bakınca erkekler çok daha rahat gibiydi.

İlkokul öncesi pek bir ayrım hissettiğimi hatırlamıyorum. Okula başlayınca bu farkın daha çok farkına vardım sanırım. Hiç erkek olmak istemedim ama bazen erkeklerle oynamak daha keyifli geliyordu. Cinsiyet tanımlamaları aile içinde pek yoktu.

Çok küçükken, kız çocukları daha çok evde, erkek çocukları dışarıda olmalı sanıyordum. Benden bir yaş küçük

bir erkek kardeşim vardı. Anneme ev işlerine yardım ederken, kardeşimin de aynı oranda yardım etmesini istedim. “O erkek çocuk” derdi annem ve ben de “Keşke ben erkek olsaydım!” diyerek ağlar ve iş yapmayı bırakırdım. Okulda çok daha fazla bir ayrım vardı elbette.

Yaş aldıkça anlıyorum ki, ben çocukluğumda ikili düşünmeyen biriydim. Dolayısıyla kız da erkek de sadece birer cinsiyetten ibaretti. Sadece anneannemin oturuş şeklimi eleştirdiğini hatırlıyorum. Kız çocukları böyle oturmazmış.

*“keşke ben
erkek olsaydım!
diyerek ağlar ve
iş yapmayı
bırakırdım”*

Erkek olmayı istediğim oldu. İlkokulda erkek arkadaşlarım tarafından akran zorbalığına uğradım ve ezildim. Elleri ağırdı ve şaka mahiyetinde şiddet bile gördüğüm oldu.

Babamla ilişki kurabilmek için takım tuttuğum ve maç izlediğim bir dönem olmuştu. Annemi fazla duygusal bulduğum için, duygularımı ifade etmek istemeyip ağlamamı bastırdığım zaman-

lar da oldu çocukken. Annemin olmam gereken kız çocuğa dair epey fikri vardı; bakımlı ve düzenli olmalıydım hep.

“bir tercihim olabileceği aklının ucundan dahi geçmedi”

Oğlan çocukların özgürlük alanı vardı, sokakta oynama izinleri vardı. Kız çocuklarının daha edepli, uslu ve ağır başlı olması bekleniyordu. Hatta hareketli olduğum için ‘Erkek Fatma’ dediklerini hatırlıyorum. Bir de annemin “eğer böyle olacaksan sana yurt dışından pipi sipariş edelim de erkek ol” minvalindeki sözlerini hatırlıyorum.

Kız olmak çocukken özellikle taşrada, erkeklerin sosyalleştiği alanlara girememek anlamına geliyordu ve hep ben de onlara dahil olmak istiyordum. Kadınlar hizmet eden, erkekler ise karar veren pozisyonda gibiydi; sofrayı kuran kadınlardı ama etrafında oturan erkeklerdi. O sofrada ben de olmalıydım. Çocukken o sofraya oturmaya çalıştığım çok zaman oldu. Çocukken erkek olmak istiyordum çünkü daha özgürlerdi. Hatta erkek kardeşimin yatağının başında o uyurken “sen değil de ben erkek olsaydım keşke”

dediğimi hatırlıyorum. Ondan daha zeki olduğumu düşündüğüm için “erkekliği hak edenin” de ben olduğumu düşünüyordum. Kadın olmak ikincil pozisyonda kalmak demekti ve ben buna razı değildim.

“kadın olmak ikincil pozisyonda kalmak demekti”

Çocukken her şey normal olması gerektiği gibi görünüyordu. Bu tarz şeyleri büyüdükçe, öğrendim. Kadınlar büyür evlenir ve anne olurlar, erkekler ise büyür iş sahibi olur, evi geçindirirler, bundan daha doğal ve normal ne olabilirdi ki. Büyüyüp bir erkeğin karısı olmak üzere yetiştirilmiş çocuklardık, kendi hayallerim ve isteklerim olabileceğini fark etmek o kadar çok zamanımı aldı ki. Bu süreçte eğitimini tamamlamamış, evlenmiş ve iki çocuk sahibi olmuşum bile. O an fark ettim ki kendi hayatımı değiştirebilecek ne bir mesleğim var ne de maddi gücüm, bunu fark etmek çok acıydı. Kız çocukları vücutlarını ve saçlarını örtmeliydi, bu da çok normaldi. 11 yaşında başımı örtmem konusunda kimse baskı yapmadı, beklenen buydu, istenen buydu, normal olan buydu. Benim bir tercihim olabileceği aklının ucundan dahi geçmedi. Erkekler

rahatça denize girerken, benim kat kat giysilerle denize girmem bekleniyordu. Keşke erkek olsaydım diyordum. Ailede kız çocuklarının okulları, eğitimleri en ufak bir şeyde göz ardı edilebilirken, erkek çocukların eğitimi ve okulları için oradan oraya koşturuluyordu, çünkü onlar çalışıp ev geçindirecek ve ailelerine bakacaklardı, bunu fark ettiğimde ise 33 yaşımdaydım.

Kız-erkek ayrımını ilk olarak fark etmem sanırım benden beş yaş büyük bir ağabeyin varlığıyla oldu. O zaman kız çocuğu için tasarlanan oyunların dışına onunla oynadığımız oyunlarla da kalıplardan çıkmış oldum. Kız olmanın mutluydum. Ağaca tırmanmak, koşmak, kovalamaca ve top oynamak en sevdiğim oyunlardandı. Çok fazla sayıda bebeğim yoktu; bebeklerle oynadığımı da çok hatırlamıyorum, onlar daha çok süs objeleri gibiydi. Ağabeyimle sevgi dolu bir ilişkimiz vardı. Beraber çok top oynardık; evde kanepenin altına kaçan topları çıkarmak görevi hep bana düşerdi. Plastik askerleri vardı; onlarla da oynardık. Evde erkek ya da kız olmamız özellikle küçük yaşlarda haklarımızı ve özgürlüklerimizi etkilemiyordu.

Kız erkek ayrımını “bedenini koru, erkeklerden uzak dur” uyarısı ile öğrendim. Kız çocuk oluşum daha büyük hayaller kurmamı engelledi. En kısıtlayıcı söz sen kız çocuğusun her şeyi yapamazsın cümlesiydi. Özgürleştirici bir söz ya da davranış yoktu. Yapabileceklerim ve yapamayacaklarım öğretilmişti. Ben o kalıp içinde büyüdüm. O yüzden çok kısıtlandığım için hep

keşke erkek olsaydım dedim. Ben çok sevgisiz büyüdüm. Birçok arkadaşım göre daha şanslıydım. Ama annem otoriterdi. Kurallarla dolu bir çocukluk yaşadım. Babam çok daha şefkatli bir insandı. O yüzden tüm erkek arkadaşlarımda babamı aradım.

“kızsın her şeyi yapamazsın”

Üç kardeşiz ve en büyüğümüz erkek, maalesef ilk çocukluk hatıralarım hep bir kız olduğum için değersizlik hissiyle geçti. Ben ilkokul 1'e giderken ablamla (o da ilkokul 3. sınıftaydı) bu değersizlik hissi nedeniyle evden kaçmayı planlamıştık. Bakırköy tren istasyonu ile Florya arasındaki ahşap elektrik kulübelerinde yaşamayı planlamıştık ama yakalanınca başarısız bir deneme olarak kaldı. Kız olmaktan çok pişmandım, ağabeyime bisiklet alınmıştı, bize plastik bebek ve kıyafetler. Klasik kız çocuğu gibi hanım hanımcık olmak zorundaydık. Lisede meslek olarak hostes olmayı hedefledim çünkü kadınlar pilot olamazdı. Kız olmaktan o kadar mutsuzdum ki çocuk yaşımda klitorisimin penise dönüşmesini diliyordum. Erkek kardeşim, ağabeyim ve ablamla mahalledeki çocuklarla sokakta oynardık. Ağabeyim istenmeyen davranışlar sergilediysek akşam babama ispiyonlardı. Mesela ben erkeklerle futbol oynuyordum. Akşam babam bunu işittiğinde, evdeki en büyük kadın olan

annem hakaretlere ve tehditlere uğruyordu. Babamla olan bu ilişkiden otoriteye olan öfkem miras kaldı. Şu anda bir sevgili yok ama geçmiş ilişkilerimde erkek dayatmalarında öfke nöbetleri geçirdiğim olurdu.

Kız çocuğu olmanın ne demek olduğunu sanırım daha annemin karnındayken biliyordum; yani öyle olmalı. Ailenin geçmişten günümüze tüm kadınlarına, sırf kadın oldukları için biçilen roller var. Bu rolleri üstlenmiş kadın ve erkek evlenip çocuk yapıyorlar. Aktarılmış sakıncalı, bozuk ve homojen bir yapı. Bu sebeple hatırladığım bir an yok; ben bir “kız çocuğuydum, sapına kadar! Ve ona göre davranmam gerekiyordu. Sokağa çıkmam uygun değildi mesela. Sadece evin önünde oturabiliyordum. Bebeklerim vardı, robotlar kardeşimindi ama ben zaten yumuşak şeyler severdim. “Bir kız öyle oturmaz”, “sen de bir gün evlenip çoluk çocuğa karışacaksın” ya da “kızlar top oynamaz” gibi cümleler hatırlıyorum çocukluğumdan. Bence kız çocuğu olmak da onun annesi babası olmak da zor. Ne zaman ki büyükler göçtü bu diyardan, bir rahatlama, yeniyi kucaklama geldi. Kız olmaktan bir süre mutlu değildim. Sabahları erkek olarak uyanmayı hayal ettiğim bir dönem oldu. Ama uzun sürmedi. Sebebi tabii ki erkek kardeşimin özgür yaşantısına sahip olmamamdı. Erkek kardeşimle çok güzel bir ilişkimiz vardı. En sevdiğimiz oyun dağcı kardeşleri oynamaktı. Bu dağcı kardeşlerin ikisi de ne hikmetse erkekti, herhalde dağcı kız olmaz diye, ne bileyim. Mesela akrabalarla geçirilen zamanları hatırlıyorum. Çocuğum

olsa hiçbiriyle görüştürmem herhalde. Kardeşime “Kaç sevgilin var?” diye bir sorduklarını hatırlıyorum. Bana “Sevgilin var mı?” diye bile sorulmadı. Bir de pipi görmek isteyen dayılar, amcalar var. Ne kadar mide bulandırıcı! Bir de tüm bunlara katlanıp ayıp olur diye içine atan anneciğim.

“böyle
tehlikeyi
çağırabilecek
bir bedene
sahip
olduğumu
hissettiğim için
erkek olmak
isterdim”

İlkokul 1’de öğretmenimden düzgün oturmam konusunda tokat yediğim an kız erkek ayrımını fark ettim. Kız çocuğu olmanın cinsiyetçi şekilciliğini her zaman hissettim. Bir seyahatte otobüs molasında erkek kuzenime kılıç, bana da pembe fincan takımı alınmıştı. Bütün hıncımı kuzenimden çıkartmışım, daha yeni kendimi bu konuda affedebildim.

Çocukluğumda “Kızısın, kendini koru!” hissi hakimdi. Kız olmaktan hiç mutlu değildim, kendimi dünyadan ve penisten korumak zorundaydım. Sonra da o koruduğum şeye ait olmam ve sevmem gerektiğini söylediler. Kendimce yan yollarla hepsini geçiştirdim. Penisi işime yaradığı sürece sevdim ama erkeği asla. İsviçre’de yatılı okulda büyüdüm, eğitim öğretim yılı boyunca yabancılarla yaşadım, senede iki üç tatilde ailemi gördüm. Hep kendimi terk edilmiş hissettim. Büyüyünce de hep uzak ilişkiler kurdum. İlişkilerde terk edilme korkumdan dolayı terk ettim. Beş yıl psikanalize gittim, daha iyiyim ama artık ilişki kurmanın da amacını yitirdiğini düşünüyorum, nasılsa dünyanın sonu geldi. İlişkinin içinde debeleneyeceğime bağ kurmadan keyfime bakarım daha iyi.

“kızısın, kendini koru!”

Valla bugünden bakınca, sunulan kız çocuğu modeliyle sınırlarım çizilmiş gibi ama erken çocukluğumda rolümü benimsemiştim. O pembe oyuncakları, mutfak setlerini, kıyafetleri hepsini seviyor ve istiyordum. Hiç erkek çocuklarının oyuncaklarında gözüm yoktu. İlk defa sekiz yaşında babam kıyafetimi beğenmeyince bunun kısıtlayıcı bir rol olabileceğini anladım. O âna kadar kız olmaktan mutluydum. Kız çocuğunun götünü başını örtmek lazım konusunu idrak edince rahatsız oldum. Bu idrak sonrası kısıtlanmışlık hissim her sene

arttı. Erkek olsaydım keşke diye düşündüm. Böyle tehlikeyi çağırabilecek bir bedene sahip olduğumu hissettiğim için erkek olmak isterdim.

İlkokuldan sonra toplumda kadınların üzerinde bir baskı olduğunu fark ettim. Kendimi daha “şanslı” bir çevrede görüyordum. İlkokul öğretmenimin en özgürleştirici sözü, göğüslerim ilk çıkarken kamburlaşmaya başladığını gözlemleyip, bunun doğal bir şey olduğunu ve dik durmaya devam etmemi söylemesiydi. Üzerimde pek etkisi olmayan, çok önemsemediğim, dedemin erkek torunlarla daha ilgili olması gibi konular da vardı elbette. Biraz daha büyüdüğümde kuzenimle ilk sinemaya gitmek istediğimizde evde büyük olay çıkmıştı. Yani 15 yaş öncesi rahat, sonrası ‘kız çocuğunu koruma’ baskılarının epey yaşandığı bir süreçti. Annem, hava kararmadan evde olacaksın gibi güvenliğim için kaygıyla koyduğu kurallar hariç ‘kız çocuğu şöyle yapmalı’ tarzı otoriter ya da şekillendirici biri değildi. Kendisi okutulmadığı ve ilkokul mezunu olduğu, hep bir mesleği olmasını hayal ettiği için, temel konu benim okuyup kendi ayakları üzerinde durabilen biri olmamdı. Duygusal ilişkilerime bu iki duruma dair yansıyan bir şey var mıdır emin olamıyorum.

Kız olmaktan mutluydum, erkek olsaydım diye düşünmedim. Ama bir kez saçım iyice kısayken sahilde bikinili birinin, bu oğlana niye bikini üstü giydirmişler dediğinde utanıp kızdığımı ve oğlana mı benziyorum diye üzüldüğümü hatırlıyorum. Benden beş yaş küçük olan erkek kardeşim benden daha içe

kapanık bir çocuktı. Hep ev işi yapan, sorumluluk sahibi biri oldu ama onun bunu yapması daha özel ve güzel görülürken benimki zaten olması gereken bir şey gibi karşılanıyordu.

“hayatın kızlar için daha dar bir alan açtığını yavaş yavaş idrak etmeye başlamıştım”

Ailemde kız erkek ayrımı yoktu, aksine annem ve babam kızlarını daha çok destekliyordu. Fakat içinde bulunduğumuz çevre pek öyle değildi. Bir bakkalın bana “Ne istiyon kız?” seslenişindeki küçümseyici tınısı ilk kez “kız” kelimesine dikkatimi çektiğini ve bundan hiç hoşlanmayıp bakkala kötü kötü baktığımı hatırlıyorum. Sanırım daha ilkokula başlamamıştım. Kız olduğum için kendimi çok şanslı görüyordum. Çünkü kızların dünyası bana daha renkli ve zengin geliyordu. Ailemin davranışları açısından kısıtlayıcı bir ortamda yetişmedim. Genel olarak ailem ve öğretmenlerimin beni destekleyip cesaretlendirdiklerini hatırlıyorum. Annem ve babam benim için sevgi, güven, şefkat ve bağlılığı temsil ediyordu.

Evde üç kadın ve bir erkek yaşıyorduk. Çok eğitilmiş olmasa da duygusal ve babalık konusunda merhametli, kız çocuklarını çok seven bir babam vardı. Sanırım bu önemli bir detaydı. Her şeyi açık açık konuşan, tartışan hatta kavga edebilen bir evde büyüdüm. Regl olmaya yakın zamanlarda annemin bu sürecin nasıl olduğunu, onun olmadığı bir ortamda olursam ne yapmam gerektiğini anlattığını hatırlıyorum. Ve o gün geldiğinde annem evde değildi, babam vardı. Hiç çekinmeden babama söylemiştim. O da bana sarılıp elimi tutup annenin pedlerini bulalım, hadi deyip benimle el ele tutuşup tuvalete götürmüştü. Ve kapıda bekleyip nasılsın diye seslenmiş çıkınca da hadi anneni arayalım demişti. Annem işinden dolayı ertesi gün eve gelirken de genç kız olma pastası almış akşam onu kesip kutlamıştık. Çok şanslıydım aile içindeki kız çocuğu olmaktan. Aile dışında sosyal yaşamda da uzun süre bir baskı hissetmedim. Ta ki lise hazırlıkta hafta sonu bizi ziyarete gelen halamın beni korkutan üç cümlelik konuşmasına kadar. Mutfakta yemek hazırlığı için anneme yardım ederken halam girdi ve “Ee canım flörtün var mı?” dedi. Utanarak “yok” dedim. O da olacak tabii ama “Unutma kim olursa olsun belden aşağısını (eliyle göstererek ve kısık sesle) koruyacaksın evlenene kadar” dedi. Bu ânı ve o duygumu unutamıyorum. Tüm güzel düşüncelerim bir anda eşittir namus oldu. Durduk yere bu girivermişti hayatıma. Nasıl yetiştirilirsene yetiştiril illa ki böyle durumlar yaşanıyor. Daha sonrasında bunu hep içimde tuttum ama yine çok şanslı olduğum için ailemin bu konuyla ilgili tek bir kelimesini duymadım, o yüzden bende çok da bir karşılığı olmadı.

Kız erkek ayrımını, ilkokula giderken fark ettim. Çocukken mahalledeki diğer kızlarla oynamaktansa erkek arkadaş grubuyla takılmayı ve onlarla futbol, misket vb. oyunlar oynamayı tercih ederdim. Tam olarak nedenini bilmesem de bir gün ailem tarafından kızlarla da vakit geçirmem gerektiği anlatıldı. Ailemin istediği gibi kız grubu ile vakit geçirmiş ve bundan hoşlanmamıştım. Erkek arkadaş grubuyla takılmaya devam ettim ve ailem de buna ses çıkarmadı. Sanırım ilk kez o zaman kız ve erkek ayrımını düşünmüş olabilirim. Kız çocuğunun yapabileceklerinin kısıtlı olduğunu düşünmüyorum. Çocukken benim için seçilmiş oyuncak ve kıyafetler belki şekillendiriciydi ama meslek konusunda aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Kız olmanın mutluydum. Bir abla ve bir ağabey ile büyüdüm. Çocukken daha çok ağabeyimle takılırdım. Evde çok olmasa da sokakta hep birlikte vakit geçirirdik. Mahallemizde bir grup ağabeyimin yaşıtı, bir grup da benim yaşıtım erkek mevcuttu ve biz çoğunlukla birlikte vakit geçirirdik. Cinsiyetim yüzünden arkadaşlarım tarafından hiç farklı muamele görmedim. Aksine kendi yaş grubumun lideri olarak görülüyordum. Annem özgürlüğümüzü çok kısıtlamadan büyüttü bizleri. Asker olmasının verdiği nedenle de evin otoritesi babamdı. Her ikisi de güven verdiler. Şefkati daha çok annemden, otoriteyi de babamdan gördüğümü söyleyebilirim.

“Kızlar böyle oturmaz” demişti birisi bana, annem hep kısacık kestirdi saçlarımı, bir de üstüne esmer halimde dudaklarının üzerindeki tüyler, iki kaşımın kuş kanadı gibi birleşmesi ile hep bir “erkek gibisin sen” bakışları. Çok kafa-

ma taktığımı hatırlamıyorum ama hafif bir içerlerdim tabii. Kızların uzatılan, süslü tokalar takılan saçlarını görünce biraz kıskanırdım sanki.

“kızlar böyle oturmaz demişti birisi bana”

Sanırım beş yaşında falandım, yazın anneannemde kalıyor ve neredeyse tüm gün sokakta oynuyordum. Diğer kızlar kadar hanım hanımcık olmadığım için bazı komşular yaşıtım kız çocuklarının benimle oynamasına izin vermezdi. Bu yüzden arkadaşlarımın çoğu erkekti. Bir gün en uzağa işeme yarışı yaptık ve ben tabii organım onlar gibi olmadığı için altına işedim. Anneannemden ilk dayağımı yediğim o gün erkek olmadığımı ve diğerlerinden farklı olduğumu da anladım. O günden sonra kız çocuğu olmak her zaman göz hapsinde olmak gibiydi. Mesela ilkokul 5. sınıfa geçtiğim yaz göğüslerim çıktığı için bisiklete binmem yasaklanmıştı. Sinir bozucu bir durumdu. Hayatın kızlar için daha dar bir alan açtığını yavaş yavaş idrak etmeye başlamıştım ama her zaman asi ruh olarak o alanı genişletmeye çalıştım. Ergenlik hatta üniversite yıllarına kadar erkek olmadığım için hep içten içe üzüntü duydum. Kendimi erkek gibi

hissediyordum bu yüzden bir dönem cinsel yönelimimden de şüphe ettim. Sonra konunun bunla ilgili olmadığını, aslında içinde olduğum bedeni sevdiğimi ama toplumun o beden üzerindeki tahakkümünü kabullenemediğimi fark ettim. Erkek kardeşim küçükken onu hep kız gibi giydirdir ve benim aslında kız kardeşim var derdim. Çünkü bir erkek kardeş hiç istememiştim.

“göğüslerim çıktığı için bisiklete binmem yasaklanmıştı”

Aslında tam olarak hatırlamıyorum, fakat konu ile ilgili birkaç anım mevcut. İlki dört yaş civarında kreşe gittiğim yıllarda erkek olduğunu bildiğim (o algıya veya ayrıma ne zaman nasıl ulaştığımı hatırlamıyorum) sınıf arkadaşlarımdan bir kaçına farklı bir ilgi duyduğumu fark ettiğim zamanı anımsıyorum. Beraber oynarken içimin ısındığını, kafamın içinin aydınlanıp rahatladığını hatırlıyorum. Bir diğeri de ilk kez penisin ne olduğunu gördüğüm zamandı, muhtemelen ilkokul yıllarımın başıydı. Ailem

doktor olduğu için belediyenin sağlık merkezinde toplu olarak sünnet olan çocukları hatırlıyorum. Babam beni klinikte bir köşeye oturtmuştu ve penisleri ufak büzük, önce uyuşturulup sonra sünnet edilen küçük erkek çocuklarını izlemiştim. Kendilerine ne yapıldığından bihaber korksalar mı?, rahatça yatsalar mı? bilemeyen çocuklar. O sırada bende o uzantının olmadığını fark etmiştim ve bunun hiç de önemli bir eksik olmadığını düşünmüştüm. Kurbanlık koyun gibi doktorların önüne yatırılmadığıma çok sevinmişim.

Kız ve erkek ayrımını sanırım ilk beş-altı yaşlarımda fark ettim. O zamanlar babaannem saçlarımı kısacık, biçimsiz bir şekilde kendisi keserdi. Yine saçlarımın kısacık olduğu bir zaman, annemle bir mağazaya gitmiştik. Reyonların arasında kaybolmuştum. Beni gören bir mağaza görevlisi bana “Ne kadar tatlı bir oğlansın sen, kayıp mı oldun, annen-baban nerede bakayım senin?” tarzı bir şey söylemişti. Sonra anneme, mağaza görevlisinin beni erkeğe ben-zettiğini ağlayarak anlattığımı hatırlıyorum. Küçükken hiç güzel kıyafetler, elbiseler giydiğimi hatırlamıyorum. Ağabeyimin eski bol gelen erkek kıyafetlerini giyerdim. Bu olay daha sonra ergenliğe girdiğimde üzerine çok kafa yordüğüm bir şeye dönüştü. Sürekli büyük beden ve vücut hatlarımı gizleyen, koyu renkli, baskılı tişörtler tercih ediyordum. Sonra kendime şunu sordum; Gerçekten kendimi rahat hissettiğim için mi böyle giyiniyordum? Yoksa bu küçüklükten gelen bir şey mi? Buna bağlı olarak, bir dönem

keşke erkek olsaydım hem böyle vücut hatlarına sahip olmazdım hem de bir kız gibi süslenmek, güzel kıyafetler giymek zorunda kalmazdım dediğimi hatırlıyorum. Ağabeyim ile ilişkimiz çocukken dengesizdi. Bazen çok kavga eder, bazen birbirimize sığınırdık. Küçük yaşlarda sokağa çıktığımızda eşit anlamda özgürdük. Özgürlükler, kısıtlamalar yaşımız ilerledikçe kendini gösterdi. Özellikle lise çağına geldiğimde farklar açıkça belli oluyordu. Benim saat 18:00'da evde olmam gerekiyordu. Konsere, festivale gidemez, arkadaşlarımla evinde kalamaz, saat 18:00'ı bir dakika bile geçiremezdim. Ağabeyim ise günlerce cep telefonunu şarj etmez, eve bazen çok geç gelir veya gece 03:00'da dışarı çıkar kendine büfeden atıştırmalık almaya giderdi. Babam sadece telefonunu şarj etmediyse ona kızardı.

“regl
başlayınca
artık kaybeden
tarafa
kaldığımı
hissetmişim”

Kız olmaya dair hislerim dönem dönem değişti. Regl başlayınca artık kaybeden tarafa kaldığımı hissetmişim. Çevredekilerin her zaman kısıtlayıcı davranışları vardı. Kızlar öyle oturmaz bu saatte sokağa çıkmaz, erkeklerin hata yapma hakkı vardı benim hiç yoktu. Kız çocuğunun hata yapması kabul edilemezdi. Öğretmenlerim her zaman çok özgürleştirici davrandı. Sözlerini hatırlamıyorum ama davranışları her zaman cesaretlendiriciydi. Ebeveynlerimle aramdaki bağ en çok öfke barındırıyor. Partnerimle ilişkiyi babama olan öfkem ve kanıtlama çabam belirliyor.

Kız olmak çok zor ve rekabetli geliyordu. O yüzden hep erkek olmak istedim. Sınıfta uslu ve çalışkan kızlar takdir edildiği için ben yaramaz ve tembel olarak bu rekabete hiçbir zaman girmek istemedim. Benim de Barbie bebeklerim oldu tabii. Önemli olan oynamak değildi, kızlara hava atmak için koleksiyon yapmaktı asıl motivasyonum. Hatırlıyorum annem saçlarıma ve kıyafetlerime çok karışıyordu. Bir de genel olarak nasıl daha güzel olacağıma dair öğütleri sıralardı. Ailemin beni satranç veya müziğe biraz daha itmesini istedim. Baleye gönderdiler nefret ettim. 23 Nisan'da dansöz olmuştum, korkunç bir deneyimdi ama bunun diğer kızların hoşuna gittiğini gözlemlediğim için bende bir sorun olduğunu düşünüyordum. Kız olmada başarısız olduğumu düşünerek büyüdüm. O nedenle kendime güvenerek özgürce hayal kurma ve bunları gerçekleştirme çabam olmadı. Bugün bile bu kompleksin kalıntılarını yaşıyorum. Anne ve babamla kurduğum bağlar karışık. Babam sinirli biriydi, çok kavga ederdik ve ben de laf dinlemeyen,

diklenen biriydim. Sonucu genelde biraz dayak veya odaya kitleme ile biterdi. Kendisi hâlâ parlayıp çok ağır konuşabiliyor. Kırıldığımı söylediğimde inanmayıp beni fazla hassas ve alıngan olarak nitelendiriyor. Fakat 50 yaşından sonra dinlemeyi öğrendi. Sonrasında da özür dileyip olayı tatlıya bağlıyor. Çocukken birçok defa evden kaçma planı yaptığımı, hatırlıyorum. Bunlar karşı cinsle olan ilişkilerime de yansdı. Beni sevdiğini söyleyen birine verdiğim ilk tepki korkmak ve güvenmemek oldu. Uzun bir süre benimle duygusal olarak ilgilenen erkekleri hayal kırıklığına uğratacağımı düşünerek ve aslında yalan söylediklerine emin olarak onları reddettim. Genelde kim olduğumla pek ilgilenmeyen mesafeli tiplerle beraber oldum. İlişki ve duygular dışında arkadaşça muhabbet kuruyorduk. İlk defa bu sene normal bir ilişki deniyorum, hem güzel hem de korkutucu. Bir kere beni çok sinirlendirince tokat attım. O an babam gibi hissettim. Cidden gözüm dönmüştü. Fakat düzgün iletişim kuramadığım için bu patlamayı yaşadım, yine de durumun şiddetinden dolayı söz hakkım elimden alınmış gibi de hissediyorum. Bir paradoksa girdim. Karşımdakinin ne desem anlamayacağına inanıyorum, sanki partnerler fabrika ayarı olarak güvenilirmez canlılar gibi. Annem de öğretmen olduğu için babamdan ayrılana kadar uzun bir süre otoriter ve gergindi. Benim hep dağınık, pasaklı, tembel olduğumu hatırlatırdı. Bu konuda kavgalar ederdik. Fakat babamdan ayrılınca ve ben farklı bir ülkeye yerleşince bir anda değişti ve bu sefer ne kadar komik, her şeyi son dakikada yapmayı beceren, yaratıcı biri olduğumu söylemeye başladı. Şok olduğumu hatırlıyorum. Neden beni başarısız

bulmadığını daha önce dile getirmedim? Bu çok şeyi değiştirirdi diye düşünürüm arada. Bunun ilişkilere yansması, benim beraber olduğum kişilere veya arkadaşlarıma annelik yapmama döndü biraz. Çalışmadıklarında sinirleniyorum mesela, aslında başkalarının kendi hayatları ile ne yaptığı pek umurumda değil fakat onların kendi çalışma ritimlerini göremeyerek hızlıca yargılamış oluyorum. Ne istediğini bilmeyen, karşımdakini de bana iyi davranmamakla suçlayan birine döndüm diyebiliriz.

“yuvaya
giderken yeni
bir çocuk
geldiğinde ona
*kız mısın, erkek
misin?* diye
sorduğumuzu
hatırlıyorum”

Kız çocuk olmanın temiz, saf, tatlı, sakın olmayı ifade ettiğini hatırlıyorum. Bir de kız çocuklarının yazısının güzel olması gerektiğini düşünürdüm. İlgi duyduğum

alanların, moda tasarımı, çizim yapmak vs, kız olduğum için mantıklı geldiğini hatırlıyorum. Annem aktivist ve hayatı boyunca kadın haklarını, LGBTI+ haklarını savunan ve bana bunun doğru olduğunu öğreten kişidir. Tanıdığım en güçlü insanlardan biridir. Büyüdüğümde onun gibi olacağımı hayal ettiğimden kız çocuğu olmaktan, büyüünce kadın olmaktan hep heyecan duydum. “Erkek olsaydım keşke” dediğim anlar ise kendimi güvende hissetmediğim anlar. Bir de üniversite için yetenek sınavına hazırlanırken bir kadın olan çizim hocamın jürinin çizimlerimize bakarken “kız olduğumuzu” çizgimizden anlamamaları gerektiğini söylediğini ve bunu tuhaf bulduğumu hatırlıyorum.

Kız çocuğu ayrımını ne zaman kavradım tam olarak hatırlamıyorum, ama ben-den dört yaş küçük erkek kardeşimin sünnet düğününde gösterilen özen ve ihtimamın dikkatimi çektiğini hatırlıyorum. Bunun ailem için önemli bir şey olduğunu hatırlıyorum, ama kız çocuğu ayrımının ne olduğunu tam olarak anlamıyordum. Annem ben küçükken evlere temizliğe giderdi, dolayısıyla benim için oyuncak veya kıyafet seçmeye zamanı olmazdı. Gittiği evlerden getirdiği küçülmüş kıyafetleri giyer ve oyuncaklarla oynardım. Babam Almanya’da işçi-ydi, yani evde tek iktidar annemdi. Kız olmaktan mutluydum ama o zamanlar sokakta oynarken bazen keşke erkek olsaydım diye düşünürdüm. Benden dört yaş küçük erkek kardeşim sokakta oynamaya devam ederken ben eve çağrılırdım. Onun özgürlük alanının çok daha fazla olduğunu lise çağla-

rına gelince iyice anlamaya başlamış-tım. Çok uzun yıllar babam evde yoktu. Annem ve dört kardeşimle beraberdim. İki ablam vardı ve en büyük olanla daha iyi anlaşırdım. O erken yaşta evlendi ve evden ayrıldı. Mutlu bir çocukluk geçirdiğimi düşünürüm ama evden ayrıldıktan sonra oraya dışarıdan baktığımda bir sürü yanlış şeyin olduğunu gördüm. Bugün partnerimle kurduğum ilişkide o yanlışları en azına indirgeyerek ilişki-yi sürdürmeye çalışıyorum. Pek kolay olmuyor, bazen içimden annem çıkıyor.

“bazen içimden annem çıkıyor”

Yuvaya giderken yeni bir çocuk geldiğinde ona “kız mısın, erkek misin?” diye sordüğümüzü hatırlıyorum. Herhalde bu bizim için önemli bir ayrımıydı ama anlaması da o kadar kolay değildi. Ailem beni cinsiyet normlarına göre büyütmemeye çalıştı. Oyuncaklarımın, kıyafetlerimin veya seçebileceğim mesleklerin kısıtlandığını düşünmüyorum. Yine de büyüdükçe babam ve onun ailesi bedenim ve davranışlarımla usturuplu olmam gerektiğini hissettirdi. İlkokulun ilk yıllarında çok yaramazdım. Öğretmenimin bana “Erkek Fatma” dediğini ve buna kırıldığımı hatırlıyorum. Sanki en kısıtlayıcı olan uysal olma, kibar olma, zarif olma, güzel olma beklentileri idi. Annemle babam ben beş yaşındayken ayrıldı. Babam an-

neme de bana da sık sık duygusal şiddet uyguladı. Öte yandan şefkat ve ilgi de gösteriyordu, o yüzden yetişkinliğime kadar karmaşık bir ilişkimiz oldu. Şimdi annemle yakınım, onunla mesafeliyim. Partnerim onun gibi çalkantılı bir ruh haline sahip değil, tam tersi. Ama bazen özellikle çocuğumuza bağırıyor, sıkıştığı zaman sesini yükseltip işin içinden çıkıyor, bu beni korkutuyor. Bu konuyu sık sık konuşuyoruz.

“benim derdim anlaşılmamaktı, farklı çocuk olduğumun kabul edilmesi”

Kız çocuğu olarak ailede ablamla beraber dört erkek kuzenden sonra çok sevildiğimizi biliyorum. Kız çocuğu olmak özeldi, farklıydı. Teyzem ve halam ile ilişkilerim çok güzeldi. Kız olduğum için bazı şeyleri yapamayacağım hiç düşünmedim. Aksine benden her şey istendi, yemeğe ve bulaşığa yardım etmek, ağır şeyleri taşımak, alışverişe gönderilmek gibi. Ayrıca babamdan, dedemden tamir işlerini öğrendim. Bence benim ailemde benim cinsiyeti-

me dair bir körlük vardı. Saçım çocukluk döneminde kısa kesilirdi. Erkek kuzenlerden gelen kıyafetleri giydiğimde erkek çocuk zannedilirdim. Bu durumdan hiç hoşlanmazdım ama ergenliğimde babamın gömleklerini, askılarını takarak özgür giyindim. Kendi seçtiğimi giydim. Erkeksi görünüşüme dair evde hiç düzeltilmedim. Babam hep kız çocuğu istediğini söyler ama ben erkek çocuğu olmayı istedim bu doğru. Onun soyadını devam ettirmeyi, onun işini devam ettirmeyi istedim. Soyadını hâlâ taşıyorum ama sonunda kendi istediğim mesleği yapmayı seçtim. Annemle çocukken yapışık bir ilişki, sonra daha gergin bir ilişkim oldu. Sürekli onu ittim, tartıştım. Bir noktada, özellikle babamı kaybettikten sonra onu itmeyi bıraktım. Benim derdim anlaşılmamaktı, farklı çocuk olduğumun kabul edilmesi. Sonunda annemle iletişimi öğrendim, ona daha çok şey anlatmaya, paylaşmaya, beraber vakit geçirmekten zevk almaya başladım. Annem sarılmaz, kafamı okşamazdı. Duygusal biri değil. Sarılmayı yeni yeni öğrendi. Babam her gün işe giden, yorgun gelen biriydi. Ama ilişkimiz güzeldi, babaya düşkündüm. Ondan korkmazdım. Annemden çekinirdim. Kuralları evde annem uygulardı denebilir. Babam daha çok güvendiğim, ağzından çıkan her şeyi doğru kabul ettiğim insandı. Babam çok duygusaldı, filmlerde ağlardı. Ona benzerim. Aklıma gelen her şeyde akıl danıştığım, çözüm önerileri veren kişiydi. Geçmişte anneme benzeyen kadınlarla beraber olduğumu fark ettim ve anneme benzer şeyler yaptıklarını görünce sinirlendim. Zamanla anladım ne istediğimi ve

ne istemediğimi. Karşımdakine anlayışlı olmayı zamanla öğrendim. Altan almak ilişkimizin durumuna göre yapabileceğim bir şey. Bence ben hem annemden hem de babamdan özellikler taşıyan birine dönüştüm ve kendi inanç sistemimi, karakterimi yarattım.

Kız çocuğu görevleri olan, olgun davranması gereken, ergenlikte dahi kendini beğenmeye dair dışa vurulmaması gereken davranışlara sahip olma. Erkek çocuk evden istediği kadar uzaklaşabilen, saat kaçta döneceğinin, nerede ne yapacağının hesabını vermeden, ev içerisinde belirli görevler edinmek zorunda olmadan yaşayıp büyüme hakkına sahipti. Kendin gibi olman gereken ve yalnız olacağın tüm alanlarda çoğunlukla “keşke erkek” olsaydım diyordum.

Çocukken kız erkek ayrımının doğal bir şey olduğunu sanıyordum. Ağabeyim bisiklete binip, top oynayabilirken, dilediğinde çarşıya gidebilirken, ben genelde evde zaman geçiriyordum. Bu durumu hiç sorgulamadım.

Babam benim stereotip bir kız olmamı istemiyordu. Normlardan uzak yetişmiş, başarılı ve bağımsız bir kişilik olmamı, aptal olmamamı istiyordu. On yaşında bu yüzden dört enstrüman çalıyordum. Derslerimden pek iyi ile geçmediğim zaman babamın zorbalığı ile karşı karşıya kalıyordum. Bebekliğimden beri Barbielerle oynamam yasaktı. Beni pembe giydirmezdi. Bütün bunlara rağmen top oynayan çocukları gördü-

ğümde keşke erkek olsaydım dediğim oluyordu. 18 olmak üzereyim. Babamla ilişkim yok ve saçlarımı iki yandan örmeyi, makyaj yapmayı ve şarkı söylemeyi çok seviyorum. Enstrümanların hepsini bıraktım ama şarkı söylemeyi hiç bırakmadım. Kız olmayı seviyorum ama bu kadar zorluğa gerek var mıydı diye de düşünüyorum.

“kız olmayı
seviyorum
ama bu kadar
zorluğa
gerek
var mıydı?”

Ben evin erkek çocuğu gibiydim. Galiba bu babamın sevgisini kazanmak için de biraz böyleydi. Kendimi erkek gibi görürdüm. Bebeklerle de oynardım, kovboy çiftliğiyle de. 11 yaşında benden küçük bir erkek çocuğunun dövüşürken üzerime oturup beni hareketsiz bırakmasıyla erkeklerle dövüşmeyi bıraktım. Yine 11 yaş civarı ailemden, erkekler ile halı sahada top oynama, dövüşme gibi şeyleri artık yapmamam konusunda uyarılar aldım. Kız olmayı hem seviyor hem de erkek-

lere tanınan olanakları kıskanıyordum. Erkek olmayı değil de cinsiyetsiz olmayı istedim sanırım. İnsanların çıkan memelerimi, regl olup olmadığını, ben orada değilmişim gibi konuşmalarından rahatsız olurdum. Bankada annemi beklerken yanımdaki hacı kılıklı yaşlı adam kolunu omzuma atıp çıkmakta olan mememi ellemişti. Bir şey diymemiştim ama ondan sonra tüm hacı kılıklı yaşlılardan tiksindim. Ergenlikle babam bir namus bekçisine dönüşünce, onunla sohbetlerim azaldı. Hayatıma dair sadece duyması uygun olan detayları bildi. Gerçek beni asla tanıyamadan da öldü. Bunun için yıllarca üzüldüm, vicdan azabı çektim ama şimdi biliyorum ki onun kapasitesi bu kadardı. Yetişkin olan oydu ve kendi tercihini yaşadı. Eksik kalan bendim.

Bir kız çocuğunun yapabileceklerinin kısıtlı olduğunu düşünürdüm ve hep erkek olmak istedim. Onlar istedikleri gibi sokakta kalabilirken annem beni sürekli eve çağırıyordu. Fakat bunun dışında yaşıtım olanlara göre çok daha özgür bir kız çocuğuydum. Annem ve babamla uzak ve öfkeli bir bağımız vardı. Yıllardır partnerlerimle kurduğum bağlardan travmatik aile ilişkilerimi kopardım için çabalıyorum. İlk kez regl olduğumda ise annem yüzüme vurup aptal demişti. Hâlâ bedenimle barışabilmiş değilim. 53 kilo olmama rağmen bulimia sorunun var ve beden algım oldukça bozuk.

Hep daha uslu ve söz dinleyen bir çocuk olmam gerektiği hissettirilmişti. “Sen kız çocuğusun” cümlesinde genel-

de erkek çocuklarının bulunduğu uçarı hareketlerde bulunmamam öğütlenirdi. Anne ve babama karşı daha çok öfke hissediyordum. Partner olarak benim gibi öfke problemi yaşayan insanlar seçtiğimin farkındayım.

“ilk kez regl olduğumda ise annem yüzüme vurup aptal demişti”

“Kız” olduğumu bilmem o kadar eskiye dayanıyor ki hatırlamıyorum. Sanki doğduğum andan itibaren her gün ağabeylerimden farklı olduğum bana bildirildi ve sürekli korunması, kollanması gereken “savunmasız” bir varlık olarak büyütüldüm. Benim ailemde hiçbir zaman kız çocuğu ile erkek çocuğu aynı imkânlarla sahip olmadı. Çocukken birilerinin bana “Sen büyüyünce doktor ol” dediğini daha sonra benim de gelen sorulara “doktor olacağım” diye yanıt verdiğimi ve akabinde yine birilerinin “doktorlar erkek olur sen hemşire ol” dediğini hatırlıyorum. Ben de “Büyüyünce ne olacaksın?” sorularına “Kadınlar doktor olamazmış o yüzden ben de hemşire olacağım”

diye yanıt verirdim. Sanırım kız-erkek ayrımını ve eylemlerimin olanaklılığını/ olanaksızlığını en net o zamanlarda fark etmiştim. Ağabeylerimle aramda çok yaş farkı vardı ve benimle oyun oynamazlardı. İlişkilerimiz daha çok onların benden üstünlüğü ve yaptırabilecekleri küçük işler odağında ilerlerdi. Ailem hayatımın her alanında söz sahibi olduğunu düşünürdü ve sürekli kontrol halindelerdi. “Başboş bırakılmış bir kız çocuğu” olarak yapabileceklerimin ihtimalleri onları dehşete düşürürdü. Bugün beraber olduğum partnerimle ise hayatımda ilk kez kendi kararlarımı sorgulanmadan alabildiğimi görüyorum ve özgür hissediyorum.

“benim
ailemde
hiçbir zaman
kız çocuğu ile
erkek çocuğu
aynı imkânlarla
sahip olmadı”

İkinci Bölüm

Ergenlik ve Aile

Ergenlik senin için ne anlama geliyor?

En zor yanı neydi?

Bedenindeki ve ruhundaki değişimi nasıl karşıladın?

Bu süreçte danışabildiğin, sana rehberlik eden biri ya da bir rol modelin oldu mu?

Ergenlik hem büyüme hem de çok zor bir süreçti. Güvendiğim ve kendimi teslim edebildiğim ailemi, çevremi sorgulamaya başlamıştım ve kimseyi beğenmiyordum. Var olan kimliğimi ve o kimliğin getirdiği çevreyi reddedip bambaşka bir yola girmiştim. Ortaokulda 7. ya da 8. sınıftaydım. Hazırlık okuduğum için sanırım 15 yaşlarındayım. Lisemiz Şişli'deydi ve okuldan kaçıp Taksim'deki Alkazar sinemasına "Dancer in the Dark" filmine gitmiştik. Björk'ü ilk defa orada görmüştüm ve çarpılmıştım ama müzisyen olduğunu bilmiyordum. Sonra annelerde dayımlar, kuzenlerim, börekler, çaylar vb. olduğu bir beş çayında televizyonda gördüm. "Violently Happy"nin klibi dönüyordu. Tuhaf ama sanırım rol modelim Björk olmuştu. Sonra Roll diye bir dergi vardı. Oradaki röportajları

okuyup; Lydia Lunch, PJ Harvey, Tori Amos, Kate Bush, Fionna Apple vb. gibi insanların röportajlarında, tüm tuhaflıklarına ve ailemden getirdiğim yüklerle benzer şeyleri açıkça belirttiklerini görünce, bundan güç alarak dünyaya ve aileme karşı durabildiğimi hatırlıyorum. Mesela bir günü tamamen evde geçirmem annem için büyük bir sorundu. Dışarı çıkmamı, süslü arkadaşlarımla takılmamı istiyordu ama ben evde bir şeyler okuyup, resim yapıyordum. Annem bana sürekli bende yanlış bir şeyler olduğunu hissettiriyordu. Bense kendime, Björk de evde kendi kendine olmayı severmiş şeklinde açıklamalar getiriyordum. Kendimi bulmamda ve tercihlerimin arkasında durmamda yazılı ve görsel medyanın çok etkisi oldu.

Sanki hiç ergenlik yaşamamış gibiyim. Hep olgun ve örnek olmak zorundaydım, hata yapmama hiç alan yoktu. Benden istenilen gibi olmazsam sevgiyi kaybedebilirdim. Bedenim değiştiğinde artık kadın olduğumu düşünmeye başladım. Koşup oynayamaz, bisiklete binemezdim. Oysa bisiklete binmeyi henüz öğrenmemiştim bile. Üç yıldır kutusunda monte edilmeyi bekleyen bir bisiklet vardı. En büyük çocuk olarak kız değil de erkek olsaydım, büyük ihtimal çoktan o bisiklete binmeyi öğrenmiş olurdum ama benim o bisiklet monte edilsin diye yalvarmam gerekti. Bisiklet monte edildiğinde ise hem vücudumdan hem de yaşımdan utandığım için binmek istemedim. Ama içimdeki istek öyle yoğundu ki o bisikleti evin terasına çıkarıp bacaların arasında döne döne sürmeyi öğrendim. Şu an 37 yaşındayım ve ilk bisikletimi geçen sene aldım. Kendimi en özgür, en kendim gibi hissettiğim anlar bisiklet sürdüğüm anlar. Geriye dönüp bu süreci düşündüğümde fiziksel ya da ruhsal ne kadar sıkışık hissedersenem hissedeyim, bir çıkış yolu bulacağıma dair inancımı tazeliyorum.

**“benden
istenilen gibi
olmazsam
sevgiyi
kaybedebilirdim”**

**“bedenimdeki
değişiklikleri
saklamam ve
ergenliğin
başladığını
belli etmemem
gerekıyor gibi
hissediyordum”**

Biz ailede üç kadın (annem, ablam, ben) ve bir erkektik (babam). Bedenimdeki değişimde beni en çok endişelendiren üçüncü reglimin aşırı kanamalı olmasıydı. Yaz tatili olduğu için evdeydim ama yaz tatili bitip okula geçtiğimde ya yine böyle olursa diye endişe duyuyordum. Bunu annemle yaptığımız öğle uykularında yatağa uzanmış halde konuştuğumuzu hatırlıyorum. Bana eski yıllarda kendisinin ve kız arkadaşlarının okul için neler yaptığını anlattı. Korkmamam gerektiğini, arada pedimi değiştirerek kontrol edebileceğimi söylerdi. Nasıl oldu bilmiyorum ama endişem yatıştı, nitekim okula dönünce de bunun yoğun anksiyetesini yaşamadım. Yine de kız çocuğunun ergenliği daha gürültüsüz, kendi kendine ve hatta saklanarak geçmesi gereken bir şey gibi.

Bedenimdeki değişiklikleri saklamam ve ergenliğin başladığını belli etmemem gerekiyor gibi hissediyordum. Yine de çocukluktan ergenliğe kendimce yumuşak ve sorunsuz bir geçiş yapmamda ablamın ve annemin yanımda olmasının rolü çok büyüktü.

“ergenlik dönemimde anlayışlı ve sevgi dolu bir ailem olsaydı nasıl bir kadın olurdum acaba?”

Ergenlik üvey annemin yırtıcı bir şahine dönüşüp kendini beni paralamaya adanması, babamın taş kalpli bir canavar haline gelmesi, benim de sivilcelerle ve regl kanıyla kaplanarak görünmez hale gelmem anlamına geliyor. Kendisi de üvey anneyle büyümüş bir üvey annem var ve ergenliğim boyunca tek yaptığı günlüklerimi okumak, tuvaletin deliğinden beni gözetlemek ve “kanlı donlarını makineye atma, elde yıka,

utanmıyor musun?” diye azarlamaktı (o zamanlar Orkidler hep alta geçirirdi sanki ya da belki ne sıklıkta değiştirmek gerektiğini bilmiyordum ama dondaki kanın soğuk suyla yıkanması gerektiğini hemen öğrendim). Babam oğlanlarla sinemaya gidiyordum diye sinir krizi geçirip bana tokat falan atan histerik bir adama dönüşmüştü. Ben de iffetimden değil de seks ve hamile kalma korkumdan bence (cinsellik ve doğum kontrolü anlatan yoktu), 18 yaşıma kadar rahibe gibi dolaştım ortalarda. Ergenlik döneminde anlayışlı ve sevgi dolu bir ailem olsaydı nasıl bir kadın olurdum acaba?

Çocukluğumda kızlar bunu yapmaz denilen ne varsa ergenlikte tersini yapmak farz oldu. Böylece ergenlik isyan, suçluluk, utanç, suskunluk ve çekingenlik demek oldu. Bütün bu değişimleri ebeveynlerle kavga etmeden, suçluluk hissim derinleşmeden konuşamamak çok zordu. Bedenimdeki ve ruhumdaki değişimlerden oldukça hoşnuttum aslında ama etraftan anlaşılmamak yordu. Ortaokul öğretmenim, ablam gibi olan kuzenlerim ve yaşıtım olan ama duygusal olarak bana göre daha olgun arkadaşlarım rehberlik ettiler. Ortaokul ve liseyi yatılı kız okulunda okumam nedeniyle kadın dayanışmasının hem yaşattığını, hem de çok keyifli olduğunu deneyimledim.

Bu konu annemin desteğiyle çok kolay geçti, zor bir tarafını hatırlamıyorum. Kasaba kentlere göre, bu tür konuların büyütülmeden yaşandığı bir yer oluyor. Yani zaten ergenliğin getirdiğı bir takım değişiklik, istek ve farkındalığı kasaba koşulları nedeniyle yaşayamıyor olmanız da olağan oluyor. Sadece isyankâr olduğumu hatırlıyorum, o da dozunda.

Kendi kimliğimi tanımlamaya çabalamaktan çok ailesel sorunların, geçim sıkıntısının baskısını yoğun hissettiğim bir dönemdi. Bu sebeple farkında olmadan o süreçte yaşamam gereken her şeyi daha sonraya ertelemiş oldum. Cinsiyetime dair bir fikrim ilk defa köyde beraber büyüdüğüm erkeklerle aynı olmadığımı anlamaya başladığımda oldu. Onlar gibi kavga ve dövüşten haz almadığımı keşfedince farklı olduğumuzu anladım. Daha güzel giyinmek, kendime bakmak istedim ama şartlar el vermedi. Annem de çok iyi bir insan olsa da geçim sıkıntısından bize odaklanıp yol gösteremedi. Vücudumda çıkmaya başlayan kılları nasıl alacağımı bile kendim bulmam gerekti.

Bizim evde ergenlik hiç gündeme gelmedi. Şimdi çocuklar için “ergenlikleri de hiç çekilmiyor” deniyor ama biz çocukken ağızımızı açamadık, neye uğradığımızı bilemedik. Büyüklerin yanında konuşulmazdı. Seni karşına alıp konuşan yok, seni dinleyen yok. Bizler itirazsız ve sessizce büyüme görevimizi yerine getirdik. Nasıl bir baskıysa bu kız arkadaşlarımızla bile bize neler oluyor diye konuşamadık. Ayıp şeylerdi bunlar. Ben anne olunca kızımın ergenliğe geçişini çevremizdeki kadınlar ve arkadaşlarıyla bir parti vererek kutlamıştık.

Annem çocukluğumdan itibaren ergenlikle ilgili bilgiler vermişti. Ancak kızlar arasında adı konulmamış bir yarış vardı. En son regl olan kazanacakmış gibi hissederdim. İlk olanlardan olmasa da pek çok kişiden önce regl olduğum için hayal kırıklığına uğramıştım. En zor

yanı ise ergenliğe girdiğim sırada bale yapıyor olmamdı. Bale hocam Rüştü, göğüslerim çıktığında az yemek ye, az yersen büyümezler diye sınıfta herkesin ortasında bana bağıırdı. Bende bir sorun olduğunu düşünürdüm. Hâlâ zaman zaman o hissi yaşıyorum.

“nasıl bir baskıysa bu, arkadaşlarımla bile bize neler oluyor diye konuşamadık”

Rol modelim yoktu. Danışabildiğim kimse de yoktu. Kız okulunda okuyordum. Kızlar arasında konuşulanlardan, deneyim ve örneklerden bir şeyler öğrenmeye çalışıyordum. En zor yanı güzel olmamaktı. Şişman olmak, poposu büyük olmak, dişleri çarpık olmak, bacakları çarpık olmak gibi kaygılarımın yanı sıra kimse tarafından sevilmemek, topluluk içinde pot kırmak, alay edilmek, başarısız, beceriksiz veya yeteneksiz olmak gibi öz güven eksiklikleri içinde yüzlemek en zoruydu.

Ailem bu konuda genel olarak açık ve rahattı. Vücudum değişmeye başlayınca

giydiğin kıyafetler istediğim gibi durmadığı için rahatsızlık duyuyordum. Anneme bunu söylediğimde merak etme az kaldı yakında oturur vücut şeklin de-miştir. Annemle de babamla da dertlerimi ve zorluklarımı konuşurdum. Ben direk anlatmasam da annem fark eder sorardı. Nedense menstrüasyonum başladığında hiç anneme sormamıştım. Ped lazım onu biliyordum. Annemden ve çevremden öğrenmiştim. Evde gidip buldum ve bir şey olmamış gibi güne devam ettim.

Ergenlik bir sürü yalan demektir. Evde ve dışarıda her şey birbirinden farklıydı; modum, konuşmam. Evde hep gergindim, telefonum çalacak mı, annem bir şey soracak mı? Bir yandan da bir şeyden memnuniyetsiz olacak diye ödüm kopardı. Gözünün içine bakardım. Değişimleri nasıl yaşadığımı hatırlamıyorum ve bunu şu an fark ettim. Ama genel olarak konuşabildiğim kimse yoktu. Bazen arkadaşlarımla annelerinin onlara söylediklerinden çıkarımlar yapmaya çalışıyordum.

“en zor yanı güzel olmamaktı”

Ergenliğin en zor yanı sanırım babamla çatışmalarımızın çok artması ve annemin beni ya da hiçbir şeyi hiç anlamadığını düşünmemdi. Ben fiziksel olarak

büyüdüğümü çok geç anladım. O büyüme hep saklamak istediğim bir şey oldu. Sanırım hormonlarla aynı anda gelmedi ya da ben iyi sakladım bilmiyorum. Evde çatışma olmasın diye teyzem beni oradan kaçırıyordu ama o da bir sürü şeyi geç yaşamış birisi olduğu için ona gitmek de daha çok evden kaçıp başka bir dünyaya sığınmak gibi oluyordu.

Bedenimdeki değişimleri sevdim çünkü benden büyük üç kız kardeşim vardı. Onlar gibi olmak istiyordum. Ama ani öfkemi kontrol etmekte çoğu zaman zorlandım. Bir de benden beklenen hanım hanımcık olmamdı ve ben bunu istemediğim için ebeveynlerimle sık sık çatışma yaşadım. Ergenlikle birlikte ev işlerinde sorumluluk verilmesi, sokaktan uzaklaştırılmak hoşuma gitmedi. Genelde yaşlılarıma ve ablalarıma danıştım.

Ergenlik asilikti benim için. Ateist oldum, siyasetle ilgilenmeye başladım. Rock müzik dinleyip içki ve sigara içmeye başladım. Aileme karşı çok tepkiliydim. Beni anlamadıklarını düşünüyordum. Sert kızdım, sert olmayı seviyordum. Teyzem yanımda kalıyordu, onun bana etkisi çok oldu. Çok okuyan, akıllı bir kadındı. Benden dört yaş büyük bir ablam da vardı. İkisiyle de her şeyimi paylaşırdım. Şanslıydım bence.

“ergenlik asilikti benim için”

Ailem ve öğretmenlerim için zor bir ergen olduğumu düşünmüyorum. Ancak özellikle ortaokul yıllarında okul servisindeki, bazen de sınıftaki erkeklerden beden ile utandırılmayı (body shaming) sık sık yaşadım. Kulaklarımla, kıllarımla sürekli alay edenler vardı. Danıştığım veya rehberlik aldığım biri yoktu. Annemle de paylaştığımı çok hatırlamıyorum. Belki arkadaşlarımla paylaştım.

Regl olduğumda çok sevindim. İnternet kuşağı olduğum için tüm bilgilere erişebiliyordum. Ayrıca okulumuza kız çocuklar için regl dönemi sunumu yapmaya gelmişlerdi. Yöntemsel olarak saçma ama gerekli bilgilendirmeler bakımından yeterliydi. Ergen olmanın en büyük zorluğu ergen ön yargısıyla tüm problemlerin, döneme indirgeniyor olmasıydı.

“yaşadığım süreci, utanmam gereken bir şeymiş gibi algılamam yönünde bir baskı vardı”

Ergenlik benim için baskılanmış duygularım ve kendimi kimseye ifade edememek anlamına geliyor. Maalesef bu süreçte bana rehberlik eden birisi olmadı, aksine yaşadığım süreci, utanmam gereken bir şeymiş gibi algılamam yönünde bir baskı vardı. Bu yüzden varoluşumdaki değişimleri anlamlandırmayıp çok mutsuz olduğumu hatırlıyorum.

İlk regl olduğum yıllar çok zordu. Anneannemin adabı muaşeret kurallarını dinlemekle geçti. Çok sıkılıyordum. Her ay regl sancısı çekmek çok zordu ve dayanılmazdı. Rol modelim teyzemdi ve çok uzaktaydı. Ancak mektuplarla haberleşebiliyorduk ve bu mektuplar bana umut oluyordu.

Ergenliğimde en rahatsız olduğum şey tabii ki de göğüslerimdi. Genç bir kız olarak, erkeklerden çekindiğim, rahatsız olduğum bir dönem geçirdim. İzlediğim, gördüğüm ünlülerle vücut tipi olarak benzemediğimi fark ettim. Bu her şeyi daha da kötüleştirdi aslında. Bir yol arkadaşım yoktu.

Ergenliğin en zor yanı duygularıyla uğraşmaktı. Ama ergenlik benim için asıl regl olmakla başlayan bir dönem. İlk kez Kurban Bayramı'nın ikinci günü regl olmuşum. Bu komik tesadüf hâlâ hatırlarım. Maalesef bu dönemde bir rol modelim yoktu. Keşke olsaydı.

Ergenlik benim için vücudumun isteğim dışında değişmesi, regl olmak ve sivilceler demekti. Göğüslerimi saklamaya başlamak anlamına geldi. Rol modelim olmadı. Annem ve ablam regl olduğumu yaklaşık iki sene sonra fark ettiler.

Sanırım duygularımı içimde yaşadığım bir dönemdi. Babam doktor olduğu için aslında regl olma sürecinin detaylı konuşulduğu bir ailede büyüdüm ama çoğu değişimin açıklaması sadece biyolojik bir şekilde yapıldı.

Ergenlik, aile tanımından çıkmaktı ve en zor yanı akranlarımla kaynaşmaktı. Ergenlikte topluma göre şekilleniyorduk, rol modeline göre değil.

“Özgür bir yetişkin olmamın önündeki en büyük engellerden biri de cinsiyetimdi”

Ergenliğim çok uzun sürdü. Özgür bir yetişkin olmamın önündeki en büyük engellerden biri de cinsiyetimdi.

Ergenlikte en çok dış görünüşümle ilgili zorluklar yaşadım; kıl, sivilce, kilo.

Ergenliğimde en zor durum regl ağ-

rılarıydı. Bu durum beni çok tedirgin ediyordu. Ölsem daha iyiydi ve çaresi yoktu. Lanetlenmiş gibiydim. Bez kullanıyordum. Onları yıkarken kendimden öğreniyordum. Bana rehberlik eden kimse olmadı. Anneme göre gizli bölge ile ilgili olan her şey ayıptı.

Ergenlik benim için fazla karın ağrısı demek. Annem elinden geleni yaptı, hatta bizi anlamak için gidip formasyon aldı ve hep okurdu.

En zor yanı olduğum kişiyi aileme ve çevreme kabul ettirmeye ve anlatmaya çalışmaktı. Bana rehberlik eden biri yoktu.

Ergenlik hayatımın en zor dönemiydi. Vücudumu, duygularımı, kendimi anlamak çok zordu. Sen anlamıyorsan başkasının seni anlaması mümkün değil sanıyordum. Reglim hep çok ağrılı ve kanlıydı. Taşmalar oluyordu ve bu beni çok utandırırды. Ergenlik gerçeği, hisleri karşısında kendimi yalnız hissettim. Yeni yetmeliğin tekinsiz sularında yolumu bulmama yardım edecek, bana rehberlik edecek kimse yoktu.

Ergenlikte özellikle güzel hissettiren bir şey hatırlamıyorum. Kötü hissettiren bir otobüste, minibüste ellenmek, kaçmaya çalışmak, o sırada buna tepki gösterecek bilinç ve cesarete olmamak. Bir diğer kötü hissettiren şey ise hep korkunç baskılara konu olan bir cinsiyetten olmak; kadınlar okula gitmesin evde otursun düşüncesi kadına yönelik şiddet, baskı ve toplumun bu algısına karşı vermek zorunda olduğumuz mücadele. İlk hatırladığım, göğüslerimiz çıkarken ilkokuldan bir kız arkadaşım-

la kimsenin göremeyeceği bir yerde bedenimizdeki değişimin normal olup olmadığını kontrol etmek için, birbirimize göğüslerimizi göstermemizdi. Sonrasında da benimle aynı yaştaki kız kuzenim ile bu tür konuları hep paylaştım. Ergenlikte genelde varoluşsal 'bulantılar' yaşadım. Ergenlikten önce de otoriteye her zaman sorgulayıcı bakardım. Kuralları her yaşta sorgulardım. Gelecek hayallerim daha çok sistemin dışında bir yerlerde bir hayat kurabilmek şeklindeydi.

Ergenliği hiç sevmedim, sanırım hiç büyümek istemiyordum. Ergenlik çocukluktan çıkıp sorumluluk almak, yetişkinlerin dünyasına adım atmaktı ve bunu hiç istemiyordum. En zor yanı bitmeyen sorumluluklardı. Bu dönem bedenime ve ruhuma ağır geldi ve bu süreçte en iyi rehberim annemdi.

**“bu dönem
bedenime ve
ruhuma ağır
geldi ve bu
süreçte en iyi
rehberim
annemdi”**

Ergenliğimde en kötü dönem intihara kalkıştığım zamandı. Acılı geçen iki yılın sonunda babamın bana özgürlüğümü vermesi en güzel yanıydı. Ergenlik benim için dünyanın ve diğer insanların nasıl yaşadığının keşfi oldu. Altın çocuk olarak görülürken isyankâr, evden kaçan, okuldan kaçan, sınıfta kalan birine dönüştüm. Rol modelim yoktu ve çok fazla yalnızlık çektim. Ailem beni hep eleştirdi ve başka kızlarla kıyasladı. Anarşizmle tanışınca aileden dine, okuldan sokağa her şeyi sorgulamaya başladım. Zaman içinde hayallerim kısmen değişti ama artık hayal kurmaya korkuyorum.

17 yaşında Şirince matematik kampında gözlüğümü kırdım. İki hafta boyunca görmemek bana çok iyi geldi, daha sık banyo yapmaya başladım, erkeklerden çekinmemeye başladım. Ergenlik sosyal alanda beceriksiz fakat başkalarını etkilemek uğruna bile olsa kendimi inanılmaz geliştirdiğim bir süre. Fiziksel olarak dünyanın en çirkin insanı gibi hissediyordum tabii ki, kıllar olsun, sivilceler olsun kabus gibiydi. Annem sağ olsun lazer epilasyona başlattı. Şimdi fazla kılsızım ve bazı kıllarımı özlüyorum. Rol modelim olmadı fakat yavaş yavaş gerginliğim azaldı diyebilirim. Ergenlik dönemim kuralları sorgulayarak geçti. Lise zamanım Gezi direnişlerine denk geldiği için, epey politize ve yaramaz eylemlerimiz oldu. Bir keresinde bundan bağımsız bir öğretmenin beni aşağıladığını düşünüp de çok sinirlendiğimi hatırlıyorum. Ayrıca metotlarını beğenmediğim hocaları da eleştirmekten korkmuyordum. 14-17 yaş arası en büyük hayalim kılsız olmaktı. (Hor-

monsal bir bozukluktan fazla kılıydım, ya da bana fazla geliyordu) bununla beraber yazı ve çizim becerilerimi ilerletmek ve binlerce kitabı çok hızlı bir şekilde okuyabilmek istiyordum. Ayrıca albüm tasarımları yapmak, müzisyen olmak da istiyordum fakat bunların hiçbirine dair yeterli atılımda bulunmadım, öz güven eksikliğinden. 18-23 yaş arası fiziksel gerginliğimi kısmen yenip cinsel olarak saçmaladığım bir dönem. 14-17 arası yaptığım bütün entelektüel yatırımları alkol ve sigara ile eritmiş olabilirim. Hayal olarak ise alışılmadık satirik sergiler düzenlemek istiyordum. Artık geleceğimi finansal olarak güvenceye almaya yönelik, gerçekçi hayaller kurma konusunda kendimi geriyorum.

“ailem beni hep eleştirdi ve başka kızlarla kıyasladı”

Ergenliğe dair ilk aklıma gelen güzel şeyler karşı cinse duyduğum hoş duygular ve karnımda uçuşan kelebekler ve çoğu arkadaşımın görüşmediğim ve yatağında hayaller kurup, kitap okuyarak geçirdiğim bir yaz. Bu süreç ne yazık ki bir sene falan sürdü çünkü 16 yaşında babamı kaybettim ve bu

travmanın hızlı bir şekilde büyüme neden olduğunu düşünüyorum. Kendimi yaşatlarımdan farklı görüyordum. Aslında ergenliğini tam olarak diğerleri gibi yaşayabilenlerden değilim. Bu süreçte ablam ve ağabeyimin bana rol modeli olduğunu ve onlarla büyüdüğümü söyleyebilirim. Lise yıllığımda savaş foto muhabiri olmak istediğim yazıyor. 21 yaşında kendimi fotoğraf eğitimi alırken bulduğumda çok şaşırmıştım. Çünkü 21 yaşına kadar yapmak istediğim meslek sürekli değişti. Sanat üzerine okuma isteği hep sabitti ama her sene hayalim değişiyordu. Hayal kurmayı hiç bırakmadım.

Ergenlikte evde yalnız kaldığım zamanları çok severdim. İstedğin gibi müzik dinlersin, mastürbasyon yapabilirsin. Kardeşimle aynı odayı paylaşmayı sevmiyordum. Ergenlik diye bir tanımı kimse bilmiyordu. Bizim evde bahsi geçmediği için nasıl bir ergendim, nasıl geçirdim hiç hatırlamıyorum. Danışılıp konuşulacak kimse yoktu, zaten öyle bir konu da yoktu. Evde yaşarken pek söz hakkım yoktu. Evde ayrılıp kendi rüştümü ispat ettiğim zaman görüşlerime ve kararlarıma saygı duyulmaya başlandı, çoğunlukla onaylamasalar bile.

Ergenlik sürecindeki en güzel şey arkadaş grubumdu. Ailemin “grup arkadaşlığı” diye tanımladığı kızlı erkekli lise arkadaşlarım. Ailem hep kızlı erkekli gezmemizi isterdi öyle de oldu. Neredeyse her yere beraber giderdik. Konser, sinema, sergi. Şimdi anlıyorum neden öyle istediklerini. Erkek olsun ki bizi dışarıdakilerden korusun. Ve bu istemeden de olsa kendim için diyorum, cinsiyet ayrımı yapmaksızın arkada-

şımı insan olarak sevmemi ve iletişim kurmamı sağladı. Kötü bir şey gelmiyor aklıma ergenliğimle ilgili.

“benim hayalim hostes olmaktı çünkü kadın pilot duymamıştım”

Ergenliğin en güzel yanı orgazm en kötü yanı ise okuldaki başarısızlığım ve babadan iştirilen azarlar. Ergenliğin anlamını bilemedim ama en zor yanı adet olmak ve bunu kamufle etmektir. Bu süreç 80'lere denk geldiği için danışacak kimsemiz yoktu. Ailede biz çocuklara fikir sorulmazdı, tercihlerimiz hep eleştirilirdi. Vajinamı ilk detaylı incelemem de ergenlikteydi. Ayna ile bakmıştım. Çok biçimsiz ve çirkin gelmişti oysa penis ne kadar güzeldi diye düşünmüştüm. Cinsellik ve çıplaklık ailemizde asla konuşulmaz ve utanılacak bir şeydi. Okulda disipline gitmiştim ve iki gün uzaklaştırma almıştım. Erkekleri hep dövmek isterdim ve onlarla dalaşır-sam batırırım diye yanımda toplu iğne taşırdım. Benim hayalim hostes olmaktı çünkü kadın pilot duymamıştım, sonra lisede ressam olmayı hayal ettim. Ne mutlu ki gerçek oldu ama artık hayal kuramıyorum. Tek hayalim depresiz

bir ülke. Yalnız yaşadığım ve çocuklarım da olmadığı için yaşlılık endişem var. Hayalim Darüşşafaka Huzurevi. Gittim, gördüm harika bir bahçesi var çam ağaçlarının içinde. Benim için mutlu son bu.

Ergenlik benim için sakarlık ve gereksiz utanç demektir. Çok zor bir dönemdi. Sürekli ağlama isteği ve gizli öfke hissediyordum ama duygularımı dışa vurabileceğim güvenli alan hissetmedim. En yalnız hissettiğim dönemdi.

Ergenliğe dair en güzel anım jimnastik arkadaşlarımın jübilesi için hazırladığım dans gösterisi olabilir. Çok severek MTV'de seyrettiğim klipten koreografiyi çıkartıp iki arkadaşım ile çalışmıştım ve bir spor salonu dolusu insanın önünde büyük bir ihtişamla sergilemiştim. Gösteri sonunda büyük bir alkış kopmuştu, çok beğenilmişti. Sonradan öğrendim ki jimnastikçi arkadaşlarım arasında büyük sansasyon yaratmış, dansları o anda uydurduğunu sanmışlar:) En kötü anım da Türkiye'de kalma süresini geçiren Rus bir arkadaşımın problemini çözmek için annemle yaşadığım tartışma sırasında annemin bana tokat atması olabilir. İlk ve son kez olmuştu. Kendisi de bunu yaptığı için üzülüyordu ve daha önceden kötü anıları olan bürokratik bir işlemleri yapmamız gerektiği konusunda ısrarcı olduğum için önceki anıları canlanınca kendine hakim olamadığını söyleyerek özür dilemişti. Bu bana da insanların üzerine gidip ısrar ederken dikkatli olmam gerektiğini, karşıdaki kişinin konu ile ilgili duyguları olabileceğini, onun verdiği tepkileri hesaba

katarak konuşmam gerektiğini öğreten önemli bir ders olmuştu.

Bütün olan şeyler sadece bana oluyormuş gibi geliyordu. Ailede büyük kararları geç öğrenip, danışılmadıysa içimden öfkelenirdim. Kendimi koruma ve tekillik hissim artardı. İlkokul 4. sınıfta iki gün okulu asıp parkta kendi kendime gezmişliğim var. Ailemin kuralları yıktığımdan haberleri pek olmazdı veya göz yumarlardı. Genel olarak kuralları sorgulardım ama gerekliliğine inanırdım. Hayal kurmayı hep sevdim. 17 yaşıma kadar hep şiddet içerikli hayaller kurdum. Hayallerimde eril güç gösterileri yapıyordum.

“en yalnız hissettiğim dönemdi”

Ergenlikte ailemde konuşup danışabileceğim kimse yoktu. Ben de arkadaşlarıma ve onların ailelerine bakarak bir şeyleri anlamaya ve çözmeye çalışırdım. Sonra bu öğrendiklerimi kendi aile yaşantıma uyarlamaya çalışır, çoğu zaman da başarısız olurdum. Üniversite tercihi kadar hiçbir büyük kararda söz hakkına sahip olmadım. Zaten ilk kez aileme karşı çıkıp bir kararımda direktip kendi tercihim uyguladığım zaman da yine üniversiteye girişimdi. Bana ailenin en küçük çocuğu ve üstelik kız çocuğu olarak her zaman her şeyi sorgulamadan

kabul etmem gerektiği telkin edildi. Ben de okulda, dershanede ya da herhangi bir eğitimde, kursta her zaman “söz dinleyen uslu öğrenci” oldum. Şu an geriye dönük baktığımda hayatımın büyük çoğunluğunda kimliksiz bir yaşam sürdüğümü görüyorum. Fark ettim ki ben evlendikten yani ailemden ayrı kaldıktan sonra kendi adıma hayal kurmaya başladım ve o yıllarda kurduğum hiçbir hayal bana ait değilmiş aslında. Tamamen ailemin oluşturduğu baskıyla şekillendiğim bir çeşit aldatmaca hayallermiş.

“o yıllarda kurduğum hiçbir hayal bana ait değilmiş aslında”

Ergenlikte en güzel anım hazırlıkta sahneye çıkmaktı. En kötü hissettiren anılarım ise çok zayıf olmamdan ötürü zorbalığa maruz kaldığım anlardı. Ergenlik yalnız hissettiğim bir dönemdi. Önemli bir dönüşüm dönemi. Bedenim beni çok zorladı, ruhum da çok isyan etti. Yetişkinler dünyasına uyum sağlamak için çok ödün vermem gerektiğini görüyor ve kabulle-

nemiyordum. Rehberim veya gerçek hayattan rol modelim yoktu. En çok tutunduğum şey kitaplar oldu. Ergenlikte otoriteyi sorgulasam da sonunda boyun eğmem gerektiğine karar verdim ve bedenim bile bana ait değil diye düşündüm.

Ergenliğime dair iyi hiçbir şey hatırlamıyorum. Benim için tam bir yıkımdı. İntihar etmemem şu an için en güzel şey olabilir. En kötüsü saymakla bitmez. İlk regl olduğumda bana köpek gibi davranan ablam ve hiç ilgilenmeyen annem aklımdan çıkmıyor. Dönüşü olmayan o yola girmiştım, çocukluğum bitmişti. O zamanlar fikrim buydu. Ergenlik bir kavanozun içinden çıkıp süper dar başka bir kavanoza girmek gibiydi. Ruhsal olarak atlatmak mümkün değildi. Sadece durdum sabrettim. Zaman geçti kimse yardım etmedi. Bedenim korkunçtu, ruhum bok gibiydi. Kimse de normal demedi, herkes başka şekilde itti. Rol modelim de yoktu. Herkes berbat ve ilgisizdi. Hayalim evden en uzak noktaya gitmek ve ailemden bir daha görüşmemek üzere kurtulmaktı, şimdi hayalimi yaşıyorum. Hayallerim var ama materyaller üzerine olmadığı için pespembe biri gibi görünmemek için açıklamıyorum.

Ergenliğin en güzel hissettiren ânı regl olmaktı. Sanki uzun zamandır katılmak istediğim bir gruba kabul edilmişim gibi hissetmişim. Tüm kızlarla ortak bir noktamızın olması beni çok güzel bir destek ağına katılmışım gibi hissettirmişti. En kötü hissettiren an ise yaşım büyüdükçe cinsel anlamda ilgi

gösteren yetişkin erkeklerin olduğunu fark etmektir. Sokakta laf atılmasına yavaş yavaş alışmaktı. 14-17 yaşındayken grafik tasarımcı olmak istiyordum. 18-23 yaş aralığında hayallerim belirsizleşti. Aslında istemediğim bir bölümde okurken yeni hayaller kurabilmek için arayıp durdum. Sonunda buldum ve bu hayallerimden basit olanlar gerçekleşti. Hâlâ hayal kuruyorum. Tüm hayallerimin ortak noktası hissettiğim yaratıcılığa bir yer bulma çabasıydı. Şimdi buldum sanırım.

“ergenlik bir kavanozun içinden çıkıp süper dar başka bir kavanoza girmek gibiydi”

Koltuk altı tüylerimin çıkmaya başladığını sınıftaki oğlanlar gülünce anladığımda çok utanmışım. Öpüşmeyi keşfetmek çok güzeldi. Saatlerce öpüşmek istediğimi hatırlıyorum. Bu tabii ergenliğin sonundaydı. Ergenlik benim için zordu. Başında bir anda cinselliği-

min ortaya çıkmaya başladığını ve onu saklamam gerektiğini hissettim. Vajinam ilk ne zaman detaylı incelediğimi anımsamıyorum ama küçük yaşlarda çoğu kız çocuğu gibi koltuk yastıklarına sürtündüğümü ve bundan keyif aldığımı hatırlıyorum. Boşanmış bir çiftin çocuğu olduğum ve altı yaşından beri babamla yaşadığım için böyle konuları konuşacak kimsem yoktu. Ne bedenimi keşfedişimi ne ilk reglimi ne de ilk seksimi anlatacak bir kadın figür olmamıştı yanımda. Erkekler oyun oynarken “donun gözükmüyor” diye dalga geçtiler. Rahat hareket ettiğim için “yavşak” dediler, “orospu” dediler. Bir keresinde memelerimi bile sıkıştırdılar. Sonra çok kilo aldım. Kendimi beğenilmez ve arkadaşlıkların önemini azaltan flört dünyasının dışında hissettim. Annemle çok çatıştım. İçinden çıkılmaz bir durumda gibi görüyordum kendimi. Bedenime çok ileri gitmeden zararlar verdim. Bu dönemde herkesten çok güce ve başkaları üzerinde kontrole sahip olmak gibi hayallerim olduğunu hatırlıyorum. 18 yaşında ise hayallerimin çok daha domestikleştiğini, çocuklarım olmasını istediğimi hatırlıyorum. Şimdi az hayal kuruyorum.

“kendi
içimde
savaşlar
veriyordum”

Benim farklı olduğumu belki benden bile önce hissedip, bana çeşitli lakaplar takıp, ortaokuldan liseye kadar okulun zorba erkeklerinin sataşmalarına maruz kaldım. Lisede bu zorbalar bir anda ergenliğe girince benimle uğraşmayı bırakıp kızlarla çıkmaya başladılar. Ben de biraz saçımı uzatıp kendi istediğim gibi şekil verdim ama saçımı kısa kestirince yine hedefleri haline geldim. Mezuniyet gecesi bile özel dikilmiş elbisemle, kolumda kavalylemle yemeğe geldiğimde, kısa saçlıyım diye bu zorbaların sözlü tacizlerine uğradım. Okuldaki on yaş büyük Avustralyalı fen öğretmenim benim rol modelimdi. 13 yaşında tanıdım onu. Her kendimi kötü hissettiğimde onunla konuştum, dertleştim. Yıllarca bana yol gösterdi, yanımda oldu, arkadaşım oldu. Ayrıca lise sonda okulun rehberlik öğretmeni benim okul danışmanım oldu. Okuldan sonra bile mesleki danışmanlık yapmaya, desteğine devam etti. Kısacası beni kollayan iki büyük vardı. Ergenlik hüznü anlamına geliyor, zordu, yalnızdı. Okulda bir iki tane yakın arkadaşım vardı ama depresif bir ergendim. Kendi içimde savaşlar veriyordum. Aileme hiçbir şey anlatmıyordum. Şiir yazarak, günlük tutarak duygularımı biraz kontrol edebiliyordum. Ailede annem ve ablam baskın karakterlerdi. Arkadaş seçimlerim çok beğenilmedi. Lise dönemindeki erkek arkadaşım şiddetle reddedildi. Bana iyi gelen arkadaşım ile ilişkiyi öyle istiyorlar diye bitirmek zorunda kaldım. Ailede özellikle ablam ve annem tarafından dışarıda bırakılmış hissettim. Okul dışında görüştüğüm herkese müdahale edildi. Ablam çok baskın karakter oldu-

ğu için benim kararlarımı çok sorgular, pek dinlemez. Onunla iletişim zordur. Ben de o sebeple bazı şeyleri sormadan yapmayı öğrendim. Otoriteyi hiçbir zaman sevmedim. Kuralları sevsem de otoriter bir şekilde benden bir şey yapılması istenirse yapmazdım ve hâlâ yapmam. Kurallar mantık çerçevesinde değilse, sorguladım. Gerekirse kafa tuttum. Hocalarla sınıfın ortasında tartıştım. 14-17 yaş hayallerim herhalde ailemin onaylayacağı bir okula girmekti. 18'imde çok da tercih etmediğim, kazandım diye okuduğum dış-protez teknisyenliğini okudum. Benim bu alanda devam etmemi istediler. Sanırım pek inanmadılar daha iyi şeyler yapacağıma. 23 yaşında tekrar üniversiteye girdim. Hayalim olan sanat okuluna burslu girdim. İyi ki daha geç, daha olgun ne istediğimi bilerek sanat okudum. O gün bir hayal kurdum, ailemi ikna ettim, desteklerini aldım. Hâlâ hayal kuruyorum.

Ergenlik benim için babamın kızı olmaktan çıkış gibiydi. Ablamın büyümesinin ailede nasıl tartışmalara neden olduğunu görmüştüm ve babamın beni de dış dünyadan korunacak bir şey gibi görmesini istemiyordum. Çok geç regl oldum ama sanki ben hiç olmayacaktım gibi hissediyordum. Regl olunca sinir oldum ve kimseye söylemedim. Bir tehdit gibiydi. Ergenliğim ailedeki kadınların haklarını savunmak ve her türlü haksızlıkla mücadeleyle geçti. Dolayısıyla sürekli yemek masasından kovuluyordum. Babamın sevgisinin koşullu olması yani sevgisinin uslu kız olmama bağlı olması benim en büyük derdimdi. Yetişkin dünyasının

iki yüzlülüğüne ve yalancılığına asla boyun eğmeyeceğime söz vermiştim. 18 olduğumda evden ayrılıp, geri gelmeme planlarım vardı; hayat bunu mümkün kılmadı. Ergenliğim babamla kavga ederek geçti. Üniversiteye gidince o da beni kontrol etmeyi bıraktı, ben de onun saçma düşüncelerine ayna tutmayı. Onun yargılayıcı tonu, mükemmeliyetçiliği bana miras kaldı. Onun yokluğunda ben kendi kendimi yerden yere vuruyorum.

Sınıfta memeleri büyüyen ilk kişi olmaktan utanç duyuyordum. Seks yapmak istiyordum. Yapamadım. Çok üzgünüm keşke yeniden ergen olsam ve sınıf öğretmenimden başlayarak ablamın arkadaşları dahil olmak üzere herkesle sevişsem. Ailede alınan kararlarda hiçbir söz hakkım yoktu. Ben kimdim ki. Otoriteyle ailece derdimiz vardı. Yasa dışı bir hayatımız vardı. Yasaları oldum olası sevmezdik. Büyüyünce, otorite meselesi bedenimde bekâret meselesini sorgulattı ve çareyi bekâretimi sevdiğim erkeğe değil alelade birine vermekte buldum. Verdiğim kişiye de bunu söylemedim, “pardon şekerim regliyim de” dedim. Sevdiğim erkeğe de senden önce başkasını sevmiştim dedim. Böylece hepsini yendim. Önce güzel bir aile hayali kuruyordum. Sonra orospu olmak istedim. Artık hayal kurmuyorum, kursam da kurmasam da zaten birilerinin kurduğunu yaşıyorum. Kurma bebek gibi ya da kurmaca öyküler gibi.

“sürekli bir anlam arayışı”

“sınıfta memeleri büyüyen ilk kişi olmaktan utanç duyuyordum”

Kendi kendime bana neler oluyor diye çok merak ettiğimi ve Atalay Yörükoğlu'nun “Gençlik Çağı” kitabını okumaya başladığımı hatırlıyorum; altını çize çize ve çok okumak ve çok yazmak, biriktirmek, hayatı anlamlandırma arzum ergenlik süreci ile başladı. Yanımda günlüklerim vardı, başka da kimse yoktu sanki. Çok yalnız hissettiğim bir dönemdi. Depresif bir süreç, ben ve beni anlamayan, anlamaya da çalışmayan bir ortamda olmak. Tutunma çabası. Bir noktada bu dünyadan kendi isteğimle ayrılma senaryoları, teşebbüsü gibi ... Aile içi kararlarda görüşüm sorulmadı ama görüşümü belirttim. Babamın yüksek tansiyonundan ben sorumlu tutuldum. Tartışmaya, konuşmaya açık olmayan bir alanda; düşüncemi öfke ve gözyaşı ile belirtmek zorunda kaldığımı hatırlıyorum hep. Otorite hep karşı durduğum, kabul edemediğim ve direnmem gerekendi; düzeni, kuralları ve rutini temsil etti. Sorgulama ve isyan ve öfke ve direniş... Otorite; anlayışsız,

“benim kitabımda böyle bir şey yok” diyen, çok gereksiz ses çıkaran, agresif, baskıcı ve korku yaratan; dolayısı ile hep karşı oldum. İnadına inadına hep hayır dedim. Yorucu tabii. Her söze AMA ile başlamak, HAYIR ile devam etmek. Yorucu. Neyse ki gündüz gözü hayalcilerinden oldum hep; hayal ve gerçek hep iç içe geçti.

Ergenlik sürecime ait kötü anılarım bedenimle ilgiliydi. Yaşıtlarıma göre memelerim her zaman büyük olarak nitelendirilmiştir. Memelerimin iyice büyüüp şekillenmesinden çok rahatsız olduğumu hatırlıyorum. Zaten büyüklerdi şimdi iyice büyüdüler diyordum. Bu yüzden sürekli bana iki - üç beden büyük gelen maskülen tarzda kıyafetler giyerdim. Ergenliğimde her şeye karşı çok öfkeli ve nefret doluydum. Bu yüzden hiç güzel bir an düşünemedim. Ergenlik benim için çok zordu. Hem zihinsel olarak hem de bedeneni iyi hissetmiyordum. Sürekli hayatımı değiştirmek istediğimi, artık alkolik babamla yaşamak istemediğimi kendime söyleyip duruyordum. Ama yaşım küçük olduğu için kaçıp gidemeyeceğimi biliyordum. Beni en zorlayan yanı buydu. Bunu paylaşılabileceğim kimse yoktu. 14-17 yaş arası hayallerim tamamen yaşadığım evi terk etmek, kendi hayatımı kurmak üstüneydi. Bir işe girip, çalışıp, para kazanmak istiyordum. Sonra o parayla kendime bir ev açmak. Stüdyo dairem olsun isterdim hep. Küçük bir yerim olsun. Orada kelimle birlikte yaşayayım, üreteyim isterdim. 20 yaşında partnerimin yanına taşınmışım. Aynı zamanda üniversitede yarı zamanlı çalışıyor-

dum. O zaman hayallerim tamamen değişmişti. Kariyer hedefleri ve mutlu bir hayat üzerine hayaller kurmaya başlamıştım. Hâlâ hayal kuruyorum.

“büyük bir boşluğun içinde kendi yolumu bulmaya çalıştım”

Ergenlik sürecimde iyi hissettiren bir an hatırlamıyorum. Sürekli bir baş etme halindeydim. Bir yandan ortaya çıkan memeler, kıllarla, regl olmayla ne yapacağını bilememe; okuldaki erkeklerin sataşmaları, diğer yandan duygusal çalkantılar, olanları anlamlandırma. Büyük bir boşluğun içinde kendi yolumu bulmaya çalıştım. Ergenlik benim için sıkıntı demek. Çok sıkıldığım ve işkence gibi geçen bir dönem. Bedenimdeki ve ruhumdaki değişimleri anlamlandıramıyordum. Bu süreçte danışabileceğim birileri de yoktu, etrafımdakilerin cahillikte benden farkı yoktu. Ama neyse ki mektuplaşarak dertleştiğim bir kuzenim vardı. Aileye ait kararlarda ne şimdi ne de o sırada benim görüşüm sorulmadı, sorulmaz. Kendime

ait kararlarım çoğunlukla saygı duyulurdu ama ortak bir durumda bir söz hakkım yoktu. Otorite ile sürekli kavga halindeydim. Bir kere çok asabiydim, önüme gelene çatardım. Evde de sürekli kavga halindeydim. Okulda da hep muhalif, hep aykırı davranan çocuktum. Çocukken kurduğum hayalleri tek tek gerçekleştirdim ve de gerçekleştirmeye devam ediyorum. Hayallerimi dile getirme şeklim değişti ama içerik hep aynı: Özgürlük.

Okuldaki diğer kızlara göre regl olmam çok daha geç olmuştu, bundan dolayı utandığımı hatırlıyorum. Ergenlik parçalanmış bir ailenin içinde sürüklenerek geçtiğinden bu mutsuzluk kendimi hep dışlanıyormuş gibi hissetmekle geçti. Rehberlik eden biri yoktu. Otoriteye karşı çıkmam çocukluktan ergenliğe geçişte oldu ve babamın ikinci eşinin üzerimizde kurduğu baskıdan dolayı 12 yaşında kardeşimle birlikte babamın evini terk edip annemizin yanına taşındık.

Ergenlik süreci çok kötü geçti. Hiç istemediğim halde memelerim büyüyordu. Nefret ettiğim halde tüylerim çıkıyordu. Her yeni şey beni üzdü. Çünkü anlıyordum ki çocukluğum bitiyordu. Başıma gelecekleri biliyordum, ablalardan öğrenmiştim. Ve her öğrendiğim şey beni korkuttu, hiç mutlu etmedi. Ben İzmirliyim, daha çağdaş bir ortamda büyüdüm. Ama yine de çok kural, çok kriter, çok net davranış modellerine tabii tutuldum. Bizim evde sonuçta annem ne derse o olurdu. Bana sunulan kuralların, koşulların arasında hayallerime tutunarak ve savunma mekanizmalarımı

çalıştırarak kendimi korudum. İçimde hep başka bir dünyada yaşayacak olan bir Canan vardı. O istediğini yaşayabiliyordu. Ben zorla yatırıldığım öğlen uykularında bu katarsis içinde minicik bir an da olsa o olabiliyordum.

Ergenlik biraz olmakta olan saçmalıkların sıkıştırılmış hali gibiydi. Rehber ya da rol model yoktu sadece toplama bilgiler vardı. Bazıları bilimsel, bazıları magazinsel, kulaktan duyma. Yakın arkadaşlarımla, lise çağında biraz daha fazla şey keşfettik. Fakat muhafazakâr kabuklu ailemin yanından gitmem gerekiyordu. Bedenimin sınırlarına müdahale çok netti. Yaşayacaklarımı kendimce ötelediğim, yeni bir aidiyete ihtiyaç duyuran bir dönemdi.

“birinin seni
anlıyorum,
bunlar normal
ve hepsi
geçecek, ben
hep yanındayım
seni seviyorum
filan demesi
gerekiyor”

Ergenliğim biraz el yordamı gitti. Sınıfta ilk regl olan bendim ve bunu alaya alan konuşmaları da maalesef kötü hatırlıyorum. Annem tam olarak ne olacağını anlatmamıştı. Yolda öğrendim. Sonraki yaşlarda (14-15 yaş) okulumuzdaki rehber öğretmene sıklıkla danışıyordum. Bu da iyi geliyordu. Ergenlik itirazdı, tüm düzene itirazdı. Ailemin tüm sınırlamalarına karşı gelme dönemiymi ve çok çatışmalı geçti. Bu bedensel ve ruhsal değişimin farkında olmayan insanlarla yaşadığım için kendimi yalnız hissediyordum. 18 yaşında ailemden gizli, psikoloğa gitmeye başladım. Tüm o süreçten hatırladığım bana sarılmasıydı.

Ergenlik memelerimle ve birden büyüyen ayaklarımla dalga geçilmesiymi benim için. Ve tabii ki akrabalar! Bunlar kötüydü çünkü zamanla kamburlaşmama ve sandalet giyememe sebep olmuştu. Ergenliğim zor geçti. Tabii ki intihara teşebbüs eden; başarılı olan ya da olmayan ya da aşırı dozdan ölen akranlarımla yanında benim ergenliğim yumuşak kalır. O beden değişimiyle gelen kimlik parçalanmaları, aileden utanma, mesnetsiz öfke krizleri, hep haklı olmanın sıkıcılığı ve bunun farkında olmamak, sivilceler, büyüyen memeler. Bence anne babalar ergenlik başta olmak üzere bir eğitimden geçmeli. Birinin “seni anlıyorum, bunlar şu sebepten ve hepsi geçecek, bu yaşadığımız normal ve ben hep yanındayım, birbirimize kızabiliriz ama anlamaya da çalışabiliriz, seni seviyorum” filan demesi gerekiyor. Ailem beni çok sevdi ama o dönemi de pek iyi yönetememiş olabilirler. Çünkü onların ergenliği de

hiç olmuş bir yerde. Benim rol modelim ya da konuştuğum pek birileri yoktu. Kitap okuyordum, yazıyordum. Edebiyat ve başka dünyalar bana hep iyi geliyordu, şimdi de öyle. Bir de terapiste gitmişim bir süre. Bizimkiler kendilerinin başa çıkamayacağını anlayınca bir uzmana başvurmuşlardı. Bu da önemli bir şey bence. Aile içi kararlarda çok nadir fikrim sorulurdu ama ne giyeceğime hep ben karar verirdim. Gidilecek yer, yapılacak tatil, oturuşum, kalkışım bir süre göz hapsindeydi. Ama ergenlik döneminde içimden çıkan özgürlük canavarıyla işler değişti. Eh, Türkiye ve aile yapısı da değişti. Bizimkiler de değişti. Her şey bir parça olgunlaştı. Disiplin cezaları, uyarılar, hocalara kafa tutmalar en sevdiğim nişanelerimdi. Öğretmen olmama rağmen hâlâ az sayıda öğretmene saygım var. Kürsü sevdalısı oluşlara alerjim var; daha doğrusu bu sevdanın farkında olmayışlara. Hep resim yapmayı, dünyayı gezmeyi, bir dolu başka kültürlerin yemeklerini yemeyi, durmaksızın sevişmeyi ve seçilmiş yalnızlığı hayal ettim. Hayallerimde genelde yalnızdım, sanırım kalabalık bir ailede büyüdüğüm ve yüksek sestten rahatsız olduğum için, gelecekte kendimi yalnız ve sakın hayal ediyordum. Nispeten gerçekleşen hayallerime bir de ilerde bir köpek eklensin istiyorum.

Rol modelim yoktu, sırdaşım kedim oldu. Bu yüzden de onu kaybettiğimde ağır bir toparlanamama süreci yaşadım. Ergenlikte daha agresif ve dışarıya daha kapalı olduğum bir dönem geçirdim, dolayısıyla saçlarım ve dış görünüşümle epey oynayıp doom metali bir tarz edinmişim. Zorunlu olarak var olmayı denedim.

“bedenimin sınırlarına müdahale çok netti”

Hatırlamam epey zaman aldı ama 13 yaşlarımda sınıftaki arkadaşlarımla tacizine uğramıştım. Ayrıca on yaşlarımdayken de kız arkadaşlarımla erkekleri kapının önüne toplayıp soyunma odasının kapısını bir anda açarak beni göstermişlerdi. Tacizi daha büyük olduğum için okulun rehberlik hocasına şikayet edebilecek gücü bulabilmişim ancak on yaşındayken bunu yapamamıştım. Belki de işin içinde kız arkadaşlarımla olduğu için daha zor gelmişti. Onlarla aramın açılmasını kaldıramamıştım ve güya şaka olarak yaptıkları bu duruma “fazla tepki veriyor olmak” istememişim. Ergenliğin güzel yanı belki yakın arkadaşlık kavramını keşfetmem olabilir. Ergenlikte bir rol modelim yoktu. Annem olabildiğince konuşmaya çalışırdı. Cinsellik haricinde açık bir ilişkimiz vardı. Sanırım ergenlikle ilgili en zor şey güzellik algısıydı. Sınıfımda sürekli ben dahil her kızın bu konuda öz güvensiz ve kötü hissettiğini veya sınıfımızdaki erkekler tarafından güzel kadınlarla hatta super modellerle kıyaslandığımızı hatırlıyorum. Kızlarla aramızda bir güzellik yarışı vardı. Sürekli en güzel belirlenirdi. Şu anda bunun ne kadar saçma olduğunu biliyorum, ama o dönemde

kendimize ne kadar zarar verdiğimizi ve en güzel diye bir şey olmadığını fark edemiyorduk. Ayrıca ergenliğimin ilk yıllarında annemle ilk çatışmada annem ben bir ergen çıktım bir tane daha çekemem deyip kapıyı çarpmıştı. Uzunca bir süre ergen olmaya hakkım olmadığını düşünmüştüm. Bu da en zor yanlarından biriydi, bastırılmış ergenlik. Genel olarak en küçük olarak hep en son konuşulan kişi olduğumu düşünüyorum. Ailem genelde her şeyi en iyi kendileri bildiklerini düşünürler ve aslında ne istediğimi sorsalar da günün sonunda onların istediği şeyi yapmam için beni yönlendirir ve manipüle ederlerdi. Çok küçükken 11 yaşlarımda çok beğendiğim bir eteği günlerce istememe rağmen almadıklarını hatırlıyorum. Çünkü onların “prensese” tarzına uymuyordu. Sonraki yıllarda alışveriş yapmayı tamamen reddettim ve sadece ablamın eski kıyafetlerini giydim. Çünkü nasıl olsa benim tercihlerim önemsizdi. 26 yaşında bu konuda yeni yeni iyileşiyorum. Seneler boyu fark etmeden ailemin tercihlerini yaşamaya devam ettim. 15 yaşına kadar annemin istediği şeyleri yapmak, onun istediği gibi bir kız olmak benim için en önemlisiydi. Kurallara uyardım. 15 yaşımdan sonra, ilk kez kendi paramı kazanmamla birlikte çok şey değişti. Artık her şeyi ama her şeyi sorguluyordum. Sanırım benim ergenliğim bu yaşta bitmişti ve artık kendi kurallarımı koyuyordum. Bana uymayan hiçbir şeyi kabul etmiyordum. Paramı kazandığım için her şeyi yapabilecek gücüm olduğuna inanıyordum. Hep hayal ederdim ama günün sonunda ailemin isteklerini yaşıyordum. 22 yaşında hayallerimin peşinden gitmeye karar verdim.

Hâlâ hayal kurarım, hâlâ başkalarından etkilenmemek için saklayabildiğim kadarını kendime saklarım.

Okulda tanıştığım iki en yakın dostumla kenti ve kendimizi keşfedişimiz ergenliğimin en güzel anıları. En kötü anım ise okuldaki Fransızca hocasının tacizine uğramam ve müdürle ve güvendiğim bir öğretmenle bu durumu paylaştığımda onların hiçbir şey yapmamaları. Ergenlik hayattaki en değerlimi kaybettiğim ve bu kayıpla başa çıkmaya çalıştığım bir dönemdi. En zor yanı hem büyümeye çalışmak hem de bir çocuk olarak güvenli kozamda kalma isteğimdi. Teyzeme danıştım; bir de yakın dostumun iki ablası vardı; onlar rol modellerimdi. Tercihlerime saygı duyulurdu; ama karar alınırken çocuklar olarak aktif katılımımızı tam olarak hatırlamıyorum. Her şeyi sorguladığım bir dönemdi. Çok hayalim vardı; hep hayal kurardım, hayallerim yaş aldıkça değişti. Bazılarını gerçekleştirebildim; bazılarını belki unuttum. Şu anda daha çok hayal kurmaya ihtiyacım var.

“ergen olmaya hakkım olmadığını düşünmüştüm”

“tamamıyla yalnızlık ve öfkeden ibaretti”

Mastürbasyon ergenlikte en güzel keşifimdi. Evde gazete tarafından verilmiş bir cinsel sağlık ansiklopedisi ile bazı keşifleri yaptım. Zaten çok meraklı bir çocuktum. 12 yaşlarında vajinamı keşfettim. Farkındalığımı ailemle, çevremle paylaşmadım. Lise döneminde dönemin “Blue Jean”, “Hey Girl!” gibi gençlik dergilerini annem almamıza izin verdiği için, o dergilerden okuyup öğrendiklerimle hislerimde pek de bir sorun olmadığına kanaat getirdim. Erken tüylenmenin yaşlılarım arasındaki negatif tepkisi ergenlik sürecini zor geçirmeme neden oldu. Ergenlik çatışma, keşif, kendini ve sınırlarını limitlerini tanıma demektir. Bana yol gösteren yoktu ve çoğunlukla “Hey Girl!” dergisi bu işlevi görüyordu.

Ergenlik tamamıyla yalnızlık ve öfkeden ibaretti. Aramızda çağ farkı olan babaannem bu zaman aralığı adına ne kadar koşsa da sevgisi sebebiyle anlayabildiği ve kapattığı farka rağmen benim adıma yetişemediği ve derinleşen kökleşen keşiflerimin başlangıcıydı.

“çatışma,
keşif,
kendini ve
sınırlarını
tanıma
demektir”

Ergenlikte büyük bir boşluğun içinde kendi yolumu bulmaya çalıştım

Çocukken zayıf olduğum için, ergenken de şişman

Üçüncü Bölüm

Cinsellik

Cinsellik senin için ne ifade ediyor?

İlk cinsel deneyiminden bu yana, birliktelikten beklentilerin

ve bedenle olan ilişkin değişti mi?

Birlikte olacağın kişiyi neye göre seçiyorsun?

Partnerinle tercihlerin ve sınırların hakkında rahat konuşabiliyor musun?

İlk cinsel deneyimim, vajinismus olduğumu öğrenmenin duygusuyla başladı. Hem korktum hem de sebeplerini düşündükçe çevremden uzaklaştım. Ama çözüm odaklı bir partnerle tanışınca, travmatize olmadan atlattım. Bedenime yönelik algım değişti çünkü birinin gözünden çıplak görünür olmak ve bununla ilgili şehvetli övgüler duymak motive ediciydi önceden. Bedenim hep standart oldu. Bir dönem göbeğim olmazsa, daha mutlu olurum sandım ama yaptığım egzersizler ve diyetler sonucunda kilo verince yüzüm çöktü. Şimdi göbeğimle barışığım. Sanırım bedenime bakışımın başkasının bakışından hiç etkilenmedim. İlk cinsel ilişkiye girdiğim partnerimden, daha farklı cinsel ilişkiler yaşamak istiyorum diyerek ayrıldım. Bir sürü deneyim edindim. Neleri sevip sevmediğim oturdu ve cinsel ilişkisi sırasında asla utanan biri

değilim. Partnerlerim benim açıklığımdan rahatsızlık duyarsa devam etmem çünkü aktif olmayı seviyorum ve sorgulanmasına tahammül edemiyorum. Sorgulama genelde ahlaki bir yerden oluyor. Zamanla bunu yapmayacak partnerleri daha iyi anlayıp, onlarla birlikteliğimi sürdürdüm. Seks istemediğim zaman beni zorlamayacak partner, seks sırasında nasıl davranacağını beni izleyerek ve dinleyerek ayarlayacak partner kadar önemli. Karşılıklı bir hassasiyet olmalı.

On yıl önce yeter artık, sinirime, parama, zamanıma yazık bir daha sevgili yapmayacağım dedim, yapmadım da. Önceleri sevgilim olmasa da illa birileriyle yatıp kalkmak gerekiyor zannettiğimden seks yapıyordum. Sonra öyle bir zorunluluğumun da olmadığına karar verdim,

mükemmel mastürbasyon yapıyorum ve artık ne sebeple olursa olsun (duygu, aşk, seks, yalnızlık) erkeklerin yükünü sırtımda taşımak zorunda olmadığım için çok mutluyum. Çok tatlı sevgililerim de oldu hayatta. Nadiren pislik öküzlere sevgili oldum ama yine de gerçekten zamanımı ve enerjimi yiyip bitiriyorlardı. Yatakta da sürekli küçük yaşlarda izledikleri pornolardan öğrendikleri pozisyonlarda mutlu olmamı bekliyor ve umuyorlardı. Bir de genelde canımı yakıyorlardı. En büyük tutkuyla ya da en derin şefkatle sevdiğim sevgililerim bile yüzde otuz tatmin ve yüzde kırk can acıtma garantiliydi diyebilirim. Konuşuyorsun, anlatıyorsun. O zaman da bozulup küsüyorlar. Performans meselesi yapıyorlar. Onlar için her şey performans meselesi galiba. Cinsel hazzın nadir bir lüks olmayıp, mastürbasyonda garantili olduğunu anladığımdan beri, Brad Pitt'in genç hali bile gelse güzel yüzüne şöyle bir bakar sonra da hadi canım güle güle derim.

“onlar için her şey performans meselesi galiba”

Ergenlikte cinsellik deyince bana öğretilen sadece korunması gereken bir kızkılık zarıydı. İlk partnerimle birlikteliğimde kurtuldum ondan, sonrasında cinsellik

orgazm demek oldu. Yaş aldıkça bedenini daha kabulleniyor insan. Gençlikteki genel güzellik algılarına göre yargılamaz oluyorsun kendini. Bu güzel bir rahatlık doğrusu. Benim tek memem yok, boşaltıldı. Bir daha kimsenin yanında soyunamam ve bir daha kimseyle sevişemem sandım. Ama öyle değilmiş. Sonra da birliktelikler yaşadım ve mutlu oldum. Gençlikte kocamla bile rahat konuşamazdım. O da rahat konuşamazdı, hatta bu konularda hiç konuşmadık. Sonrasında karşımdakiler rahat olunca, ben de kısmen açıldım sanırım. İstemediklerimi söyleyebiliyor ama istediklerimi hâlâ dillendiremiyorum. Birlikteliklerimde öncelikle bakış açısına ve kafa yapısına bakarım. Cinsellik sonra kendiliğinden gelmeli diye düşündüm ve düşünüyorum. Erkeklerin özellikle yaş aldıkça cinsellik içeren yaklaşımları ön plana çıkıyor. Kadın güzel olacak, bakımlı olacak ve ay lütfen akıllı da olsun, akılsız kadınları hiç sevmiyorlar!

Cinsellik var oluşumuzun itici güçlerinden biri ve yemek, içmek kadar doğal geliyor bana. İlk birlikteliklerimde gerçekten ne istediğimi bilmediğimi, onun yerine uyum sağladığımı ve bedenimi de pek tanımadığımı fark ediyorum. Şimdi bedenimi çıplak görmek ve birinin yanında çıplak kalmak çok normal. Beklentilerim arasına da kesinlikle haz almak ve haz vermek girdi. Öncesinde sadece uyum sağlamak varmış. Birlikte olacağım kişi için ön koşulum cinsel çekim ama yeter koşul bu değil. Ne yazık ki biyolojik (Sağlık yönünden riskli bir birliktelik mi? Korunma imkânım var mı?) ve sosyal (bu cinsel deneyim nedeniyle sosyal çevremdeki imajımı

olumsuz etkileyebilecek bir durum var mı veya ileride oluşabilir mi?) faktörleri de gözetmem gerekiyor. Ben beklentilerimi, istediklerimi ve istemediklerimi açıkça konuşabiliyorum ama partnerlerim (cinsiyetleri erkek, ben de kadını) bu durumu bence yadırgıyor. Üstelik bana da kendi istek, beklenti ve sınırları hakkında açıkça konuşan biri hiç denk gelmedi.

“istediklerimi söyleyebiliyorum ama istediklerimi hâlâ dillendiremiyorum”

İlkokulda mastürbasyon yapmaya başladım. Bunun cinsellikle ilişkisini biliyordum. Zamanla bedenimi tanıdıkça çok keyif almaya başladım. Ancak pek çok kişiye göre ilk cinsel ilişkim geç yaşta oldu. Erkeklerin cinsel ilişkilerini en küçük detayına kadar anlatmalarından nefret ediyordum. Bu yüzden bekledim. İlk ilişkimde gergin değildim, bir görev gibiydi. Bekâreti aşılması gereken bir engel gibi görüyordum. Bu nedenle güvenebileceğim yaşça büyük biriyle

birlikte oldum. Sadece acı hissettim. Kaba değildi, beni zorlamadı ama bunun benim için ilk olması onun için önemli değildi. Zevk almadığımı anlamadı bile. Şimdi kendi bedenimi iyi biliyorum. Nelerden zevk aldığımı ve neleri sevmediğimi bildiğim için partnerimi yönlendiriyorum. Ona uymuyorsa veya çaba sarf etmek istemezse benim için orada biter.

Partnerime göre cinsellik deneyimim değişti. Rahatlamamı ve kendimin farkına varmamı sağlayan da oldu, beni utandırmaya çalışan da. Ama nihayetinde ben benim ve kendimi seviyorum.

İstemediğim ve hevesli olduğum durumları belirtiyorum. Aynı kabullerde değilsek birlikte olmaktan kaçınıyorum. Bedenimle ilgili her zaman kaygı duymuyorum.

Cinsellik, haz, açıklık ve coşku kavramlarını çağrıştırıyor bana. Tercihlerimi de sınırlarımı da konuşabiliyorum ve bunda kadın hareketinin payı büyük.

İlk cinsel deneyimim çok sıkıntılı ve zorla oldu. 21 yaşına kadar cinsellikten hep utandım. Sonraki dönemlerimde yavaş ve sancılı bir süreçle kendimle ve cinsellikle barıştım diyebilirim.

“zevk almadığımı anlamadı bile”

Cinsellik, kendimi bulduğum, kendim olmaktan içimdekileri dışarı çıkarmaktan çekinmemeyi öğrendiğim ilk alan. İlk zamanlar kendimden, bedenimden, cinselliği talep etmekten utanırdım. Hep bedenimin çirkin ve yetersiz olduğunu düşünürdüm. Şimdi ise bedenimin nefis ve güzel olduğunu biliyorum. Düşünmüyor, biliyorum. Bunu içimde hissediyorum. Birlikte olacağım kişi de bana hem bedensel hem de ruhsal olarak tam hissettirecek biri olmalı, eksik ya da yanlış değil, benimle olduğu için suçlu değil mutlu hissetmeli. Tercihleri ve sınırları konuşmak, en çok zorlandığımı şeylerden. Geçmişe göre daha iyi ve açık olduğumu hissediyorum ama hâlâ üzerinde çalışıyorum.

Birbirini seven birbirinden hoşlanan iki insan balıklar gibi birbirlerine yapışırlar. Yirmili yaşlardan önce cinsellik yaşadktan sonra biraz pişmanlık yaşıyordum. Tam net değil. Hem memnun oluyordum hem de acaba olmasa mıydı gibi kendimi suçladığım süreçler oluyordu. Üniversiteden sonra rahatladım. Partnerimle tercihlerim ve sınırlarım hakkında rahat konuşuyorum ama yirmili yaşlardan bu yana üçüncü uzun ilişkimdeyim. İlk ilişkimde 1.60 boy 55 kilodayken beni tombik hissettiriyordu. Vücudumdan dolayı suçlu hissediyordum. Toksik bir ilişkiydi ve iki buçuk yıl sonra bitti. İkinci ve şimdiki ilişkimde bu konuyla ilgili sorunum yok.

Cinsellik benim için aşkla çok ilintili. Gönlüne ve aklına hayran olmadığım bir insan tensel olarak da çekici gelmiyor bana. Sadece ten çekimiyle hareket ettiğimde hep hayal kırıklığı

oluyor zaten. Sevişmek yeterince tutkulu olmuyor. Ritim tutmuyor. Bende işe yaramıyor yani. İlk birlikteliğimde kendi alacağım keyfe odaklanmayı bilmiyordum. Partnerimin de oldukça bencil olması bunun iki kişilik bir haz olduğunu keşfetmemi geciktirdi. Şimdi hem kendi bedenimi daha iyi tanıyorum hem de karşı tarafın bedenini ve hazlarını keşfetmekten keyif alıyorum.

“şimdi hem kendi bedenimi daha iyi tanıyorum, hem de karşı tarafın bedenini ve hazlarını keşfetmekten keyif alıyorum”

Küçük yaşımda kardeşimle aynı odada yaşarken, mastürbasyon yapmaya başladım. (Konuşmadık ama bence biliyordu) Muhtemelen suçluluk duyduğumdur, gizli yapılan her şey kadar. Dolayısıyla benim ilk cinselliğim mastürbasyondur. Tabii ki bekâret konusu ailem için çok önemliydi. İlk cinsel deneyimim hem benim hem de partnerim için ilkti ve onun babası bizi “bastı”. Sonra benim ailemle tanışmaya gelmek istediler. Sanıyorum sorumluluk hissetti. Dolayısıyla cinsellik bir gizli evlene kadar. Uzun bir süredir tek eşliyim ve konuşabiliyoruz.

Benim için cinsellik tarafların istekleri doğrultusunda keyifli bir şey olmalı. Hem bir ihtiyaç hem de güzel bir şey. Şimdilik sadece bir partnerim oldu. Çok güvendiğim bir kişiydi ve beni güzel hissettiriyordu. İstendiğimi hissettiriyordu. Sanırım bunlar benim için önemli. Partnerimle isteklerimi konuşabilmek isterim. Şimdilik yapabildim ama kendimi tanımam da gerektiği için başlarda biraz daha zordu. İlk başlarda daha korkutucu ve büyük bir şeydi gözümde ama şimdi daha keyif alınabilecek bir şey olarak görüyorum. Umarım böyle devam eder.

İlk cinsel ilişkimden otuzlu yaşlarımın ortasına dek beklentilerim ve partner seçimlerim çok benzerdi: istendiğimi hissetmek, sevilme, karşımdakini tatmin edebilmek, zevk almak, bu yönde de bedenimle ilişkilerim rahattı. Şimdi ise kırklı yaşlarda sevgi, güven ve şefkati cinselliğe tercih ediyorum. Hatta partnerimi seçerken adeta bu öncelikten ötürü cinsellikten feragat etmiş durum-

dayım. Bunu partnerimle konuşamıyorum ama elbette yoğun bir cinselliği de özleyorum.

Cinsellik bazen tutku, bazen ihtiyaç. Bir ilişkide, formatı ne olursa olsun, ilk zamanlar çok tutkulu deneyimlerin olur. Sonra rutine bağlar. Orada bitiyor benim için sanırım, sıkılıyorum. Birini arzulamadan da sevişebilirsin, çekirdek yemek gibi. Başlayınca devamı geliyor ve güzel de oluyor. Ama tutku olmayınca başlamak istemiyorsun. Sanırım birlikte olacağım kişinin önce siyasi görüşüne bakıyorum. Tercihlerim ve sınırlarım hakkında hep çok rahat oldum ve ifade ettim.

“sanırım
birlikte
olacağım
kişinin önce
siyasi görüşüne
bakıyorum”

İlk cinsel deneyiminden bu yana kendime verdiğim değer anlamında çok fazla şeyin değiştiğini düşünüyorum. İlk deneyimimde kendi istek ve arzularıma göre hareket etmeyi asla düşünmemiştim. Şimdi cinsel deneyimde dayanak noktamın bunlar olması gerektiğini düşünüyorum. Birlikte

olacağım kişiyi gündelik hayatta ne kadar fazla duygu ve düşünce paylaşabildiğime göre seçiyorum ve rahatlıkla kendimi yanında ifade edebileceğim birisi olmasına dikkat ediyorum.

Cinsellik ilişkinin en önemli kısmı. Ben karşımdakinin cinselliği yaşarken tüm kişilik özelliklerini daha iyi gözlediğime inanıyorum. O nedenle genellikle ilişkinin başlangıcında cinselliği yaşamayı tercih ediyorum. Birliktelikten beklentilerim yıllar içinde elbette değişti çünkü başta öğretilerden kaynaklı klasik eş modeline uygun beklentiler içindeyken zamanla feminist yaklaşımla daha eşitlikçi bir ilişki ve buna uygun partner tercihim oldu.

Cinsellik keyifli bir şey. Seviyorum. Burada da kendimi anlayana kadar çok dağınık süreçlerim oldu. Otuzlarıma yaklaşırken birlikte olacağım kişiyi genelde kafa uyumuna göre seçiyorum. Buna sapyoseksüel diyebiliyoruz sanırım. Haliyle bu da bedensel paylaşım sürecinde de rahat konuşabileceğim bir ortam olmasını sağlıyor.

Cinsellik oyun gibi, keyifli bir şey. İlk cinsel deneyimimden bu yana bedenimle olan ilişkim değişti elbette. Epey uzun bir zamandır tek başıma oynuyorum. İki adet (ikincisi evlilik) uzun sürmüş birliktelikten sonra bekâr hayat tercihi beni özgürleştirdi. Partnerim olsa sınırlarım ve tercihlerim hakkında rahat konuşabilişim gibi geliyor.

Bedenimden de partnerimden de beklentilerim çok değişti. Ama biraz utanmışım nokta bu pozitif değişimi sağla-

yan kişinin hâlâ birlikte olduğum kişi olması. Ben ihtiyaçlarımı, tercihlerimi, zevklerimi, kendimi kendim keşfedemedim yine bir başkası sebep oldu ama ona teşekkür ediyorum. Her şeyi konuşurum hiçbir çekincem yoktur.

Cinsellik günümüz Türkiye'sinde, özellikle biz kadınlar için bir tabu. İnsanın kendini keşfetme serüvenindeki deneyime bir çizgi koyulmamalı. Cinselliği keşfettiğinde aslında güçlü yönlerin de ortaya çıkıyor. Anka kuşu gibi oluyorsun. Tek farkın bu coğrafyada, şehirli de olsan beline kırmızı kurdele bağlıyorlar.

“cinselliği
keşfettiğinde
aslında güçlü
yönlerin de
ortaya çıkıyor,
Anka Kuşu gibi
oluyorsun”

İlk cinsel deneyimim kötüydü. Sonrasında rahat hissetmek ve güvenmekte çok zorlandım. Sanırım o yavaşlığı sağlamayan insanlarla birlikte olmuyo-

rum ve olursam da iyi hissetmiyorum. Yavaşlık benim için tanışmak, sohbet etmek, dokunmak, hissetmek demek. Seks sonrasında gelen bir şey.

Cinsellik benim için lezzetli bir yemektir. Bedenimle barışık ve özgür tavırlardan yanayım. Birlikte olacağım kişiyi kokusu ve kelime dağarcığına göre seçiyorum. Şu an partnerimle konuşmadığım şey yok.

Benim için cinsellik, güzel olması çok nadir ve genel olarak da nadir bir şey.

Cinsellik yıllarca, erkeklerle olan ilişkilerimde birinci plandaydı. Şimdi ise sonuncu sırada. Nedeni yaşadığım hayal kırıklıkları. İlk cinsel ilişkimden bu yana çok şey değişti. Artık birlikte olacağım kişide olgunluk arıyorum. Şu anda partnerim yok.

Çok uzun zamandır evliyim. Ciddi anlamda yaşadığım ilk cinsellik deneyimim zaten evliliğe dönüştü. O yüzden sanıyorum bu sorunun muhatabı ben değilim ama öğrendiğim günden itibaren bunun zevkli bir şey olduğunun farkındayım.

Cinsellik daha çok fiziksel bir dürtü benim için. İçinde duygusal bir yan da varsa ne hoş. Karşı cinsin sadece kendini düşünmemesini beklerim. Çoğunlukla yakınlık hissetmek önceliğim olur. İlk cinsellik birlikteliğimi hoşlandığım biri ile deneyimledim. Kendim keşfettim diyebilirim. Açıkçası bir beklentim yoktu. Üzerine düşünmemiştim en azından. Hem duygusal hem fiziksel çekim vardı. Çok da bir şey hayal etmemiştim. Başka tecrübem de olmadığı için bir kıyaslama yapamamıştım o zaman. Kızlık zarının çok da büyütüle-

cek bir şey olduğunu düşünmüyordum. Fantezilerimi bazen partnerlerimle konuşabiliyorum ama kimseye anlatmadığım fantezilerim de var. Bir süredir tatmin edici bir cinsel hayatım yok. Orgazm taklidi yaptığım oldu ama bunun kendi performans beklentim yüzünden olma ihtimali daha yüksek. Orgazm olmasam da seks sırasındaki diğer etkenler kendimi iyi hissettiriyorsa devam etmekte sakınca görmüyorum. Yaş aldıkça cinsellikte kendime güvenimin arttığını söyleyebilirim. Kendi bedenimde nerelerden hoşlandığımı biliyorum. Mastürbasyon hem yeni şeyler keşfetmemi hem de hayal gücümü genişletmemi sağladığı için cinsel hayatımı da zenginleştiriyor.

“mastürbasyon hem yeni şeyler keşfetmemi hem de hayal gücümü genişletmemi sağladığı için cinsel hayatımı da zenginleştiriyor”

Karşı cins ile olan ilk cinsel deneyimimi 31 yaşında yaşadım. O günden sonra bedenime daha rahat dokunabildim. Gerçekten hoşlanmadığım hatta aşık olmadığım kimseyle cinsel birliktelik yaşamıyorum. Ten uyumu çok önemli. Sınırlarımı öncesinde değil, ilişki sırasında dile getiriyorum.

Hovardalık çok yaptım, çok da birliktelik yaşadım ama cinsellik yeni yeni bir keyif haline geldi. 34 yaşımdayım.

Cinsellik benim için heyecanı ifade ediyor. İlk cinsel deneyiminden bu yana birliktelikten beklentim ve bedenimle olan ilişkim partnerime göre değişiyor. Birlikte olacağım kişiyi seçmiyorum. Seçiliyorum. Bu heteroseksüel bir ilişkiyse tercihlerimi ve sınırlarımı konuşamıyorum.

Cinsellikten ruhen ve bedenen doymayı bekliyorum. İlk cinsel birlikteliğim çok güzeldi ve enteresandı. Lisede aşık olduğum çocukla yattım. Çok hoş bir fiziği vardı. Kızlık zarının benim için bir anlamı yoktu, bunu sorgulayan da hayatımda olamadı zaten. Ailem cinsel hayatım olduğunu fark edince bir kez kızlık zarı kontrolüne götürmeye zorladı ama gitmedim. Onun yerine sonra psikoloğa gittik :)

Cinsellik benim için eşimin desteğiyle çok güzel olduğunu öğrendiğim bir şeydi. Büyürken ise hep korktuğum, uzak durmam gereken bir eylemdi. Bedenim konusunda çok korkutuldum. Yıllarca hiç kendime dokunmadım. Benim için çok yabancı, bana ait olmayan, evlendiğim zaman kadınlık görevi yapacak, bedenime dışarıdan yerleştirilmiş bir

özel bölgeydi vajina. Uzun süre cinsellik yaşamaktan hep kaçtım. Cinsel hayatım evlenince başladı. Ve şansına eşim çok sevgi dolu bir insan çıktı. Cinsellik ondan adım adım öğrendiğim bir mutluluk oyunu. Partnerim çok anlayışlı olduğu için onun sevgi ve şefkatiyle öğrendim pek çok şeyi. Ama bildiğim bir şey varsa o da şudur: Erkek ve kadın cinselliğe farklı bakıyor. Hayır demek her kadın için her olayda hep zor olmuştur. Kabul görmemiştir. Menopozda çok zorlu bir süreç yaşadım. Menopoza 38 yaşında girdim. Ama partnerim her yolu araştırarak, çok daha şefkatli davranarak bana yardımcı oldu. Kısa sürede o süreci sağlıklı bir şekilde atlattım. Bir ara porno izledim, önce heyecanlı bir şey gibi geldi ama kısa bir süre sonra çok sıkıcı yapay, erkek odaklı buldum. Konuşmak çok önemli ve yararlı.

**“bedenim
konusunda
çok
korkutuldum,
yıllarca
hiç kendime
dokunmadım”**

Cinsellik benim için duygusal bir paylaşım eğer içinde duygu yoksa gerçekleşmesi de imkânsız. Samimiyet ve yakınlık hissetmek benim için önemli. İlk cinsel ilişkim sevdiğim bir erkekle oldu. Bu konularda bana rehberlik eden kimse olmadı. Mastürbasyon keyif verici ve rahatlatıcı. Bedenini keşfettikçe tırmandığın zirve daha büyük keyif vermeye başlıyor. Cinsel hayatı zenginleştiren bir şey.

“eskiden ben de orgazm taklidi yapardım”

Ben duygusal bir insanım, sevmek benim için yakınlık hissetmek demek. Sevişmede penetrasyon gerekmiyor. İlk cinsel birlikteliğimi uzun süreli ilişkimde, benim ısrarımla yaşadım. Hissedilmesi gerekli olduğu söylenilen acı ve zevki hissetmedim tabii. Ama aşılması gerekli olduğunu düşündüğüm bir eşiği onunla aştığım için mutlu oldum. Orgazm taklidi yapmıyorum. “Neden ses çıkarmıyorsun?” sorusunu duymuşluğum var maalesef. Her zaman sessiz olduğum da söylenemez. Arzumun ilk başta benimle ilgili olması gerekiyor ki paylaşayım. Porno izleyen bir erkeğin kötü seviştiğini sadece biz kadınlar biliyoruz. Bunu söylesek belki tercih geliştirirler. Kendi cinselliğimi ifade etmek konusunda her zaman rahattım. Genelde iki üç

yıllık yalnızlık dönemlerim olur. Deneysel dönemlerim de olur. Biri ile bedenimi ve vaktimi paylaştığımda sonraki her an da rıza göstermek zorunda kalacağım fikri yüzünden cinselliği tamamen hayatımdan çıkarttığımı düşünüyorum. Umarım yanılıyordur. Toplumsal olaylardan çok etkileniyorum.

Cinsellik benim için hem duygusal hem fiziksel bir deneyim. Mutluluk ve aşkınlık demek. İlk cinsel deneyimim harika ve tutku doluydu. Sırılsıklam aşkıttım.

Cinsellik benim için duygusal yakınlık ve bağ anlamına geliyor. Yakınlık hissetmek için sevişirim. İlk birlikte olacağım kişiyi ona olan yoğun hislerim sonucu seçtim. Uzun süredir sevgilimdi ve çevremdeki tüm kız arkadaşlarım cinsel birlikteliklerini anlatmaya başlamıştı. Ben de zamanının geldiğini düşündüm. Hayal kırıklığı olmadı, sevildim ve saygı gördüm. Kızlık zarı ile otorite aynı noktada duruyor benim için. Her zaman mücadele ettiğim bir kavram. Bakirelik kontrolüne gitmedim fakat bunu sorun eden erkeklerle karşılaştım ve onlardan hemen uzaklaştım. Fiziksel yakınlaşmalarda sınırlarımın ihlal edildiği durumlar yaşadım. Korktum, donup kaldığım zamanlar oldu. Tatmin edici bir cinsel yaşamı 30 yaşında yaşamaya başladım. Eskiden ben de orgazm taklidi yapardım. Aksi halde ayıp olacağını düşünürdüm. Beceriksiz görüleceğimi düşünürdüm. Kesinlikle kırılğan erkek gururuyla ilgili olduğunu bilinçlendikçe fark ettim. Mastürbasyon cinsel hayatı zenginleştiren ve bedenimizi, isteklerimizi tanımamıza olanak sağlayan bir şey. İlk mastürbasyon

yapmaya başladığımda ilkokuldaydım ve hamile kalacağımı sanıyordum, korkuyordum. Yıllar içinde bedenimi daha iyi tanıdım ve zevk olgusunun ne anlama geldiğini öğrendim. Porno izlemiyorum çünkü abartılı ve erkeğin fiziksel hazına odaklı olduklarını düşünüyorum. Prezervatifi kabul etmeyen biriyle sevişmem. Hastalıklar ve hijyen konusunda hassas sınırlarım var. Fakat düzenli test yaptırmıyorum. Örneğin HPV testi pahalı olduğu için testi de aşırı da yaptırmadım.

“fantezilerinin özgür olması için, hayal kurmanın önceliğine inanıyorum”

Cinsellik fiziksel bir şey ama duygularını özgür yaşayabildiğinde güzelleşir. İlk cinsel deneyimimi yaşamadan önce bunu yaşayan arkadaşlarımdan fikir sahibi oldum. Sanırım platonik hoşlandığım biri olduğu için güzel bir ilişki hayal etmiştim ama sonrasında kendisini neredeyse bir daha görmedim. Kızlık zarı, vajinayı gelişimini tamamlayana kadar koruyan

sonra da bu işlevini yitiren bir et parçası. Bu konu ile ilgili bir baskı, sorgulama ve dışlanma, ailemden dolayı asla yaşamadım ama etrafımda ergenlik ve gençliğim boyunca bu durumu çok sert yaşayan arkadaşlarım oldu. Ana akım pornonun kesinlikle zararlı olduğunu, özellikle erken yaşlarda seks ile ilgili biçilmiş rolleri bireylere dayattığını düşünüyorum. Fantezilerinin özgür olması için hayal kurmanın önceliğine inanıyorum. Erotik sinemayı ise severim.

Cinsellik benim için bir birleşme ânı. Duygusal yanı daha baskın olabilir. Beklentim aslında açılmak, yükselmek, görmek, hissetmek, orada olmak, görülme, hissedilmek. İki çiçek gibi birbirimize açılmak. Sınırların ortadan kalkması. Hem yakınlık hissetmek için hem de orgazm odaklı sevişirim. İlk cinsel birlikteliğimi üniversitede uzun zaman çıktığım erkek arkadaşım ile deneyimledim. Artık yapalım bunu diye yaptık. Tarlabası'nda leş bir otelde yaptık. Rehberimiz yoktu. Zaten biraz gecikmiş bir etkinlikti, o nedenle ne yapacağımızı bilmez halde değildik. Hafif korkmuştum yine de biraz uğraştık. Büyük bir olay değildi. Bana çok tanıdık ve zaten seviştiğim biriydi erkek arkadaşım, ama aşık olduğum veya çok arzuladığım biri değildi. İlişkimiz bitiş dönemindeydi. Zaten bir süre sonra ayrıldık. Ailem evlilik öncesi sekse karşıydı. Bu beni zorladı. Bir insan olarak değersiz hissettirdi. Yok yere bir sürü ağırlık oldu. Öyle dramatik töre dizisi gibi bir ortam yok ve bekâret kontrolüne falan götürülmedim ama bedenime böyle bakılması beni onlar adına utandırdı. Bekârete

önem verilmesi bana çok ayıp geliyor ve yaşanmayan şeylere yazık diyorum. Sınırlarım ihlal edildi gibi hissediyorum. Bizim jenerasyon sonrası bu konu bayağı rahatladı sanırım. Tatmin edici bir cinsel yaşama sahip olduğumu düşünüyorum ama bir partnerim olduğunda. Partnerim olmadığında uzun süreler seks yapmadığım oluyor. Tek gecelik ilişkiler çok ilgimi çekmiyor. Cinselliği derin bir deneyim olarak yaşamakla ilgileniyorum.

“kızlık zarı, vajinayı gelişimini tamamlayana kadar koruyan sonra da bu işlevini yitiren bir et parçası”

Cinsellikte fiziksel olarak tatmin olmayı beklerim ama her zaman duygusal bir bağ da kurmak isterim. Duygusallık hissettiğim birlikteliklerim benim için daha değerlidir ve daha çok onları yaşa-

mak isterim. Zevk almak için sevişirim, yakınlık hissi hoşuma gider. Orgazm odaklı değildir ama orgazm olmadığım da çok hoşuma gitse de eksik hissedebiliyorum. Dört-altı yaş aralığımda zevk almayı keşfettiğimi, ne hissettiğimi anlayamadığımı ve senelerce bu hissten suçluluk duyduğumu biliyorum. Kimseyle paylaşmamıştım. Vajinanın farkında değildim ama daha çok karın bölgeye oluşan baskı sonucunda ne hissettiğimi anlamadığım değişik bir duygu keşfetmiştim. Şimdi fark ediyorum ki ben hâlâ cinsel ilişki bittikten sonra hafif bir suçluluk hissedirim. Belki de o zamanlar zevk ve suçluluk benim için bağlanmıştı ve bu yüzden hâlâ böyle hissediyorum. Hem kendi bedenimin hem de sınıftaki kız arkadaşlarımın bedenlerinin farkındaydım. Onlarla yakınlaşmaya başlamıştım. Annem bir gün rüyamda bunu sayıkladığımı söylemişti (belki de sınıf öğretmenim arayıp söylemişti bilmiyorum) ve bir daha bunu duymak istemediğini söylemişti. Çok utanmıştım ve gerilmiştim. O yaştaki deneyimlerim biseksüel olduğum için miydi yoksa sadece kadın bedeni daha erişilebilir olduğu ve merak ettiğim için miydi bunu hâlâ bilmiyorum. Biseksüel olduğumu senelerce fark etmedim. Lise sondayken farkına vardım. Çocukken bu konuda bastırılmasaydım daha erken fark edebilirdim. İlk cinsel birlikteliğimde çok acı hissetmedim ancak zevkli de değildi. Hem aramızda fiziksel bir çekim vardı hem de duygusal bir bağ kurmuştuk. O güne kadar vajinismustum fakat bunu yavaş yavaş kendi beynimde aşmıştım. O nedenle o an geldiğinde partnerimin de verdiği güven ile rahatlayabilmiştim. Kızlık zarı benim için ilk başlarda

önemliydi. Bunu bir “hediye” olarak görüyordum. O nedenle doğru kişiyle olması çok önemliydi benim için. Tabii ki 16 yaşımı geçtikçe bunun bir hediye olmadığını anladım. Küçükken babaannem hep bana sakın dokundurtma delinir dermiş. Bunu seneler sonra annem bir sohbetimizde duşta beni yıkayamadığını ve tuvalette altımı sil-dirmedigimi anlatırken hatırlattı bana. Bu nedenle yetişkinliğimde babaannemin bu sözlerinin vajinismus olmama sebep olduğunu anladım. Farkında bile değilken küçücük yaşta baskılanmışım. Bakirelik bizim ailemizde konuşulan ya da önemsenen bir konu değildi. Bekâretin bozulması değil de daha çok bekâretin annem tarafından bir erkeğe sunulan bir ödül kavramına dönüştürülmesi benim için senelerce çok büyük bir sorundu. Orgazm taklidi yapmıyorum. Çok zevk almadıysam aldığımı söylemiyorum ama almadığımı da tam olarak belirtmiyorum. Geri bildirim açık ve algılayabilecek biriye bunu paylaşabiliyorum (seksten sonra değil de birkaç birliktelik sonrası yavaş yavaş konuşmayı daha doğru buluyorum) ama algılayabilecek biri değilse en fazla bir şans daha verip beklentimi yine karşılamazsa görüşmeyi kesiyorum. Bir-iki senede bir smear testi yaptırıyorum. Prezervatif kullanıyorum. Kullanmak konusunda ısrarcı olan hiç kimseyle birlikte olmuyorum. Bu ısrar sonucu takmamaya karar veren tek bir kişi oldu ve birlikte olmadım. Kalan herkes bir noktada kabul etti.

Z kuşağı olan bir arkadaşım la konuşuyordum bu konuyu. Biz X kuşağı dedim, seks öncesi ve sonrası güzel bir muhabbet et-medikçe o seksî kötü sayarız. Biraz böyle

bir şey. Biraz ana bırakmayı seviyorum ve o anın gelmesi için doğru hijyen koşulları ve iki günlük ön sevişme yani kakhaha seansları bekliyorum.

“bekâretin, bir erkeğe sunulan bir ödül kavramına dönüştürülmesi benim için senelerce çok büyük bir sorundu”

Bir cinsel birliktelikten karşılıklı keyif almayı beklerim. İlk cinsel birlikteliğim, bakirelikten kurtulma odaklıydı. Bana rehberlik eden spesifik biri yoktu ama arkadaşlarımdan hikâyelerinden çokça bilgi edinmişim. Sanırım bir beklentim yoktu ama nihayet sevişebiliyor olmak heyecan vericiydi. Birlikte olduğum kişiyle tatilde tanışmışım. Daha çok merak baskındı. Açıkçası pek

bir hayalim yoktu ama düşündüğümünden daha az heyecanlı geçmişti. En matrağı ise partnerime bu durumu söylemişim. Sabah çarşaftaki kanı görünce bana inanmamıştı, yatağa boya sürdüğümü sanmıştı. Bakirelik benim için tıpkı soğuk bir birayı içmek için kapağı açmak gibi bir şeyi ifade ediyordu. Hiçbir zaman büyük bir anlam taşımadı ve bununla ilgili hiçbir zaman ailemden ya da bir partnerimden baskı veya sorgulama yaşadığımı hatırlamıyorum. Cinsellikte onay vermediğim durumlar yaşadığımı maalesef yaşadktan sonra anladığım zamanlar oldu ama şanslıyım ki bunlar çok büyük hasar bırakan ihlaller değildi. Hayır demeyi böyle böyle öğrendim ve hiçbir zaman kabul görmezlik yaşamadım. Eskiden sınırlarım ihlal edildiğinde, karşı çıkmadığım için daha çok kendimi suçluyordum. Bu gibi durumlardan çıkabilmem ve öğrenme sürecine dönüştürmem yakınimdaki kadınlarla konuşarak oldu. Son yıllarda fantezilerimle ilgili rahat konuşmaya, beni mutlu edecek şeyleri talep etmeye ve seks oyuncakları kullanmaya başladım. Hepsine karşı olumlu yanıt aldım. Kimseye anlatmadığım fantezilerim var. Sanırım kendime özel kalmalarını istiyorum. Son yıllarda libidomun eskiye nazaran düştüğünü düşünmemin tam aksine yaşadığım cinsellik hiç olmadığı kadar tatmin edici gerçekleşiyor. Eskiden kendimden çok karşı tarafa odaklı seviştiğimi fark edip odağı kendime çevirmemle birlikte orgazm dahil tüm tatminler katlandı. Açıkçası bu farkına varışı partnerim sağladı. Daha önceki partnerlerim arasında orgazm taklidi yaptığım zamanlar oldu. Sebebi ya artık sevişmeyi sonlandırmak ya da onun

hevesini kaybetmemesi içindi. Orgazm olmayan kadın etiketinden çekinmiş olmam da mümkün. Son yıllarda cinsel isteksizlik yaşadığım çok oldu, aylarca kendime dokunmadığım zamanlar var. Bunları hem partnerimle hem de arkadaşlarımla rahatlıkla konuşabiliyorum. Bu isteksizliğin gündelik hayatın streslerinden ve yoruculuğundan kaynaklandığını düşünüyorum. Toplumca üst üste çok travmatik olaylar yaşadık, hayatta kaldık kalmasına ama psikolojimiz de oldukça hasar aldı. Bunun bendeki etkilerinden birinin cinsel isteksizlik olarak nüksettiğini düşünüyorum.

“orgazm olmayan kadın etiketinden çekinmiş olmam da mümkün”

İlk kez 19 yaşında birisiyle birlikte oldum. Kendisine çok aşık olduğum bir partnerdi. Aşk derken gerçekten deli divane bir aşktan bahsediyorum, ama o kadar tecrübesizdim ki nasıl zevk alacağımı bilmiyordum. Vücudumda

inanılmaz şeyler hissediyorum ama öyle bir duygusallık var ki sevişmek yeterince zevk vermiyordu bir yandan da. Kendimi şanslı hissediyorum çünkü hayatımın geri kalanında hiç böyle hissetmedim, bununla karşılaştım ve ilk o insanla birlikte oldum.

“cinsel birliktelikten karşılıklı zevk almayı ve birbirimiz için güvenli bir alan yaratabilmeyi beklerim”

Cinsellikten kendi ve başkasının bedenini duyumsamayı, haz almayı ve haz vermeyi bekliyorum. Fiziksel ve duygusal yanları ile hayat enerjisi gibi hayal ediyorum. İlk defa liseden bir erkek arkadaşım ile seviştik. Sonra uzun süre sevgilim oldu ve duygusal olarak da bağlıydık. Bedenlerimiz yakınlaştı da beni çok mutlu ediyordu. Keşfetme kısmı çok zevkliydi. Ama cinsel birleşme herhalde benim için

biraz meraktan yapmak istediğim bir şeydi. Bazı arkadaşlarım kendi başlarından geçenleri anlatmışlardı. Olabilmesi için epey denememiz gerekti. Sonuçta becerdiğimizde ağırlıydı ve zevkli değildi. Ama kötü bir deneyim değildi. Sonra güzelleşti. Çocukluğumda erkenden oyuncaklarıma sürtünerek mastürbasyon yapmaya başladığımı hatırlıyorum. Ya-kalanmamak benim için önemliydi ama bu duruma kimse de karışmadı. Ancak yetişkin olduktan sonra bedenimi biraz daha tanımaya çalışarak yapmaya, daha sonra da titreşen oyuncak kullanmaya başladım. Zenginleştirici bir şey olduğunu düşünüyorum. Orgazm taklidi hiç yapmadım. Olmaya çok uğraştım ama. İlk defa bir arkadaşımın verdiği tavsiyeler ve Kelebek Gazetesinde okuduğum küçük bir sütundan öğrendiklerim sayesinde başarmıştım. Şimdi tatmin edici bir cinsel yaşamım var. Daha fazlası olsun isterdim yine de. Mesela birleşme sırasında az pozisyonda orgazm olabiliyorum.

Cinselliğim hayatım gibi yıllar içinde değişti. Cinselliği ile barışık olmayan bir anne ile büyüdüm. Vajinamı detaylı incelemem yirmili yaşlardadır mesela. Vajina korunması, çok kuralanmaması gereken bir yer gibiydi. Yedi sekiz yaşından beri bacaklarımı sıkarak mastürbasyon yapıyorum ama yıllarca bunun mastürbasyon olduğunu bilemedim. O kadar olaya uzaktım yani. Sonra çok hoşlandığım lise arkadaşım bana aşkını itiraf etti. Onunla kendimi buldum. Yıllarca uzun uzun penetrasyon olmadan seviştik. Ailede bekâret önem verilen bir şeydi ve babamın evlenmeden önce seks yaptığını duyarsa beni evlattıktan reddedeceğini düşünüyor-

dum. Cinsel birleşme için evlenmeyi beklemedim ama 18'imi bekledim. İlk aşkımla olmadı. Galiba o yıllarca o kadar ısrar edip beni zorladı ki artık ona güvenim kırılmıştı. Biraz karanlık bir karakteri vardı ve daha güven duyacağım bir aşığı bekledim. Deneyimsizlik nedeniyle çok bir şey anlamadım. Uzun ilişki insanı olduğum için ve partnerimin hem deneyimsiz hem de aramızda tam bir ten uyumu olmadığı için sekste kendimi geliştirmem yıllar aldı ve bu iki uzun ilişki sonrası oldu. Üçüncü sevgilim gerçekten kadın nasıl sevilir, dokunulur biliyordu. Onunla da üç yıl (bana göre kısa) sürdü ama bağlanma problemleri yaşayan biri olduğu için ilişki yoruldu ve ayrıldık. Sonra evlendim, çocuk yaptım. Hamilelik ve doğum ile vajinam, memelerim ve tüm bedenim ile ilişkim değişti. Artık daha bir bütündüm. Bu bütünleşme, ilişkimde diğer uyumsuzlukların daha da ortaya çıkmasına neden oldu ve boşandım. Uzun süredir gerçek bir partnerim yok. Erkeklerle flört ediyorum ama bana bakıp gerçekten beni görecektirine denk gelmedim. Libidom çok yüksek ama yüzeysel sevişmeler ilgimi çekmiyor. Bir insanın önce ruhunu tanımak sonra da bedeninin her santimetre karesini tek tek keşfetmek istiyorum. Bunun kendi bedenimi de tekrar tekrar keşfetmemi sağlayacağını düşünüyorum. İlişki içinde ruhen ve bedenen genişlemek ilgimi çekiyor. Görev gibi seven bir erkek ilgimi çekmiyor. Erkek bunun iki kişilik bir macera olduğunu hissetmeli. Porno seyretmeyi kendine alışkanlık edinmiş

bir erkek (ki bunlar genelde kadın düşmanlığına yatkın karakterler oluyor) ile sevişmek oldukça yavan bir deneyim. Her sevişme birbiri ile aynı ve mekanik. Bu düzelebilir bir şey mi emin değilim, sonuçta bu onlar için bir bağımlılık ve hayat özlerini kaybetmişler sanki. Bir de dominant erkekler var (ki genelde onlar da porno bağımlısı) kadından üstün olduklarını düşünüp onu kontrol etmeye çalışıyorlar. Bunlar da genelde öz güveni düşük insanlar oluyor. Dönüp detaylı bakınca kök ailesinden kopamamış ya da darmadağın bir hayatı olan küçük oğlan çocukları. Sevişmeden geçen zamanlarıma üzüleniyorum, ama EQ'su düşük, bağlanma problemleriyle yüzleşmemiş bir erkekle sevişmekten, kendi hızımda ve kontrolümde vibratörümle ulaştığım bir orgazmı yüz kere tercih ederim.

“hamilelik ve doğum ile vajinam, memelerim ve tüm bedenim ile ilişkim değişti”

Cinsellik balık yemek gibi. Her yerde güzel balık yenmez, zehirlenirsin. Orgazm odaklı sevişirim ama onu da herkes beceremiyor. Onun için oyuncaklarım var, bir süredir onlarla daha mutluyum. Beni bu soruları cevaplamaya iten şey aslında ilk cinsel deneyimim. Bugünkü ben olarak düşündüğümde, sanırım tecavüze uğramışım ama o gün bunun bir tecavüz olduğunu anlamamışım. Ne ilginç! Ne kadar yazık! Hayatımız boyunca korunduğumuz o penise teslim olunca başımıza gelen her şeye razı olma hissiyatı, çünkü onun bize zarar verebilme ihtimaliyle büyütüldük, zarar gören taraftaydık, zarar görebilecek taraftaydık ve zarar gördük. Bu bekâret meselesine inmek lazım ve herkesin bir doktor kontrolünde kendini açtırması lazım. Uzun yıllar sınırlarım ihlal edildiğinde tepkisiz kaldım, ta ki, baştan sınırı koyan ben olana kadar. Yıllar içinde sikilmemek için sikmeye başladım, ama o da hiç romantik değil. Yine mutsuzum. Halbuki kendimizi bedenimizi teslim ettiğimizde suistimal etmeyen bir erkek isteriz, ama bulamayız. Bu masal da burada biter. Mastürbasyon nefis bir şey. Gözlerini kapat istediğin kişiyle seviş. Ter yok, mesaj yok, duş yok, kıl yok, tüy yok hatta haberi bile yok :) daha ne olsun. Gerçeklikte çok iş var. Kalbim atarsa gerçekliğe taşıyım yoksa mastürbasyon sayesinde şahane bir seks hayatım var. Beyin hangisinin gerçek olduğunu da bilmediği için mastürbasyonda da aynı hormonları salgılıyorsun. Dolayısıyla biraz hurma özlü dondurma gibi, tadı aynı ama kalorisiz düşük.

“sanırım tecavüze uğramışım ama o gün bunun bir tecavüz olduğunu anlamamışım”

Cinsellik benim için bir iletişim ve yakınlık aracı. Hayatımın dönemine göre değişse de çoğunlukla fiziksel yanı daha baskın. Duygusal yanı uzun süreli ilişkide bulunduğum partnerlerim için çok önemli. Cinsel birliktelikten karşılıklı zevk almayı ve birbirimiz için güvenli bir alan yaratabilmeyi beklerim. Vajinamı ilk keşfim, kendime dokunmam ilkokul olmalı. Bundan çok utandığımı hatırlıyorum. Bunu merak ettiğim için tuhaf, iğrenç, tiksinti verici bir insanmışım gibi hissetmişim. Şimdilerde terapide tasvir ettiğim gibi “Birini öldürmüşüm gibi büyük bir suç işlemiş gibi hissediyordum.” Şimdi düşününce tuhaf geliyor çünkü ailemden ve yakın çevremden böyle bir şey hiç görmedim. Annem her türlü soruyla gidebildiğim biriydi. Ancak kendime dokunduğumu fark eden bakıcımın “ben biliyorum senin ne yaptığını, annene söyleyeyim

ister misin?” diyerek tehdit ettiğini hatırlıyorum. İlk cinsel deneyimimi uzun süreli bir ilişki içinde, adım adım yakınlaşarak deneyimledim. Düşündüğümde çok daha keyif almış ve güvende hissetmişim, kanama yaşayacağımı düşünüyordum ancak yaşamadım. Bu beni şaşırtmıştı. Uzun süreli ilişkilerimde onay vermediğim durumlarla, kötü hissettiğim birleşmeler hiç yaşamadım. Çok şanslıyım. Ancak başka kişilerle fiziksel yakınlaşma esnasında onay vermediğim durumlarla iki kere karşılaştım. İkisi de güvendiğim ve sevdiğim arkadaşlarımdı. Bu durumlarda kendimi o an içinde istediğim kadar hızlı uzaklaştıramadım ancak ikisini de hayatımdan çıkardım.

“sonra hiç konuşmadan zeytinyağlı sarma yemiştik”

Cinsellik bir iletişim aracı, hem fiziksel hem duygusal. İkisi bende çok ayrılmıyor. Hiçbir zaman sadece bir seksti demedim mesela. Birçok katmanı var. Hayatımda önemli bir yere sahip ama yaşımla ilerledikçe eskisi gibi de kafamı kurcalamıyor. Görev olduğu için bir iki kere sevişmişim sanıyorum, bazen olur öyle. Orgazm odaklı sevişmem, orgazma da çok fazla anlam yükleniyor ayrıca. Ben sadece sevişirim. Bunun içinde

her şey var. Zevk var, yakınlık var, öfke var bazen, şefkat var. İlk cinsel birliğimde epey gençtim. Bu yüzden nasıl olması gerektiğini de bilmiyordum bence. Nasıl hayal etmişim acaba, onu da hatırlamıyorum. Bana rehberlik eden biri yoktu tabii ki, arkadaşlarım da henüz kimseyle sevişmemişlerdi. Sadece çok aşıktım ve yaklaşık bir yıldır çok çekindiğim için yapmıyorduk ve beni terk etmesinden korktuğum için onunla sonunda sevişme kararı almıştım. Karşımdaki de deneyimsizdi, bu yüzden canım çok yandı. Hatta birkaç gün ağrıdı, ara ara kanama oldu vs. Seviştikten sonra hiç konuşmadan zeytinyağlı sarma yemiştik. Bence o çok ısrarcı ve düşüncesiz davranmıştı, ben de terk edilmek korkusundan kendime düşüncesizlik etmişim. En komik ve ders niteliğindeki sonu sona sakladım: Sonra beni terk etti ve başkasına aşık oldu. Kızlık zarının hâlâ tartışılıyor olması korkunç. Çok yanlış ezbere bilgiler yüzünden insanlar kendi evlatlarının canına kıydılar. En kötüsü de bunu körükleyen doktorlar olsa gerek. Annem günlüğümü okuduğunda “bakire misin?” diye sormuştu. O zaman günlüğümü okuduğu için hesap sormam gereken yerde çok korkmuştum. 15 yaşındaydım ve bakire değildim ve yalan söylerken kaşım gözüm oynamıştı, onu hatırlıyorum. Bir süre ev hapsindeydim. Zor zamanlardı. Hem aşıktım hem terk edilmişim hem de annem kara cahildi. Neyse ki hayat dönüşüyor, annem ve ben dönüşüyoruz. Fantezilerimi konuşmada çok rahat değilim. Ara ara konusu açılıyor ama karşıdaki insanın önce kendi fantezilerine açık olması gerekir. Kapılar kapalıysa fantezileri

paylaşmak da zaman alıyor. Cinsellikle ilgili cümleler kurarken dikkatli olmayı çalışıyorum. Çünkü bir erkek kalbi hemencecik kırılınca, tüm yatak maceraları da sona eriyor ve bu çok sıkıcı. Yine de konuşmak çok önemli ve bunu eğlenceli, esnek bir hale getirmenin bin bir yolu var. Orgazm taklidi yaptım; sıkıldığımdan, “ay bitse de uyusak” şeklinde. Orgazm taklidi yaparken orgazm olan kadınlar var bu arada, biliyor musunuz? Bir seksoloğun söyleşisinden okumuştum. Hiç şaşırmamıştım çünkü orgazm olur gibi davranmak bazen insanı havaya sokuyor ve daha çok zevk almasına sebep olabiliyor. Çocukken mastürbasyon yaparken annem, babaannem hatta dedem bile beni yakaladı. Üzerimde hep bir baskı vardı, bütün gözler bendeydi, ne yapıyorum diye. O yüzden hep suçlu, utangaç ve çekingendim ama hep orgazm oluyordum ve o hissi hep yaşamak istiyordum. Ama bir hastalık gibi bir şey olduğundan da emindim:) İlk mastürbasyonlarım sürtünmeyle oldu, sonra parmaklar devreye girdi ve sonra bazı seks oyuncakları. Ama benim en sevdiğim yine parmaklar. Dokunulmasından hoşlandığım yerlerimi biliyorum. Keşfetmek için çok zaman ayırmadım. Kendimi bildim bileli resim yaptım ve özellikle aynadan kendi bedenimi defalarca çizdim. Bir hareketi hangi kasın taşıdığı, hangi kasın gerildiği ya da kendini bıraktığı gibi konulara anatomik olarak hakimim. Sevişmeye başladığımda ise, ön sevişmeyi seven kişilerle oldum hep, bu konuda da

şanslıyım. Mastürbasyon cinsel hayatı zenginleştiren bir şey olabilir evet ama benim için daha çok kişinin kendisiyle ilgili bir şey. Bana özel. Farklı ihtiyaçlarda yapıyorum, örneğin bazen reglim hızlıca gelsin diye ya da uyumak için ya da sinirlerim bozuksa rahatlamak için. Porno eskiden çok izlerdim ama artık izlemiyorum. Sıkıcı buluyorum ve bir noktada fantezileri körelttiğini düşünüyorum. Cinsel isteksizliği son yıllarda çok yaşıyorum. Partnerim de yaşıyor. Bunu konuşuyoruz, bazen randevulaşıyoruz ama yine de ben eskisi gibi azgın değilim. Yaşla da ilgili olabilir. Güvencesiz koşullarda, çok çalışmak zorunda kalarak ve kendini sürekli değersiz hissederek yaşamakla ilgisi olduğunu düşünüyorum. Geleceksiz bir Türkiye’de yaşamakla yani.

“dur demek
istiyorsam,
neden
duyulmuyordum?
Bu bana ve
bedenime
haksızlıktı”

Cinsellik önemli ama eskisi kadar da önemli değil. Fiziksel olarak çekim ve o kişiye duygusal yakınlık hissetmem beraber yatağa girmem için bir sebep. Geçmişte illa orgazm olmayı isterdim. Ama artık karşılıklı sevgi dolu bir sevişmeyi, sarılmayı, dokunmayı tercih ederim. İlla orgazm ile sonuçlanmak zorunda değil. İki taraf da görev gibi sevişmemeli. İstemediğimiz anda, yorulduğumuzda durabilmeliyiz. İlk deneyimim internetten tanıştığım bir kadınla oldu. Bir anda karar verdim ve buluştuk. Maalesef ondan akıntılı bir hastalık kaptım. Meraktı. Duygusal bağ yoktu. Her şey hayal ettiğim gibiydi. Kötü bir deneyim değildi. İnternette çok araştırıp okumuştum. Kafamda hazırdım. İlk birlikteliğim, benim kendimi kabul etmem için bir başlangıç oldu. Bakireliğe önem verilmesi saçma artık erkek egemen toplumun manasız dayatması geliyor bana. Maço erkeklerin olmadığı bir ailede ve çok anlayışlı, yumuşak davranışlı bir baba ile büyüdüğüm için erkeklik göstergisi içeren tüm tavırlardan uzağım. Bir kadın bedeni üzerinde fikir beyan etmeye çalışan insanlarla iletişim kurmam. Haliyle kızlık zarının bozulmasından korkan biriyle de ilişki kuramam. Bu parçaya önem verilmesi kavramını maalesef çok anlayamıyorum. Son yıllarda çok da istemediğim deneyimler yaşadım. İlla yatağa girmeyi kabul ettim diye karşımdaki kişinin sert davranışını kabul etmem gerektiğini düşünmüyorum. Bu sebeple hoşlanmadığım dokunuşlar, zorlamalar olduğunda istemediğimi belirttim. Maalesef üzerimdeki kişiyi üstümden atamadım, canımı yakarak seksi sürdürmelerine ve en sonunda kendileri orgazm olup beni rahat bırak-

malarına maruz kaldım. Kendilerine bu yaptıklarından hoşlanmadığımı anlatsam da bunu anlamadılar, ısrarla zevk almış olmalısın dediler. Bu tarz deneyimlerden sonra kendimi sorguladım. Ben ne yapıyordum? Öpüşüp yatağa girdim diye devam mı etmeliydim? Ya bir anda bir dokunuştan, kokudan, yataktaki kediden rahatsız oluyorsam. Dur demek istiyorsam, neden duyulmuyordum? Bu bana ve bedenime haksızlıktı. Ben arzulamazken karşımdaki beni neden seks objesi gibi görüp azgınlıyordu. Bu duyguyu hiç sevmedim. En sonunda onay kelimesine kafayı taktım. Ne ben kimsenin onayını almadan bir adım atacaktım ne de başkası benim onayım olmadan ilerleyebilecekti. En doğrusu bu olmalı. Gerekirse sadece sarılırsın belki sadece yan yana yatar konuşursun. Güveni zedelemenin, bedeni yaralamanın hiç alemi yok. Şu an partnerim yok. Geçmişte daha baskın bir karakterdim, gidişatı ben biraz daha fazla yönetirdim. Ama güven varsa artık daha teslimiyetçiyim. Örneğin, en son beraber olduğum kişiye onay vermediği hiçbir şeyi yapmayacağımız konusunda söz verdim. Onay nedir diye açık açık konuştuk. Sevişme isteği karşı taraftan geldi. Ben ilk adımı atmadım. Ama sonra sevişirken her adımda sordum. Anlayış çok huzur verici. Bana biri dur diyebiliyorsa veya hayır diyebiliyorsa seviyorum. Ama tabii eğer hayır denirse gene de yanlış bir şey yaptım mı üzdüm mü diye sorgularım. Ve kesinlikle konuşup kendimi, davranışımı düzeltmek isterim. İsrar etmem, böyle bir hakkım yok. Bana da ısrar edilmesini istemem. Hoşlanmadığım bir seksten bir an evvel çıkmak için orgazm taklidi yaptığım

oldu. Sevdığım kişiyle berabersem taklit yapmam. Olmazsa eğer bir sonraki sefer ne yapabiliriz diye konuşabiliriz. Konuşmaya ve çözüm üretmeye açtım. Acelecilik, sertlik ve ön sevişmenin olmaması benim orgazm olmamı engeller ve hatta o seksten bir an evvel kaçmam gerektiği hissini oluşturur. Mastürbasyon önce bir keşifti, şimdiyse zevk. Neden zevk aldığımı çok iyi keşfetmemi sağladı. Yıllar içinde bedenime nasıl dokunulması ve hatta nasıl dokunulmaması gerektiğini öğrendim. Kendi bedenime dokunmaktan, aynada ve duşta kendime bakıp, incelemekten hiç çekinmem. Dönem dönem cinsel isteksizlik yaşıyorum. Çok yakın zamana kadar cinselliği bir daha kimseye güvenemeyeceğimi düşündüğüm için bırakmıştım. Bu tarz duyguları konuşabildiğim ve güvendiğim arkadaşlarım var. O sebeple şanslıyım.

18 yaşında doğduğum şehirden ayrıldım. Üniversitede resim bölümünde okumak için İstanbul'a geldim. Küçüklük hayalim hep İstanbul'da yaşamaktı. Önce kız yurdunda, ardından ilkokul arkadaşım ile bir evde, sonunda tek başıma bir evde yaşadım. Bienallerde asistanlık yaptım. Aynı zamanda okuldan arkadaşlarla sanatçı kolektifi kurduk ve hâlâ 18 yıldır beraber üretmeye devam ediyoruz. Hayallerimin peşinden gittim diyebilirim. Cinselliğin duygusal yanı daha ağır basıyor. Kendimi güvende hissetmek isterim. Sarılmak, sohbet etmek, yola çıkmak hepsi cinselliğin parçası bence. Yakınlık hissi daha baskın oluyor. Orgazm odaklı zamanlar da var. Dalga gibi değişken bir şey, ruh halime bağlı. İlk deneyimde yakışıklı bir genç ile barda tanışıp eve gitmiştik. Ona

bakire olduğumu söylemedim. Çünkü karşı tarafın bilmesini önemsemiyordum. Bir zardan kurtulmak çok iyi geldi. O kişiyle bir daha görüşmedik. Kız arkadaşlarımızla aramızda birbirimize deneyimlerimizi anlatıyorduk. Çocukluktan beri aklıma geldikçe mastürbasyon yapardım. Mastürbasyon cinsel hayatı zenginleştiren bir şey. Bedeni tanımak ve rahatlamak için iyi bir yöntem. Yaklaşık on yıldır kronik bir hastalığım var, düzenli ilaç kullanıyorum ve ilacın etkisi olarak cinsel isteksizlik yaşıyorum. İlişkim arkadaşlığa evrildi. Bir uzaklaşma hissediyorum. Nedeni değişiklik olmaması da olabilir. Hayatta başka şeyleri paylaşmak, sarılmak, sohbet etmek, beraber yol almak daha zevkli geliyor. Bu konu üzerine arkadaşlarımla ve sevgilimle konuşuyorum.

“bazı ilişkilerimde ben sesimi çıkarmadığım için sınırlarımın ihlal edildiği oldu”

“bir zardan kurtulmak çok iyi geldi”

Bana çoğu şey erotik geliyor hayatta. Sadece yatakla sınırlamıyorum cinselliği. Duygusal olarak sözlerle kendimi pek ifade edemediğim için bakışlarla dokuşlarla kendimi anlatmaya çalışan bir dilsizim. Orgazm odaklıyım. Yeterince zevk almadığımda sinirleniyorum. Karşımdakini ilgisiz, yetersiz buluyorum. İlk cinsel deneyimde korkudan titrediğimi hatırlıyorum. Kendimi pek düşünmüyordum, karşımdakinin beni nasıl gördüğünü düşünüp utanıyordum. Ama ilk çekim duygusal oldu tabii, o nedenle ilk seferimi o kişi ile yapmak için yeterince güven hissettim. Babam sürekli arayıp cinsel hayatım hakkında sorular soruyordu. 21 yaşına kadar bakire kalmamı öneriyordu. Ben de bir iki sene sevişmediğimi fakat erkeklerle görüştüğümü anlatıyordum, fakat bir noktada çok daralıp seviştiğimi bütün detayları ile anlattım, iğrenmesi için. O da tamam tamam deyip bu konuda bir daha bir şey sormadı. Bazı ilişkilerimde ben sesimi çıkarmadığım için sınırlarımın ihlal edildiği oldu. Çok da ciddi şeyler değildi fakat zevk almamama rağmen hatta biraz canımın yanmasına rağmen, neyse bitse de gitsek kafası ile ses çıkarmadığım çok oldu. Benim genel olarak hep sevişme isteğim var fakat partnerim biraz daha pasif bu alanda. Benim de onun pasifliğini reddedilme olarak yorumlayıp çok üzüldüğüm,

başkalarına yöneldiğim oldu. Başlarda ben hep yakınlaşmayı başlatıyordum ve bu durumdan sıkılıp neredeyse tamamen bıraktım. Onun demesine göre hep ondan bekliyorum. Aslında bunun nedeni bana dokunmak istemesinden üzülüp sevişme isteğimi kaybetmem. Çünkü sevişmeye başladığımız anda erotik kısım es geçilip orgazm odaklı hızlı hareket ediliyor. Bu konuda isteklerimi dile getirdiğimde ise, herkesin farklı bir cinselliği olduğunu işittim, ayrıca onu yetersiz bulmakla suçlandım. Bir de sırf ben söyledim diye bana dokunacaksa hiç dokunmasın daha iyi. Fantezilerim hakkında pek konuşamıyorum. Şu anki partnerimle beraber olmaya devam etme nedenim ilişkimizi, bunları anlatabilmeyi öğrenme okulu gibi görmem. Anlatamama nedenim karşımdakinden gelecek tepkiden korkmam. Beni yine tatminsiz bulmasından korkuyorum. Klitoral orgazma kendim ulaşıyorum, partnerimle cinsellik de güzel ufak vajinal orgazmlar oluyor, ama daha iyi ilişkilerim olmuştu. Taklit yapmıyorum. Yöntem olarak uyguladığım, karşımdakinin tepkilerini fantezilerimle karıştırarak cinsellikten daha fazla keyif alıyorum. Lisede ve sonrasında mastürbasyonsuz bir günüm geçmedi diyebilirim. Fakat 23 yaşımdan sonra biraz bıraktığım dönemler oldu. Nedeni beni heyecanlandıran düşünceleri kurgulamakta zorlanmaya başlamam sanırım. Cinselliği bir başkasından gelen bir şey gibi kodladım sanırım kafamda. Oysa ki uzun bir süre kendi kendime bir eğlencemdi. Şu anki partnerimle ilişki başında korunmadan bir süre sevişmeyi kabul ettim ve doğum kontrol kullandığıma dair yalan söyledim. Sonra hemen cinsel testleri

yaptırdım ve ondan da istedim. Bu riski alma nedenim o an bana bağlanmasını istemem herhalde, bencilce biraz. Onu da tehlikeye atıyorum sonuçta.

“ilk
mastürbasyon
yaptığımda
kötü bir kadın
olduğumu
düşündüm.
Namusumu
korumam
gerektiği
söyleniyordu
ve tam olarak
neyi
koruyacağımı
anlamıyordum”

İlk cinsel hislerimi fark ettiğimde ve ilk mastürbasyon yaptığımda kötü bir kadın olduğumu ve namusumun kirlendiğini düşündüm. Namusumu korumam gerektiği söyleniyordu ama tam olarak neyi koruyacağımı anlamıyordum. İlk cinsellikten sonra uzun süre tatminsiz ve utanç içinde ilişkiler sürdürdüm. Fakat feminizm ile tanışınca kadın cinselliğinin ne kadar kısıtlandığını çok daha iyi anladım ve cinselliğimi tanımaya yönelik duygusal travmalarımı tedavi etmek üzere terapi aldım. Şu an çok rahat ve mutluyum. Kimsenin bedenim hakkında söz söylemesine izin vermiyorum. Ebeveynlerimin cahil olduklarını (kendimin de) fark ettim.

Duygusal olarak bir kırgınlık veya kızgınlık yaşadığımda ya da sadece kendimi partnerime duygusal olarak uzak hissettiğimde bile hiçbir şekilde beraber olmak istemiyorum. Fiziksel istek de tamamıyla yok olmuş oluyor. Cinselliği çoğunlukla bir görev olarak üstlenirim ve belirli aralıklarla yapılması gereken bir şey olarak görürüm. Başladıktan sonra da orgazm odaklı olurum. Bakirelik benim büyüdüğüm evde kutsallık mertebesindeydi ve evlenmeden önce cinsel birliktelik akla dahi getirilmemesi gereken bir şeydi. Çocukluğumdan beri annem vajina-asla bakmamam ve dokunmamam gerektiğini söylerdi. 23 yaşında ilk cinsel beraberliğimi yaşadıktan sonra ayna karşısına geçip ilk kez vajina ve vulvamı detaylı bir şekilde inceledim. O gün bana ait olan ama sanki ilk kez gördüğüm bu parçamdan hem çok

utandığımı hem de çok tiksindiğimi hatırlıyorum. İlk kez 20 yaşında bir erkek arkadaşım oldu ve ancak 23 yaşında cinsel birlikteliği yaşadık. Geçen üç yıllık sürede duygusal olarak da fiziksel olarak da çok bağlı olduğum bu insana karşı o “en büyük günah”ı işlememek için sürekli karşı koymaya çalışmak hem yorucu hem de çok yıpratıcıydı. Bakireliğin ne demek olduğunun bilinmemesi gereken bir yaşta bile ben bunun önemini biliyordum. Yani çocukluğumdan yetişkinliğime kadar bu “tehdit” hep benimleydi. Hatta diyebilirim ki bunu kaybetmek, ben isteyerek yapmasam bile tecavüze uğrayarak kaybetmek de dahil, hayatımın en büyük korkusuydu. Sanki ailem beni bakireliğimi koruyabilmem için yetiştirmişti ve geri kalan her şey önemsizdi. Yıllar sonra evlenmeden önce cinsel birliktelik yaşadığımda hem çok korktum hem de hayatımda ilk kez aileme baş kaldırmanın tatminini yaşadım. Kendi bedenim üzerinde söz sahibi olduğumu hissettiğim ilk gündü o gün. Korktuğum kadar güçlü de hissettim. Annem çocukluğum boyunca kendime dokunmamın en büyük günahlardan biri olduğunu ve çok tehlikeli olduğunu söylerdi. Şu an sonunda kendime dokunabildiğim ve haz noktalarımı bulabildiğim için orgazma erişebiliyorum ve partnerimi de yönlendirebiliyorum. Partnerimle yaşadığım sorunlarla doğru orantılı olarak cinsel isteksizliğim de artıyor. Eğer partnerimle olan ilişkim kötüyse sanki cinsellik de tamamen ortadan kalkıyor ve hiçbir etkisi olmuyor.

“sanki ailem beni bakireliğimi koruyabilmem için yetiştirmişti ve geri kalan her şey önemsizdi”

Önceden benim için cinsellik hem fiziksel hem de duygusaldı. Hatta karşıdaki kişiye dair duygusal bir yakınlık hissetmiyorsan iyi bir cinsel birliktelik olamayacağını düşünürdüm. Evlendikten sonra düşüncelerim değişti. Tamamen fiziksel olduğunu hâlâ söyleyemem belki ama duygusal yanının eskisi kadar baskın olmadığını söyleyebilirim. Bir cinsel birliktelikten beklentim tatmin olmak ve keyif almak üzerine. İlk cinsel birlikteliğim, bir süredir duygusal bir ilişki yaşadığım partnerimle oldu. Fiziksel çekim çok güçlü olduğu için güzel bir deneyimdi. Lise çağının son iki yılında babam çok baskıcı davranırdı. Hiçbir erkek arkadaşımın geç saatlerde görüşmemi istemez, sürekli kontrolcü davranırdı. O dönem benim için duygusal ilişkilerimde özel yere sahip olan

bir partnerim vardı. Neredeyse her gece sexting yapardık. Ama hiç seks yapmamıştık. Bir gün babam, telefonumu karıştırıp bu fotoğrafları buldu. O gün bakireliğimi kontrol ettirmek istedi ve bana bir sürü hakaret savurdu. Bu olaya hem çok sinirlenmiş hem de çok üzülmüştüm. Üzüntümü paylaşmak için olayı tüm detaylarıyla partnerime anlatmıştım. Ondan destek göreceğimi düşünürken “eğer baban bunları diyorsa bir sebebi olmalı” gibi bir tepkiyle karşılaşmıştım. Şaşırp, “Böyle bir şeyi nasıl söylersin?, Seninle olan mesajlarımız üzerine bütün bu lafları söyledi ” demiştim. O da babamın bu kadar üstelemesinin, beni orospu olarak görmesinin normal olmadığı arkasında bir gerçeklik olmalı diye ısrar etti. Bu olaydan sonra yaşadığım ilişkilerde böyle düşüncelere sahip insanlarla birlikte olmamaya özen gösterdim. Şimdi tam anlamıyla tatmin edici bir cinsel yaşama sahibim diyemem. Özellikle evlendikten sonra seks artık sıkıcı bir rutin gibi. Orgazm taklidini bir dönem yapıyordum ama artık yapmıyorum. Herhalde o zaman orgazm taklidi yaparsam gerçekten keyif alabilirim sanıyordum. Ama taklit yapmadan da keyif alınabildiğini ve orgazm olunabildiğini bildiğim için bıraktım.

“ilk deneyimim
tecavüz
şeklinde
cereyan etti”

“özellikle
evlendikten
sonra seks
artık
sıkıcı bir rutin
gibi”

Vajina ve vulva yok sayılan bölgeler, öyle bir şey yok ki gibi bir muamele görüyor. İlk dokunduğum zamanı hatırlamıyorum ama mastürbasyon yaparken yakalandım ve çok ayıp, filmlerden mi öğreniyorsun sorusu soruldu. Bendeki bastırma daha çok mazoşist bir yaklaşıma dönüştü. Kötü bir şey yapıyorum ve cezalandırılmak hakkım. Bundan zevk alıyorum. Çocukken altıma işediğimde kalçama vurulduğunu hatırladım, 35 yıl sonra ve orada da gizli bir zevk vardı. Bunu anlatmak çok güç. Cinsellik benim için bağlanma ve güven. İlk deneyimim tecavüz şeklinde cereyan etti. Ben seçmedim beraber olmayı. Babamdan kurtulmak ve ekonomik özgürlük için sığındığım biriydi. Duygusal bağ ile bağlıydım. “Hayır” cevabını erkekler algılamıyor. Son sevgilimden rızam dışında birleşme nedeniyle ayrıldım. Tecavüz kabul edilemez.

**Maniküre gidiyorum, yoksa
kemire kemire hayat öfkemi
tırnaklarımdan çıkartıyorum..**

**tekrar kendimi aramaya,
atırlamaya başladım.**

Dördüncü Bölüm

Beden, Zihin ve Ruh Bütünlüğü

Kendini güzel hissediyor musun?

Çevrenden bedenine ilgili yargılayıcı sözler işittin mi, işitiyor musun?

Estetik ameliyatlar ve vücut kılları ile ilgili düşüncelerin neler?

Yaşlanmanın izlerinden korkuyor musun?

Kendine bakım rutinlerin neler? Giyim tarzını neye göre belirlersin?

Beğenilmeyen fiziksel özelliklerimden dolayı, yaşıtlarım ve okul arkadaşım olan belli kişiler tarafından zorbalığa maruz kaldığım çok oldu. Hatta 11 yaşında bir iki yaş büyük kızlar tarafından da fiziksel anlamda alay konusu olmuştum. İleri bir yaşta burun estetiği yaptırdım. Çok dalga geçilmiş kulaklarım için de operasyon geçirdim. Kıllar 20'lerimin sonuna kadar sorunum oldu. Lazer epilasyon, iğneli epilasyon gibi çözümlere başvurdum. Bu konular hem erkekler hem kadınlar tarafından kriterleri belirlenmiş alanlar. Kadın kılız olmalı, burnu ağzı kulakları küçük ve biçimli olmalı. Benim de estetik kaygılarım yüksek ama kemerli bir burnu kişiye yakışıyorsa çok beğenebilirim. Kıllar ise belli organlarda hijyen sorununun konusu. Diğer bölgelerde de maalesef bende de iğreti durduğuna dair bir kanı mevcut. Otuzlarımın ardından kırklara

girişimle bakım rutinlerim gelişti, arttı. Günlük egzersizler, haftalık sporlar, arada yoga, nefes egzersizleri, gece-gündüz kremleri, serumları, at kılı fırçalar, yüz yogası.

Evet güzel hissediyorum, zaman zaman etrafıma bakıp bakımsız olduğumu düşünsem de. İlk yargılayıcı sözleri ergenlikte babaannemden ve babamdan işittim. Kalçan büyümüş. Hemen arkasından kısa şort giymemem ve evden uzaklara gitmemem için uyarılınca öfke ve utanç karışımı şeyler hissettim. Bu öfke hem onlara hem de ne yazık ki kendime karşıydı. Estetik ameliyatlar beni hiç cezbetmedi, cezbetmiyor. Eli-me cımbızı 35 yaşımdan sonra aldım, on yıl alıp geri bıraktım. Bacak kılları ve saç boyama da öyle. Yorucu ve sıkıcı işler bunlar. Yaşlanmanın izlerinden bazen korkuyorum ama korkunun

eele faydası yok deyip hayatıma devam ediyorum. Üç ayda bir aynı kuaföre saç kestiriyorum ama farklı modeller denemek hoşuma gidiyor. Manikür pedikür benden uzak dursun, oje ve aseton aklıma bile gelmiyor. Bol bol yürüyüş, merdiven çıkma ve son zamanlarda pilates favorim. Giyim tarzımı belirlerken renkler ve rahatlık önemli oluyor.

“yaşlı halimi de sevmek istiyorum”

Kendimi beğeniyorum ama hep de değil. Bedenimle ilgili genellikle ergenlikte yargılayıcı sözlerle karşılaştım. Estetik ameliyatlar, yani ben gereksiz gördüğüm için yaptırmadım, yamulttuğum burnumu değişme korkusu ile sadece içerden düzelttirdim. Birisi rahatsızsa yaptırmalı. Bence herkesin kendi bileceği iş. Ama balon estetik, ortadan kaybolan mimiklerle beraber rahatsız etmeye başladı. Herkeste aynı anlamsız ifade var gibi geliyor. Kılıardan kurtulmaya çalıştım evet, görece olarak kurtuldum da. Kendimde sevemedim. Çok uğraştırıyor, ama zaten bakım kraliçesi değilim. Gene aynı şekilde bir başkasının beni ilgilendirmiyor, fakat erkek bedenindeki kazak gibi kıl da, ne diyeyim itici bir durum benim için, dokunma duyuma hitap etmiyor. Kendime az bakıyorum temel temizlik, birkaç nemlendirici krem ve güneş kremi gibi

ama öğrenmem gerek gibi hissediyorum. Yaşlanma korkusu değil de bir sağlam kafa, sağlam vücut isteğim var. Yanaklarda da kas.

Kendimi güzel hissediyorum. Herkesin her bedeninin bir beğeneni olmalı diye düşünüyorum. Bedenimden ve kendimden memnunum ama kıyafetlerim, tarzım, görünüşümle ilgili yargılayıcı laflar işittiğim oldu. Estetik ameliyat ve kollar bence kişisel kararlar. Kendi adıma ameliyat falan düşünmüyorum ya da kollarımla rahat olmaya çalışıyorum ama bunların bir başkası için değiştirilmesini desteklemiyorum. Ama herkes nasıl mutluysa öyle olmalı, yargılamak bana düşmez gibi geliyor. Maalesef toplum bu konuda çok baskılıyor insanları. Yaşlanmaktan korkmuyorum ama daha küçüğüm, herhalde yirmilerin başındayım belki ileride korkarım. Umarım korkmam, yaşlı halimi de sevmek istiyorum. Tarzımı tabii medyaya ve çevreme göre de belirliyorum ama genelde güzel hissettiğim şeyleri giymeyi tercih ediyorum. Bir tık alternatif ve farklı görünmeyi tercih ediyorum.

Evet çoğu zaman güzel olduğumu düşünüyorum, kendimi beğeniyorum. Bazen de çok çirkin hissediyorum. Bedenimle ilgili eleştiriler yorumlar aldım tabii ki, çok zayıfsın, çok zayıflamışsın, çok genç gösteriyorsun, biraz kilo al vs. ama ben seviyorum kendimi ve aldırış etmiyorum bu yorumlara. Estetik ameliyatların gereksiz olduğunu düşünüyorum. Neden gereksiz bir şey için acı çekiyoruz ki, ama bunu tercih edenleri yargılamıyorum, ilgilendiğim bir konu değil. Minör estetikler yaptırmış sayıla-

bilirim, diş teli taktım ve lazer epilasyon yaptırdım. Hâlâ vücut kıllarım var. En yakın olduklarım dışında kıllarımın görülmesinden utanıyorum. Her sabah ve akşam uyguladığım cilt bakım ürünlerinden oluşan rutinlerim var. Hiç aksatmam her gün uygulayım. Giyim tarzımı asla trend olan şeylere göre belirlemediğim. 15 yıllık kıyafetlerim var, az öz ve renkli.

Kendimi güzel hissediyorum. Çok gençken göğüslerimin küçük, bacaklarımın çok ince olmasından rahatsız olurdum ama zamanla vücudumla barıştım. Estetik ameliyat olmadım. Olmayı da düşünmem. Çok yakınımnda olan kişilere çok nadir yakıştırıyorum. Yine de karşı değilim. Öyle daha mutlu hissediyorsa olabilir. Yaşlanmaktan korkmuyorum ama canımı sıkıyor. Çünkü ruhumun enerjisi halen genç olduğum zamanlardaki gibi. Bu da vücudumu zaman zaman zorlamama neden oluyor. Düzenli spor yaparım, cildim için günlük düzenli bakım yaparım. Ruj dışında makyaj malzemesini sadece özel günlerde kullanırım. Giyim tercihimde renk konusunda sınırlama yapmam. Parlak renkleri kullanırım. Ama tarz olarak genellikle sade, rahat, kaliteli ve mümkünse uzun yıllar giyebileceğim ama modern tarzda giysileri tercih ederim.

Çocukluğumda annem esmer olduğum için çirkin olduğumu dayatırdı. Çünkü doğuda onun olduğu bölgede beyaz ten güzellik standardıdır. Beyaz teniniz, güzel kabul edilmeniz için yeterlidir. Bu konuda annemle yüzleşip onun güzel olduğumu düşündüğünü, ciddi ve ikna edici şekilde ağzından duyduktan bir iki

yıl sonra yani bugünlerde güzel olduğumu düşünüyorum. Kıl sevmiyorum, memelerimde olanlardan rahatsızım ama yoğun zamanlarımda tabii ki almıyorum ve çekinmiyorum. Yaşlanmanın izlerinden bazılarını seviyorum (dudak kenarındaki çizgiler gibi), bazılarını istemiyorum (boyun altı sarkması gibi) Giyim tarzımı ortama göre, mutlu olacağım şekilde belirlerim. Genelde rahat kıyafetler tercih ederim. Bazen hot seksi bir abla gibi görünmekten de keyif alırım. Ama bu çok nadir olur.

“beyaz teniniz, güzel kabul edilmeniz için yeterlidir”

Kendimi her zaman olmasa da güzel hissediyorum. Günümüzde görselliğin çok ön planda olduğunu ve yaşamlarımızı ve görünüşümüzü bu yönde düzenlemeniz gerektiğine dair bir baskı olduğunu düşünüyorum ve hissediyorum. Bu nedenle yaşamımda bu yönde yargılayıcı bakış açılarıyla karşılaşmıyorum. Kilo mu aldın ya da bugün iyi görünmüyorsun gibi yorumları özellikle çevremdeki erkeklerden duyuyorum. Estetik ameliyatlara karşı değilim, belki günün birinde ben de yaptırıyorum ama şu an için kendimi kusurlarımla sevmeyi yeğliyorum ve görselliğin değil de içsel özelliklerimizin daha ön plan-

da olduğu bir dünyanın hayalini kuruyorum. Giyim tarzımı ise kendimi iyi hissedeceğim ama günün koşullarında da beni yormayacak şekilde belirlemeye gayret ediyorum.

Kendimi bazen güzel hissediyorum bazen hissetmiyorum. Zayıf bir çocuktum, bu yüzden bedenimi onaylamayan ilk kişi annemdi, çiroz derdi bana. Büyüdükçe zayıf olmak güzel bir şeye dönüştü. Üniversitenin başında bulimia oldum. Altı yıl mücadele verdim. Anneme ancak son iki yılında söyleyebildim. İçimde kendi bedenimi yargılayan bir parçam var sanırım, başkasına pek ihtiyaç kalmıyor. Yaşlanmak üzerine düşünüyorum ama izlerinden çok yapabildiklerimi yapamayacak olmak beni geriyor. Basit bir bakım rutinim var, sabah suyla yüz yıkama, nemlendirme ve gün sonu kayısı çekirdeğı yağı ile temizleme, neredeyse her gün kalem çeker ve allık sürerim. Giyimim ruh halimden etkilenir.

Hep kilo sorunum oldu ve beden formum da düzgün değıl, buna rağmen bedenimle ilgili yargılayıcı laflar işittiğim ergenlik dönemi sonrasında kendimi pek de çirkin hissetmedim. 45 yaşına dek hiç bakım, botoks, estetik, hatta nadiren makyaj harici rötuş bile yapmadım. Yaşlanmaktan korkmadığımı iddia edemem ama yapmayı düşünmüyorum. Beden kılı sevmem, kendim alırım, arada kuaföre girip fön ve manikür-pedikür dışında bir bakım anlayışım yok. Giyimim armut beden formuma uygun ve kadınsı değıl, daha çok rahat ve salaş bir tarzda. Uzun bol etekler ve eğer çok gösterişli olmam gerekiyorsa biraz göğüs dekoltesi severim.

“bedenimi onaylamayan ilk kişi annemdi”

Kendimi güzel hissetmiyorum. Kilo ile ilgili destekleyici olan ancak beni bir anlamda kıran cümleler duyuyorum. Son zamanlarda saç kesimimle ilgili sözler duymak bana iyi geliyor. Hormonlardan kaynaklı sorunlarım var ve vücut kıllarım temelde hâlâ daha sorun olabiliyor. Yaşlanmaktan çekiniyorum, pandemide biraz daha yüzümün bakımına dikkat eder oldum. Tam olmasa da bir rutinim var diyebiliriz.

Obezite ve kanser ile savaşıp, kazanmış biriyim. Ama obezite ile savaşırken de güzeldim şimdi de. 20 yaşında da çok güzeldim şu anda da. Kadınlar bedenleri hakkında kendileri karar vermelidir. Estetik kaygıları anlıyorum. Yapanlara saygı duyuyorum demek haddim değıl çünkü takdir ediyorum. Çizgilerimi ise aşırı seviyorum. Zor olan hayatımın, hayatta kalmamın işaretleri. En azından yaşlanan ve canlı bir derim ve bedenim var. Canlı kalabilmenin değerini hissettiyor. Bir Balkan göçmeni ve Egeli olarak her bakım rutinim zeytinyağı içerir. Giyinme tarzım ise temiz olan her şeyi kullanabilmeyi içermektedir.

“çizgilerimi ise aşırı seviyorum, hayatta kalmamın işaretleri”

Her dönem dış görünüşüm, diğerlerinin nazarında değerlendirdiğim bir konu olmuştur; ergenlik, genç kızlık ya da yetişkinlik. Bu her ortamda kadın ya da erkek tüm çevremde değerlendirmeye açık bir konu. Kilo, güzellik, giyim, makyaj vs. Yaşlanmak eskisi gibi olmamak üzüntü verici olabiliyor. Estetik standartlara günümüz bakışı ile katılmıyorum ancak kendini başka şekilde görmek istemeyi anlıyorum. Çok kıllı olmak yargılayıcı bir tavırla karşı karşıya bırakılan bir durum. Giyimimi ait olduğum toplum normlarıyla sınırlamıyorum.

Ender zamanlarda kendimi güzel hissedirim. Kendimi en fazla ben yargılıyorum. Kim kendini nasıl iyi hissedecekse onu yapmalı diye düşünüyorum ama estetik ile herkes birbirine benzeyince de bir gülme geliyor. Kendimi kıllı beğenmiyorum, başkalarını kıllı görünce de ilgimi çektiği için bakıyorum galiba. Bir bakım rutinim yok, işim varsa hiç bakımım yok. Giyim tarzım

kendi moduma göre değişiyor. Yani yok olmak istersem eşofman giyiyorum ama o da rahat olmuyor her zaman.

Kendimi güzel hissetmek için aynada en güzel gözüktüğüm açıdan kendime bakıp evden çıkıyorum. Pek takılmıyorum. Ama fazla kilom var. Çevremden kilo ver baskısı duyuyorum. Fazla derken beş altı kilo. Vücut kıllarıyla kendimizi güzel hissetmiyoruz. Ama erkekler çok rahatlar. Güzellikle çok barışık değilim ama kendimi güzel ve tatlı hissediyorum.

Bazen güzel hissediyorum. Bazen çirkin buluyorum. Ruh halime bağlı ve benden daha güzel insanlar görünce güzel hissettirmiyor. Bazen de karşımdaki insanlar kendimi güzel hissettirmiyor veya tam tersi. Vulva kıllarımı almak isterdim. Vücudumun düşmesinden korkuyorum. Her ay saçlarımı kesiyorum. Giyim tarzını kendi isteğime göre belirlerim.

Kendimi bazen güzel buluyorum. Erkek arkadaşım olmadan önce kendimi güzel bulmuyordum. Üzerine düşününce çok acınası bir durum olarak gözüküyor olabilir. İnsanın ilk olarak kendisini sevmesi çok önemli. Diğer türlü her şeyini de sever. Depresif, üşengeç olduğum zamanlarda ben de buna dikkat etmeye çalışıyorum.

12 yaşımdan beri kıllarla savaşarak yaşadım, öyle alışmışım ki artık varlıkları son derece rahatsız ediyor. Bu konuda kafam hâlâ karışık ama sanırım kılsız olmayı daha estetik ve hijyenik buluyorum. Neyse yaş aldıkça ve kemoterapi

sonrası beni bayağı terk ettiler, ama yine de varlıklarına az bile olsa katlanamıyorum. Giyim konusunda hep tarzım olduğu söylendi, kendi vücudu ma yakıştığını sandığım şeyleri seçtim ve seçiyorum. Yaş aldıkça daha renkli giyinmeyi neden tercih ediyorum çözemedim ama daha rahat ve daha renkli olmak bana iyi geliyor.

“geç kaldım duygusu ile yaşıyorum”

Hep toplu bir çocuktum. O balık etli tabir edilenden. Annem için beden ve güzellik çok önemli, hayatının merkezi diyebilirim. İlk gördüğü şey kilo alıp vermiş olmam. Dolayısıyla benim şişmanlığım hep bir konuydu. Evde çikolataları sakladığını, saydığını hatırlıyorum. Tombik lafını çok net hatırlıyorum, hem çevredeki gençlerden hem de anne babamdan. Yaşlanmanın izlerinden çok korkuyorum. 55 yaşındayım ve “geç kaldım” duygusu ile yaşıyorum. Ama artık kendimi güzel hissediyorum. Estetik müdahaleler yapıyorum/yaptırıyorum ve hepsinden mutluyum.

Şu an kendimi güzel buluyorum. Estetiğin zorunlu şartlarda gerekli ve yapılabilir olduğunu düşünüyorum. Bunun dışında kişisel bakım ve temizlik, tüm değişikliklerden önemli bence. Giyim tarzım bana yakışan olanı giymek şekli-

ne dönüştü. Modayı takip etmek yerine yakıştırdığımı giymeyi tercih ediyorum.

Hislerim değişken, çirkinden çok yorgun göründüğümü düşündüğüm anlar oluyor. Bazen istediğimden daha az etkileyici göründüğümü düşünsem de çoğu zaman kendimi beğenirim. Yargılayıcı bir şey işitmedim pek ama işittiğim de de umursamam çünkü benim kendi güzellik algım var ve kendimle barışık olmamdan daha mühim değil başkasının yargıları. Bu benim bedenim, bu bedenle yaşayan benim. Sağlıklı kalmaya çalışıyorum ve kimsenin yargısı önemli değil. Estetik olarak kendimi rahatlatmak küçük dokunuşlara karşı değilim. Ben ne yazık ki erkekte de kadında da fazla kıldan rahatsız oluyorum. Pis mi geliyor, tam olarak neden bilmiyorum. Öğrenilmiş bir şey belki. Yaşlanmanın izlerini taşımaktan yanayım. Sağlıklı bir beden ve zihin güzel yaşılanıyor bence. Doğalında ilerlesin. Her yaşın çizgilerini gururla taşıyayım istiyorum. Çok güzel o çizgiler bence. Cilt temizliğimi gün sonunda çok dikkatli yaparım. Giyim tarzımda en şık kombinde bile rahatlıktan yanayım.

“bu bedenle yaşayan benim”

Kendimi güzel hissediyordum bir süre öncesine kadar. Sigarayı bıraktım, sa-

nırım menopoza da nihayet gireceğim. Son üç ay içinde aşırı kilo aldım ve şimdi kendimi güzel hissetmiyorum. Şişman hissediyorum. Çevremden bedenimle ilgili yargılayıcı söz işitmedim ve işitmiyorum. Estetik ameliyata karşıyım çünkü bütün estetik doktorlarının estetikten anlamayan herifler olduğunu ve bildikleri tek şeyin boşlukları doldurmak olduğunu düşünüyorum. Durmadan kendi standartlarını pompalıyorlar, elmacık kemiği pompala, dudak pompala, botoks pompala, silikon pompala. Kadınları balon gibi şişirip hatsızlaştırıyorlar. Yoksa yani burun yaptırmaya, yüz gerdirmeye, aynada görmek isteyeceğin bir yüz yaratmaya neden karşı olayım. Vücut kıllarına gelince benimkilerin hiç olmamalarını tercih ederdim ama canım tatlı olduğundan kendilerini almıyorum (gereksiz acı çekmek çok saçma) sadece anlamsız bakışlara maruz kalmamak için arada sırada kesiyorum. Başkalarında varlıklarını da yokluklarını da beğeniyorum. 50 yaşındayım, ömrüm boyunca hiç yaşını göstermiyorsun yorumlarıyla yaşadım. İnsanların yaşçılığının sınırı yok bence. 30 yaşımıdayken de yaşçı buluyordum, şimdi de yaşçı buluyorum herkesi. Hatta kadınlar daha yaşçı bence çünkü sürekli yaşlanmaktan korkuyorlar. Yaşlanmanın etkilerini geciktirme mavallarıyla yaşamaktan, yaşı öcü benimsemişler. Senden küçüklerse yaşını göster ki senin yanında parlansınlar istiyorlar. Seninle yaştırlarsa yaşını gösterme ki onların yaşı da görünmesin istiyorlar. Botoks yaptırmayıp krem sürmediğin için sana cidden sinirleniyorlar. Bir titreyip kendinize gelin hey

kadınlar, yaş dediğiniz şey doğurganlık ve fiziksel işe yararlık zorunluluğu ile el ele giden bir kurgu. Doğurganlığı biten kadın ölsün, ölmüyorsa ortalıktan çekilsin mitinin uzantısı. Kadınları kırışıklıkları olan bir yüzü güzel bulmaktan alıkoyan şey nedir gerçekten çok merak ediyorum. Kendine bakım rutinim yok sanırım. Giyim tarzım kolaycılık prensibine dayalı. Siyah giy ki renk uydurma sorunun olmasın. Her şeyini birbiriyle giyebil, çorapların da siyah olsun ki tekerleri kaybolsa bile giymeye devam et. Her şeyin siyah olunca istediğin renk ayakkabı, mont, çanta kullanabilirsin çünkü hepsi siyahla uyumlu olur. Belki de zengin olsam, çılgın renkli giyineceğim birbirine uyan bir sürü şeyim olacağından. Kısmet değilmiş.

“kadınları
kırışıklıkları
olan bir yüzü
güzel bulmaktan
alıkoyan şey
nedir çok
merak
ediyorum”

Ben güzelim. Bedenime yönelik yar-
gılayıcı sözler işittim ama artık kulak
asmiyorum.

“anladım ki kendimi mutlu etmeden kimseyi mutlu edemem”

Kendimi çoğunlukla güzel hissediyorum. Estetiğe, kendi özgür kararınla bir alternatif gibi bakıyorum. Kendini yenden ve farklı şekillerde yaratabilirsin. Tanrıçılık oynayabilirsin.

Kendimi artık çoğunlukla güzel hissediyorum, bazen aynaya baktığımda harika bir kadın görüyorum ama bazen de aynadaki kadın bana çok çirkin geliyor. O zamanlar biliyorum ki kendime başkasının gözüyle bakıyorum, yıllarca bakılan başka başka gözlerle. Eski eşim giyim tarzımı hep paçoz olarak nitelendirir ve hiç beğenmezdi. Topuklu ayakkabılar giymeli, şıkır şıkır olmalıydım. Onu mutlu etmek için denedim de ama olmadı. Anladım ki kendimi mutlu etmeden kimseyi mutlu edemem. Çocukluğum boyunca çok zayıf olduğum ve kilo almam gerektiği söylendi. On yıllık evliliğim boyunca ise yaptığım iki normal doğuma rağmen 45-47 kilo

arasında olsam da eski eşim tarafından göbekli biri olarak etiketlendim. Boşandığımda şişman ve çirkin bir kadın olduğumu düşünüyordum, o zamana kadar aksi olduğunu hiç düşünmemiştim. Karadenizliyim ve kemikli, kemerli bir burnum var. Ergenliğimde bununla ilgili hiç sorunum olmadı. Evliliğimde ise bunun da değiştirilebilecek, değiştirence daha güzel olunabilecek bir şey olduğu üzerine baskı gördüm. Şimdi burnumu seviyorum ve istersem değiştirebileceğimi biliyorum ama birileri öyle istediği için değil kendimi farklı görmek istersem bunu yapabilirim. Yüzümdeki çizgiler bazen beni tedirgin etse de yürüdüğüm yolları hatırlatıyor bana. Eski eşim sürekli kısa saçlı kadınlarla delikanlı diyerek dalga geçerdi. Sonradan fark ettim ki süreç içerisinde bilinçsiz bir şekilde saçlarımı kısaltmışım. Bu bir yerde ona tepkiydi evet ama sadece bundan ibaret de değildi. 11 yaşından 30 yaşına kadar saçlarını ve yüzünü bir örtü ile saklamış bir kadın olarak o örtüyü çıkardığım halde yüzümü saçlarımla saklamaya başladığımı fark etmiştim. Saçlarım benim için bir kaçış yeri idi. Yavaş yavaş kısaltıldılar, şimdi bu hallerini çok seviyorum. Saçlarımı kestirdiğim bir gün annemle telefonda görüntülü konuşurken saçlarımı çok kısa kestirdiğimi, yüzümün ortaya çıktığını ve bunun bana hiç yakışmadığını söyledi. Şok olmuştum, neden böyle hissettiğimi, neden yüzümü saklamaya çalıştığımı o an anladım. Kıyafetlerimi giyim tarzımı içimden geldiği gibi seçiyorum artık. Yaşına göre giyin, anne gibi görünmüyorsun diyenler oluyor ama umurumda değil. Yedi yaşındaki kızım diyor ki anne insan isteği yaşta hissedip öyle

olabiliyormuş, evet kızım insan istediği yaşı seçip öyle olabilir.

Kendimi çoğunlukla güzel hissediyorum. Estetiğe, kendi özgür kararınla bir kalıba benzememeye çalışıldığı sürece özgürleşmeye de imkân tanıyabilecek bir alternatif gibi bakıyorum. Kendini yeniden ve farklı şekillerde yaratabilirsin. Tanrıçılık oynayabilirsin.

“yaş almanın kazandıracaklarından çok bana kaybettireceklerini düşünüyorum ve korkuyorum”

29 yaşındayım ve uzun zamandır insanlar bana güzel olduğumu söylüyor. Ben de böyle düşünmeye son iki üç yılda başladım. Öncesinde güzel miyim, yeterli miyim, tatlı mıyım diye sorgulamazdım. Sanırım kendime dair bakışım çok kısıtlıydı. Kendi içimle ilişkim kısıtlı olduğu gibi dışımla da kısıtlıydı. Çevremden yargılayıcı sözler duymuyorum ama duymamak için özen harcadığımdan duymuyor olabilirim.

Vücut kıllarına çok özen gösteriyorum. Bakınca kendimi cinsiyet kalıplarından hazzetmeyen biri olarak tanımlarım ama bu da demek ki bir yere kadar. Konu vücut kılları olunca ben de genele uyuyorum. Hiç estetik ameliyat olmadım ama geçen yaz burun dolgusu yaptırarak estetik operasyon geçirdim. Açıkçası burnumu beğenmiyorum, tüm güzelliğim içinde ona gölge düşüren bir çıkıntı gibi. Bu da ne kadar benim düşüncem onu da sorguluyorum elbette ki. Yaşlanmaktan da aşırı korkuyorum, eskisi kadar sağlıklı olmamak ve bu yüzden de bir yere, bir şeye veya birine bağlı olmak zorunda olmak korkutuyor. Sonra yaşlandıkça kısıtlarımın artacağını biliyorum, örneğin gece 3'e kadar uyanık kalıp dans edememek, o merdivenleri bir solukta çıkamamak, istediğim herhangi bir erkekle randevuya çıkamamak, istediğim kıyafetin kolayca içine girememek gibi şeyler girecek hayatıma. Ve en korkutucusu da artık eskisi gibi dikkat çekici, özenilesi, merak edilesi olmayacağımı düşünmek. Şu an tüm kapılar kolayca açılıyor. Tüm erkekler çok kibar ve anlayışlı ve bu ben olduğum kadar genç ve güzel olmamdan dolayı da. Bu duyguyu hiç tatmasam ve kendimi güzel olarak tanımlamasam belki bir kaybımın olacağını da düşünmezdim. Ama yaş almanın kazandıracaklarından çok bana kaybettireceklerini düşünüyorum ve korkuyorum. Bunun için cildime daha iyi bakmaya, daha az mimik kullanmaya çalışıyorum. Giyim tarzım için ekstra bir özen harcamıyorum, rahat ve seksi şeyler bulup birbiri ile kombinliyorum. Ama kadınsı hissetmek istediğim zamanlarda ne giyeceğim benim için

önemli oluyor. Onun dışında iş yerimde cinsiyetimin daha geri planda kalması gerektiği için oldukça özensiz ve elime ne gelirse onu giyiyorum. İşteki dış görünüşüm beni endişelendirmiyor.

“başkalarının beni güzel bulduğu hal kendiminkinden farklı sanki”

Kendimi güzel buluyorum ama başkalarının beni güzel bulma hali kendiminkinden farklı sanki. Küçüklüğümde beri kendi ritmimde zaman bulduğumda kıllarımı alıyorum. Uzatmayı denedim ama rahat edemedim. Yaşlanmaktan korkuyorum. Sanki çok hızlı büyüdüm ve arada kayıp yıllar oldu. Bunun fiziksel etkisini bedenimde görmek beni rahatsız ediyor. Giyim tarzım hislerime göre, sevdiğim parçalarla ve kesinlikle uyumlu olma gayesinden uzak bir şekilde belirliyorum.

Güzel hissetmek benim için daha çok kendinle barışık olup, vücudunu, giyimini, tavırlarını beğenmek. Göreceli bir kavram olduğunu düşünüyorum. Bedenimden çoğu zaman mutluyum. Kilo problemim olabiliyor. O zaman sağlıklı olmadığını

düşündüğüm için kilomu değiştirmek isteyebiliyorum. Daha çok yaşına, boy ölçüne, kilona ve vücut yapına göre sağlıklı olunması gerektiğine inanıyorum. Estetik müdahaleler yaptırmadım. Kırışıklıklarımı görünce yaşlanmaya başladığımı düşünüyorum sadece. Çocukken çocuk güzellik yarışmasına sokulmuştum. Bana sorulduğunda istediğimi söyledim ama nasıl bir şeyin içine gireceğimi bildiğim bir yaşta değildim. Güzellik yarışmalarına karşı değilim. Katılan kişiler istediklerine kavuşuyorsa ne âlâ. 20 yaşına geldiğimde böyle bir isteğe sahip değildim. Güzel insanlara ayrıcalık yapıldığına şahit bile oluyorum. Vücut kıllarımdan rahatsız olmuyorum, rahatsız olduğumu söyleyen bir partnerim olmuştu. Nedenini sormamıştım çünkü umursamamıştım. Kıllarımı almakla vakit harcamaktan rahatsızdım. O yüzden epilasyon yaptırdım. Sanırım pürüzsüzlükten çok, harcadığım vakit beni buna itti diyebilirim. Yılda iki üç kez kuaföre gidiyorum. Kuaförümle arkadaş olduğum için gayet rahat hissediyorum. Bakım rutininin çoğu evde geçiyor. Yüz ve el bakımı olmazsa olmazım diyebilirim. Bakım yapınca rahatlamış ve iyi hissediyorum.

Kendimi güzel hissetmiyorum çoğu zaman. Güzel olmak zayıf olmak, fit olmak, öz güvenli ve zeki olmak demek benim için. Kendi bakış açımda ideal bir beden formum var ve ona ulaşmaya çalışıyorum. Medya güzellik anlayışını her zaman belirledi. Tehlikeli ve korkunç. Kadınlara oldukça zarar veriyor. Kesinlikle algımızı da bozuyor. Dudak kenarında hafif bir çizgi görünmeye

başladı ve bu beni tedirgin ediyor. Fakat böyle biri olmak istemiyorum aslında. Kendimi, yaşıma, yıllarımı kabul etmek istiyorum, yine de zorlanıyorum. Güzellik yarışmaları birinin ambalaj olarak kullanılması ve bu ambalaj eskidiğinde çöpe atılması diye düşünüyorum. Tehlikeli ve kişilere büyük zararlar veren ve baskı kuran yarışmalar.

Güzel olmak, güzel hissetmek demek. Güzellik görecelidir. Cildini, saçını kimyasaldan uzak tutacak kadar kendi bedeninde olmanın mutluluğudur mesela. Fiziksel alanının hâkimiyetinde salınıp esneyebilmek. Kendimi olduğum halimle sevip kabul etmişim hep. Hayatla daha çok içsel bir kavgam var, tembel olmamak ve iletişim kazası yaratmama-ya çalışmak gibi. Estetik müdahalenin her çeşidine karşıyım. Herkes kendi güzelliğini sahiplenmeli. Yaş izlerimi seviyorum. Sevdığım insanların yaş izleri de içimi ısıtıyor. Kendi izlerinden yakındıkları zaman “hep beraber gidiyoruz, korkma” diyebiliyorum. Medyanın genç görünmek konusundaki algı yönetiminin gücü yadsınamaz. Güzel olan insanlara hep kötü davranıldığını gördüm. Küçükken çok güzel olmamak için dua ederdim. Sade ve duru bir görünüm ile günlük işlerimi daha rahat halledebiliyorum. İnsanlar daha sıcak ve iddiasız yaklaşıyorlar. Fazla bakımlı ve göz alıcı göründüğümde aynı davranışlarım itici ve şımarık olarak algılanıyor. Kıllar açısından pürüzsüz bir insan değilim. Belirli bölgelerde kıl olmasını seksi buluyorum. Güzellik merkezlerine gitmiyorum. Saçımı kendim kesiyorum. Arkadaşlarım gittikleri bakımları anlatırken de keyif alarak dinliyorum. Arkadaşlarımla birbirimize belki bu tür uygulamalar yaparız ama

tanımadığım insanlardan böyle bir hizmet almak bana anlamlı gelmiyor.

“kendimi,
yaşıma,
yıllarımı
kabul etmek
istiyorum,
yine de
zorlanıyorum”

Çocukken bedenimle çok dalga geçildi. Çok zorlandım. Bedenimle barışmam yıllarımı aldı. Mesela bacaklarım ince diye hâlâ etek giymiyorum. Şu an bedenimle çok mutluyum. Olduğu gibi kabul ediyorum ve seviyorum. Değiştirmek istemiyorum. İdeal beden formu tabii bize sunulan bir fikir olarak var. Ben ideal formda değilim. İsteyen istediği estetiği yaptırsın ve mutlu olsun modundayım ama pek benlik bir şey değil. Yani burnum kırılırsa düzelttiririm tabii ama şu halinden de memnunum. Sadece yaptıranların dış dünyayı tatmin etmek için yaptırmamaları iyi olur diye düşünüyorum. İçten gelen bir arzuyu tatmin etmek için bedeni dönüştürmek daha çok kafama yatıyor. Medya ve toplumsal algıda ortak bir

estetik dil ve güzellik anlayışı var. Kalkık burun, düz çekik kaşlar, çıkık elmacık kemikleri ve doldurulmuş dudaklar. Vücut kıllarımı alıyorum. Polikistik over sendromum olduğu için çok kıllıydım. Yani doğal kıllarımla takılmayı hiçbir zaman opsiyon olarak değerlendiremedim. Bu bir dertti yani. Erkek gibiydim. Çok kıllı bir partnerim hiç olmadı. Standart kıl miktarıyla bir derdim yok. İki ayda bir sa  kestirmeye gidiyorum. Yine aynı aralıkta manikür, pedikür ve ağdaya da gidiyorum. Sık sık gidersem bunalırlım. Kuaförde bir ekosistem var. Ben orada yaşayan canlılardan değilim. Az gittiğim için bu değişik ortam hoşuma gidiyor. Bakımlı olmayı seviyorum.

“bedenimle barışmam yıllarımı aldı”

Güzellik farklı yaşlarda farklı anlamlara geliyor sanırım. Herkesin kendine özgü bir güzel olma hali olduğunu düşünüyorum; sabit bir güzellik tanımım yok. Kendimi kimi zaman güzel hissediyorum. Güzel olmak, bir tür barışıklık hali. Toplum ve medya tarafından dayatılan güzellik algısı ile başa çıkmak zor tabii. Çevremde botoks gibi şeyleri yaptıran çok var. Kırışıklık dediğimiz şey, bize bakanın rahatsız olduğu, ya da olmaya koşullandırıldığı şey diye düşünüyorum. Aynaya baktığımda acaba ne kadar kendi gözümle, ne kadar dışarının gözü ile görüyorum

kendimi? Kuaföre belli aralıklarla gidiyorum, oraya sanki kendim için değil de diğerlerini gözlemlemek için gidiyorum. İnsan varoluşu ve kendine yaptıkları her zaman ilginç ve tuhaf geldi bana.

Güzellik kavramı güzel sanatlarda okuyunca daha farklı bir duruma dönüyor. Fiziksel güzellik, akıl güzelliği ve kalp güzelliği. Hakikaten de güzellikler böyle keskin bir biçimde ayrılıyor. Sonuç olarak duruşu olan, bir fikri olan ya da bunun için emek harcayan her kadın çok güzel. Çok seksi.

Güzellik kesinlikle göreceli bir tanım, bir insanı çekici bulmak manasındadır. Estetik belli güzellik standartları var elbette. Kendimi yeterince güzel hissetmekteyim, şimdi biraz yaşlandım tabii. Sportif ve aktif görünümü önemsediğim için, emek verip spor yapsam, güçlü fit bir beden yapım olsa isterdim. Kız çocukları için de spor yapmalarını ve kendilerini bedenlen de yetkin hissetmelerini, fiziklerine etkilerinden bağımsız, çok önemli görüyorum. Estetiği saçma buluyorum. İnsanlar kusurlarıyla birlikte güzeldir. Yaş etkilerini -abartmadan- azaltmak fena olmuyor yalnız. Yaşlanmaktan, kırışık değil de sarkma etkisi, epey rahatsız oluyorum, ama yaşlanacağız illa yapacak bir şey yok.

“aylaklığa devam”

Güzel hissetmemin öz güvenimle doğru orantılı olduğunu düşünüyorum. İyi hissettiğimde güzelim, kötü hissettiğimde değilim. Karşı taraf da bunu aynen böyle algılıyor. Kırıksıklıkların da beyaz saçın da hastasıyım. Kadınlar bu estetik işleriyle kafayı bozdu, teknoloji geliştikçe hepsi bir şeyler yaptırıyor daha da yaşlı görünüyorlar hatta büyümüş de küçülmüş gibi tüm genç kızlar. Ama iğneler onları ölümden kurtaramayacak, üzgünüm. Sağlık için diyet yapıyorum. Belim kalın, sağlıksız bir yaşam sürmek istemiyorum, yaşlandığımda ani bir iş gelmezse başıma İsviçre'deki Exit'e gidip ötenazi yoluyla ölmek gibi bir hayalim var. O güne kadar da güzel yaşamak, aşk yaşamak, seyahat etmek, öykü yazmak, sergi yapmak ve bol bol eş dost muhabbeti içinde olmak istiyorum. Aylaklığa devam. Bence o güzellik yarışmalarının dönemi bitti. Güzellik de bitti. Beyin yoksa güzellik çekilmiyor, ayrıca herkes güzel artık. Güzelleşmek paraya bakıyor. Ama fikir üretmek, iki çift laf etmek, biraz zor. Kuaföre yılda bir gidiyorum uçlarından aldirmaya. O kadar. Maniküre gidiyorum yoksa ellerimi kemire kemire hayat öfkemi tırnaklarımdan çıkartıyorum. Kuaförde kendimi rahat hissetmiyorum, saçımı yıkarken okşamaları hiç hoşuma gitmiyor. Hepsi bizle flört ediyor, bence gizli jigolo hepsi.

Kendimce güzel olduğumu düşünürüm. Kendine güvenen bir kadını ve daha çok bundan güç alırım. Bedenimle gayet mutluyum. Sadece menopoz ağır hareketlerle geliyor gibi, onun için ne kadar iyi ve sağlıklı bir bedenle girersem o kadar memnun olurum. Kendime şu âna kadar hiç estetik müdahale yaptırmadım. Saçımı bile hiç boyama-

dım ve evet çoğu şeyin bize dayatma olduğunu düşünüyorum. En basitinden beyazların çoğaldı çirkin görünüyor, artık boyatsan mı diyenler oluyor.

**“maniküre
gidiyorum
yoksa ellerimi
kemire kemire
hayat öfkemi
tırnaklarımdan
çıkartıyorum”**

Bazen ilginç bir şekilde hasta yorgun veya kirliyen kendimi çok güzel hissediyorum. Ama ne zaman bir davete gitmek için hazırlanmam gerekse, çoğu zaman üzerime yakışan kıyafet bulamayıp, kendimi çok çirkin hissediyorum. Başkalarını etkilemem gerekiyor baskısı öz güvenimi düşürüyor. Fotoğraflarda kendimi görünce çirkin buluyorum ama aynada kendime bakarken yansımamdan gayet memnunum.

Çocukken saçlarım çok uzun ve kıvrıktı, pek yıkanmayı da sevmiyordum. Okulda saçıma kağıt filan sıkıştıranlar oluyordu. Kaşlarımdan kalınlığı konusunda yorum aldığımı hatırlıyorum.

Bu alaylarla ve yargılarla baş etmek için bir şey yapmadım. Yıkanmamaya ve bakımsızlığa devam ettim bir süre. Partnerim sürekli vücudum ile ilgili yorum yapıyor. Söyleyiş tarzı pozitif gibi bile dursa popomun küçük olduğunun sürekli dile getirilmesi zaman zaman moralimi bozuyor. Evet vücudumun nasıl görüldüğünü kesinlikle medya kullanımım arttıkça daha çok sorgulamaya başladım. Hâlâ sosyal medyada kendi fotoğraflarımı paylaşmamakta diretiyorum. Zayıflama isteğimin ana motivasyonu partnerimin bana ilgisi-nin artacağına inanmak. Bu arada zaten zayıfım fakat ilk tanıştığımızda daha zayıftım ve bana daha ilgili yaklaşıyor-du. Ben de partnerime daha çok spor yapıp daha az alkol tüketmesi gerektiği-ni, fiziksel olarak eskiden onu daha çok beğendiğimi söylüyorum. Ellili yaşlara geldiğimizde bunun muadili estetik olabilir. Ben çok yapmacık durmayacaksa eğlenmek için bile silikon yaptırabilirim. Ona karşı değilim. Medyanın empoze etmesinde maalesef çok ileri sınırlara gidilebiliyor. Ve tek tip bir yüz bana çekici gelmiyor, biraz karakteristik detaylar korunmalı.

Güzel olmak oldukça göreceli bir kavram benim için, karakter ve kişilikle bir bütün olarak anlam buluyor. İyi hissettiğimde kendimi güzel hissedirim ama keyifsizsem dünyanın en çirkini benimdir. Çocukluk ve ergenliğimin yegane travması (beden utandırma) body shaming'dir. İri bir yapıda olduğum için özellikle teyzemlerin sürekli "bir genç kızın olması gerektiği" gibi bir bedene sahip olmam uyarılarına

maruz kaldım ve hep başkalarıyla karşılaştırıldım. Kilo vermek benim için hep bir meseleydi ve bu yüzden daha çok strese girip kilo alıyordum. Benim için hep bir işkenceydi. Bunlarla kendi içine kapanık ve asi bir genç olarak baş ettiğimi şimdi anlıyorum. Yabani davranıp kendi odasından çıkmayan bir tavrım vardı. Bedenimden mutluyum ama keşke bu mutluluğu daha önce de yaşayabilseydim. Sağlıklı olmak adına değiştirmek istediğim yanları var ama bunu ideal bir beden formu olarak düşünmüyorum. Yaşım ilerledikçe güzellik anlayışında çok değişim oldu. Şimdiye kadar bir estetik müdahale yaptırmadım ama sırf merak ettiğim için imkânım olduğunda denemekten çekinmem. Özellikle cilt bakımının önemini maalesef geç fark ettim. Sağlıklı bir cilde sahip olmanın güzellik veya genç gözükme ile ilişkilendirilmesi bence çok sorunlu.

Şu anda cevap vermeye çalışırken, benim için cevaplama ne kadar zor bir soru olduğunu fark ediyorum. Sanırım karışık duygular beslediğim bir konu. Çocukluğum ve daha gençliğimde toplumun güzel olarak tanımladığı bir güzellikteydim. Bunun kendimi iyi hissettirdiğini çok net biliyorum. Yaşım ilerledikçe bu standartları tutturmanın zorlaştığının farkındayım. Bir yandan bu standartların bir kısmının sadece fiziksel görüntüyle değil aynı zamanda sağlığımla da bağlantılı olduğunu anlamaya başladığımdan beri bunu başkaları için değil kendim için yapmaya çalıştığımı da düşünüyorum. Yine de dışarıdan nasıl algılandığım üzerimde hâlâ bir miktar baskı uyandırıyor. Günlük yaşantımda sosyal, yaratıcı, işimde

başarılı olabildiğim miktarda fiziksel güzelliğe olan farkındalığım daha azalıyor diyebilirim. Bu zamanlarda güzellik merkezine, kuaföre gidiş miktarım fark edilir derecede azalıyor. Fiziksel güzelliğimle ilgili düşüncelerim giydiğim kıyafetlere göre de çok farklılık gösteriyor, giymek istediğim pantolonun içinde fazla kilolarım sebebiyle rahat edemiyorsam, o zaman moral bozukluğu yaşıyorum. O zamanlarda özellikle Avrupa markası olan mağazalardan uzak durup nasıl model pantolonların içinde rahat edeceğimi araştırıp ona göre seçimler yapmaya çalışıyorum.

“saçım beyaz,
ayağım
taraklı,
yüzümde
kırıışıklık var.
Bıyıklarımı
almıyorum”

Kendimi bazen güzel bazen zamanı geçmiş bir güzel gibi hissediyorum. Çocukluğumda bedenim alay konusu oldu ve bununla baş edemedim. Her zaman düzeltmeyeceğim arızalarım vardı ama bence şu an iyiyim. Kimse de umurumda değil. Saçım beyaz,

ayağım taraklı, yüzümde kırıışıklık var.
Bıyıklarımı almıyorum.

Benim için güzel olmak, sağlıklı olmak demek. Ama sağlıklı olmak da, güzel olmak da göreceli şeyler. Güzel olduğumu hissediyorum, zaman zaman da tersini hissediyorum. Burnum Allah vergisi hokka gibidir ve burnumu severim. Anaokulda kıskanç kız arkadaşlarım benimle alay ederlerdi, sen burnuna estetik yaptırmışsın diye. O zaman ağlamıştım, hayır! hayır!! yalan bu! Memelerim çabuk büyüdü ve epey büyüdü. Onlara dokunamayan azgın erkek arkadaşlarım üstümü ıslatmaya çalışırlardı, böylece sütyenim görünenecekti. Utanırdım çok ama bir kere sinde için için hoşuma gittiğini fark etmiştim. Akrabalarım bana Nadide Sultan diye seslenerek büyük memelerimle dalga geçerlerdi. Belki şakaydı ama benim için travmatikti. Hâlâ biraz dekolte giyince, biraz, çatalın ucunun ucu görününce tedirgin olmam bundan sanıyorum. Bir de boyamadığım saçlarım var. Herkes iyi kötü saçlarımla ilgili yorum yapıyor ve aşırı sıkıldım. Bazen gözlerime değil de beyazlarımı bakarak konuşan kadınlar oluyor mesela. Annem saçlarıma taktı, onun için korkunç bir şey. Bense seviyorum ve insanlar dikkat çektikçe boyayasam varsa da boyamak istemiyorum. Bunlarla baş etmenin yolu, genelde taarruza geçmek. Örnekse, bana biraz para ver, gidip sana boya alayım, saçlarını boyayalım diyen teyzeme mesela, tamam ama sen de lütfen bir liposakşın yaptır, bu göbeğin hali ne, gözlerim yandı, diyebiliyorum. Şekilciye şekilci yaklaşım. Bu dilin kemiği yok ne de

olsa. Bedenimle genel olarak mutluyum. Onu bir makina gibi görüyorum, onu yağıyorum besliyorum, iyi bakmaya çalışıyorum ki, o da bana iyi baksın. Daha esnek olmak isterdim, daha kavisli ve esnek, böylece kendimi yalayabilirdim. İdeal bir beden formu yok. İnsanların hepsi tornadan çıkmış gibi birbirlerine benziyor. Mesela dudakları ince olan bir kadın üst dudağını kalınlaştırıyor diyelim, ama burnuyla dudağı arasında kalan mesafeyi bozuyor bu defa. Orada bir proporsiyon hatası oluşuyor. Aslında güzel olmuyor, tuhaf oluyor. Kapanamayan köfte dudaklar, uzaylı elmacık kemikleri, gerilmekten anlamsızlaşan ifade, bir bebeğinki kadar küçük burun ve kolum kadar kalın kaşlarla nasıl bir güzellik tanımı yapıldı ve bu ne ara kabul gördü anlamıyorum. Estetik müdahale tüm yüze uygulanınca bunun estetikle bir ilgisi olmuyor bence. Güzellik anlayışında pek bir değişiklik olmadı. Uyuduysam, dışarı çıktıysam, yeterince toksam ve üzerimde rahat olduğum kıyafetler varsa güzelim. Epey para verdiğim bir yüz kremi kullanıyorum, bitkisel bir şey ama yaşlılık karşıtı filan da değil. Sigara ve alkol neredeyse kullanmıyorum artık ve yüz masajları yapıyorum. Epey bir faydası var. Bir de pilates yapıyorum. Bu bana yetiyor. İki dudak kenarımda iki derin çizgi var, onun dışında henüz göz kenarları kırışmadı. Dudak kenarındakileri de seksi buluyorum. Medyayla pek ilgilenmiyorum, medya mı kaldı? İstikrarlı diyet yapamayacak kadar yemeği seviyorum ama bazen kürler yapıyorum. Bir süre alkol kullanmama ya da gluteni kesme gibi. Dışkılamamı gözlemliyorum mesela. Nasıl bir dışkın olduğu seks ha-

yatın hakkında da çok şey söyleyebiliyor. Mutlu bir kadının dışkısı tek parça, homojen ve kalın olmalıymış. Şu aralar zayıflamak istememin ana motivasyonu, eski iyi kıyafetlerime rahatça sığabilmek. Yenilerini almak, alışverişe boşa para harcamak istemiyorum. Kainat güzeli diye bir şey vardı, o kelimedenden çocukken etkilenmiştim. Bir güzelliğin bu kadar kapsayıcı olması ilgimi çekmişti. Bir de kelime güzel tabii. Güzel insanlar bazı ayrıcalıklar yaşıyor tabii. Ama zorlukları da vardır. Gözlerin hep üzerinde oluşu, etrafına üşüşen yapışkan asalaklar. Aklıma bir arkadaşım geldi. Bütün gün aynaya bakar, saçlarını tarar, rujunu yenilerdi. Çok güzel bir kadındı gerçekten. Sonra bıktım bu güzellikten, herkes bana bakıyor üff! filan derdi. Çok yakınım biri evleniyorsa kuaföre gitmek zorunda kalıyorum, yani beş yılda bir diyelim. Kuaföre gittiysem teslim olmuşum demektir. Bakım rutinim şampuanla saç yıkamak, sonra da yüzüme krem sürmek. Yeterince bakımlı hissediyorum o zaman. Bir de bazen yüz maskesi ya da manikür pedikür yapıyorum, kendim yapıyorum, bir yere de gitmem bunun için.

Çocukken çok zayıf olduğum için sürekli eleştiriliyor ve akranlarım tarafından beğenilmediğimi hissediyordum. Kendimi zorlayarak çok fazla yemek yiyor, yine de kilo alamayınca mutsuz oluyordum. Bu durum yetişkinliğimde de devam ederse kimse beni beğenmez, birlikte olmak istemez diye düşünüyordum. İdeal beden formuna ulaşmak için anlamsızca çabaladığım bir dönem oldu. Sonrasında böyle bir şeyin zaten hiç var olmadığını anladım ve sadece sağlıklı bir bedene sahip olarak mutlu-

yum şu anda. Kesinlikle yaygınlaşmış bir güzellik algısı var ve artık herkes birbirine benziyor. Estetik yaptırmayan birçok arkadaşımın “acaba eksik mi kalıyorum, ben de bir şeyler yaptırsam daha güzel olur muydum” diye sorguladığını duyuyorum. Özellikle kadınların, diğer kadınların ideal kilosu hakkında istediği gibi fikir beyan etmeyi kendilerinde hak gördüklerini fark ediyorum ve bu duruma tahammül edemiyorum. Güzel insanlara birçok farklı alanda öncelik tanındığını ya da en azından ilgiyle karşılandığını düşünüyorum. Ama inanıyorum ki bazı durumlarda güzellik beraberinde olumsuz ön yargıları da getiriyor. Güzel olanın herhangi bir konuda çok da çabalamasına gerek olmadığı, zaten ayrıcalıklı olduğu gibi. Partnerimin kıllarından hiçbir zaman rahatsız olmadım ama kendi kıllarımdan ergenlik yıllarımdan beri hep çok rahatsız oldum ve partnerim bir şey söylemese bile onun da bende ki kılları gördüğünde rahatsız olacağını düşündüm her zaman. Kuaförler genellikle rahat hissetmediğim ve bir an önce işlemimi tamamlayıp ayrılmak istediğim yerler oluyor. Her an bir yerlerden başka ne gibi işlemlere ihtiyacımın olduğunu söyleyecek bir pazarlamacı çıkacakmış gibi hissediyorum.

**“savunmacı,
kavgacı,
hakkını arayan
biri oldum”**

Aynaya baktığımda gördüğüm kadını seviyorum. Bence kendime has bir güzelliğim var. Bundan mutluyum. Ortaokul döneminde, saçım kısa diye ve davranış biçimim yüzünden isimler takılarak alay edildim. Çok kolay olmadı baş etmek. Savunmacı, kavgacı, hakkını arayan biri oldum. Bedenimle mutluyum ama ara sıra ağrılarım oluyor o sebeple biraz kilo vermeyi düşünüyorum. Estetik müdahalelerin kendini iyi hissetmek adına yapılan şeyler olduğunu düşünüyorum. Sonuçta akıl sağlığı da çok önemli. Eğer öyle iyi hissedecekse birey neden olmasın. Fazla kilolarıma, burnuma, saçıma, gülüşüme ara ara laf edildi. Oysa ben kendimi olduğum gibi kabul ediyorum. Kendimi iyi hissetmek için saçımı kestiriyorum. Henüz beyaz saçlara alışamadım, o sebeple kına ile saçlarımı boyuyorum Aynaya bakıyorum. 41 yaşında kulağımı deldirdim ve sokağa çıkarken kırmızı rujumu sürmeyi ihmal etmiyorum. Yaşımı çok göstermiyorum ama göz kenarlarındaki kırışıklıklar bence yaşımı gösteriyor. Ve onları çok seviyorum. Yaşanmışlık izlerini hiçbir şekilde değiştirmem. Botoksa vücuda zerk edilen sıvılara, yüze yapılan estetiğe karşıyım. Çünkü kalıcı değil. Sürekli yaptıрман gerek ve en sonunda kaslar, vücut yapın, bakışın bozuluyor. Doğaldan yanayım ama sosyal medya insanları etkiliyor, güzellik algılarını bozuyor ve insanlar standart güzelliğe yöneltiyor diye düşünüyorum. Kendimle barıştığım için bedenimi yargılayan dış sesleri duymuyorum artık. Geçmişte kiloma, kalçama, memelerime laf edildi. Son

yıllarda ise kadınsılaşmama, rujuma, yeni deldirdiğim kulağıma laf edildi. Sonunda sustular. İnsanlar hâlâ verdiği kiloya atıfta bulunuyor. Türkiye'nin en büyük sorunu, ilk görüşmede hemen kilo mu aldın, kilo mu verdin demeleri. Kışın ortasında yazlık bir yerde tatile gideceğim diye iki haftalık hızlı diyet uyguladım 17 yaşında ve dört kilo verdim. Diyet ve diyetisyenlerden nefret ederim. Diyetisyen ile diyeti denedim. Kilo verip geri aldım. Sadece kendimi daha hafif hissetmek için, ağrılarımdan kurtulmak için kilo vermek isterim ama standartlara uymak gibi bir niyetim yok. Pandemi döneminde kendi kendime yediklerimi kontrol ederek, sağlıklı beslenerek, bol bol yürüyerek 12 kilo verdim. Motivasyonum sağlıklı olmaktı.

“çocukken
zayıf
olduğum için,
ergenken de
şişman
olduğum için
arkadaşlarım
dalga geçti”

İnsan bedeniyle ilgili, zaman içinde değişen bir güzellik anlayışı olduğunu düşünüyorum. Birinin güzelliğinden bahsederken aynı zamanda yaşayan herkesin referans verdiği bir norm. Ama insanların çekiciliğinin kaynağının bu olduğunu düşünmüyorum. Ve tabii insanların güzelliğinden bahsettiğimizde başka bir sürü özelliklerinden de bahsedebiliriz. Kendimi bazen güzel hissediyorum bazen hissetmiyorum. Genel ölçüye göre en güzel olmadığımı biliyorum ve bu konuda kendimi üzmemeye de kızıyorum. Çocukken zayıf olduğum için, ergenken de şişman olduğum için arkadaşlarım dalga geçti. Kendim de kendimle dalga geçmeye başlayarak baş ettim galiba ama çok üzücüydü. Şu anda bedenimle ilgili değiştirmek istediğim çok şey yok ama yaşlanmasını durdurmak isterdim. Galiba yaşım ilerleyip sosyal medyayı da iyi takip edemez olunca genel güzellik anlayışı konusunda biraz cahil kaldım, anlamakta zorlanıyorum. Bana güzel gelmeyen şeylerin çok popüler olduğunu görüyorum. Bir kısmının günlük hayatta değil de fotoğraflarda güzel gözükme için yapıldığını zann ediyorum. Kırışıklarımdan, bedenimin sarkmaya başlamasından, beyaz saçlarımdan rahatsız oluyorum. İlerledikçe nasıl başa çıkacağımı bilemiyorum. Onları iyi taşıyabilmeye çok hayranlıkla bakıyorum. Botoks yaptırmayı düşünüyorum ama henüz cesaret edemedim. Kadınlar üzerinde genç gözükme baskısı var. Onu reddetmek de çok zor. Kuaföre birkaç ayda bir gidiyorum. Kadınlarla

erkeklerin rahat rahat bazen mahrem şeyleri bile konuştuğu yerler olarak ilginç mekânlar olduğunu düşünüyorum. Genelde çalışan kadınlarla samimi sohbetlerim oluyor ve hoşuma gidiyor. Aldığım hizmetin beni utandırdığı anlar da oluyor. Saçım boyalı olunca, bacaklarımda tüy olmayınca, ayaklarım iyi gözükmünce kendimi daha iyi hissediyorum. Bunları bazen evde çözüyorum.

“şu anda bedenimle ilgili değiştirmek istediğim çok şey yok ama yaşlanmasını durdurmak isterdim”

Güzel olmak gününü yaşamakla, anda kalmakla ilgili. Benlik ve kimliğin uyum içinde olduğu bir durum. Geçişken, değişken bir hal. Moralle, kendini sevmek ve

bakmakla ilgili. Zaman zaman kendimi güzel hissederim. Çocuklukta bedenimle ilgili bir alay konusu hatırlamıyorum. Uzun boylu ve çekingen bir çocukluk geçirdim. Şimdilerde dışarının bakış veya yargılarını umursamıyorum. Bedenimle mutluyum, tabii biraz daha ilgi ve bakıma ihtiyacı olabilir. Elimden geleni yapıyorum. Yürüyüş, yoga ve yüzme en sevdiğim aktiviteler. Hem zihnimi dağıtıp toplamama yardımcı oluyor. İdeal beden formuna inanmıyorum. Estetik müdahaleler ilgimi çekmiyor, yaptırana sözüm yok. İnsanların aynılaşması sıkıcı geliyor. Kişi bedeniyle ilgili bir sıkıntı yaşıyor veya değişim istiyor ve estetik yöntemi tercih ediyorsa hiçbir sıkıntı yok ama partner zoruyla oluyorsa burada şiddet var. Farklı karakter özellikleri görmeyi seviyorum. Medya elbette bir stereotipler üzerinden görsel çoğaltıyor ve bunu normalleştirmeye çalışıyor. Yaşım ilerledikçe güzellik anlayışım daha netleşti, sadelik hoşuma gidiyor. Kırıksıklıklarım, beyazlayan saçlarım, değişen bedenim ilgimi çekiyor. Yaşlılığa giden yolu izlemek farklı bir benlik algısı açıyor. Toplum genel standartları tutan bir tutkal gibi. Yan gözle bakmalar, saçın güzel, kilon çok, yaşın kaç, küpen nereden, evlilik çocuk muhabbetleri, nerelisin, ne kadar kazanıyorsun vs. Hepsi birden mesafesiz muhabbetler. O yüzden sorgulanma ve bakışlar yaşansa da sıyrılıp, üstünden geçmenin bir yolu veya bir esprisini bulmalı. Kendi yoluna devam etmeli. Güzel insanların zorluklar yaşadıklarını düşünüyorum. Hem kolaylaştırıcı hem de alan daraltan bir ikililiği var.

“dilerdim ki ben kiloluyken de kabul görseydim ve bana o baskı hiç yapılmasaydı”

Güzellik benim için çok önemli. Kendimi güzel buluyorum. Güzel hissetmediğim günler mutsuz oluyorum, o nedenle mutlaka güzel hissetmeye çalışırım. Bence hepimiz çok güzeliz sadece bazen kendimize bakış açımız değişebiliyor ve bunun kontrolümüzde olduğuna inanıyorum. Eskisi kadar güzel olmak da ayrıcalıklı değil bana kalırsa. Çünkü şu anda çağımızdaki güzellik baskısıyla beraber herkes güzel. Çok sık güzelliğim hakkında yorum alırım. Bebekken çok çirkinmişim ve çirkin olduğum için hiç sevilmezmişim. Akrabalarımız sevmek istemediklerini açık açık söylemiş. Lise dönemime kadar hem güzelleştiğim hem de çirkin olduğum yıllarım oldu. Gözlük taktığım ve kakül kestirdiğim dönemlerde kendimi çok çirkin bulurdum. Sık sık dişlerimin ayırık olmasıyla dalga geçilirdi. Bunlarla pek baş edemedim, kendimi mutsuz hissettiğim çok olurdu

hatta küçükken ana problemlerimden biri buydu. Yine de dişlerim konusunda olumlu yorumlar yapan ailem ve birkaç arkadaşım sayesinde bu durumla barıştım. Şimdi kendimi çok seviyorum ve hep güzel buluyorum. Kilom konusunda ailem hep utandırmıştır. Kilo aldığım dönemlerde aileme yakışmadığımı ve sık sık ablamla kıyaslandığımı hissederdim maalesef. Yaklaşık iki sene öncesine kadar kilo ve yeme problemleri yaşamaya devam ettim. Zayıflamak için çok fazla kullanmamam gereken zayıflama ilacı, soğuk lipoliz gibi şeyler yaptırdım. Hiçbiri işe yaramadı. Çok sık kilo alıp vermeye başladım ve beni daha kötü etkiledi. Kilo vermemde çevre baskısı da çok büyük rol oynadı ama ben de aynaya baktığımda kendimi beğenmiyordum. Yaklaşık iki senedir kendi kişisel gelişimim sayesinde bunu aştım ve artık sağlıklı bir bireyim. Yeme problemlerimi çözdüm. Spor ve sağlıklı beslenmeyle beraber artık tam olarak kendimin en iyi halindeyim. Çevremde baskı olmasa da ben kilo vermeyi isterdim. Sadece dilerdim ki ben kiloluyken de kabul göreyim ve bana o baskı hiç kurulmasaydı. Çirkin hissettirilmeseydim. Kendimi çok seviyorum. Çok nadir de olsa yeterince “kadın, dişi” gözükmediğimi düşündüğüm zamanlar oluyor ama bunlardan kolaylıkla sıyrılıyorum. Dört sene önce cebimde çok yüklü bir parayla doktora gittim. Doktor sağ olsun hiçbir işleme ihtiyacım olmadığını söyleyip beni oradan yollamıştı. Estetiğin gerekli olmadıkça tehlikeli olduğunu düşünüyorum. Üç

sene önce dudak dolgusu yaptırmıştım ve artık yaptırmıyorum. Bence olduğumuz halimizle çok güzeliz. İnsanlar bunun farkına daha çok varmalı. Yine de estetikle mutlu olanlar yaptırınsın. Sadece bununla ilgili yaş sınırlaması getirilmeli. Başka bir doktora gitseydim o yaşlarda çoktan estetiğe alışmış ve bağımlı hale gelmiş olabilirdim. Çok şükür gelmedim ve büyüdükçe farkına vardım, düşüncelerim değişti. Doğallığın yeniden ön plana çıkmasını çok isterim. Gerçekten tontış bir şekilde yaşlanmak istiyorum. Bu düşüncelerim otuzlardan sonra değişir mi bilmiyorum. Şu anda kırışıklıklarım olsa da mutluyum. Her zaman doğal yöntemlerle cildimi beslemeyi tercih ediyorum. Seneler önce vulva bölgemi ameliyatla güzelleştirmek istediğimde partnerim onun çok güzel olduğunu ve buna ihtiyacım olmadığını, kendi özellikleri olduğunu anlatmıştı bana ve o günden beri bakış açım değişti. O sırada böyle bir partnerim olduğu için çok şanslıydım. Seneler sonra yine bir arkadaşım eşiyle bu ameliyatı olmak istediğini paylaşıyor ve eşi yaptırabilirsin bana fark etmez diyor. Bu kesinlikle bir baskı değil elbette ama memnun olduğunu da dile getirmiyor. Yani hepimiz medyadan etkileniyoruz ama günün sonunda en sevdiğimiz ve değer verdiğimiz insanın düşüncesini önemsiyoruz ve bir noktada hayatımızı şekillendiriyor. Kılları temiz bulmuyorum. Bence kir tutuyorlar ve daha hızlı kokuyorlar. Koltuk altımın tertemiz olmasını dilerim. Vulva bölgesi tertemiz olmasa da hijyen açısından kıl miktarı

az olmalı. Kol bacak gibi yerler göreceli ama o pürüzsüzlüğü çok seviyorum. Kendi tenimde de pürüzsüzlük hissini çok seviyorum. Partnerime bir iki bölgesi hariç karışmam. Ama o bölgelerde çabuk terleme ve koku gibi hijyen anlamında bir sıkıntı hissedersen söylerim.

“annem saçlarımı hep kısa keserdi ve ben her seferinde çok ağlardım”

Çocukken annem saçlarımı hep kısa keserdi ve ben her seferinde çok ağlardım. Neden böyle yapardı hâlâ cevabını alamadım. Saçlarımın kalitesini beğenmezmiş. 11 yaşında ilkokuldan mezun olmadan önce son kez kesti. Mezuniyet yılığımdaki erkek çocuğı fotoğrafım, annemin çocukluğıma imzası gibidir. Düşünün bir de büyük bir sınava hazırlanıyorum insan çocuk üzülop strese girmesin der, saçını zorla kesmez. Bir tür şiddet bu da ama o zamanlar öyle düşünceli davranma halleri yoktu. Çocukluğum erkek sanılarak geçti. Bu daha çok sokaktaki teyzelerin ve annemin arkadaşlarının dili ve acımasızlığı açısın-

dan zordu. Onların dilinin kemiği yok. Gerçekten içi kararmış insanlara denk geldim. Arkadaşlarım arasında bu yüzden bir ayrımcılığa maruz kalmadım. Özel okula gidiyordum, orada maddi durumum yüzünden ayrımcılığa uğradım. Fakirlik de çirkinlik gibi bir şeydi ve iç içe geçmişti ya da belki de saç kesimimden dolayı fakir damgası yedim. Yazın hep denizde olduğum için kapkara olurdum. Kara Fatma'ydı lakabım. Erkek çocuğuna benzediğim için kendimi güzel bulmadım ama çocukken bunu çok da önemsemedim. Sonra ergenlik döneminde denizde o kadar vakit geçirmeyince rengim açıldı. Herkes "aa sen açık tenliymişsin, ne güzel" dedi. Biraz büyüüp serpilince kendimi çok beğenmeye başladım. Çiçek gibi açılmışım ta ki büyük bir araba kazası geçirinceye kadar. Kazada kafama ve yüzüme yüzlerce dikiş atıldı. Yüzümdeki dikiş izleri, kazınmış kafam, yamulmuş burnum ile okula dönmek çok zordu. Bedensel ağrılarım da çoktu. Bir sene sonra dikiş izlerim daha bakılabilir oldu. Bir erkek arkadaşım oldu. Bana göre sınıfın en havalılarından biriydi. Onun şefkati benim kendimi yeniden beğenmemde yardımcı oldu. Şu anda 40'lı yaşlardayım ve bence bedenim 20'li yaşlara göre çok daha iyi durumda çünkü kendime çok daha iyi bakıyorum ve sağlıklı besleniyorum. Yüzüm için aynı şeyi söyleyemeyeceğim tabii. Kırışıklıklara biraz canım sıkılıyor çünkü çevremdeki herkes gergin ciltli. Botoks ya da dolgu yaptırmadım ve acaba ben herkesten çok farklı kalır mıyım sonra diye de korkuyorum. Ama yüzüme bir şey enjekte edilmesi beni korkutuyor. Mikikleri kontrol edememek ise çok daha

ürkütücü. 18 yaşına gelince yüzümdeki kaza izleri için annem beni estetik doktorlarına götürdü. Türkiye'nin en ünlü üç doktorunu tek tek ziyaret ettik. Her biri ayrı bir yöntem önerdi. Doktorların bana bakışlarını ve davranışlarını beğenmedim. Bir obje gibi hissettim. O yüzden müdahaleyi reddedip, yara izlerimi taşımak istediğimi söyledim. Hâlâ da yüzümü başka birisinin estetik anlayışına teslim etmek çok zor geliyor. İzlerimi seviyorum ama kırışıklıklarla birleşince biraz fazla gelmeye başladı. Şimdilik mezoterapi gibi cildi yenileyici uygulamalara sıcak bakıyorum. Türkiye'de estetik uygulamaları tavan yapmış durumda. Herkesin birbirine benziyor olması korkutucu. Kalkık burunlar, çıkık elmacık kemikleri, dolgun dudaklar ve gergin cilt. Bir tür distopyadaymışız gibi. Klonlanmış insanlar. Bunun sebebi belki de çok yargılayıcı bir toplum oluşumuz. Herkes birbirini izliyor ve birbiri ile yarışıyor. Bu toplumda olduğun gibi kabul görme zor. Türk dizilere baktığımızda çizgileri olan oyuncu çok az ama yabancı filmlelere dizilere bakınca kırışıklıkları görüp, oh diyorsunuz. Karakter oyunculuğu ölmemiş. Sanki oyunculukta hayatın izlerini ütölemek karakterini de ütölemek gibi. Güzele bakmak güzel tabii ama bunun üzerimizde bir baskı aracı olması üzücü. Ayrıca güzel kavramı göreceli bir kavram. Medyayı kontrol eden insanların güzellik standartlarını kabul etmek çok saçma. Yıllarca kadınlar bu güzellik baskısı ile yaşadı, şimdi bu baskı erkeklere de yansımış durumda. Onlar da kaslı, tüsüz ve güzel popolu olma baskısını yaşıyorlar. Buna üzülüyorum tabii. Keser döner sap döner, gün gelir hesap döner.

Kendimi güzel hissediyorum. Temizlik ve güzelleşme üzerine bakım yapıyorum. Beden kıllarımı (koku yapan bölgeleri) temizliyorum. Bedenimde hiçbir şeyi değiştirmedim. Saçlarımı da boyamıyorum. Rahat giyim tarzını tercih ediyorum.

Güzel olduğumu sanıyorum. Annem hep kıtmır, kambur, az gelişmiş derdi. Kıllarımı epilasyonla yok ettim. 67 yaşımdayım ve yaşlandığımı hissediyorum. Yaşıma göre çok iyiyim. Yaşlanmanın izleri yakışabiliyor. Kendime çok bakıyorum. Giyim tarzımı da vücuduma göre belirlerim.

“Güzel olmak kendinle barışık ve huzurlu olmak demek”

Kendimi güzel hissediyorum. Güzel olmak kendinle barışık ve huzurlu olmak demek benim için. Zayıf bir çocuktum ve çocukluğumda bu hep dalga konusuydu. Ergenlikte bir dönem yemek yeme bozukluğu yaşadım ve sonrasında toparladım. Genel bir güzellik anlayışı uzun yıllardır birçok kanaldan insanlara dayatılıyor. Estetik müdahalelerin birçoğu

maalesef bu algıdan ötürü yapılan müdahaleler ama etrafımda yakın çevremde estetik operasyon olan arkadaşlarımı yargılamıyorum. Kendini iyi hissetmek için bir kadın istediği müdahaleyi yaptırabilir ama bu çevreden gelen bir dışlanmanın etkisi ile yapılıyorsa bu tamamen farklı bir durumdur. Estetik müdahale hiç yaptırmadım, yaşlanma izlerim gün geçtikçe belirginleşiyor ve bundan mutluyum. Değişim güzeldir. Kendi kendime bakım yapıyorum ve çok uzun yıllardır saçlarımı kendim kesiyorum. Güzellik merkezinin güzel yanı, seni dinleyen ve anlayan birinin, kendin yapamayacağın modelleri vb. uygulaması ama buna ihtiyaç duymuyorum.

Kendimi güzel hissetmiyorum. Çevremden sürekli bununla ilgili sözler duyuyorum. Estetiğe karşı değilim de herkesin birbirinin aynısı olması, bunun bir gereklilik gibi sunulmasına katlanamıyorum. Vücut kıllarını sevmiyorum ama ben artık görmek istemiyorum diyene kadar da orada olmaları umurunda değil. Yaşlanmanın izlerinden korkmuyorum. Giyim tarzımı yeni yeni buluyorum. Her şey gibi kendimi keşfettikçe diğerlerinin ne düşündüğü önemsiz olmaya başladı.

Ben ergenken kendini pek güzel hissetmeyen kızlar grubundaydım yaş aldıkça güzel hissetmeye başladım. Estetik olabilirsin, botoks yaptırabilirsin, kıllarını aldırabilirsin veya öylece kalabilir. Bu çok kişisel bir karar. Yaşlanma izlerinden evet korkuyorum mesela ellerime bakıyorum da yüzüm botoks ile bir şeye dönüşebilir ama elleri ne yapacağız?

Güzel hissediyorum. Hep de bu söylendi. Kendimde vücut kılı sevmiyorum ama başkasında görmek beni rahatsız etmiyor. Kim nasıl isterse öyle olsun, bununla hiç ilgilenmiyorum. 42 yaşındayım artık, bir yıldır düzenli serum, krem, yüz yogası rutinlerim var. Etkisini de görüyorum.

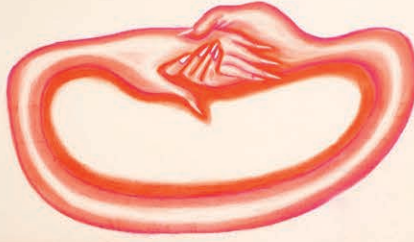
Bence güzelim. Çevrem işim dolayısıyla da görüntümle çok ilgileniyor ve yorumluyor. Bir ruh, vücuduyla nasıl rahat geçinecekse o hale dönüşebilir. Estetik, kıllar, boyalar. Özgür olabilmiyoruz. Yaşlanmaktan korkuyorum evet. Spor, beslenme ve cilt bakımına elimden geldiğince özeniyorum. Giyimim ruh halime göredir.

“kendimi keşfettikçe diğerlerinin ne düşündüğü önemsiz olmaya başladı”

“bu bizim için mi, erkekler için mi hâlâ çözmüş değilim”

Evet güzelim ben! Bedenimle ilgili hep yargılayıcı yorumlar aldım. Kısa boylu bulundum ve hep ya kilo almışsın ya da vermişsin denildi. Bir de cildim problemliydi, kocaman kocaman sivilcelerim ve hatta çıbanlarım vardı. Bu beni çok utandırır. Bu problemim o kadar uzun sürdü ki, vücudumun başka bir yerini problem edemedim. Önceleri estetiğe karşı değildim ama şimdi karşılaştığımız aynı kalıp yüzlerden dolayı estetiğe hiç sıcak bakmıyorum. Anneme göre kendine bakım yapmak, vücudumda hiç kıl olmamasıydı ve küçük yaşta o şahane ağda denen meretle tanıştırdı. Yani bu bizim için mi, erkekler için mi hâlâ çözmüş değilim.

Beden, Zihin ve Ruh
Bütünlüğü: :

...ekarım hep be

emini
Finda
ilari

Beşinci Bölüm

Duygusal İlişkiler ve Bağlar

Flört etmek senin için ne ifade ediyor?

Nasıl birisini aradığımı net olarak biliyor musun? İlişkiye başlamaya karar vermeden önce, karşındakini tanımak için ya da yakınlaşmak için ne kadar zaman ayırıyorsun?

*İkili ilişkilerinde hiç manipülasyona uğradın mı,
ya da istediğini elde etmek için manipülatif davrandın mı?*

Evlilik senin için ne ifade ediyor?

Flört etmek beni canlı, kıpır kıpır ve yaşıyor hissettiriyor. Nasıl birini aradığımı bilmiyorum ve bunu bilmek çok zormuş gibi geliyor. Birinde bir şeyler çok hoşuma gidiyor, diğerinde başka şeyler. Sanırım hoşuma giden şeylerin bir kişide toplanabilirliğine olan inancımı gitgide kaybediyorum. Duygularımı fark etmem çok zaman alıyor, hissettiğimin gerçekte ne olduğunu anlamakta zorlanıyorum ve bu yüzden genelde ilişkilere başlayamıyorum. Evliliğim boyunca manipülasyona uğradım. Sevdiğim, yapmak istediğim, uğraştığım her şey değersizleştirildi ve artık ben diye bir şey kalmamıştı geriye. Bana ait hiçbir şeyin değeri yoktu. Eski eşimi suçlayamıyorum. Bunu bilinçli yapmadı gibi geliyor. Çok acı ama bu onun hayata tutunma yöntemiydi. Evlilik ne olursa olsun ne yaşanırsa yaşansın, ne kadar acı çekilirse çekilsin insanlar bir-

birinden vazgeçemesin diye kurulmuş bir kurum gibi geliyor bana.

Flört etmenin hoşlandığın bir kişiyle diğer insanlardan farklı bir şekilde iletişim kurmak olduğunu düşünüyorum. Bu bazen bir ilişkiye evrilir bazen de evrilmez. Hatta bazen bunun bir şeye evrilmeyeceğini ve zaten senin de bunu istemediğini bilirsin, yine de o anda öyle bir iletişim halinde olmak hoşuna gider, çünkü bir bağlayıcılığı yoktur. Nasıl birisini aradığımı her yönüyle tarif edemem ama yaklaşık olarak bildiğimi söyleyebilirim. İlişkiye başlamak konusunda bugüne kadar hep acele ettiğimi düşünüyorum. Şu an bir partnerim yok bundan sonra bir şeyleri daha ağırdan almayı planlıyorum ama hayatın her zaman böyle işlemediğini de biliyorum. Çevremde evlenen arkadaşlarımdan evliliğin kadınların hayatı-

na fazladan yük getirdiğini görüyorum, bu sebeple şu an evlenmeyi düşünmüyorum.

Flörtü çok severim ama ilişkiyi çok ciddiye alırım. Bu sebeple çok kişiyle anlık flört edebilsem de bunu ilişkiye dönüştürmem. Sadece kendim de etkilendiğim insanlarla ilişki yaşadım. Nasıl birini aradığımı bildiğimi zannederken, her yaşadığım ilişkiyle neyi aramam gerektiğini öğrenmeye devam ettim. Kimseyi bilinçli olarak manipüle etmedim ancak manipülasyona maruz kaldım. Son yıllarda ismini öğrendiğimiz gaslighting, love bombing vs. hepsini ismini bilmezken yaşadım. Kendi arzu ettiğim kişilerle evlenmek şansım olmadı (ki bazıları için iyi ki olmadı diyorum). Ancak evlenmek için evlenmeye de karşı olduğumdan bunu isteyenleri de reddettim. Evlenmenin kadınlar için toplumsal bir statü değişimi olduğunu düşünüyorum. Evlenmek, anne olmak, hepsi birer başarı göstergesi.

Bir gündelik flört var, bir de romantik flört. Romantik olan beni biraz heyecanlandırıyor. El ayak karışması yaratıyor. Evet nasıl birisi değil de nasıl iletişim kurabileceğim insan hakkında bir fikrim var. Uzun bir ilişkiyi, becerilemeyen bu durum yüzünden yeni bitirdim sayılır. Muhakkak ki manipülasyona uğradım. Aklıma hemen gelmedi ama bu sanki ilişkilerin normaliymiş gibi yaşandığı için saçma bir normalliği de vardı. Elbet ben de yapmışımdır. Ama şimdi bu samimiyette bir ilişkin varken olmaması gereken en temel unsur benim için. Evlilik no (hayır)! Avrupa'dan

gördüğümüz sosyal partnerlik yes (evet)! Birbirine emek veren insanların hayatlarında sosyal güvenliklerini sağlayabilmeleri gerekiyor, toplum ve inanışları tarafından kutsanmaları değil.

Hayatımda istediğim kişideki özellikleri insanlarla tanıştıkça, deneyimledikçe anladım. Tanımam için ayrılan zaman yıllar içinde kişiden kişiye değişti. Manipüle etmedim ve edilmedim. Şu anda evli olduğum kişiyi 15 yaşından beri tanıyorum ve kendisiyle dünyanın sonuna kadar birlikte olmak istediğime bir ayda karar vermiştim. Ama bu kararı verdiğimde 26 yaşındaydım tabii 15 değil. Ben evliliğe değil ilişkiye anlam yükleyenlerdenim. Evlilik benim için cesur olmak demek sanırım. Karşıma çıkan zorluktan kolaylıkla bıkabilen biri olarak, olduğum yerde kalıp savaşmayı, direnmeyi, inat etmeyi seçtiğim an ben kocamla evlenmiştim.

“evlenmek,
anne olmak
hepsi birer
başarı
göstergesi”

Flört etmeyi seviyorum. Her zaman bir sonuca bağlanmak zorunda değil. İlişkiye çok hızlı başlayabiliyorum, ilişkinin devam edip etmeyeceği ilişki içindeyken belli oluyor. Ayrılmaktan çekinmiyorum. Manipüle edildim, kaçınılmaz bir şey, istediğimi elde etmek için olmasa da ânı yumuşatmak için manipülasyon yapmışımdır. Manipülasyonun her zaman planlı yapıldığını düşünmüyorum. O yüzden karşı taraf ya da ben manipüle edici davranıyorsa bile bunu okumayı öğrenmek çok önemli. Sürekli tetikte ve manipüle edileceğim korkusuyla ilişki yaşamak çok yordu beni. Evlilik ailem açık olsa çok da isteyeceğim bir şey olmaz. Çiftlerin kendi özerk alanlarından kopmadan istedikleri zaman birlikte olmaları bana daha makul geliyor.

“sürekli tetikte ve manipüle edileceğim korkusuyla ilişki yaşamak çok yordu beni”

Flörtöz bir insanım o yüzden bana yaşam enerjisi veriyor. Nasıl birini aradı-

ğımı bilmiyordum ama 2023'te mobil flört uygulaması kullanmaya başladım ve tüm hayatımdaki toplam flört sayımın yaklaşık üç dört katı kadar erkek ile tanıştım. Aslında karşı cinsi yeterince tanımadığımı ve bu yüzden de ne istediğimi tayin edemediğimi anladım. Bugün geldiğimiz noktada hem terapi sürecimi tamamlamış olduğum için hem de pek çok karşı cins ile tanışmış olduğum için ne istediğimi bence artık biliyorum. Çoğunda ilk buluşma “hayır olmayacak istemiyorum” demek için yeterli oluyor. Ama bu kişiyi merak ediyorum, sanırım bizden bir şeyler olabilir dediğimde iki üç ay zaman ayırmaktan korkmuyorum ve kendimi zaman kaybetmiş olarak görmüyorum. Cinsellik yaşamak için net bir zaman kısıtım yok ama “bu kişiyle işler iyi gidecek gibi hissediyorum, onu çekici de buluyorum” diyecek noktaya gelmem lazım ki bu da aslında birkaç ay demek. Manipülasyona uğradım ve erkeklerin bunu sıkça üstelik etik ve ahlaki bir kaygı gütmeden sıkça yaptıklarını düşünüyorum. Sadece amaçları değişiyor. Bazen maddi çıkar sağlamak için, bazen iletişimlerinin veya ilişkilerinin devam ettiği kişi ile araları bozulmasın diye, bazen de geçmişteki evlilik ve çocuklarını saklamak için. Ben de yirmili yaşların başında birden fazla kişi ile flört ederek, bence onları manipüle ediyordum ama şu an buna ihtiyaç hissetmiyorum. Anladım ki konu ne olursa olsun açıkça söylemek, benden daha az enerji götürüyor. O yüzden ilgi görmek için, partnerimi bana ve ilişkiye bağlamak için türlü teknikleri ve psikolojik manipülasyonları kullanmayı anlamsız görüyorum. Evlilikten korkuyorum, gerçekten bağlı

kalabilecek ve aile olmak isteyen biri ile denk gelirsem bu yola çıkabilirim diye düşünüyorum. Aslında gerçek sevginin yasal prosedürlere bağlı bırakılmasını sorguluyorum ama sonra Ortadoğu'da yaşadığımız aklıma geliyor. İş arkadaşlarım ne der, ailem ne düşünür, komşular ne gözle bakar. Evlenmeden birlikte yaşam seçeneğinde sosyal baskıyı hissediyorum. Ama evliliğin partnerimle ilişkiyi koruyup, güçlendirecek bir şey olduğunu düşünmüyorum.

“erkekler şaşırtıcı derecede evlenip çocuk yapmaya programlan- mışlar”

Biraz kafam karışık o konularda. İlişki istemediğim zamanlar genelde biliyorum. İsteddiğimde biraz kararsız olabiliyorum. Karşımdakini tanımak benim için çok önemli ama sanırım bu bazen uzayıp baş döndürücü anların geçmesine sebep olabiliyor. Manipülasyon yapmıyorum, umarım istemeden yap-

mamışımdır ama arkadaşlık ve sevgili ilişkilerinde maalesef bunlarla karşılaş-tım ve öğrendim biraz. Artık daha net görebildiğimi sanıyorum ve daha sakın başa çıkabiliyorum. Evlenmeyi şimdilik düşünmüyorum ama biriyle uzun bir birliktelik beni mutlu eder gibi geliyor. Bunun bir anlaşmayla tescillenmesine gerek duymuyorum.

Benim için flört etmek, yakışıklı bir oğlan görünce istemsizce saçlarımı düzeltmek ve yüzünü ezberlemek demek. Bir şeyleri ilgimi çekiyor. Başkalarında olmayan bir özellikleri sanırım, diyelim ki herkesin kahve fincanını yıkamak ya da bir köpeği köpek gibi sevmek. Ama ille de fiziksel olarak beğenmem gerekiyor, nasıl klişeyse artık. Yani gerekiyordu. On yıl oldu sevgili olmayı bırakalı. Ama genel olarak nasıl birini aramadığımı biliyordum, o da yeterince faydalı oluyordu. Manipülasyona uğradım mı? Evet. Manipülatif davrandım mı? Evet. Ama şimdi bunları tam netleştiremiyorum. İlişki boktan bir şey, karşılıklı manipülasyon sık oluyor ve ilişkilerin en sinir bozucu yanı da bu sanırım. Düpedüz yalancılık halbuki manipülasyon. Evliliğin kıyısından döndüğüm çok oldu. Genel olarak biri benimle evlenmek ve çocuk yapmak istediğinde derhal oradan tüydüm diyebilirim çünkü kimsenin damızlık eşi olacak değilim. Erkekler şaşırtıcı derecede evlenip çocuk yapmaya programlanmışlar. Daha seni sever sevmez, hemen evlenmeye çalışıyorlar ama sonra ne halt edeceklerini kimse öğretmediğinden ve kendilerinin de kafası basmadığından evlenip çocuk yapıp sonra her

şeyi ağızlarına yüzlerine bulaştırıyorlar. Kutsal aileyi yücelten canım toplumum, içini de biraz doldursaymış iyi olurmuş. Onun dışında bende bir evlilik geçmişi yok. Evlensem mi dediğim anlar oldu. Olmadı değil ama gerekmedi. O yüzden içeride ne olduğunu bilemeyeceğim. Dışarıdan pek cazip görünmüyor.

Flört benim için ilişkinin en keyifli kısmı. Zeki, esprili, yaşam deneyimi benim deneyimlerime yakın, sakın, küfürlü konuşmayan, kadın erkek eşitliğini içselleştirmiş, kültürlü kişileri tercih ederim. Daha önce yazdığım gibi insanların yataktaki davranışlarının kişilik özelliklerini yansıttığına inandığım için ilişki için önce tanımayı tercih ederim. Manipülasyona uğradım. İlişkinin başlangıcında hayran oldukları özgür, cesaretli, enerjik halimi bastırmaya çalışan partnerlerim oldu. Ben manipülatif davranmışımdır ama somut bir örnek hatırlamıyorum.

Flört etmek bence keyifli bir şey. Hem iyi hissettiğin hem karşıdakini iyi ve özel hissettirdiğin tatlı anlar bence. Eğer çekici bulduğum kişinin zamanla hem iyi hem de zeki olduğunu gözlemlemişsem, hiç çekinmeden ilk adımı atarım. Biraz baskın bir tavrım olabiliyor. İstedğimden eminsem naz yapmak ya da oyunlar çevirmek gibi şeylerle uğraşmayı sevmiyorum. Direkt söylerim. Aynı hisleri paylaşmamaktan da korkmuyorum sanırım. Ben böyle hissedebileceğim bir insan bulmaktan ve böyle hissetmekten de haz alıyorum. İlk ilişkimde manipülasyona uğradım ama sonrasında böyle bir sorun yaşa-

madım. Manipülasyona uğradıysam bile bu büyük mevzularla ilgili değil de küçük ve benim de müsaade ettiğim durumlarla ilgili oldu. Bazen belki ben de küçük manipülasyonlar yapmışımdır ama karşımdakinin aklıyla oynayacak raddeye gelecek bir şekilde değil asla. Evlilik arifesindeyim şu an ve 34 yaşım-da artık deneyimleyebileceğim bir zaman diye düşünüyorum. Yine de zaman yaklaştıkça biraz korkmaya başladım. Sevgililiğin verdiği o his gidince, ticari bir ortaklığa mı dönüşür, aşk ve küçük flörtlerimiz kaybolur mu korkusu var.

“anlamsız konuşmalar, tekrar eden buluşmalar, sevişmeler ve asla kaydedilmeyen telefon numaralarından ibaret”

Flört etmek çok güzel bir duygu ama günümüzde bunu söyleyecek bir alan kalmadı. Anlamsız konuşmalar, tekrar eden buluşmalar, sevişmeler ve asla kaydedilmeyen telefon numaralarından ibaret. Arkadaş masalarında her hafta farklı isimler de cabası.

Flört etmek normatif olmadığına ve doğal olabildiğinde eğlenceli. Ve kesinlikle bir süresi olmamalı, organik olmalı. Günümüzde bunu zor buluyorum. Manipülasyon mu bilmiyorum ama çok kararsız insanlarla ve bana kendi karakterimi sorgulatan insanlarla birlikte oldum.

Flört ilişkinin en güzel dönemidir. Sonra ilişki evrimleşir, süresi bitince de biter. Yakınlaşma süreci karşımdaki kişiye göre değişir. Genellikle istediğim biri varsa adım atmaktan çekinmem. Evlilik zordur, kalıplaşmış baskılardan kurtulmadıkça pranga gibi. Doğru partner ile bu korku ve zorluk kırılabilir.

Benim için bu soruların bir anlamı kalmadı. Yaş aldıktan sonra buraya kadar yaşadıklarım erkeksiz yaşamının güzelliklerle dolu olduğuna inandırdı beni. Artık yeni bir ilişki ve yeniden beni yoracak bir adam istemiyorum.

İlişkisizken mutlaka ilişki istiyorum. Hayat beraberken daha güzel. Gençken manipülasyona uğradım ama yaptığımı sanmıyorum. Evlilik aradan çıkarılması gereken bir mesele. Ama sürekli aynı evde kalmak şart değil bence. İki evli evlilik en iyisi.

Bu çok zor bir soru ve süreç. Karşıdakini tanıyorsun. Biliyorum ama öyle biri

yok. Bu kişiden kişiye değişir. Bazen bir ay. Evlilik benim için zorunluluğu ifade ediyor.

“yaşadıklarım beni erkeksiz yaşamının güzelliklerle dolu olduğuna inandırdı”

Flört eğlencedir. Nasıl birini aradığımı biliyorum. Önceki yıllarda ilişkiye hemen başladım ama artık karşımdakini tanımak için iki üç ay ayırırım. Hoş bu kararı verdiğimden beri ilişkim olmadı. Evlilik bana göre bir rüya. Rüya olmayı seversen yaşarsın.

Flört etmek çok yorucu bir şey bence. Sanki basit bir dekodele çözülüyor her şey çoğu zaman.

Evliyim, evlenmeyi hiç düşünmemiştim aslında ve otuzlu yaşların ortasında dostum ve ailem olabilecek biriyle bunu yaptım. Sonsuz güven, huzur ve şefkat veriyor. Flört beceremem, çok içime kapanırım, ya yanlış sinyal verip işi arkadaşlığa dökerim ya da hiçbir şey yapamadığımdan karşı taraf hiç anlamaz,

anlarsa da uzatmadan hemen konuya girelim isterim. Geçmişte nasıl biri istediğimi bilmedim ve elbette manipülasyona uğradım, aldatıldım, kullanıldım. Ama manipüle etmek hiçbir zaman becerebileceğim bir şey olmadı.

Flört etmek bir anlamda karşılıklı şımarma hali :) evet nasıl birini istediğime dair bir fikrim var ama icraatım yok. İlk görüşte hoşlanma kısmını bir kenara koyarsak genellikle tanımayla beraber birlikte olma isteği geliyor. Bundan iki üç sene önce ghostinge uğramışım, sonradan fark ettim. İsteddiğimi elde etmek için manipülatif davranmadım. Ama davranmak gerekiyormuş gibi bir imaj var.

Evlene kadar ilişki/flört evrimim önce manipüle edilmekten geçti. Sonra değiştim ve kendimi keşfettim. Mutlaka manipülasyon da yapmışımdır. Evlilik ise tükenene kadar gerçekleştirilmelidir. Kadınların sosyal ve ekonomik düzeyine göre ise resmiyete dönüşebilir. Sosyal haklar adına resmiyeti destekleyebilirim.

“evlensen
güçsüz
bir kadınsın,
evlenmesen
yarımsın”

30 senedir evliyim ve son beş, on senedir kendimi çok daha iyi hissediyorum. İlk birlikte olduğumuzda, yaşlılığımızın çok daha iyi olacağını düşünürdüm ve gerçekten de öyle.

Fiziksel yakınlık hissetmem için muhtemelen fiziğinin ötesinde bir ilgi olması gerekiyordur, ama bunu derken genellikle ilişkiye çok hızlı başlıyorum. Bunu bir şekilde değiştiremiyorum. Koşulsuz sevgi gençken çok düşünüp üzerinde durduğum bir şeydi. Şu anda artık böyle bir beklentim yok.

Flört etmek heyecan duymayı ifade ediyor. Eskiden nasıl birini aradığımı net olarak bilirdim ve hemen ilişkiye başladım, şimdilerde pek bilmiyorum. İkili ilişkilerde manipülasyona da uğradım, manipüle etmeye de çalıştım. Evliliğin temelinde güven var diye düşünürdüm ama boşanırken yanıldığımı anladım. Evlilik benim için hayal kırıklığı demek.

Flört heyecanlı bir sosyalleşme anıdır. Nasıl birisini aradığımı biliyorum ve zaman konusu çok izafi bana göre. Hislerim ve karşımdakine göre şekilleniyor. Manipülasyona çift taraflı olarak dikkat etmeye çalışırım, zedeleyicidir. Evlilik çiftin toplum için yaptığı bir mastürbasyon, belki bazen de kendileri için ama; ben o tarafta değilim.

Karşı taraftan manipülatif hareketlere maruz kalıyorum, bunlar hepsi sözlü ya da yazılı. Kendine hak gördüğü tutumlar ve/veya kendi seçimlerinin sorgulanmamasında ısrar etmek, ilişkiyi yok sayacak hareketlere rağmen; bağırarak, konuşmaktan kaçarak, ilişkiyi bitirmekle tehdit etmek gibi mutsuzluk veren normal dışı davranışlar.

“evlenme kararım ve ardından çevrem bana hissettirdikleri, kadın dayanışmasına olan inancımı yok etti”

Flört etmeyi seviyorum ama Türkiye’de flört etmekten korkuyorum. Birini arıyor muyum bilmiyorum. 15 yıllık en yakın arkadaşım ile evlendim. Manipülasyona uğradım ama bunun bir manipülasyon olduğunu yıllar geçtikten sonra anladım. O zamanlar olması gereken bu sanıyordum. Evlilik benim için birlikte hayal edebilmek, hayale birlikte ulaşmaya çalışmak ve yoldaşlık demek. Çağdaş bir ailede büyüdüm, entelektüel ve çağdaş bir iş ve arkadaş ortamım var. 28 yaşında evlendiğim için beni yadırgadılar. Güçlü kadın olmaktan vazgeçtiğimi, kariyerimi artık üst noktalara taşıyamayacağım ya da köylü zihniyetinde olduğuma dair

sürekli imalarda bulunuyorlar. Güçlü kadın fikri bekâr, çocuksuz ve işkolik bir imajla eşleşmeye başladı. Evlensen güçsüz bir kadınsın, evlenmesen yarım-sın. Ne yaparsan yap başta diğer kadınlar olmak üzere seni bir kategoriye hapsedmenin, aldığın kararlar nedeniyle seni kötü hissettirmenin yolunu buluyorlar. Evlenme kararını almam ve ardından çevrem bana hissettirdikleri kadın dayanışmasına olan inancımı yok etti.

Yaşadığım ilişkileri kategorize etmek istemiyorum. Hayatımı ya da beni çok fazla etkileyecek bir şey yaşamadığım sürece (buna izin vermemeye çalışırım), ilişki yaşarken bunları düşünmek, bu şekilde bakmak istemiyorum? Evlilik (içi çok sorunlu değilse) toplumsal hayatta büyük kolaylık gibi görünüyor dışarıdan. En kötü yanı boşanma.

Flört etmeyi ilişkim olduğumda bile çok seviyorum çünkü partnerimle artık pek flört etmiyoruz. Genel olarak da bir arayışım yok sadece o an bana odaklanabilen biri ile espriler yapmak, normalde konuşmadığım konulardan konuşmayı seviyorum. Benim genelde uzun ilişkilerim tanıştığım ilk günden beri hiç kopmadığım bir ritimde gerçekleşiyor. Fakat gerçekten o kişiyi partnerim olarak kabul etmem sekiz dokuz ayı buluyor. O süre sırasında ara ara başkaları ile görüşmeye devam ediyorum. Seçtiğim partnerler arasında benzerlikler görüyorum. Ben pek duygularından bahsetmeyen, mesafeli bir yapıda olduğumdan genelde bana benzer insanlar ile rahat ediyorum. Fakat bu özelliğimden kurtulmak istediğimi birkaç aya fark ediyorum ve

bu sefer karşımdakini mesafeli olmakla suçluyorum. Sevgiyi daha tam çözebilmiş değilim. Gidip gelen bir şey. Artık yoğun bir şefkat ya da güven hissi geldiğinde karşımdakine onu sevdiğimi biraz çekinerek söylüyorum. Ama bazen de partnerimi bir tuzak olarak görüp, enerjimi yanlış yere çeken, beni geleceğim için çabalamaktan alıkoyan bir uyuşturucu gibi görüyorum. Böyle anlarda sevgi hissetmiyorum. Manipülasyona uğradığım oldu. Gaslight da yapmışımdır. İstedığımı söylemeye çekinip karşıdakini suçlu hissettirmeye çalışıyorum genelde. Bu benim değiştirmeye çalıştığım bir şey. Evlenme fikri bana tuzak gibi geliyor, beraber yaşanılabilir. Fransa'da yaşıyorum ve burada birçok çocuklu fakat evlenmeyen çift ile tanıştım. Demek ki evlenmeden çocuk olabiliyor.

**“evlendim,
aşırı pişmanım.
Evlilik de, bir
erkekle aynı
evde yaşamak
da tam bir
saçmalık”**

Flört etmeyi seviyordum, çapkın olmayı da. Siyasi görüşüne bakıp seçiyordum genelde. Bir süre takılmayı tercih ediyordum, sonra ilişki süreci başlıyordu benim için. İkili ilişkilerde elbette manipülasyona uğradım. Bir kadının manipülasyona uğramama ihtimali yok bence. Evlendim, aşırı pişmanım. Evlilik de ve bir erkekle aynı evde yaşamak da tam bir saçmalık.

Flört etmek benim için karşılıklı olarak birbirini iyi hissettirmeyi ifade ediyor. Flört dönemlerini bazen yorucu ve hayal kırıklıklarıyla dolu buluyorum ancak ne aradığımı biliyorum ve bunu bulamadığımda zorlamıyorum.

Duygusal ve fiziksel bağ önemli elbet ama zihinsel de şart. Siyasi görüşü çok önemli, dişleri, ekonomik durumu ve sevişmesi. İlişkilerimde hep kendimden çok veriyorum sonra da öfkelenip yıkıcı oluyorum. Koşulsuz sevgi mümkün değil. Bence bu kadın erkek ilişkileri baştan yazılmalı. Roller baştan dağıtılmalı. Evlilik bana göre tuzak, hapis. Evli olmanın en kötü yanı evlenmiş olmak. Güzel yanı da özel günlerde net olarak birinin olduğunu bilmek. Bence çocukla ebeveynlerin arasında nikah olsa da olmasa da sağlıklı ilişkiler kurulabilir.

Flört ederken kendimi akışa bırakıyorum bence. Bir şekilde seni çeken enerjiyi fark ediyorsun zaten ve ona doğru ilerliyorsun. Bu enerji kendimi iyi ve değerli hissettiriyorsa yoluma devam edebilirim, tam tersi ise kendimi yormama gerek yok. Evlilik öncesi hayatımda erkek arkadaşlarım arasında

benzerlikler var evet, mesela burçları aynı. Benimle yakınlık kurma şekilleri de benzer. Önce biraz daha duygusal bir yerden yaklaşıp sonra bedensel yakınlık kurarlar ve daha en başından çok mesafeli davranma gereği hissetmezlerdi. Eşimle olan ilişkimde biraz daha mesafeli bir süreç geçti, sanırım benim sınırlarıma fazla önem veriyordu ve bu aslında benden hoşlanmadığı izlenimleri yarattı. Çok uzun bir flört etme süreci geçti. Sebebini tam bilmemekle beraber bir şekilde içten içe doğru kişi olacağını bildiğim için iletişim kurmaya devam ettim ve çok uzun soluklu bir ilişkimiz oldu. Evlilik benim için tamamen bürokrasi anlamına geliyor. Fakat toplumda bunun çok hızlı bir şekilde bir ciddiyet ve mesafe ifade ettiğini gördüm. Evlendikten sonra erkekler tarafından çok daha mesafeli yaklaşılmaya başlandığına ve saygı gösterildiğine şahit oldum. Arada yapılan gevşek sohbetler, ağız yayararak yapılan bakışlar kesinlikle çok daha azaldı.

En koşulsuz sevgiye bile koşullu sevgi karışabilir. Ama farkındalıkla bunlar ayıklanabilir. Koşulsuz sevgi yani sevilme beklentin olmadan sevmek dünyanın en güzel şeyi. Türkiye’de çoğu erkek seks için kadınları “kafalaması” gerektiğine inanıyor. Ben manipülatif davranmıyorum. Açık ve dürüst olduğumu düşünüyorum. Evlilik bence güzel bir kontrat ve paylaşım. Bir hayat partnerin olması anlamına geliyor. Güzel olan da bu. Herkes nihai olarak yalnız olsa da bir nebze hayatta bir dayanağın olduğu hissi. En kötü yanı ise evliliğin kurumsal ve idari işlerinin ilişkinin akışını bozması. Aileler, beklentiler, rollere

dair klişeler. Evet yargılandığımı hissediyorum. Bazen evli olmadığım için dünyanın en garip insanıymışım gibi davranılıyor.

“kadınlardan edilgen olmalarını bekleyen bir anlayış hâlâ çok yaygın”

Flört etmek çok sağlıklı ve güzel bir iletişim aracı. Flört ederken birini aramıyorum ki, biriyle karşılaşıyorum ve muhabbet ediyorum. Bunun bir yere evrilmesi gerekmiyor. Bence flörte ket vuran bir şey bu aramak ve ilerisini düşünmek. İlişkiye başlama kararı almıyorum. Hayatımı yaşarken birini buyur ediyorum ve her şeyin yavaş yavaş büyümesini izliyorum. İlk ilişkim haricinde, genelde aşırı sıkıldığım için bitti ilişkilerim. Ve bu insanlar bağımlı tiplerdi. Genellikle alkole ya da anneye bağımlıydılar. Nedeni üzerinde çalışmayı bıraktım. Duygudaşlık yaşadığım biriyle yan yana olmak, hayatı paylaşmak çok güzel. Tıpkı arkadaşarımla olduğu gibi. Arkadaşlık ilişkisi gibi sıcak ve

güven verici. Sevilme için kendimden verdiğimde sevilmediğimi görmüştüm, lise çağında. O pek işlemiyor. Özveride bulunan, alttan alan kişiler değişiyor bence, roller değişiyor yani ama yine de kadınların buna daha yatkın olduklarını düşünüyorum. Bazen kendi ilişkimde de görüyorum bunu. Kadınlardan edilgen olmalarını bekleyen bir anlayış hâlâ çok yaygın evet. Bazen görüntüde yokmuş gibi olan ve alttan gizlice akan bir nehir gibi. Koşulsuz sevgi herhalde bir insanın yavrusuna duyduğu sevgidir ki o da şart değil belki de. Mani-pülasyona çok uğradım. Karşındakini ciddiye aldığın için kendini açıklamak istiyorsun sürekli ama sana anti tezlerle geliyor ve kendisini rahatsız edeceğinden emin olduğu cevapları, senin ağzından almayı beceriyor filan. O sırada sen bir oyunun kurbanı olduğunun farkında bile değilsin ve mantıklı cümleler kurmaya çalışıyorsun. Ama artık yemezler. Cevaplarını aldın, yetmediyse kapı açık, çıkabilirsin, bu mevzu bende bitti diyebiliyorum. Burada en önemli şey net ve korkusuz olmak. Bir köpekle konuşur gibi konuşmak. Korkuyorsan bunu belli etmemek, göz teması kurmak ve sınır belirlemek. Çok uzun zamandır ailemin ve evlenen arkadaşlarımın evlilikle ilgili baskılarına maruz kalıyorum. Bununla büyümeyen arkadaşlarımı kıskanıyorum adeta. Evlilik kötü gelmiyor, ama iyi de gelmiyor. Benim için zorunlu şartlar dışında bir gereği de yok.

Flört kadın-erkek olarak hâlâ buradayım varım anlamına geliyor. Ortam ve zamanın uygunluğuna göre yani bence şartlar o zamanı veriyorsa herkesin bunu yapmasını doğru buluyorum. Her

iki tarafın da hoşuz ve devam edebiliriz hayatımıza demesi gibi bir durum bence. Sen hoşsun, ben hoşum. Bu kadar. Ve bunun kime zararı var. Tam tersi insan onaylanmak isteyen bir varlık ve bu flörtler varlığımız için ara ara şekerli çay tadında.

“duygusal ilişki karşılıklı olmalı, verici tek taraf olduğunda görünmez emek gibi olur”

Her yaşta her cinsiyetten insanla flört ederim. Bir kaynaşma biçimi olarak görüyorum. Benim ritmim günümüz ilişkilerine yavaş kaçıyor. Cinselliği hemen yaşayıp aradan çıkartalım yaklaşımına olumlu bakmıyorum. Gerçekten tanımak istediğim biri olursa ondan anlayış talep etmem doğru olur çünkü zamanın ruhunu yok sayamayız. Dönemsel olarak değişen bir tiplleşme mevcuttu ama deneysel bir yapım olması kendi tutuklarımı görünür hale getirdi. Ben ne istediğimi anlamakla sorumluyum ve bunu düzgün ifade edemediğim sürece

hayatımdaki hiçbir ilişkiden gerektiği gibi fayda sağlamam beklenemez. Koşulsuz sevgi mümkün değildir. Her ilişki bir anlaşmadır, alışveriş ve pazarlıktır, siz buna paylaşım diyebilirsiniz. Alışveriş bittiğinde (alma verme dengesi) ilişki de kendiliğinden düşüyor. Bu alışveriş aynı zamanda duygusal ve duygu durumları için de söz konusu. Hiçbir şey eşit, aynı ve stabil olmak zorunda değil. Partnerim aşırı uçlarda olmamak üzere her tür duygu durumunu benimle yaşayabilir ama beni bundan sorumlu tutamaz. Travma bağlanması en sevdiğim. Manipülasyona bir kere uğradım, fark etmem çok geç oldu. O kişiyle manipülatif davranmayı öğrendim ve keyif almaya başladım. Bir çeşit gücümü geri kazanmak için giriştiğim saçma bir çabaydı. O alanda durduğum sürece ya kurban ya da istismarcı olmak zorunda olduğumu anladım. Kaçmam gerekti. En çok manipülasyona açık insanlar seni manipüle etmeye çalışanlar oluyor. Bir zorluğu, eğlencesi veya anlamı olmadığı için oradan olabildiğince çabuk uzaklaşmak doğru seçim. Evlilik benim için çocuk demek. Çocuğum olsun istemediğim için evliliği seçmedim.

“travma
bağlanması
en sevdiğim”

“Yedi Kocalı
Hürmüz
olduğumu
söylüyorum,
utanıp
susuyorlar”

İlişkide fiziksel çekim ve duygusal doyum olmalı. Sohbet edemediğim birine fiziksel çekim de duyamıyorum. Tüm partnerlerim çocukluğumda anne ve babamla kurduğum ilişkiye göre belirlendi. Yıllardır bunun üzerine çalışıyor ve bağlanma stilimi güvenli bir yere çekmeye çalışıyorum. Koşulsuz sevgi mümkün değil. Yıpratıcı. Fakat ben annemden gördüğüm ve öğrendiğim şekliyle çok özveriliyim. Bu da üzerinde çalıştığım bir konu. Bu kavramları düşünüyorum. Farkındalık kazanmak için önemliler. Geçmişte çok defa manipülasyona uğradım. Bilinçli şekilde manipülatif davranmadım ama muhtemelen ben de yapmışımdır. Evlilik benim için önemli değil. Fakat büyük bir karar olduğunu düşünüyorum. Tehlikeli ve korkutucu buluyorum. Akrabalarım 30 yaşında neden hâlâ evli olmadığımı sorguluyor. Yedi kocalı Hürmüz olduğumu söylüyorum, utanıp susuyorlar.

“ne zaman kendi kararımı vermek istesem bencillikle suçlandım”

Ne aradığımı bilsem de farklı insanlarla flört ediyorum ve kendimi akışa bırakıyorum. Flört etmek bana canlı hissettiriyor. Farklı insanları tanımayı seviyorum. Fiziksel çekim ilişki için yeterli değildir, sadece cinsel ilişki yaşamama sebep olur. Cinsel ilişkiye girmeden önce birkaç saat sohbet edip biraz tanımam yeterli, sonra çekim varsa birlikte olurum. Sonrasında devam edip etmeyeceğimi karakteri ve aramızda bağ kurulup kurulmaması belirler. Yani önce biraz tanırım, sonra istiyorsam birlikte olurum. Sonrasında bağ kurarsak görüşmeye devam ederim. Sevgililerim genellikle anne veya babamdan bir parça taşıyorlar, bazen bunu ilişki içindeyken senelerce görmüyorum ve ilişkim bitmeye yakın hatta bittikten sonra fark ettiğim oldu. Özellikle beni manipüle etmeye çalışan veya eden insanları seçtiğimi fark ettim çünkü ailemden dolayı buna alıştım ve bunu

seçiyordum. İlişkim bu sebepten bitmese de tartışma sebepleri hep bu olmuştur. Sağlıklı bir birey gibi ne zaman kendi kararımı vermek istesem bencillikle suçlandım mesela. Bunu geçtiğimiz aylarda fark ettim. Kesinlikle alttan almaya inanmıyorum ve nadiren, gerçekten gerekliyse olması gerektiğine ve iki taraf için de eşit işlediğine inanıyorum. Koşulsuz sevgi konusuyla ilgili kafam karıştı ve buna verebileceğim net bir cevabım yok. Koşulsuz sevgi eminim ki vardır ama gerçekten beynim hata verdi bu soruda. Hayatımda o kadar büyük bir manipülasyona uğradım ki bu sene tüm hayatım değişti. Daha önce de ailem ve eski sevgililerim tarafından ufak ufak manipülasyona uğradım ancak bu sene olan çok daha büyük bir şeydi. Eski sevgilim bir sene boyunca düzenli ve benim mantığıma uyacak yalanlarla, bilimsel verilere dayanarak (yalan) ve büyük bir taktikle beni uyuşturucuya başlattı. Ayrıca bir sene boyunca yine aynı taktikle hayatımda bana aldırma istediği ne karar varsa aldırdı. Çok sevdiğim ve güvendiğim birinden bu seviyede bir manipülasyon asla beklemezdim. Başkalarının hayatını yönetmeyi veya etkilemeyi sevmem ve manipülasyondan hoşlanmam. İkili ilişkilerimde kullanmam. Çok mecbur kalırsam belki nadiren kariyerimde kullanabilirim. Şu anda ilişkilerimi henüz üçüncü ya da dördüncü randevuya taşımadan önce mutlaka karşımdaki insanın tarzını tartıyorum ve bir şey fark ettiğim anda kesiyorum. Evlilik benim için hayatın doğal akışı. Sevdiğim, güvendiğim,

hayatımı geçirmek isteyeceğim bir partnerim olursa evlenmek isterim. Ben evliliğin kutsallığına, orada kurulan bağın resmileşmesine saygı duyuyorum. Gel gelelim, evlilik şart değildir sadece doğru partnerle ve isteniyorsa yapılmalıdır. Sonuçta iki sene süren evlilikler de var, beş senelik bir ilişki iki senelik evlilikten daha mı değersiz? Elbette değil. Kötü yanı ise boşanmak ve boşanma aşamasında oluşan çevre baskısı. Çocuklar için aynı evde anne ve babayla yaşamanın daha sağlıklı olabileceğini düşünüyorum. Benim için aynı evde yaşayacağım partnerimle oluşturmuş olduğum evlilik, güveni de temsil eder. Bir bağlılık yemini olarak görüyorum. Her iki eş ve çocuklar için bir güvence olabilir.

Flört etmek benim için hayat enerjisini çağrıştırıyor. Keyifli ve mutlu olduğumda bu enerjiye karşılık verecek herkesle flört edebilirim. Flörtün devamında da bir beklenti içine girmem, o anın akışı beni tatmin eder. Bana iyi gelen hem kendime hem de karşımdakine vakit vererek, acele etmeden, tanışa tanışa bir ilişkiye başlamak. Bir ilişki için fiziksel çekim ile hayata bakış açısının uyuşması gerekiyor. Geçmişimde bela gibi bana musallat olan belli bir tip karakterle boğuşup, hep aynı senaryoyu tekrar tekrar yaşadım ve eziyet çektim. En sonunda aldığım terapiler sonucu bunun kendimde değiştirmem gereken duygu durumu olduğunu gördüm. Kendime şefkat temelli bir çalışma uyguladım ve beni o bela karakterlere çekenin ne olduğunu keşfettim. Bunu yaparken iki kitap bana rehberlik etti: biri A. Levine ve R. Heller'in "Bağlanma" diğeri "Hayatı Yeniden Keşfedin". Hayatımda hiç böylesi kitapları okuma-

mıştım ve mesafeliydim ama kendimi tanımamda çok işe yaradı. Hatta öyle ki kitapta yazılanların okullarda okutulup farkındalık yaratılmasını dilerdim.

“beni o bela karakterlere çekenin ne olduğunu keşfettim”

Flört etmeyi ben boşandıktan sonra öğrendim. Öncesinde hayatın geçtiği mekânların ortaklığı ve fiziksel çekim sevgili olmak için yeterli gibiydi. Sonra da sanki önemli olan o ilişkiyi sürdürmekti ve birçok şeyi idare eder, görmemezlikten gelirdim. Galiba flört dünyasında sürüklenmekten korktuğum için uzun ilişkilerin insanı oldum. Bununla yüzleşmem ancak 40 yaşında oldu. Evliliğin son beş yılı aslında çoktan bitmiş olan bir ilişkiyi sürdürmeye çalışmamdı. O beş yıl içinde benim ayarlarım bozuldu. Kendimi kaybettim. Toksik bir insanın yargılayıcı sözleriyle, kaba ve düşüncesiz tavırlarıyla yaşadım. Ben, ben olmaktan çıktım. Bana kötü davranan bir insanı sevmeye devam edebilmek için kendimi sevmeyi bıraktım. Bu aslında babam ile olan ilişkinin bir yansıması. O da bana o kadar kötü davranır, korkunç şeyler söylerdi

ki onu da sevmek çok acı vericiydi. En güvenmen gereken insandan bu şiddeti görünce bir çocuk kimseye güvenemez oluyor. Ev çocuk için güvenli bir alan olması gerekirken her an başına bir şey gelebilecek bir yere dönüşüyor. Hele de evdeki canavar bazı anlar (özellikle de başkalarının yanında) sevgi dolu bir babaya dönüşüyorsa, sevgi ile ilişkin daha da karışıyor. Kendini koşulsuz sevebilir bulmuyorsun. Ancak iyi bir kız olursan, seni severler diye düşünüyorsun. Bu sonra tüm bağlarımaya yansıdı. Sevmek için hep kendimden vermem gerektiğini düşündüm. Bu da arkadaşlıklarım da dahil, beni bencil insanlar için bir cazibe merkezi haline getirdi. Böylece gerçek derin ilişkiler kurmayı öğrenemedim. Sonra çocuğum olunca koşulsuz sevgiyi, ebeveyn olmak aslında ne demek öğrendim. Çocuğun nasıl savunmasız bir canlı olduğunu, benim kendi çocukluğumda güçlü olmaya zorlanarak ebeveynlerim tarafından nasıl manipüle edildiğimi anladım. Böylece hem babamın hem de eski eşimin toksik sevgisinden kurtuldum. Ebeveynlerimi sürecin sonunda affettim. Boşanalı beş yıl oldu, yeni yeni kendimi bulabildim. Artık bir flört uzmanı da sayılırım çünkü hayatımda kime yer var biliyorum. Boşandıktan sonra ilk erkeklerle görüşmeye başladığımda nasıl birisini istersin sorusuna ne cevap vereceğimi bilmiyordum. Birisine fiziksel çekim duymak yeterli sonra da beraber dönüşürsünüz sanıyordum. Şimdi insanları değiştirmenin mümkün olmadığını biliyorum. Kendini geliştirmiş, dönüştürmüş, yaraları ile yüzleşmiş, kendini tanıyan, şefkati, sevgiyi tutkuyu bir arada

yaşayabilen, kültürlü, doğayı, denizi ve aktif bir hayatı seven birini istiyorum. Yaşam enerjisini yüksek tutmaya ve birlikte büyümeye açık birisi olsun. Yalnız vakit geçirmeyi çok seviyorum bu nedenle kendiyile vakit geçirmeyi bilen ve sınırlara saygılı olması da önemli. Bu özelliklere sahip çok kadın tanıyorum, o yüzden eminim ki böyle erkekler de var. Yalnızlığı seviyorum ama ben hayatı paylaşmayı isteyenlerdenim. Benim hayat ekürim bir kadın değil, bir erkek ondan eminim. Sağlıklı bir ilişkide kadın ve erkeğin birbirlerini tamamladığını düşünüyorum. Hem cinsel hem de ruhen bu birleşim hayattaki akışını zenginleştirmek için önemli. Şu anda hızlı tüketim çağı nedeniyle ilişkiler çok yüzeysel ve manipülatif ama ben bunun ötesine bakıyorum. Derin duygusal bağlar kurmak ile ilgilendiğim için, sadece yüzeysel ve mekanik bir cinsel yakınlaşmaya odaklı erkekler zaten ikinci buluşmada kendilerini yok ediyor. Halbuki herkes bağ kurmak ister.

“onu
sevmeye devam
edebilmek
için kendimi
sevmeyi
bıraktım”

Keşke her zaman herkes birbiriyle flört etse. Çünkü kendini güzel hissettirir. Ben bugünün insanı değilim, 67 doğumluyum. Hızla akan ilişkiler bana hiç uğramadı. Hem duygusal hem fiziksel çekimle kendiliğinden bulduğum partnerimle uzun soluklu, bol emekli bir ilişkim oldu. Koşulsuz sevgi var mı? Evlat sevgisi sanki. Ne kadar iyi bir partnerim olsa da ben hep veren tarafım, kadın olduğum için. Evlilik kim ne derse desin çok zor bir ilişki durumu. Bu koşullarda evliliği onaylamıyorum. Biz şöyle büyütüldük; oku, mesleğini eline al, evlen, çocukların olsun, mutlu bir yuvan olsun. Ama böyle bir şey yok. Evlilik bir mutluluk oyunu değil, bir er meydanı. Bu toplumda evlenmeden çocuk sahibi olmak yeni yeni duyduğumuz bir şey. Benim zamanımda öldürme sebebiydi ki hâlâ bu kural büyük bir kesim için geçerli.

“evlilik bir mutluluk oyunu değil, bir er meydanı”

Flört etmek bence her zaman için tatlı bir his. Evli olduğum için en son ne zaman birisiyle flört ettiğimi hatırlamıyorum :) Ama kişinin evli veya duygusal bir birliktelik içinde olsa bile birileriyle

ufak dozajlarda flört etmesi gerektiğine inanıyorum. İnsana çoğu zaman mutluluk verdiğini ve iyi hissettirdiğini düşünüyorum. Evlilik benim için bir huzur ifadesi. Boşanmış bir çiftin çocuğu olduğum için hiçbir zaman o mutlu, huzurlu aile tablosuna şahit olmadım. Aksine şimdi partnerimle ve kedilerimle birlikte kendimize kurduğumuz bu kendi halinde, mutlu ve huzurlu hayatı yaşıyoruz. Evli bir çift olmanın en güzel yanı, paylaşılan yolculukta birlikte olmak sanırım. Birlikte bir yolculuğa başlıyorsunuz ve o yolculukta iyi, kötü, sıkıcı her şeyden biraz var. En güzeli bütün bunları beraber paylaşıyor olmak ve o yolda beraber ilerliyor olmak. En kötü yanı ise, birbirini çok seven iki insanın aynı şekilde birbirini çok kötü kırabiliyor olması galiba. En yabancı olduğun insana yapamayacağı şeyi en yakınındaki insana yapabiliyor olmak çok üzücü bence. Evli olmak veya olmamak üzerine bir yargı hissetmedim ancak erken yaşta evlendiğim için toplum tarafından sıkça eleştirildim.

“en kötü yanlarından biri, bir soyadı daha almaktı, artık onu bırakabilirim”

17 senedir evliyim. Öncesi on farklı ilişki ile daldan dala aktığım bir dönemdi. İlişkilerin bu kadar hızlı aktığı bir dönemde, benim şu anki halim kendime muhafazakâr gelebiliyor. Ya da belki de başka bir boyuta geçtim. Evlilik içinde iken de kısa süreli başka ilişkilerim oldu, bölünmüş haller yaşadım diyebilirim. Ya da çoğalmış genişlemiş haller. Duygusal ilişkide bulunmak, üzerine yeniden eğilmek, bakmak, anlamak istediğim bir alan. Anneliğim duygusal alanımı bambaşka bir hale soktu, sanki başka bir rafa kaldırdı, raftan kutuyu almak için, merdivene ihtiyacım var. Evlilik bir kurum. Eğer ki kişiler kendilerini açık ve dürüst bir şekilde getirmezlerse, kurum beklentisini dayatır, (geçmiş deneyimler, toplumsal ve kültürel kodlar) ve kurumun çalışanı olursunuz. Neden evlendim ki ben? Bu sorunun cevabını her sene farklı cevaplayabilirim.

“evlendiğim için feminist arkadaşlarım tarafından eleştirildim, haklılardı”

Flört etmek benim için çok özlediğim bir şeyi ifade ediyor. Flörtten oyuncu, ucu açık bir şey anlıyorum. Evliliğin ka-

dınları denetim altında tutmak için var olan bir kurum olduğunu düşünsem de isteyerek evlendim. Herhalde çocukluk hayallerim yüzünden. Tüm tanıdıklarımın, günlük hayatımda yan yana gelmeyen kişilerin bir araya geldiği ve herkesin bizimle ilgilendiği bir parti olarak düğün yapmaktan çok mutlu oldum. Komünal bir yaşamı tercih ederdim ama yaşadığımız koşullarda uzun süreli bir ilişkinin insana dayanak noktası verdiğini düşünüyorum. Evliliğin en kötü yanlarından biri bir soyadı daha almaktı, artık onu bırakabilirim. Evlendiğim için feminist arkadaşlarım tarafından eleştirildim, haklılardı. Evlilik Türkiye’de çocuk yapma işini kolaylaştırıyor. Aksi halde büyük bir mücadele hazır olmak gerekiyor sanki.

“anneliğim duygusal alanımı bambaşka bir hale soktu, başka bir rafa kaldırdı, raftan kutuyu almak için merdivene ihtiyacım var”

Flört benim için hayal dünyamı ve yaratıcılığımı besleyen bir şey. Dünya ile flört halinde olmak isterim. Beni şaşırtan, mutlu eden, fiziksel olarak çekici jestler, aklımdan çıkmayan detaylar ilgimi çeker. Akışa bırakmayı severim. Uzun süreli bir ilişkim var o nedenle hızlı akan ilişkilerle ilgilenmiyorum. Ortak ilgi alanları ve değer yargıları önemli. Yoldaşlık gibi görüyorum bir yolda yan yana olmak için kesişen hayaller ve ufuk olmalı, zor zamanları birlikte atlatmalı, ikili dünyayla alay etmeli. İlişki geçmişime baktığımda benzer aynı tip karakterler var. Biraz serseri, komik, bohem ama çalışkan ve düşünceli kişileri severim. Tüm ilişkilerimi ben bitirdim farklı nedenleri vardı ama genel sorun uzaklaşmam ve ilgimin azalmasıydı. Duygusal ilişki karşılıklı olmalı, verici tek taraf olduğunda görünmez emek gibi olur. Hep beklenen, karşılığı verilmeyen ve olmadığında kızılan bir dengesizlik. Gençken daha verici ve alttan alandım. Beni yordu kendimi korumaya çalışıyorum. Toplumda kadından böyle bir beklenti var. Koşulsuz sevgi romanlarda kaldı. İlişkilerimde manipülasyona uğradım, bazen geç fark ettim. Kontrol altına almak, elinden kaçırmamak için yalan söylemek, kıskandırma yöntemleri, zayıf görüp adına konuşmalar, alaycı imalı cümleler, söz kesmeler vs. pek çok türü ile karşılaştım. Ben uygulamamaya gayret gösteriyorum ama yapmışlığım vardır. Evli değilim, devlete imza atarak ilişkiye devam etmek gereksiz geliyor. Evlilik yüzüğü takan arkadaşlarım ilişkinin değiştiğini ve bir ağırlık yaşa-

dıklarını dile getiriyor. Evli olmadığım için yargılanmıyorum yakın çevremde ama genel olarak sorulan bir soru. Kaç yaşına geldin ne zaman evleneceksin?, çocuk yok mu?, ileride yalnız kalırsın!, sana kim bakacak? vs. gibi. Kendime yeterli bekâr bir ömür sürdürebilirim bunun için garanti gibi görünen evlilik belgeleriyle ilgilenmiyorum. Eğer Türkiye’de çocuk sahibi olsam evlenirdim. Bakım paylaşımı, sosyal haklardan yararlanmak ve ekonomik olarak iki kişilik bir karar olduğunu düşünüyorum. Yurt dışında olsam farklı karar verirdim. Kadınlardan oluşan bir komünde yaşayıp ortak çocuk bakımı paylaşımı yapardım.

“Dünya ile flört halinde olmak isterim”

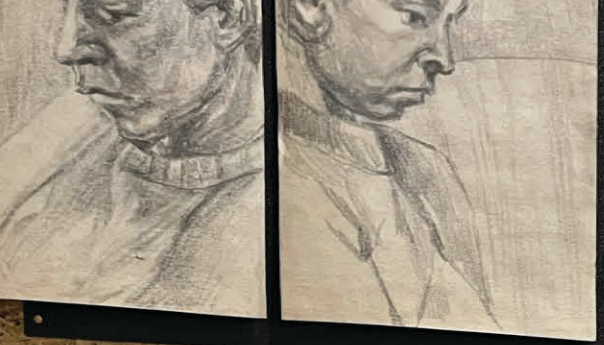
Flört etmek güzel bir şey. Bu süreçte birbirini tanıyorsun. Ve evet ne aradığımı biliyorum. Karşımdaki kişiden bazı beklentilerim var. İlk başta akışa bıraksam da mantık öne çıkıp uymayan şeyler varsa söylüyor bana. Gecikmeden o flört sona eriyor. Beklentilerimin çoğu karşılanıyorsa ilişkiyi deniyorum. Genelde uygulamalardan insanlarla tanışıyorum. Mümkünse hemen görüşmek istiyorum. Yazışmaları arası uzuyorsa o kişiden bir şey olmayacağı

belli oluyor. Eğer ilk görüşmede bir şey hissedersen tekrar görüşmeye çabalıyorum, bazen bir seferde iki taraf da kayboluyor. Benim için önemli olan benzer bir eğitim seviyesi, dünyayı merak etmesi, dil bilmesi hangi dil olduğu önemli değil, kendi merakları olması, kendini geliştirmesi ve birkaç ortak zevkimizin olması. Bu denklem bir araya gelirse güzel şeyler oluyor. Bu sayede beş yıllık, iki yıllık ve bir yıllık ilişkilerim oldu. Ama değer yargılarımız farklı ise zamanla sürtüşmelere sebep oluyor ve o ilişki yürümüyor o kesin. Bedenen kendime benzer insanlara, çok maskülen olmayan, aşırı feminen olmayan kişilere yöneliyorum. İlişkilerimin bitişinde ya mesleki kariyerlerimizde ilerledik, önceliklerimiz değişti ve yollarımız ayrıldı ya da duygusal olarak uzaklaştık ya da kimlik karmaşası yaşandığı için devam etmeme kararı aldık. Tüm ilişkilerde aslında ben baskın karakterdim. Genelde kararlar benim üzerimde kalıyordu ama bir yerden sonra karşımdakini sıktı. Hayalim daha eşitlikçi bir ilişki. Her şeyi planlamaktan, çözmekten bir nevi yoruldum. Duygusal ilişkide olmak bence bir sorumluluk; karşılıklı emek istiyor, mesai istiyor ve sevgi istiyor. İlişkideyiz diye adını koyunca talepler artıyor. İhmal edilmek istemiyorsun. Kesinlikle veren bir kişiyim. Evimi açarım, yemekler hazırlarım. Arabayla geziler planlarım. Ama ben de benim için jestler yapılsın, sevdiğim hissettirilsin isterim. Yemeği, salatayı hazırlarken bana eşlik edilsin. Benden hep bir şey beklensin istemem. Bu seks için de geçerli. Her şeyin eşit olmasını arzu ederim. Haliyle anlaşmazlıklar ve

tartışmalar ve alttan almalar ile ilişki yürümez diye düşünüyorum. Koşulsuz sevgi de bir yere kadar, bir noktada o da patlar. Toksik ilişkilerim oldu, zamanla uymadığımızı fark ettim. İletişim kurmakta sıkıntı çektik, aynı dili konuşsak da anlaşılamadık, birbirimizi hırpaladık. Çok gecikmeden ben bitirdim bu ilişkileri. Ben duygusal oyunlara, manipülatif davranışlara, sürekli telefonla aranmaya, takip edilmeye, kontrol edilmeye karşıyım ama bazen bunları hemen göremiyor insan. Fark edince gecikmeden, kişinin değişebileceği fikrine kapılmadan uzaklaşmak gerektiğini de acı bir şekilde öğrendim. Sevdiğim kişi ile beraber aynı evde yaşıyorsam o benim için zaten bir tür evlilik olurdu. Ama sevdiğim kadınla İspanya, Hollanda, Avustralya gibi evlenebileceğim bir ülkede yaşıyor olsam, sosyal haklardan herkes gibi yararlanabilmek için evlenmek isterdim. Yıllarca evlenmemiş olmama takıldı aile büyükleri ama sonunda herkes kabullendi evlenmeyeceğimi ve farklı biri olduğumu. Çocuk yapmak için illa evli olmak gerekmiyor. Maalesef Türkiye’de sadece evli olduğun kişi ile dondurduğun yumurtalarını kullanabiliyorsun. Bağışlanmış sperm ile hamile kalmak isteseydim ya Kıbrıs’a ya da İspanya’ya gidebilirdim.

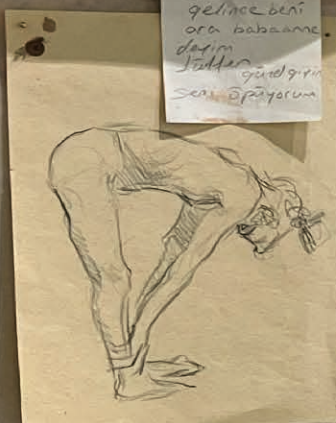
Flört güzel bir şey. Genellikle bir erkekten hoşlandıysam en az iki sene geçirip hevesimi alıyorum. Manipülatif ve kendi öz benliğini keşfedememiş birisiyle (genelde öyleler) ilişkiyi bitiriyorum.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84
85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96
97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108
109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120

Sevil
gelince beni
ora babam
darim
Tutkun girdirim
Seni Opatorum

Altıncı Bölüm

Kız Kardeşlik

Kadının halinden en iyi kadın mı anlar sence?

Arkadaşlarımı yargılamadan dinleyebiliyor musun,

ya da senin yargılanmadan derdini anlatabileceğin bir kadın arkadaşın var mı?

Aile ya da iş ortamında kadın-erkek eşitsizliği yaşandığında

hemcinslerinden destek görüyor musun?

Evet yine kadın anlar ama eğer kendi travmalarından ve sağlıklı bakış açılarından arınabildiyse. Beni yargılamadan dinleyeceğine güvendiğim üç kadın arkadaşım var ve bu beni daha güçlü hissettiriyor. Ne yaşadıysam ne düşündüysem yani aslında kendi gerçekliğimi filtresiz olarak aktarabiliyorum. Ben de kadın arkadaşlarımdan hepsine böyle yaklaşmaya çalışıyorum. Beni yargılayabileceğini düşündüklerime bile. Çekirdek ailede kadın erkek rolleri hakkında eşitsizlik görüyorum. Anneme ev işleri konusunda çok yoğun bir yük biniyor ama bunu bir yandan da o istiyor ve böylece kendini bir şeyin merkezinde, önemli hissediyor diye görüyorum. Tabii ki fiziksel olarak yorulduğu anlar da oluyor. Bunları yaşamam ve evdeki diğer kişiler yani babam ve ablam bu adaletsizliği fark etsin diye hem ev

işlerinde daha çok sorumluluk alarak hem de dile getirerek hemcinsim olan annemi desteklemeye çalışıyorum. Ancak aynı destek ablamdan anneme gelmiyor, aksine emek sömürsüne ablam da katılıyor. Şu an onlardan ayrı yaşadığım için aralarındaki dinamığın daha dışındayım. Fark ettim ki iş yerimde daha dikkat gerektiren veya kurumun tanıtım işleri yapılması gerektiği durumlarda beni görevlendiriyorlar. Aramızda ücret farkı yok ama kadın olarak yerimi bilmem ve ayıp şeyler yapmamam, düzgün giyinmem bekleniyor. Bu bana sözlü olarak söylenmese de bunu hissediyorum. Örneğin bir erkek çalışan gömleğinin ilk üç düğmesini açıp kolye takıp gelebiliyor. Ben biraz V yaka bir şey giyecek olsam acaba garip durur mu diye düşünmek zorunda hissediyorum.

Kadının halinden en iyi kadın anlar evet ama pek de anlamıyoruz o yüzden vay halimize bence. Yani adamların zaten bir şeyden anladığı yok, kadınlarsa anlamamak için ellerinden geleni yapıyorlar. Kocasından aldatılan bir kadın arkadaşına başka bir kadın arkadaşının kır dizini otur dediğini biliyorum. O nasıl halden anlamak? Arkadaşlarımı yargılamadan dinlemiyorum hayır, uzun süre denedim ve görüntüde başarılı oldum. Dilimi ısırp içime attım, sonra artık yeni bir tutum benimsedim ve onu deniyorum. O da şu ki ben Amerikalı terapistin değilim canım, bana bir şey anlatıyorsa ya fikrimi soruyorsundur ya da kime anlattığının bir önemi olmadığını düşünüyorsundur. Ben de ikiyüzlü bir insan değilim o yüzden düşündüklerimi söylüyorum. Yani cidden karşıdakinin bir saat boyunca seni dinleyip onaylamasını ve hiç ses etmemesini istiyorsan parasını verip terapistle gitmelisin bence. Ama evet karşılıklı derdimizi anlatıyoruz kadın arkadaşlarımızla. Yorumu kapatılmış Instagram postu gibi içimizi kusup, çekip gitmiyoruz. Soruyoruz, sorguluyoruz, eleştiriyoruz, dinliyoruz ve duyuyoruz. Böyle koruyup kolluyoruz birbirimizi. Bu hissettiğin gerçek mi? Bunu istediğinden emin misin? Geçen seferkini hatırlıyor musun? Acaba kan değerlerini mi ölçtürsen? Bu sana gerçekten iyi geldi mi? O öküzin nesini seviyorsun Allah aşkına? Bunları sormak gerek, karşılıklı özen bu bence, yoksa aynalamak değil. Ailem yok, bir süredir öyle bir iş ortamım da yok şükür. O yüzden son soruya cevap veremiyorum.

Bir kadın olarak annem ve kız kardeşim hiçbir zaman beni anlamak istemedi. Daha ilk cümlelerinde derinden yargılandım, çabucak sustum, varılabilecek bir yer yoktu. Bu zamanla beni paylaşmaz duruma getirdi, kimseyle bir derdimi, inançlarımı, düşüncelerimi paylaşamadım, sanırım suçlanma korkusunu atamadım, yaş aldıktan sonra ön yargısız dinleyebilen arkadaşlarımla atabildim korkumu. Şimdi beni sabırla ön yargısız dinleyebilen her yaştan kadın arkadaşlarım var. Sanırım bu durum beni iyi dinleyici yaptı, yorumsuz ve ön yargısız karşıdakini saatlerce dinleyebiliyor onu sarıp sarmalayabiliyorum.

“daha ilk
cümlelerinde
derinden
yargılandım,
çabucak
sustum”

Kadınların birbirinin halini anlayabildiğini ve birbirine destek olabildiğini düşünüyorum. Arkadaşlarımı yargılamadan dinlemeye gayret ediyorum ve

benim de kendimi rahatça ifade edebileceğim kadın arkadaşlarım var. Kendimi kadınların olduğu ortamlarda daha özgür ve neşeli hissediyorum. Tabii ki hemcinslerimden destek görmediğim hatta zarar gördüğüm durumlar da oluyor. Ancak kadın dayanışmasının eskiye göre arttığını gözlemleyebiliyorum ve deneyimlerimiz çok ortak olduğu için sokakta hiç tanımadığım kadınlarla küçük bir jestle anlaşabildiğim durumlar oluyor, bu da beni çok mutlu ediyor.

Bir kadının başka kadınlarla kurduğu dahil olmak üzere empati yeteneğinin çok güçlü olduğuna inanıyorum. Ama bu empatiyi pozitif yönde kullanmaktansa bel altı vurmaya daha çok tercih ediyoruz. Arkadaşlarımı yadırgadığım oluyor ama bunu onlara yansıtmamak ya da bu hissin kaynağını bulmaya dair çaba sarf ediyorum. Farklı konularda farklı arkadaşlarımla konuşuyorum. Duruma göre beni yadırgamayacak olanı seçiyorum. İş ortamında düzenli olarak maruz kaldığım durum ne yazık ki kadın erkek eşitsizliği değil kadın iş arkadaşımın manipülasyonu. Ancak daha önce hemcinslerimden destek gördüğüm ve onlarla birlik olarak kadın erkek eşitsizliğinin önünde durduğumuz bir iş ortamında bulundum.

Kadının halinden anlamak için illa kadın olmak gerekmez bence. Arkadaşlarımı dinlerken yargılamaktan kaçınıyorum ama her zaman başarılı olmam zor. Erkek bakışı çok içime işlemiş de olabiliyor. Beni yargılamadan derdimi anlatabileceğim kadın arkadaşlarım var, ama benzer dertleri yaşadığımızı bildiğim için yük olmamak adına bunları

terapistime saklıyorum. Ailede annem ve kız kardeşimle müttefik olduğumuzu hissediyorum. Tek başıma yaşamama rağmen kız kardeşlik bağlarım sayesinde yalnız hissetmiyorum.

“kız kardeşlik bağlarım sayesinde yalnız hissetmiyorum”

Çevremde kadınlar çoktur. Kiminden zarar görmüş olsam da kadın arkadaşlarımla her şeyimi paylaşabilirim. Yargılamadan dinleyen pek az gibi :) Ama yargılamalar da suçlama şeklinde diyemem. Kendim sorgulayıcı bir dinleyiciyim. Zaman zaman yargıladığım da oluyor. Kadın-erkek eşitsizliğinde özellikle destek gördüğüm bir an varsa da hatırlayamadım. Ancak ben kadınlara yapılan haksızlıklara, suçlamalara karşı durarak, pek çok tartışma yaşadım.

Bence seni etiketlemeden dinleyebilen insanlar değerli. Kadın erken gibi bir ayrım yapamam. Derdimi anlattığım insanlar var. Hayatımda genel anlamda, hemcinslerimden destek görüyorum. Beni dinleyerek destek oluyorlar. Aile ve iş ortamıma direkt bir etkileri yok.

Aslında kadınlık halleri anlar. Yani toplumsal cinsiyetin çektiği bedenler. Bu hep rakip sahada oynamak gibi. Evet, arkadaşlarımı yargısız dinleyebiliyorum. Kendimi insan olarak sevdiğim bir noktadayım ve güzel kadın arkadaşlarım var. Evet haksızlığa uğradığımızda hemen birbirimizi gaza getirdiğimiz ve öfkemizi akıttığımız birçok farklı yöntemimiz de var.

Kadın bir kadının en büyük düşmanı da olabilir ama tabii genel olarak kadınlar birbirini daha iyi anlıyor, birbiri için mücadele ediyor. Beni anlayan birçok arkadaşım var. Ben kadın kadına destek olsun falan istemiyorum. Kadın erkek ayrımı olmaksızın birbirimize destek olalım, anlamaya çalışalım. Öteki türlü iki cins arasında düşmanlık artıyor. Oysa her iki türün de birbirine ihtiyacı var. Keşke kimliksiz, yersiz yurtsuz, cinsiyetsiz olabilsek. Toplumsal koşullar yüzünden kimse kimseye kolay kolay yardım edemez artık. Şiddet çok, her yerde. Ben böyle bir şeye şahit olsam ayırmaya çalışmak isterim ama ancak sadece yalvarırım yapma diye sanırım. Ama kızıma bir şey olursa herhalde öldürmeye kadar ilerlerim.

“bu hep
rakip sahada
oynamak gibi”

Birlikte yargılamayı bıraktığım bir çocukluk arkadaşım var. Hâlâ daha birbirimizin en yakın arkadaşız ve bence bunun sebebi yargılanmayacağımızı bilerek dürüstçe birbirimize her şeyi anlatabilmemizde. Ablam büyüdüğümüz ailenin inançlarını taşıyan ve sürdüren biriyle evlendi ve kendi de bunları sorgulamadan benimsedi. Ben karşı çıktığımda beni eleştirdi. Yüzyıllardan beri süregelen bu eşitsizliğin bir sebepten dolayı olduğunu ve değişmeyeceğini söyledi. Ben şu an aklamla artık neredeyse hiçbir şey paylaşmıyorum.

Kadın arkadaşlarımı yargılamadan dinlerim; beni de yargılamadan dinleyecek kadın arkadaşlarım olduğu için çok şanslıyım. Kamusal alanda taciz yaşadığımda maalesef etraftaki kadınlardan destek görmedim. Böyle bir durumda sorun yaşayan bir kadın görsem müdahale ederim.

Her kadın için aynı şeyi söyleyemem fakat kadının halinden en iyi kadın anlar. Güzel kalpli ve akıllı kadınlara hayranım. Aynı seviyedeki bir erkek-tense kadının yanında olmak hep daha güçlü hissettirdi. Derdimi anlatabileceğim kadın arkadaşlarım var. Eşitsizliğin desteklendiği bir aile ortamda büyüdüm. Kamusal alanda çok fazla tacize maruz kaldım. Diğer kadınlara da destek olmaya çalışıyorum. Bazen ölmekten korktuğum oldu, erkekler çok tehlikeli olabiliyor.

Tamamen dürüst ve yargılardan uzak ilişkilerimin olduğu yakın kadın arkadaşlarım var. Her ortamda kadının ka-

dına daha çok destek olması gerektiğini düşünüyorum. Kamusal alanda yaşadığım tacizlerde ne yazık ki çok destek görmedim. Benim şahit olduklarımda polis çağırmak durumunda kaldım.

“bazen ölmekten korktuğum oldu, erkekler çok tehlikeli olabiliyor”

Kadın arkadaşlarım kadar erkek arkadaşlarımdan da beni anlayan, yargılamadan dinleyenler var. Aile ortamında eşitsizlik yaşandığında kız kardeşlerimden, iş ortamında da bazı kadın arkadaşlarımdan destek görürüm.

Kadın ağırlıklı meslek grubundayım. Hemşireyim. Eşitsizliğe de bütün cinsler olarak uğruyoruz. Arkadaşlarım ailemden öncedir. Kan bağı hiçbir şeydir. Ama aile her şeyden üstündür. Az ama öz bir aileye sahibim.

Hepsine cevabım kısaca evet! Kadının halinden akli başında empatisi yüksek herkes anlayabilir. Eşitsizlik yaşandığında hemcinslerimden destek gördüğümü

ise söyleyemem, destek görmüyorum. Ama ben hep destek olurum.

Kadın kadının yurtdur cümlesini kimi feminist sevmiyor ama ben çok seviyorum. Benim için çok anlamlı, iliklerime kadar hissediyorum. Çok kız kardeşim var, çok şanslıyım bu yüzden.

Kadın arkadaşlarım benim en büyük desteğim, şansım ve bu durum karşılıklı. Bence hepimizin yargıları var ama onları söze dökmemeyi becerebilmek ayrı bir konu. Asıl beceri orada.

Bu durum kişiye göre değişir. Yargılanmadan beni anlayan bir arkadaşım var. Ama iş hayatında tuhaf kıskançlıklarla karşılaşıyorum. Anlattıktan sonra hep tedirgin oluyorum.

Her kadın her kadının halinden anlayamaz. Ama bence anladığında kadın dayanışması bir kadına en iyi gelen şey. Hemcinslerimin bazılarından destek gördüm, bazılarından görmedim.

Tek çocuk olduğum için kardeşlik duygusunu bilmem. Fakat bu toplumda (ezilmişlikten ötürü) kadın kadının genellikle düşmanıdır diyebilirim.

Çevremde, yakın olduğum herkes neredeyse kadın. Zaman içinde arkadaşım olan erkekler sanki yok oldular. Bu kesin benimle de ilgilidir.

İnsan insanı anlar. Ayrım yapamıyorum. Tüm cinsiyetleri severim. Eşitsizlikler karşısında da artık hiç susamıyorum.

Kadının halinden en iyi kadın anlamaz ama genelde iyi anlar. Beni yargılamadan dinleyen arkadaşlarım evet var ama yine de bir yargılama oluyor. Haksızlık durumunda hemcinslerimin desteğini hep hissettim.

Kadının halinden kadın anlar ama her zaman değil ama keşke öyle olsaydı. Yargılamadan dinleyebiliyor muyum emin değilim. Aile ortamında ya da işte kadın olarak haksızlığa uğradığımda ne yazık ki her zaman hemcinslerimden destek göremiyorum. Sanırım en canımı sıkan soru bu.

İnsana göre değişir. Her insana anlayışlı ve iyi niyetle diyemeyeceğim gibi her kadın için de diyemem. Ama hayatımdaki kadınlar rahatça içimi açabildiğim ve her türlü yolculuklarını ilgiyle dinlediğim insanlar. Çünkü dinledikçe onların hem insan olarak hem kadın olarak yolculuklarından çok şey öğreniyorum. Onlara hata yaptıklarında da şifa olacak bir yoldaş olmaya çalışıyorum. Eşitsizlikten çok toksik eril lisandan rahatsız olduğum anlar yaşıyorum. Yüksek sesle rahatsızlığımı dile getirdiğimde daha çok o an sessiz kalıp daha sonra yalnızken yanıma gelip bana hak verdiklerini belirttiklerine şahit oluyorum.

Bazı durumlarda evet. Eskiden çok yargılayıcı bir insandım. Kadın erkek fark etmeden, en büyük yargılamayı da kendime yapardım. Ama sevdiklerime çok şefkatliyimdir. Artık kimsenin beni yargılayıp yargılamamasına takılmıyorum. Önemli olan noktanın karşımdakinin yaklaşımı değil, benim yargılanmayacağıma olan inancım olduğunu anladığımdan beri ki-min ne düşündüğüyle çok ilgilenmemeye çalışıyorum.

“en büyük yargılamayı da kendime yapardım”

Kadın kadının halinden iyi anlar mı? Anlar ama her zaman kadınlar birbirine dost mudur bu konuda hem olumsuz deneyimlerim var hem de şüphelerim var. Dolayısıyla dostluk söz konusuysa cinsiyetle sınırlandırmıyorum çünkü bazen erkekler çok daha objektif olabiliyorlar.

Bazen kadın kadını en iyi anlar, evet. Genelde eril bir geçmişle, öğretilenin normal sayılması üzerinden bakılıyor. Sanki erkek gibi düşünülmesi gerekiyor. Nedeni belki de daha önce şahit olduklarından farklı bir kadın yaşamına, yaklaşımına şahit olmamalarıdır.

Kız kardeşimden hep destek gördüm ama annem statükocu. Kadın kadına desteğe inanıyorum. Erkekler bizim neler çekerek o noktaya geldiğimizi iyi niyetle bile baksalar anlayamayabilirler. Ben kadınlardan destek görüyorum ve destek olmaya da çalışıyorum.

Ailemde halam, teyzem ve annem eşitsizliği destekledi. Kadın dayanışması çoğalmalı. Ben benim gibi evli olmayan yalnız yaşayan kadınlardan dayanışma görüyorum, ihtiyacı olan kadınlara da destek olmaya çalışıyorum.

Kadın her zaman kadının en iyi dostu değil bence. Ama insanın en az bir tane, onu dinleyen, yanında olan, yeri gelince eleştiren, sakın, tatlı bir kadın arkadaşına ihtiyacı var. Olayları tek bir taraftan dinlese de diğer tarafa da hakkını vermeye çalışarak, yaşanan durumlara/olaylara farklı bakış açıları getiren bir arkadaşına ihtiyacı var. Benim üç tane var. Umarım onların listesinde de ilk üçe giriyordur. Yargılamadan dinlemek her zaman kolay değil ama deniyorum tabii ki. Bazen bazı duygu durumları, ifade biçimleri eğer fazla dramatik ve abartılı geliyorsa orada olmayı sevmiyorum. Duyguların çok hisli yaşandığı alanlar bana hiç iyi gelmez. Yine de insanlar gelir her şeylerini bana anlatır, niye bilmiyorum. Çocukluğumda destek gördüğümü pek sanmıyorum ama sonra ailenin tüm kadınları feminist oldu. Feminist olmak zorunda kaldılar hatta. Şimdi hiçbir erkek kuvvet o kadınları ayıramaz. Ne dedeler ne babalar. Bu gibi şeylerle başa çıkmanın en iyi tarafı kavga etmek bence. Sesini çıkaran, bir şekilde bir gün saygı görüyor ve yandaşları çoğalıyor. Genellikle bir arkadaşına birini önereceğim zaman, mesela tasarımcı mı arıyor, fotoğrafçı mı arıyor, hemen kadın olanları öneriyorum. Etrafımdaki kadınlardan bunun gibi destekler çok nadir görüyorum. Çünkü herkes kendi kışının derdinde olduğu için saçma bir rekabet ortamı var. Bu bana gülünç gelse de anlamaya çalışıyorum; her türlü üretmeye programlı olduğum için sorun da etmiyorum. Çok tacize uğradım, ama bir destek gördüğümü hiç hatırlamıyorum. Yolda kavga eden çiftler görünce yavaşlıyorum ve bazen pusuya yatıyorum, bazen de erkek daha öfkeli ve şiddete meyilliyse durup gözlerimi diki-

yorum ve bir süre olacakları izliyorum. Bir şeyin olmayacağından emin olunca yoluma devam ediyorum. Ama çok ciddi bir şeyle karşılaşmadım. Karşılaşısam polis çağırırdım herhalde.

“annem statükocu”

Kadının halinden heteroseksüel erkekler hariç herkes anlar:) Kendini eğitmiş, kendisine dayatılan erkekliği sorgulayan ve de dinlemeyi öğrenen erkekleri ayrı tutarım tabii ama onlar nadide bir tür olarak hayatımızdalar. Yargılamadan ve de yargılanmadan iletişim kurduğum çokça kadın arkadaşım var. Onların her birinin ellerinden öperim. Aile içinde çocuk ve ergenken hiçbir destek görmedim ama şimdi her biri değişti. Bunu görmek de çok ilginç, şu an tam güç destekleniyorum. Çevremdeki kadınlara, tanıyıp tanımadığım hiç fak etmez, herhangi bir ayrımcılık, taciz ya da baskı karşısında destek olurum ama böylesi bir durum söz konusu değilse özel olarak ‘daha çok’ destek beklemem.

“sanki erkek gibi düşünülmesi gerekıyor”

Ortak ve benzer yerlerden geldiğimiz için birbirimizi çok daha iyi anlayabiliriz evet ama yine de kendimi yalnız hissediyorum. Hayattaki en büyük ihtiyacımız anlaşılabilirlik bence ve bunun için yargılanmadan dinleyebilmek/dinlenebilmek müthiş önemli. Yargılanmadan dinleyen yargılamadan dinlediğim arkadaşlarım var. Keşke daha çok olsak, kocaman bir toplum olsak hep böyle.

Kız arkadaşlarım benim için çok önemli ve beni gerçekten dinleyip anladıklarını yargılamadıklarını hissediyorum. Ben de aynıısını onlar için sağlamaya çalışıyorum. Bazı durumlarda hemcinslerimize karşı çok daha acımasız olabiliğimizi görüyorum ve bu beni çok üzüyor. Bunu yapmamaya ve dinlemeye anlamaya desteklemeye çalışıyorum, çünkü başka kim yapacak ki.

Kadınlar birbirini iyi anlayabileceği gibi birbirine karşı çok acımasız da olabiliyor. Özellikle başka kadınlarda gördüğümüz şeyleri en yadırgadığımız şekilde eleştirdiğimize inanıyorum. Arkadaşlarımı yüzlerine karşı asla yargılamasam da ister istemez içten içe yargıladığım olmuştur mutlaka. Ne ben yargılanmadan bir kadın arkadaşımın derdini anlatabileceğime ne de yakın arkadaşımın bana derdini anlatabileceğine inanıyorum.

Beni yargılamadan derdini anlatabileceğim çok sayıda kadın arkadaşım var ama yargılamadan dinlemenin kadın ya da erkek olmakla ilişkili olduğunu düşünmüyorum. Ailemdeki kadınlardan pek destek görmedim. Onlar da sağ olsunlar sistemin parçası olmaya devam

ettiler. Bunu kabul etmek biraz ağır geldi, yavaş yavaş, sırtımdan vurulmuşum gibi.

“yine de kendimi yalnız hissediyorum”

Benim hep yakın arkadaşlarım kadınlar oldu, hâlâ da öyledir. Yargılanmadan rahat rahat kendimi açtığım insanlar hep kadınlar oldu. Ailemdeki kadınlardan pek destek görmedim, destekmiş gibi yapıldığını gördüm. Hem annem tarafından hem de iki ablam tarafından. Sonuçta eşitsizliği genellikle kadın tarafına yaptılar. Annem kızlarına, ablam kendi kızına, böyle devam ediyor. Ben kendi hayatımı kurdum ve bu düzenden bile isteye kaçtım ve kendimi kurtardım. Hem mekânsal olarak ayrıldım hem düşünsel olarak.

En çok kadınlarla yakın arkadaşlıklar kurabiliyorum. Yargılamadan dinleyebildiğimi ve dinlendiğimi düşünüyorum. Cis erkeklerin çoğu ataerkil cinsiyet rollerini doğallaştırdıkları için çok rahatsız oluyorum. Annemden çok destek gördüm. Hızlı olup biten tacizler yaşadım ve o sırada bir destek görmedim, ya da hatırlamıyorum. Şiddet gösteren bir erkek gördüğümde hem korkuyorum hem bir şey yapmak istiyorum. Başka arkadaşlarımın yapabildiğini gördüğüm gibi erkeğe çıksamı-

yorum. Ama oradan ayırlamıyorum ve bir yol bulmaya çalışıyorum. Birkaç kez fiziksel değil de duygusal şiddete, bağır-maya şahit olduğumda kadına yardım edebilir miyim diye sordum, istemediler. Yardım edememek üzücü ama bir ihtimal dışarıdan bir tepki gelince erkek de bir duraksıyordur.

“yavaş yavaş, sırtımdan vurulmuşum gibi”

Üniversiteden sonra heteroseksüel erkek arkadaşım neredeyse kalmadı. Aslında erkek arkadaşlığını özlüyorum ama artık erkeklerle başlayan arkadaşlıklar çoğunlukla onların olayı duygusallığa ya da cinselliğe kaydırması ile sonuçlanıyor. O yüzden son yıllarda erkeklerle etkileşimimi sadece tanışıklık seviyesinde tutuyorum. Kadınlarla yaşanmışlıkların benzerliği nedeniyle arkadaşlık daha keyifli. Eskiden etrafımda hep bencil ve toksik insanları toplamışım şimdi toksik ve bencil kim varsa hayatımdan çıkardım. Yani birçok eski kadın arkadaşımı da kendimden uzaklaştırdım. Şimdi yargılamadan dinleyen, duygudaşlık yapmayı bilen, beni olduğum gibi kabul eden kadınlarla yarenlik ediyorum. Kadınlardan çok destek gördüm diyemem. Öğrenilmiş

çaresizlik sen başkaldırınca, onların senin yanında olmasını engelliyor. Başarılı olunca da benzer bir şey oluyor. O kadar çok engelle karşılaşarak kariyerde ilerliyoruz ki, öteki kadınlara destek olacak gücümüz olmuyor belki de. Ya da bazen erkekler dünyasında başarılı olabilmek için onlardan daha yırtıcı olmak zorunda kalıyoruz. Bilemiyorum. Kız kardeşliği, memleketçilik ya da erkek kardeşliği kadar kuvvetli değil. Erkekler birbirini çok destekliyor çünkü biliyorlar ki gücü kaybetmenin bedeli yüksek. O yüzden üstünlüğü kaybetmemek için güçlü olanı desteklemek lazım. Kadınlarda da belki bu var. Erkek bakışı gücü temsil ediyor. Gücün yanında olmak daha kolay ve güvenli, bu kimi zaman ezilen kız kardeşini daha da çok ezilmeye bırakman anlamına gelse bile. Erkeklerden bu birbirine destek olmayı öğrenmeliyiz. Bizde sadece mağdura destek olma kültürü var. Halbuki kadınların başarılarına da destek olmalıyız ki bizi daha da yukarı taşısın. Ben feministim. Feministleri severim ve onlarla olmaktan zevk alırım ama feministlerden açık açık destek istediğimde bile destek alamadım. Hatta projelerime görünmez muamelesi bile yaptılar. Pastanın hepimize yetecek kadar büyük olduğunu ve beraber olursak kazancımızın daha da büyüyeceğini keşfettiğimiz gün kız kardeşlik bu dünyayı iyileştirecek. Kadın kadını en iyi anlar ama toksik olanlar hariç. Yolda şiddete maruz kalan ya da kalma ihtimali olan bir kadın görürsem duruma göre hareket ediyorum. Ya yanında durmamı ister misin ? ya da yardıma ihtiyacın var mı? diye direkt soruyorum ya da alakasız bir soru sorup muhabbeti

başlatıp, diğerlerine çaktırmadan bu soruları soruyorum. Eğer ortada fiziksel bir şiddet varsa hemen polisi çağırıyorum.

Çok kadın arkadaşım var. Kız kardeşlik duygusu yaşıyorum ve haksızlığa uğradığımda destek görüyorum. Eril düşünce sistemine sahip kadın arkadaşlarım da var. Onlar beni haksızlık karşısında destekleseler de erkeğin tarafında olurlar.

En iyi kadın anlar ama en iyi kadın öğüt veremez bence. Bazen erkeklerin nasıl düşündüğünü analiz etmeye ve onları kontrol etmeye yönelik çok kafa patlatıyoruz. Erkek tavsiyeleri beni hep kendime getiren nitelikte olmuştur. Yargılamadan dinliyorum çünkü muhtemelen ben de aynı durum ile karşılaşmışımdır. Ben açıkçası yargılanmaktan rahatsız değilim. Özellikle bana “saçmalama, kendine odaklan, ezdirme kendini” diye yaklaşan arkadaşlarımı daha fazla severim. Kız kardeşim ve annem babamı “idare etme” taktiğinin savunucuları. O nedenle ailede pek destek buldum denemez. Tabii verdikleri şiddeti engelleme tavsiyelerini biraz uyguladım ve gerçekten çok olumlu sonuçlar aldım ama istediğimi almak için babamı manipüle etmek zorunda olmak beni üzüyor. Bence erkeğin kadına daha çok destek olması lazım. Kulağa sanki kurtarıcı gereksinimi varmış gibi geliyor fakat kadınlar birlik olduğunda maalesef erkeklerde bir “aman bunlar feminazi, kıskançlıktan bilmem ne diyorlar” tarzı ön yargılar oluşuyor. Erkeğin bu alanda sorumluluk almaktan memnun olması lazım. Lisede

bir hocam bana aşık olmuştu ve sürekli ofisinde vakit geçiriyorduk fakat ben o zamanlar gençlikten fark etmemiştim. Arkadaş olduğumuzu düşünüyordum. Bir türlü neden bütün kadın hocaların ve müdürlerin bana kızdığını anlayamamıştım. Ama sonraları görüşme isteği artıp garipleşince kendisi de itiraf etti durumu. İhanete uğramış ve yalnız hissettim. Arkadaş olarak değil sadece genç bir kız olmamın ilginç bulunduğunu düşünerek çok öz güvenim kırıldı. Kimse o dönem yanımda olmadığı için, kendimi suçlu hissediyordum o nedenle başkasına da söyleyemedim.

Kadının halinden kadınlar anlar genelde ama sosyo-ekonomik koşullara göre kadınlar arası eşitsizliğin sömürüldüğü durumlar çoktur. Kadın veya kız kardeşlik dayanışmasına inanıyorum. Dünyanın neresinde olursanız olun eşitsizlik, görünmez emek sömürüsü, veya kültürel veya dinsel baskılarla karşılaşsınız. Bu yüzden mücadeleye devam etmek, eşitliği savunmak gerekir. Kadın arkadaşlarımı çok yönlü görmeye, dinlemeye ve değerlendirmeye çalışıyorum. Yakın çevremde beni dinleyen arkadaşlarım var. Kadınların kadınlara daha çok destek olması gerekir ki benim çevrem öyle. Abilik adı altında erkek dayanışması nasıl köklü bir gelenekse, ona eleştiri olarak alternatif bir araya gelişi yaşatmamız gerekiyor. Çevremde ayrımcılığa uğrayan kadınlara karşı oluşturduğumuz dayanışma ağıımızı korumaya çalışıyoruz. Kamusal alanda yaşadığımız taciz hikâyelerini birbirimizle paylaşarak yalnız olmadığımızı anlıyoruz. Nasıl bir önlem alırız üzerine konuşuyoruz.

Uğradığım bir tacizde polise gitmiş durumu anlatmıştım ama olay yerinde güvenlik kamerası olmadığı için hiçbir sonuca ulaşılmamıştı ama en azından kayıtlara geçmiş oldu.

Elbette hepimiz birbirimizi kendi bakış açımızdan dinleriz ama benim çevremde hep beni yargılamayan insanlar var ve ben de yargılamam. Bence kimin destek verdiği fark etmez ama genellikle kadın arkadaşlarımızla daha rahat paylaşım yapıp daha açık olabildiğimiz için ilk önce kadınlar koşuyor yardıma. Öte yandan düşününce kadının hissini kadın anlar yani aslında evet kadının kadına destek olması çok önemli. Sanki birbirimizin dişil enerjisini iyileştirme birbirimize enerji aktarabilme gücümüz var gibi hissediyorum. Erkeklerde böyle bir akış hissetmiyorum. Bir sene önce bir evden adam ve kadın sesi geldiğini kadının çok ağladığını ve bağırıldığını hatırlıyorum. Çok sonradan sesin bizim binadaki yaşlı kadından ve onun yaşlı oğlundan geldiğini fark ettim. Kadının vurma benzeri bir şey dediğini adamın da sus dediğini hatırlıyorum. Kadın Alzheimer hastasıydı çok tatlı bir kadındı ve oğlu da beni günlük hayatta bile biraz korkuturdu. İletişimi çok zayıf biydi. Hiçbir şey yapmadım. Çok korkmuştum ne yapacağımı bilememiştim ve hâlâ bu konuda çok büyük pişmanlık yaşıyorum. Bana destek olan bir kadına denk geldim. Çok özel bir durumu erkeklerle paylaştığımda (kadın olmadığı için çevremde) destek göremediğimi, umursamadıklarını ve üstünü kapatmaya çalıştıklarını deneyimledim birkaç seferde.

Kadının halinden kadın anlar. Yargı-

lamadan dinlemeye çalışıyorum çoğu zaman ancak hiç yargılamıyorum demek yalan olur. Yargılanmadan derdimi anlatabileceğim arkadaşlarım var. En yakın arkadaşlarımdan biri hetero kadın, diğeri homoseksüel bir erkek. İkisi de beni en iyi anlayıp yargısız dinleyenler. Ben de kadın arkadaşlarımı yargılamadan dinleyebiliyorum. Onun deneyimi deyip, saygıyla dinlerim. Aile işinde kadın-erkek eşitsizliğini değil ama küçük çocuk olma eşitsizliğini yaşadım. Arkadaşlarımla paylaştım. Bu deneyimin ikinci çocuk olanlarla daha iyi anlaşıldığını fark ettim. Kadın işletmeleri, kadın çalışanları ayrıca destekliyorum. Ama iş yerinde geçmişte kadın iş arkadaşım tarafından bir yıl boyunca tacize, mobbinge uğradım, yalan beyanla itham edildim. Diğer kadınlar da destek çıkmadı, çoğunluk sessiz kaldı. Öğretmen olduğum okulun kadın bölüm başkanı kendi problemini kendin çöz deyip dışladı. Şu an serbest kadın sanatçı olarak kadın arkadaşlarımı da queer sanatçıları da özellikle destekliyorum. Her şekilde yanlarında olmaya çalışıyorum. Kamusal alanda, hakkım gasp edildiğinde ben ses çıkarttığımda kaba saba bir erkek ya da konuyu bilmeyen yaşlı biri yandan gelip olaya karışınca iş büyüyebiliyor, böyle zamanlarda korkuyorum, çünkü bu tarz insanlara laf anlatmak mümkün olmuyor. Çoğunlukla rahatsız olsam da çevremi analiz edip alanımı korumaya çalışıyorum. Dibime giren kişilerin tacizlerini elimle gözümle sözsüz bir şekilde bertaraf etmeye çalışıyorum. Başkası rahatsız edilirse ona sözle veya bedenlen destek çıkıyorum. Polislik bir durum olursa kesinlikle ortamı terk etmem. Taciz ince çizgim.

Yedinci Bölüm

Evde, İşte, Sokakta Kadın Başına

Evde, sokakta, işte kadın olduğun için yaşadığın ekstra zorluk ya da avantaj var mı sence?

Medenî durumunun (evli, bekâr, boşanmış) toplumsal hayatta ve kariyer planında nasıl bir rolü var?

Evde eşit iş bölümü, işte ise terfi etmede fırsat eşitliği mümkün mü?

Hayattaki hedeflerin ile aile ortamında üstlendiğin ana rol örtüşüyor mu?

Bekâr ve yalnız yaşayan bir kadınıym. Ege'de bir büyük şehirde yaşıyorum ama her günümün özeti zorluk. Üst kat komşum apartman kurallarına uymuyor ama iri yarı ve eğitimsiz bir adam ve gidip uyarırsam fiziksel şiddet mi uygular, bundan sonrasında rahatsızlık mı verir bilmiyorum. Spor salonunda yirmi kiloluk barları taşımakta bazen zorlanıyorum. Bir erkek üyeden yardım istesem onunla tanışmak için yol açmaya çalışıyorum diye düşünülür mü acaba deyip vazgeçiyorum. Eve usta geldiğinde evin kapısını aralık bırakıyorum ve üzerinden anahtarı alıp cebime koyuyorum. Telefonum da hep elimde oluyor. Sanayiye aracımı götürdüğümde anlamayacağım düşünülerek baştan savma hizmet veriliyor. Buluştuğum erkeklere spor yapıyorum deyince "pilates, yoga gibi mi?" diyorlar. Ağırılık

kaldırıyorum deyince şaşırıyorlar. İş giderken dikkat çekici olmayan, bol ve özensiz şeyler giydiğim halde, erkek çalışanlarla yüz yüze konuşurken bile gözlerinin vücudumda gezindiğini fark ediyorum. Eğer bir gün evimi, ailemi, anılarımı bırakıp bir başka ülkeye gidersem buna en temel sebep evde, işte, sokakta her yerde tetikte olma zorunluluğu ve zorlanmak duygusu olacak.

İş hayatımda çok şirket değiştirdim ama sanırım kadın olmanın zorluğunu bariz yaşadığım tek bir iş yeri oldu. Düşük eğitilmiş müteahhit kardeşlerin firmasında şantiye şefliği yaptım. Kendilerinden olmasa da memleketlileri olan çalışanlardan; kadın olmam, onlardan eğitilmiş olmam, emir verici pozisyonunda olmam, yaşça küçük olmam dolayısıyla tüm kibarlığıma ve alttan almama

rağmen zorluğa, baskıya, hatta mobbinge maruz kaldım. Çalıştığım sektörde projelendirme kısmında kadın sayısının fazlalığı sayesinde belki kadın erkek ayrımını gözle görülür şekilde yaşamadığımı söyleyebilirim. Şantiye kısmındaysa erkek ağırlığı zorluk yaşatabiliyor. Örneğin insanca yaklaşp sohbet edemediğim bir usta, birden kendini farklı bir yerde konumlandırmaya başlayabiliyor.

Türkiye’de kadın olduğunu her an taciz veya dezavantaj yaşayarak hatırlıyorsun ama ben bunu yok saymaya çalışıyorum. Oldukça özgür bir kız okulunda okudum. Büyük oranda kadın ve kuir çoğunluklu ortamlarda sosyalleştim ve çalıştım. Bu, erkek yoğun ortamlar içinde öz güvenimi geliştirdi. Kadının evli olması artık bir şey olarak görünüyor. Bu nedenle evli olmama rağmen yüzük takmıyorum. Bir takıyla evli olmanın vurgulanması, bana saçma ve hatta komik geliyor. Artık orta yaşlı ve evli bir kadın olmama ve evli olmak daha makbul olmasına rağmen bunu vurgulamayı gülünç buluyorum. Bu nedenle profesyonel iş ortamında çoğu insan beni bekâr sanıyor. Eşim beni bağımsız bırakan hatta destekleyen biri. Ailedeki rolümün hedeflerime etkisi yok.

Boşandığımda bekâr anne olarak eve çıkmak istediğimde, Şişli gibi bir yerde bile apartmandakiler, dul kadın, eski kocası kapıya dayanır diye beni istememişlerdi. İlk o zaman yüzüme çarpmıştı. Hiç başıma böyle bir şey geleceğini düşünmezdim. Evde eşit iş bölümünün mümkün olduğunu, son partnerimle deneyimledim. Gerçekten bu anlamda çok iyiydi ama işsizdi acaba

ondan mı? Ben bekâr anne olduğum için hayat zaten bana çok zor. Sosyal hayatım çok zayıf. İş hayatımda da çok zorluğunu yaşadım ama bekâr hiçbir baba bu zorlukları yaşamaz. Yaşayanını görmedim. İlk oğlumla eve çıktığımda o uyuyunca depresyona girer, sabah o uyanmadan çıkardım. Ama babası iyi değilim diyerek, oğlumun onda olacağı günler almazdı bazen. Ben de depresyon hakkı istiyorum.

“ben de depresyon hakkı istiyorum”

Bekâr bir kadın isen, anneden sonra evin sorumlulukları sende olmalı ve bu doğumla atanan bir görevdir. En iyi şekilde yapman beklenir. İş yerinde kişisel olarak kadın olduğum için terfide sorun yaşamadım ancak erkek olduğu için daha hızlı terfi edenler ve diğer kadınların ötelendiğine şahit oldum. Genelde de terfi alan kadınların özel yaşamına atıfla terfi alabildikleri şirket genelinde yaygın bir düşüncedir ancak erkeklere böyle yakıştırmalar yapılmaz. Bekâr olduğum için, masrafımın evli biri kadar olmayacağı düşünülerek, fazla paraya ihtiyacım olmadığı ve işimin karşılığı olarak hak ettiğim tutarın değil, ihtiyacım kadar bir maaşın yeterli olduğu savunulmuştur.

Kadın olduğum için yaşadığım ekstra zorluklar saymakla bitmez. Tek avantajı ise birlikte güçlü olduğumuzu hissetmek, bu da günümüzde az bir şey değil. Boşanmış, çocuksuz, hetero ve feminist bir kadın olarak erkeklerle sosyalleşmenin zorlukları çok fazla. Gençken ailede kendi fikrimi ortaya koyup çatıştığım da “Senin beynin yıkanmış” eleştirileri, meslek ortamında vitrin süsü muamelesi görmem, bütün bunlar yıpratıcı oldu. Ailede ve mesleğimde üstlendiğim ana rol birbiriyle çok fazla örtüşüyor ve bakım vermenin türevlerini içeriyor. Hayattaki hedefim geleneksel bakım veren rolümü dönüştürerek daha feminist bir yaklaşım kazanmak olduğu için yolum daha uzun ama yolculuk keyifli.

“işimin karşılığı olarak hak ettiğim tutarın değil, ihtiyacım kadar bir maaşın yeterli olduğu savunulmuştur”

Kendi başıma yaşadığım için evde bir sorunum yok. Sokakta herkes gibi özellikle belli çevreler dışında ya da gece yürümekte güvensizlik, korku yaşarım. Bekârım. Kariyerimde bekâr olmanın avantajını yaşadım çünkü çalışma saatleri uzundu ve çok seyahat etmem gerekiyordu. İşte terfi etme konusunda eşitlik söz konusu değil. Gizli maaş sisteminin de bu yüzden getirildiğine inanıyorum. Çoğunlukla erkekler kadınlardan daha fazla alıyor. Hayattaki hedeflerimle, aile ortamında şu anda üstlendiğim rol örtüşüyor ama daha gençken, yöneticiyken evde anne babamdan saçma kurallar yüzünden azar işitmişliğim vardır.

Bence güzel ve sevimli bir kadın olmak çoğu zaman avantajlı. Herkes sana karşı yumuşak huylu olabiliyor. Ama bazen sana karşı baskın olabileceklerini de düşünebiliyorlar. Tavrını net belli edince bu durum da değişebiliyor. Fiziksel bir üstünlük göstergesine karşı, kesinlikle ürküp bastırılabilirim. Medeni durumumun mesleğime yansıyan bir etkisi yok. Benim için eşit iş bölümü mümkün ve şart. Partnerim aksi halde beni kaybedeceğini bilir. Hem çalışıp hem gelip hizmetçilik yapamam. İki tarafın da eşit şekilde uğraştığından emin olmam lazım. Hedeflerim ve aile içindeki durumum kendimi bildim bileli örtüşüyor.

Kadın olmanın tüm bu sayılan mekânlarda ekstra zorluk getirdiğini düşünüyorum. Evde kadın olduğunuz için daha fazla sorumluluk almanız bekleniyor, işte ise kadın olduğunuz için layık olduğunuz şeylerin daha az olduğu dü-

şünülüyor. Belirli bir yaşa gelmiş ve hâlâ evlenmemişseniz insanlar sizinle hafiften dalga geçmeyi hak olarak görüyor. Evde ve iş yerinde eşitliğin kadınların mücadelesi olmadan mümkün olacağını düşünmüyorum. Hayattaki hedeflerimle ailemin bana biçtiği rolün tam örtüştüğünü söyleyemem ama özellikle ailemle aynı şehirde yaşamamayı tercih ederek, onları kendi hayatım ve yapmak istediklerimden uzakta tutuyorum.

“hâlâ evlenmemişseniz insanlar sizinle hafiften dalga geçmeyi hak olarak görüyor”

Ben çok yürürüm, her deliğe de girmeye çalışırım. Ürkmesem de mekânın sahiplerinden olduğumu vurgular nitekte, gerektiğinde kabara kabara yürüyorum sokaklarda. Bu aslında sürekli bir mücadele ve had bildirmeye hazır olma durumu. Yani kariyer planında tabii ki kritik bir pozisyonda, gördüğünüz saygı, taciz, mobbing değişebilirken,

çocuk doğurma kararı kariyerinizdeki sizinle aynı konuda yer alan karşı cinsi yedi sıfır öne geçirebiliyor.

Bazı hemcinslerim tarafından cinselliğin evlenmeden önce olağanüstü ayıp kötü bir şeyken, evlendikten sonra bu denli sürekli konuşulan hatta üzerine şakalar yapılan bir şeye dönüştürülmesi hâlâ midemi bulandıran bir durum. Yani aynı insanların evli olmayıp da cinsellik yaşayana gösterdiği tutum ile evli olana gösterdiği tutum arasındaki fark akla uygun değil. Kesinlikle herkesin anne olması gerektiğine inanmıyorum. Ebeveynlikte partnerimle eşit durumda olacağımı düşünmüyorum. Annenin alacağı sorumluluklar olağanüstü büyüklükte ve hayatın birçok alanından feragat etmek zorunda. Sanki kadın evlenmeyerek, çocuk sahibi olmayarak toplumun ondan beklediği sorumlulukları yerine getirmedi diye bir yerde kadına “borcunu ödetmek” gibi, ailedeki tüm bakım emeği yükü onlara bırakılıyor.

“sürekli bir mücadele ve had bildirmeye hazır olma durumu”

Sokakta, toplu taşımada özellikle kalabalık alanlarda huzursuz hissettiğim ve çevremi kolladığım durumlar olabiliyor. Partnerimle sorumlulukları iyi bir şekilde paylaştığımızı düşünüyorum. Beni şaşırtan bu sorumlulukları yerine getiren partnerimin arkadaşlar ve sosyal çevre tarafından ya çok fazla övülmesi ya da neredeyse dalga geçilmesi. Annelik çok büyük bir sorumluluk. Her şey aynı şekilde devam edebilir diye düşünmek bir yanılgı. Çok güzel bir duygu, ama sadece gerçekten isteyen anne olmalı.

Sokakta, toplu taşımada her daim ve her açıdan güvensiziz artık. Benim yaşadığım toplumda evin içinde, kapalı kapılar ardında neler oluyor bilinmez ama evli isen güvendesin. Hayatımın bu aşamasında üstlendiğim bir sürü rol var, istesem de istemesem de hepsinin üstesinden gelmeye çalışıyorum. Ama benim yetiştirdiğim kızım böyle sorumluluklara tabii olmayacak, onu bu yönde yetiştiriyorum ve bu üstlenmekten en çok mutlu olduğum rol. Annelik sayesinde koşulsuz sevgi nedir öğrendiğim için çok güçlendim. Hayatımdaki her şey değişti, ben de hemen uyum sağlamaya çalıştım. Ne yapayım ben böyle öğrendim. Ama kızım her şeye evet demeyecek. Kendine sahip çıkmayı öğretiyorum. Herkes anne olmamalı. Ben her şeyin arasında bir yol bulup anneme de bakmaya çalışıyorum. Yeni nesil bakmaz ama. Çünkü biz çok ezildik onlar bunu yaşamasın, her şeye evet demesin, hayatına sahip çıksın diye çok Uğraşyoruz. Bu da onları bencilleştirecek. Büyürken hayran olduğum yazarlar, sanatçılar, yönetmenler, aktörler vardı, çoğu tacizci çıktı. Okumuyorum, izlemi-

yorum, takip etmiyorum onları. Ama çok çok üzuldüm. Hayal kırıklığım o kadar çok oldu ki kendimi daha da güvensiz hissediyorum çoğu zaman.

“annenin alacağı sorumluluklar olağanüstü büyüklükte ve hayatın birçok alanından feragat etmek zorunda”

Sokakta kendimi güvende hissetmiyorum. Sürekli korku içindeyim. Bazen, akrabalarım muhafazakâr olduğu için onların yanında daha açık ve radikal kıyafetler giyiyorum. Onun dışında aksam saatlerinde daha uzun ve kapalı giymek bir alışkanlığa döndü. Korkuyorum başıma bir şey gelebilir diye. İşverenim sadece kadınlarla çalışıyor. Bunu daha az maaş vermek, daha kolay azarlamak ve kontrol altında tutabilmek için yaptığını

düşünüyorum. Aileme bakmak zorundayım. Bu yükümlülük kendi hayallerimi gerçekleştirmeme engel oldu. Fakat pes etmiş değilim. Annelik çok zor. Annemi örnek vermem gerekirse o hep yorgun ve mutsuz. Seviştiğini sanmıyorum. Bu yüzden çocuk yapmayı düşünmüyorum. Bence kimse anne olmamalı.

Yirmili yaşlarımda “Sana açıklama yapmak zorunda değilim” cümlesi aklıma gelmezdi. Karşımdaki insanla ortak bir zemin bulmakta da zorluk çekerdim. Bence kendi alanına sahip çıkmayı ancak 40 yaşından sonra öğrenebiliyor kadın. Freelance tasarımcı ve sanatçı olarak karşı cinste yaptığım işten çok sonsuz bir kabul ve onaylanma beklentisi hissediyorum. Gereksiz soru ve muhabbetlerle vaktimin çekinmeden talep edilmesi ve aldıklarını düşündükleri servis dolayısıyla övgünün hep onlara ait olduğunun farkındayım. Erkek ve kadının aynı evde yaşamasına karşıyım ve bence herkes anne olmamalı ama herkes çocuklardan sorumlu olmalı.

Genelde kamusal alanda zorlukları yaşıyorum, gece eve dönerken tacizlerden, giydiklerimin yargılanmasından, birçok şeyden dolayı yaşanan zorluklar... Son birkaç yıldır yaştan dolayı bunların azaldığını hissediyorum. Sokakta kendimi biraz daha güvende hissetmek ancak İstanbul'dan taşınınca mümkün oldu.

Sokakta kadın başıma ekstra paranoyak, endişeli ve gergin olduğum kesin. Gece tekinsiz hissediyorum, hızlı adımlarla eve topuklarım.

“yirmili
yaşlarımda
*sana açıklama
yapmak zorunda
değilim*
cümlesi aklıma
gelmezdi”

Kadın olmanın zorluğu çok ama bazen yaşadığım cinsiyetçilik avantaja da dönüşebiliyor. Mesela meslek seçiminde daha serbest bırakılmak bunlardan biriydi. Babam evlenip kocamın bana bakacağını düşünerek istediğim alanda okumama izin vermişti. Ama bu gibi durumları da yine kadınların yaratıcı direnişi olarak görüyorum. Çocukluktan bugüne kadar bakıldığında bu zorluklar ya da avantajlar kendi hayat stratejilerimi kurmamla değişen şeylere dönüştü. Karanlık bir sokak ya da gece geç saatte geçtiğim bir alt geçit beni hâlâ tedirgin eder ve bu dünyanın neresinde olursam olayım, hangi güvenli şehirde yaşarsam yaşayayım bu tedirginlik bende hep vuku bulur. Bekâr bir kadın olmam hâlâ Türkiye'nin bir otelinde sevgilimle beraber aynı odada kalmam sorun olabiliyor. Giyim tar-

zımda çoğunlukla rahatlığa önem veren biri olarak, bu gerektiğinde mini bir short giymekse hala daha sıkıntı hissettiyor. Ve ne giyersem giyeyim sokaktaki bakışlardan kaçamadığımı düşününce artık eskisi kadar kendime müdahale etmiyorum. Çünkü her halükârda o sıkıntıyı yaşayacağımı biliyorum ve bu yüzden kendi istediğimi giyiyorum. Ama hâlâ daha sütyensiz rahatça dolaşamıyorum. Evde bile olsam, mesela su getirmeye gelen çocuğun karşısında hâlâ üzerime bir şal vs. alıyor ya da sütyen giyiyorum. Ve bu meme ucu gözükmessin anlayışı sosyal medyanın da etkisiyle çığ gibi büyüüp baskı yaratıyor. Özellikle kendi kendime feminist kuramları okuyup, eleştirileri benimsedikçe bahsedilen erbilmişlik gibi durumlarda daha rahat tepki verdiğimi gördüm. Böyle bir durum yaşadığımda eğer ki olayın şoku beni kitlemezse ki bu da olabiliyor bazen, çoğunlukla durumdan rahatsızlığımı dile getiriyorum. Eskiden yani daha öfkeli tepki verdiğim dönemde, mesela bir erbilmişin yüzüne “çek şu masadan taşaklarını” demişliğim vardır. Şimdi daha esprili bir şekilde karşılık veriyorum. Mizahın gücü beni hem yaşadığım olumsuzluğun etkisinden kurtarıyor hem de kurulabilecekse daha yapıcı bir diyaloga izin veriyor. Özellikle üniversitede öğrenci iken bir cam tavan vardı. Aslında cam değil düpedüz odundan bir tavan olarak gayet doğru-dan cinsiyetçi dille ifade edilebiliyordu. Şu anki iş hayatımda son sözü erkeklerin söylemesi o cam tavanın hep orada bir yerde olduğunu hatırlatıyor.

“son sözü erkeklerin söylemesi o cam tavanın hep orada bir yerde olduğunu hatırlatıyor”

Sokakta, toplu taşımada eskisine nazaran daha az güvende hissediyorum diyebilirim. Bu durum yürüdüğüm yere ve saate göre değişiyor. Bulunduğum sokak ya da toplu taşımadaki insan çeşitlemesi, bulunduğum şehir, ilçe, semt ve oraya ait toplu taşımalar güvensiz hissetmeme neden olabiliyor.

Kadın olmanın ekstra zorlukları tabii ki var. Yarım asırdır dünya yüzeyinde yaşadığından artık çoğu şeyi biliyosun ve hiçbir şey bilmiyor muamelesi görüyorsun. Acıklı ama komik aslında. Yani zaten bu adamların her şeyi acıklı ve komik. Pimapen ustası geldi, vida kısaltması gerekti. Aleti yok. Kıl testereyi ödünç verdim. Geri verirken “abla al gene sen bunu, başka usta isterse ona da verirsin” dedi. Tamam dedim. Taşınırken taşımacı herif, yatak odama girip oradan, “gece sen burada tek başına mı

yatıyorsun” diye seslendi (ve tabii ki ben ona sen değil siz diyordum). Bir erkek arkadaşımı aradım “n’olur koş gel, yoksa bu adamlara kendimi öldürteceğim” dedim. Sağ olsun geldi. Yoksa açacağım ağzımı yumacağım gözümü, cesedimi bir dere kenarından toplayacaklar. Kadına hayatın tamamı ekstra zorluk bence. Bekârim ben, hep bekârdım. Birlikte yaşadığım erkeklerle genelde iş bölümü yaptık ya da zahmet edip ev işi yapmıyorlarsa konuşup ortaklaşa ev işçisi tuttuk. Çocuk olmayınca bu sorunun cevabı kolay oluyor belki de. Evde eşit iş bölümü mümkün ama iş yerinde eşitlik mümkün değil. En kurumsal ve toplumsal cinsiyet eşitliği iddiası taşıyan büyük havalı şirketlerde cam tavan daha yüksek oluyor. Yani mesela kadın müdür olabilirsin da bölge müdürü olamıyorsun. Benim çalıştığım çoğu şirketteyse kadınların tepesinde cam tavan değil bildiğin lambri üzeri ondülin çatı vardı, hem de mobbinge kol kola. Hayattaki hedeflerimle ailesiz hayatım örtüşüyor evet. Ergenliğimde ebeveynlerime baktıkça birbirini yiyen, çocuklarını cezalandıran, her şeyi kendine hak gören, çocuklarından pek çok şeyi rahat rahat esirgeyen bir çiftin, anne tarafı olmayacağıma yemin ederdim. Başka türlü olmuyor mu, oluyordur eminim. Yani birbirini yemeyen ve çocuklarını cezalandırmayan ebeveynlerden biri de olabilirdim belki ama bence böyle de gayet iyi oldu.

“bekârim ben,
hep bekârdım”

Zorluklar tabii ki var. Geçtiğim sokakları, günün hangi saatinde dışarıda olduğumu hatta hangi vasıtayı kullanacağımı dahi sürekli planlıyorum. Geçen yıl bir erkek arkadaşımın önerisiyle bir mahalleye ev bakmaya gittim. Mahallenin nezih ve güvenli olduğunu söyledi. Fakat adımımı attığım an öyle olmadığını fark ettim. Sırf erkek olduğu için benim fark ettiğim detayları, hiç düşünmesi gerekmemiştir. Nişanlandığımda sınıf atladım. Ailenin yetişkinler masasına davet edildim. Tüm ailenin kullandığı yazlığın anahtarını bana da verdiler. Evlendikten sonra akşam veya pazar günleri iş için aramayı bıraktılar. Arasalar da hep özür dilediler. Evlenmeden önce de eşimle üç yıldır aynı evde yaşıyordum. O zaman gece aramaları sorun değildi ama evlenince birden aramaları gerektiğini fark ettiler. Bir de imzayı atar atmaz tüm çevrem gözünde damızlığa dönüştüm. Evde iş bölümü mümkün değil. Binlerce kez konuşmamıza rağmen eşim hâlâ ev işlerinde “yardım” edip takdir görmeyi bekliyor. Kurmalı oyuncak gibi ancak ona yapılması gerekenler listesini verirsem yapıyor. Bütün bu yapılacakları düşünüp bir sıraya koymanın bile ekstra iş olduğunu anlamıyor. İş kısmı karmaşık. Akademisyenim ve çocuk yapmak istiyorum. Hem akademiye yükselmek için tez, makale yazıp hem de nasıl çocuk büyütebileceğimi çözmiyorum. Evdeki rolümü hedeflerime ulaşmak için değiştirmeyi öğrendim. Evin karadeliğine çekilip kendimden vazgeçeceğime bok götüren bir evde yedi gün makarna yemeyi kabul ettiğim oluyor.

“en kurumsal ve toplumsal cinsiyet eşitliği iddiası taşıyan büyük havalı şirketlerde cam tavan daha yüksek oluyor”

Bekâr olduğum için pek hakkım yokmuş gibi davranıldığı durumlar oluyor. Üniversite arkadaş grubu içinde evli ve çocuklu olmadığım için benim tekliflerimin kabul görmemesini anladığımdan beri bir teklif götürmüyorum. Bizim dönemimizde evde iş bölümü ya da terfide fırsat eşitliği olduğunu düşünmüyorum.

Bu konuda şanslıyım hayatı paylaştığım eşim önüme engeller değil, fırsatlar çıkaran biri oldu. Evde de eşit iş paylaşımı yapıyoruz. Ben çocukluğumda zor bir aile ortamında büyüdüm. Babam bencil ve sevgisiz biriydi. Hayatı paylaştığım eşim bu anlamda güven duyduğum bir karakter.

Kadın olduğum için potansiyellerim görünmüyor ve ben bunları göstermek

için ekstra çaba sarf etmek zorunda kalıyorum. Bu enerji bazen katlanılmaz derecede fazla olabiliyor. Hiçbir zaman bir erkek kadar konforlu hissetmedim. Hem çalışırken, hem işlerim sergilenirken. Ailemle kimliğim örtüşmüyor ama sessiz bir kabullenişleri var. Sanırım bu şekilde uzlaşıyoruz.

Geceleri tek olmak zorlaştı biraz. Bekâr ya da sevgilim olmadığı için sanki bazen iş yükümün daha çok olması kabul edilebilir oluyor. Onların farklı bahaneleri var ve bunlar benimkilere kıyasla daha önemli. Doktora yapmam annem tarafından değerli bulunmuyor. Bu yaşında aile kurmam, onlara bakmam gibi benden farklı beklentileri var.

“evin karadeliğine çekilip kendimden vazgececeğime, bok götüren bir evde yedi gün makarna yemeyi kabul ettiğim oluyor”

Bekâr ve iki çocuklu bir anneyim. Hâlâ hayatımı tek başıma idame ettirebilecek bir işim yok. Uğraşıyorum ama içim çok acıyor. Eski eşimden çocuklar için maddi değil ama alan açması için destek istediğimde, benim zaten doğal normal akışında yaptığım bir şeyi yaptığı için dengesinin bozulduğunu söylüyor. Korkunç değil mi?

Zorluk tabii ki var. Evde ev işi, sokakta bakış, işte ezik görme. Bekâr olmak, evlenmeyi gerektiriyor. Bu konuda baskı çok fazla var. Evde kimin sözü geçiyorsa o dağılımı yapıyor. Bu beni isteklerimle genelde örtüşmüyor. Hayattaki hedefim aile ortamından ve orada üstelendiğim ana rolden kopmak zaten. Hedefleri-mizden başka ne kaldı ki ?

70’li yıllarda Erenköy’den Laleli’ye her gün üniversiteye giderken önceleri toplu taşımada sözlü ve fiziki tacizlerle karşılaştım. Baş edemeyince yakama toplu iğne, cebime çengelli iğne yerleştirdim ve sonrası artık taciz durumu benim eğlenceme dönüştü. Sonra mor iğne kampanyası kamusal alanda görünlük kazandı. Tacize karşı kadın dayanışması sayesinde, biraz olsun rahat ettik. Erkekler öyle eskisi gibi ellerini üzerimizde gezdiremediler ya da iğnelendiler. Genç yaşta çalışma hayatımın başlangıcında, taciz patronlar için çok doğal ve hakları gibiydi. Bu nedenle iş değişikliği yapmak istediğimde çevreme, aileme ve iş arkadaşlarıma gerçek nedenleri anlatamazdım. Üstelik iş beğenmemekle, çalışma isteksizliğimle suçlanırdım. İleride kızımdan sonra yaşamıma bekâr anne olarak devam ettim,

dul kalmıştım. Çalışmak Zorundaydım. Bunun sürekliliği için herkesin iki katı çalışmak zorundaydım. İşsiz kalamazdım. Uzun sürelerimi işte geçirmek zorunda kaldım. Erkek arkadaşlarımdan daha geç terfiler alabildim. Benden daha az çalışıp daha çabuk terfi ediyor ve daha iyi ücretler alıyorlardı. Ben de kariyerimde çok iyi yerlere geldim çünkü mücadeleyi ve çok çalışmayı bırakmadım. Dul olmak gecelik ilişkilere açık olmak olarak algılanıyor ve bu konuda birlikte çalıştığım evli erkeklerden teklifler alıyor ve çok üzülüyordum. Ben ne yapıyorum da bu teklifleri alıyorum diye düşünürdüm. Kendimi niye suçlamışım, şimdi kızıyorum kendime. Yalnızdım, sosyalleşmek için hiç vaktim yoktu. Konuyu kimseyle paylaşamıyordum, sonuç olarak kendimi suçlu hissetmişim. Beş yaşında kızım-la oturduğum apartmanın kapısında saldırıya uğradım, iki erkek üstüme çullandı. Kızım avaz avaz bağıırıyordu. Çantamı almak istiyorlardı, sürükleyerek caddeye çıkardılar ve hırpalayarak caddede sürüklediler. Komşularım erkek arkadaşdır diye seyretmişler. Kızıma bile sahip çıkmadılar. Kurtulunca kızımı alıp eve girdim. Ertesi gün tanıdık erkek arkadaşlarım “üstünde ne vardı?” diye sordular. Of niye hep suçlu benim? Şimdi netim oysa. Nedeni Kadın olmaktı! Evde iş bölümü benim için gündemi de değildi. Hatta kızım okulda evde iş bölümü tartışılırken, arkadaşlarının babam yapıyor dedikleri işlere itiraz etmiş, öğretmenini benimle paylaşmıştı. Bekâr anne olarak iş hayatımda üst düzeylere gelerek, çok güçlü, kendi ayakları üzerinde durabilen, ken-

dine istediği hayatı kurabilen bir kız yetiştirerek galiba hayat hedeflerimin bir kısmını gerçekleştirdim. Tabii bu arada yaş aldım. Ancak şimdi yapmak istediklerimin, yaratmak istediklerimin, hobilerimin peşinde koşturabiliyorum. Kadın olmak hedeflerin ve görevlerin arasında savaşırken, hayattan koparabildikleriyle idare etmek demek sanki.

Evde yok fakat sokakta zorluk hâlâ var. Avantajlar da oluyor ara sıra. Medeni durumumu kariyer planımın bir parçası haline dönüştürmek zorunda kaldım. Evde iş bölümü değil de karşılıklı anlayış ve bilinç dersek o mümkün. Son sorunun cevabına evet diyebilmekten de mutluyum.

Sokakta içimden gelen şeyleri giyemediğim anlar oluyor, bu beni kısıtlanmış hissettiriyor. Ama bunu kadın olmaya bağlayabilir miyim emin değilim çünkü bu sosyal baskıyı cinsiyetten bağımsız herkes hissedebilir çünkü yargılayıcı bir toplumda yaşıyoruz.

Dediğiniz gibi, kadınlar evde, işte, sokakta tek başına. Bu bize aşılanmış üzücü bir olgu. İlla birine ihtiyaç duyarak yaşamak. Etiketlenmek. Ne kadar acı. Bir etiketim olması gerekseydi, defolu ürün olmak isterdim. Ben kendi kendime yeterim.

Ekstra zorluğu yaşıyor ve daha çok gözlemliyorum. Ev içinde daha dengeli dağılım ve hedeflerimle üstlendiğim rol uyuyor. Kendim için istediğim şeyler maalesef her zaman herkesin görüşleriyle uyumlu değil.

“kadın olmak hedeflerin ve görevlerin arasında savaşırken, hayattan koparabildikleriyle idare etmek demek sanki”

Kadın olduğuim için yaşadığım ekstra birçok zorluk var. Mesela giydiğim kıyafeti gideceğim yere, geçeceğim yollara göre seçmek ;regl olursam diye gideceğim ortamda ne giyeyim diye düşünmek; gece dışarı tek başıma çıktığımda güvende hissetmemek; eşimle birlikte gittiğim bir dükkanda ciddiye alınmayıp sanki hiç konuşmamışım gibi eşimle iletişim kurulması; eve bir sipariş geldiği zaman kapıyı aaçaksam üstüme başıma çeki düzen vermek zorunda olmak gibi ve daha nice. Böyle bir toplumda kadın olmanın ne kadar

avantajı vardır tartışılır ancak özellikle Doğu kültürlerinde kadının erkek tarafından korunması kollanması gerektiğine inanıldığı için çoğu geleneksel aile yapısına sahip yerde kadın evde oturur ve aile reisi erkek ona bakar. Bunu bir avantaj olarak sayabiliriz sanırım. Çocukluktan bugüne baktığımda zorlukların kadınların hayatının her döneminde bir şekilde olduğuna inanıyorum.

Çocuktan sonra partnerimle benim hayatım eşit derecede etkilenmedi. Bunda benim düzenli bir işim olmamasının ve çocuğun bakımını daha fazla üstlenmemin de payı var ama olsaydı da babası daha fazlasını yapmayacaktı, işi başkalarına (çoğunlukla kadınlara) devredecektik. Anne olmak bir süre bütün aklımı ve özgürlüğümü aldı, sonra da hep bir kısmını. Şimdi çocuğum büyüdükçe tekrar kendimi aramaya, öncesinde kim olduğumu hatırlamaya çalışmaya başladım. Bu kaybolma hissi cinselliğimi de etkiledi herhalde. Bir yandan da o büyürken ben de değiştim ve onunla birlikte bir sürü şey öğrendim. Herkesin anne olması hiç gerekmiyor, kadınların seçme şansı mutlaka olmalı. Birinin büyümesini izlemenin ve ona yardım etmenin hayata anlam kattığını, kendi yaşlanmamla baş etmeyi de kolaylaştırdığını düşünüyorum. Başka türlü ilişkiler ve uğraşlar da bunu sağlayabilir sanıyorum. Her türlü bakım emeğinin kadınlar üstüne yıkılmasını ve bir de bu zor, bazen çok sıkıcı, bazen iğrenç, bazen çok monoton ama hayati işlerin yapılmasının baş tacı edileceğine değersizleştirilmesine çok kızıyorum. Yaşlı bakımına mecbur

edilmek sadece aile içinde de olmuyor. Geçen gün bir kadından küçük bir çocukken felçli yaşlı akrabasına bakmak için gönderildiğini dinledim.

**“Anne olmak
bir süre
bütün aklımı ve
özgürlüğümü
aldı, sonra da
hep bir kısmını.
Şimdi çocuğum
büyüdükçe
tekrar kendimi
aramaya,
öncesinde
kim olduğumu
hatırlamaya
çalışmaya
başladım”**

Evli olduğum için evde bir çocukla yaşıyor gibi oluyorsun: sürekli arka topla, evin düzenini sağla falan. Anne oluyorsun, anne olmadan. Sokakta bakışlar, giyim kuşamınla ilgili yorumlar. Ya da erkek nüfusunun fazla olduğu yerlerde yaşanan tedirgin edici bakışlar veya durumlar. İş hayatında da, tabii ki, erkekler hep daha zeki olduklarını sandıkları için zorluklarla karşılaşyorsun. Ülkemizde kız çocuklarının okur-yazarlık oranı düşük ve bir kısmı evlenince çalışmadıkları için, iş hayatında kadın nüfusu az. Bu durum, erkeklerin sanrılı düşüncelerini ağırlaştırıyor. Ağzınla kuş tutsan da tüm avantajlar erkek çalışanlardan yana oluyor. Zorluklar yaşla birlikte şekil değiştiriyor ve yaş ilerledikçe bence daha da ağırlaşıyor. Daha gençken, bunların üzerinde daha az duruyoruz ya da ben öyle büyük bir şey tecrübe etmedim. Ancak, zorluk çeken arkadaşlarım mutlaka olmuştur.

Gençlikte ve çocuklukta, zorlukları pek fark etmiyordum, fakat hatırladıkça aslında birçok defa tehlikeli pozisyonlarda bulunduğumu fark ettim. Sonraları başka kadın arkadaşlarıma karşı çok korumacı oldum, çünkü başlarına hep fena şeyler geliyordu. Ve böyle böyle dikkat etmeyi öğrendim. 16-23 yaş arası hep yere bakarak yürüdüğümü fark ettiğim anı hatırlıyorum. Toplu taşımada veya sokakta bakışlarını diken biri olduğunda yer değiştiriyorum. Genelde Kuzey Afrika ülkelerinden gelen insanların bana ilk sorusu, evli olup olmadığım ve ne kadar da ideal, tam evlenilecek birine benzediğim. Giyim stilim iki yılda bir tamamen değişiyor diyebilirim. Fakat ara ara özüm dönüyorum. Genelde partnerlerimin yorumları doğrultusunda tarz değişimine

gittim. Mansplaining çok başıma geliyor ve o anlarda tepki verip gerginlik çıkar-dığım oldu, fakat artık bundan yorul-dum. O nedenle ya ilgimi başka bir şeye yönlendiriyorum ya da karşımdaki ile alay ediyorum. Sanat dünyasındayım ve birçok defa genç kız olmanın prezantabl olması ile sınırlı kalan rollere itildim. Bu anlarda çok sıkılıyorum ve moralim bozuluyor, fakat sanki bu role mecburum gibi içinden de çıkamıyorum. O nedenle daha perde arkası işler yapmayı tercih ediyorum. Hayatta en önemli rolüm sanırım arkadaş olmak. Birçok arkadaşımın morali, mutluluğu benim için çok önemli, onlara destek olabilmek beni çok mutlu ediyor. Hayata tek başına tahammül edemeyip bir meşgale olarak yaş-landığımızda bize bakmaları için çocuk yapıyoruz bence. Yaşlılara bakan kadınlar hakkında düşüncem, bunu gelir kaynağı olarak yapmıyorlar ise, ebeveynlerini sevdikleri için yaptıklarını farz ediyorum. Fakat ölüme yakın süreç çok çileli oluyor ve bu evlatlar çocuklu olsalar da olmasalar da anne-babalarına karşı sorumluluk-larından ötürü biraz boynu bükük halde olmalılar.

“ağzınla kuş
tutsan da tüm
avantajlar
erkek
çalışandan yana”

Kadın olduğumuz için yıllarca neler yaşadık! Çocukluğumdan beri sokakta, işte, her yerde tacize uğradım. Kadın olmanın bir avantajını yaşadım mı şimdi pek hatırlamıyorum açıkçası. Ha, babamın sağlık sigortasını hâlâ kullanabiliyor olmam avantaj mesela. Yaşadığım zorluklar yaş ile değişti. Ben daha çok güçlendim ve Türkiye'nin tamamına yakın bir yüzdesi pedofili olduğu için artık eskisi kadar çok tacize uğramıyorum. Sokakta asla güvende hissetmiyorum. Hep bir tarafım tetikte. Çünkü azıcık salınca (uyuklamak, hülyalara dalmak, bir şeyler yazmak karalamak...gibi) tuhaf ve istemeyeceğim türden temaslara maruz kalmışlığım var. Yürürken müzik dinlerim ama gece eve dönerken dinlemiyorum. Her an arkamdan biri bana saldırabilir diye, kulaklarım keskin olmalı gibi bir kedi uyanıklığında yürüyorum. Evli olmadığım için annemden başlayan, taksi şoförüne, manava kadar uzanan bir şaşkınlık, "bu nasıl olur?" ifadesiyle her gün karşılaşıyorum. Bunun düpedüz bir şiddet olduğunu düşünüyorum. Bir de toplum evli olmayan kadından korkuyor. Bazı kadın arkadaşlar da evli olmadığın için senden korkuyor. Sanki bekâr kadın sakıncalıdır ve her zaman tahrik eder. Giyim tarzım yıllara göre çok değişti ve bence birçok sebebi var. Yaşla, değişen koşullarımla, moda anlayışıyla, değişen Türkiye'yle, kurumsal işlerde çalışmakla ve alışveriş yaparak değil de arkadaşın, kuzenin ikinci el kıyafetlerini giyinmekle ilgili, çünkü alışveriş yapmayı hiç sevmiyorum. Mesela gitgide daha da rahat bol kıyafetler seçiyorum. Tek parça elbise, tulum, bol pantolon, tişört

ve ceket. Rahat ama şık olmaya çalışıyorum. Örneğin artık gardırobumda kısa etek yok. Nedeni tacize uğrama olasılığı, göz önünde olacak olmanın verdiği rahatsızlık, çıplak ve güvensiz hissedecek olmam olabilir mi? Erbilmişlik görünce eğer mümkünse bulunduğum yeri değiştiriyorum, çünkü yontulmamış erkekleri kendim yontmayı bıraktım, hiç uğraşmam, kıymetli değerli vaktime yazık, eğer oradan gidemiyorsam da hicivli taarruza geçiyorum. Kurumsal bir işte çalışmıştım. Bütün yöneticiler kadındı ama onlar da biraz erkekleşmişlerdi. Orada sadece para kazanmak için bulunuyordum ve yükselmek gibi bir hedefim yoktu. Bu yüzden de oradaki hiyerarşiyi önemsemedim. Ama sanat alanında aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Belki şu sıralar eskiye nazaran daha pozitif ayrımcı bir dil var ama bir kadın sanatçının erkek sanatçılardan daha az kazandığını, ya da zamanında anne olduğu için sergilere davet edilmeyen sanatçılar olduğunu biliyorum. Şimdi ise feminist bir kadın değilsen, ya da kuir değilsen misafir sanatçı programlarına kabul edilmen daha zor. Mesela 50 yaşına dayanmış, kuir olmayan ve ekoloji çalışmayan erkek sanatçılar epey zordalar. Sinsice hoşuma gidiyor bu durum. Şu anda en eşitlikçi ilişkiyi yaşıyorum. Yemekleri o yapıyor çoğunlukla, masayı beraber kuruyoruz. Ben sevdiğim için daha çok bulaşık yıkayan olabiliyorum ama onu da çoğunlukla birlikte yapıyoruz. Eskiden çok zorlandığım ilişkilerim oldu, dengelemekte güçlük çekiyordum, pasif agresif durumlar yaşanıyordu ya da kavga çıkıyordu filan. Kolaylık, ruh sağlığı, kol ve bel kuvveti ve daha çok

neşe diliyorum anne arkadaşlarıma!
Hiç kimse yaşamadığı sürece anlayamaz
ve ahkâm kesemez. Anne olmayınca,
anne olan arkadaşınla bir süre kopma
yaşanıyor. Onu kaybediyorsun gibi, o
da seni kaybediyor. Hüzünlü bir tarafı
var, sonra yavaş yavaş ilişki kendisi-
ne geliyor. Ama arada hep ilgi isteyen
ve ihtiyaçları olan başka bir arkadaşla
devam ediyor ilişki. Bu üçlünün arkadaş
olması gerekiyor, başka yolu yok. Artık
iki değil, üçsünüz. Aslında çok kıymetli
bir süreç. Bir kadın anne olduysa, evde
yalnızsa, anne olmadan önceki hayatını
özleyerek yeni hayatına adapte olma-
ya çalışıyor, her gün değişen duygular,
sevinçler, kederler... Her ne kadar farklı
frekansta olursa da çocuk yapmayan-
la çocuk yapan arasında, anne olanın
yalnız olmadığını her daim duyumsa-
ması gerek. Anne olan arkadaşına bunu
hissettirebildim mi pek emin değilim
ama. Çocuk o kadar olmaz bir şey ki
benim için, birden çok yakınının tercihi
olunca kısa bir şok dalgasından geçi-
yorsun. Sanırım adapte olması benim
için de zordu. Bekâr kadın olmak da
zor. Ailen olunca, evde seni bekleyen ve
ilgilenmen gereken bir eş olunca, akan
sular duruyor. Toplumun ve aile yapı-
sının böyle bir algısı var. Evli olmayan
her zaman daha müsaittir. Eşi çocuğu
yoksa, çağır gelsin. İş hayatında da hafta
sonları çalışmaya, evli olmayanları ça-
ğırma gibi bir durum vardı. Çünkü boş
boş yalnız oturuyorum, ay bir iş olsa da
insanları mutlu edeyim, onlara yardım
edeyim diye telefon bekliyorum. Bu
gerçekten hiç adil değil. Bir anne babaya
sahip olan her kardeş maddi manevi
elini taşın altına sokmalı. Bunu hiçbir
kadın tek başına yapmamalı.

“çocukluğumdan beri sokakta, işte, her yerde tacize uğradım”

Sokakta etekle gezmek taksi kornası-
na sebep oluyor. Topuklu ayakkabı en
büyük taciz sebebi. Karanlık yollar da
huzursuz hissettiriyor. Boşanmış oldu-
ğum için toplumsal hayatta sürekli taciz
ediliyorum.

Hava karardığında ve تنها yerlerde
her zaman güvensiz hissediyorum.
Toplu taşımada tek kalmamak için çok
gayret ederim, kalırsam süper alarmda
otururum. Tenha bir yolda asla kulak-
lıkla müzik dinlemem.

Kadın erkek ayırmadan; herkes şartla-
rına ve koşullarına göre dilediği yerde
olabilmelidir. Görev dağılımı, toplum-
daki, evdeki yer vs. sadece bize dayatı-
lan kurallardır ve tümüyle saçmadır.

Ah! çok zorluklar yaşadım. Susmam
beklendi. Susmadım. Avantaj pek hatırlamıyorum. Yalnızsan kariyerine daha
çok zaman ayırabilirsin. 32 yaşında
boşandım. 57 yaşındayım ve evet ben
bunu yaşadım. Evde eşit iş bölümü ben
yaşamadım. Örtüşmedi ne yazık ki.

“saçlarımı kesmeyecek ve sesimi de alçaltmayacağım”

Kadın olmanın avantajları ve dezavantajlarını yaşıyorum. Mesleğimde bir ayrımcılık yaşamadım kişisel olarak ama sektörler erkek egemen bir sistemde ilerliyor maalesef. İstatiksel olarak baktığımda azınlık durumundayım. Sokakta veya toplu taşımada ilk gençliğimde daha çekingen ve korumacıydım, şimdilerde gözlemci ve müdahaleciyim daha çok. Geceleri yalnız yürümek hâlâ tedirginlik veriyor arkama bakıyorum şüpheyle ve kulaklıkla müzik dinlemek yerine sokağı dinlemeyi tercih ediyorum. 42 yaşında bir bekârim ve hayatımı kısıtlayan büyük bir sıkıntıyla karşılaşmadım. Kendi planlarımı yaparken daha özgür hissediyorum. Ergenlik dönemini kısa saçlı, kahverengi tonlarında pantolon ve bol tişörtle geçirdim, üniversitede ise bol takılı sıkır sıkır renkli giysiler giydim, şimdilerde rahat olmak iyi hissettiriyor. Özel durumlarda sık olmak istiyorum. Kendimi mutlu ve güzel hissettiğim kıyafetleri tercih ediyorum. 20’li yaşlarda her işe koşan asistan gibi hissediyordum. Canıma tak ettiğinde fazla iyiliğin zararlı olduğunu anladım. Acele etmemeye, çalıştığım çevrenin ritmine bakmaya ve iş bölümü için uğraşmaya başladım. Amacım işleri

bir an evvel halletmek değil düşünerek, plan yaparak ilerlemek, kendi önceliklerimi düşünmek oldu. Erbilmişlik her yerde var ve olacak. Onları dalgaya almak ve bu durumlara sınırı çekmek önemli. İçinde yer aldığım sanat çevresinde kendi yolumda ilerliyorum. Sanat tarihi eşitlik için mücadele vermiş kadın sanatçılarla dolu, onların yolundan ilerliyorum. Sanat piyasası eleştirilecek bir hiyerarşi barındırıyor ve sevdiğim sanatçılar bu konuda işler üretiyor. Hayatta önceliğim kariyer sahibi olmak yani özgürce sanat üretmek, sonra evlat ve partner olmak diyebilirim. Aslında hepsi birbirine karışmış durumda. Yaşamım beslenmek ve üretmek üzerine. On küsur yıldır partnerimle ev paylaşıyorum. Ev işlerini taşıdığımız gün bir sözleşmeyle paylaştık, aksaklıklar olsa da dengeli gidiyor. Kirayı ve faturaları eşit paylaşıyoruz. Temizlik onda yemek bende. Bir rahatsızlık hissetmiyorum.

Bedensel olarak avantajları olan bir kadıyım. Boyum uzundur. Bundan dolayı yaşadığım zorbalığı, avantaja çevirdim. Kesinlikle karşılık veriyorum. Asla susmuyorum. Saçlarımı kesmeyecek ve sesimi de alçaltmayacağım.

Yalnız bir kadın olduğunda, birçok şey zaman geçtikçe daha zor bir hal alabiliyor.

Genç bir kadın olmanın özel zorlukları olduğunu düşünüyorum. Özellikle işte ciddiye alınmamak, sınırların aşılması gibi. Bunun yaşla değişeceğini umuyorum.

Kadın olmak memleket genelinde artık zor. Genel olarak yaşadığım semt sebebiyle herhangi bir güvensizlik yaşamıyorum. Ama bir kere peşime bir adam takılıp, saçma sapan yol sordu. Dibimden ayrılmadı. Ürktüm, şans eseri arkadaşlarımla karşılaştım ve adam gitti. Genelde kalabalıkta müzik dinlerim, sokağın kaosundan kaçmak iyi gelir. Ama genelde kulağım açıktır. Çevremi sürekli kontrol ederim. Araç kullanırken arkadan gelen aracın tacizine uğrayabiliyorum. Kesinlikle araca bakmayıp, şeridimi değiştirip yoluma devam ediyorum. Bazen yol vermiyorum, hemen şerit değiştiremiyorum, işte o zaman peşime takılıp ya taciz ederse diye korkuyorum. Toplu taşımada herhangi biri, kadın erkek üstümden sürtünerek direğe tutunursa uyarıyorum. Bana alan bırakın, biraz mesafe lütfen diye. Bekâr olmama ailenin yaşlıları çok takıldı. Uzaktan damat adayları bulundu. Hep-sini ailecek reddettik. Allahtan çekirdek ailemde evlenmem gerektiğine dair bir talep olmadı. Ön yargılara, “Nasıl oluyor böyle?” diye şaşırımlara sessiz kalarak geçirildi. Hayatımdaki en büyük rol evlat olmak ve öğretmen olmak. Kendi çocuğum yok, ama öğrencilerimi yetiştirmek benim en büyük mutluluğum. Aile içinde verici, problem çözücü evlat rolüm var. Hayattaki hedeflerim daha ilerlemek, sanatımda öne çıkmak, ama aile ve para kazanma mecburiyeti biraz ana hedefimi engelliyor. Gene de üretkenliği elden bırakmayıp her şeyi bir arada yapmaya çalışıyorum. Bir yıl beraber olduğum partnerim ile evlat edinme fikrini konuşuyorduk. Güzel bir hayaldi. Ben anne olmayı çok isterdim. Yaşım geçti ve bir partner ile çocuğumu büyütmek isterdim. Yalnız

olmak istemezdim. Herkes anne olmak zorunda değil. Hatta bazı insanlar anne olmayı bedenlen, ruhen kaldıramıyor, çocuk doğsa bile anneliğe alışamıyor, içine sindirmesi, çocuğunu sevmesi zaman alıyor. O sebeple kadınlara illa bu rol verilmemeli, omuzlarına çok ağır bir yük biniyor. Annem 70 yaşında. Ben evlenmemiş 45 yaşındaki kızıyım. Ablamın iki çocuğu ve yoğun bir işi var. Benimse freelance işim, öğretmenliğim ve sanatım var. Maalesef sanatçı sürekli bölünürse, kendisinden bir şeyler istenirse işine yoğunlaşamaz ve üretemez. Bunu aileme anlatamıyorum. İstedikleri anda emirlerine amade olmam bekleniyor. Bu bilgi yorucu ve çoğunlukla beni sabote ediyor. Evlenmemiş olmak maalesef bu durumda büyük sorumluluk yüklüyor bana.

“istedikleri anda emirlerine amade olmam bekleniyor”

Her gün ne giyeceğimi düşünmek planlamak “ay acaba bu açık kalır mı?” rahat yürüyebilir miyim diye düşünmek evden tam anlamıyla çıktığım anda eve geri dönüp üstümü değiştirmek. Bunlar,

son zamanlarda beni çok yoruyor. Senelerdir Beylerbeyi'nde tutucu bir mahallede oturuyorum. Burada oturduğum için büyük bir baskı görmesem de geçtiğimiz yıllarda birkaç kez kızım bu kadar kısa giymesen mi diyen yaşlı teyzeler veya nereden geldiği belli olmayan bir adamın ben kız arkadaşımın üstümüzde şort ve elbiseyle kahvehanenin önünden geçerken "bunlar böyle dolaşamaz burada" diye ayaklandığını hatırlıyorum. Kadın olmanın her zaman toplumumuzda çok bilindik zorlukları var. Evde pek hissetmedim. Babam hep ev işlerine yardım eden modern bir insandır. Gel gelelim sokakta ve günlük yaşamımda hissettiğim oldu. Her yaşın ayrı bir zorluğu var. Çocukken sokulduğumuz kalıplar büyüyünce de kadınlığımızın hor görülmesi, gizlenmek istenilmesi olarak karşımıza çıkıyor. Avrupada ben benken Türkiye'de sadece yarım ya da çeyreğim. Yürüyüşüm, bakışım, duruşum, giyinişim, konuşmam, gülüşüm her şeyim değişiyor. Türkiye'de en çok kadınların özgür olmasına ihtiyacım var. Şu anda tek hedefim kariyerim. Bir gün anne olacağım ancak o olana kadar kariyerim ön planda çünkü annelik ön plana geçtiği zaman kariyerimi ikinci plana atmam gerektiğine inanıyorum. Bir çocuk için anne ilgisi, sevgisi şart ve ben de bunu isteyerek yaparım. Evlat olmak son sıralarda çünkü yeterince oldum. Annelik eğer partner varsa ve partner çocukların ve evin sorumluluğunu eşit bir şekilde paylaşıyorsa, çok zor olmamalı. Bekâr bir anne için aynısını söyleyemeyeceğim. Çocuklarına bakarken çalışıp, ayrıca sevişmesi yani başkalarıyla bağ kurması oldukça yorucu geliyor kulağa. Kesinlikle bir başkasının, belki bir aile bireyinin desteğine ihtiyaç duyar.

“erkek toplumu içinde yaşadığını unutmadan yaşamak zor, unutarak ya da kabul edip kendin olarak var olmak, ciddi bir öz güven ve cesaret işi olabiliyor”

Kadın olmak, bu topraklarda (Türkiye) birinin mutlaka annesi, ablası, teyzesi, bacısı olmak anlamına geliyor; en azından benim (1973) jenerasyonum için söyleyebileceğim bir durum. Anonim ya da kendine özgü olamıyorsun, olman kabul ediliyor. Bir mülkiyet

sistemi içinde, birinin bişeyisin, özerk-
liğin rahatsız edici ve sorgulanan bir
durum. Ne kadar “ailedensin, o kadar
işin kolay; ne kadar dışındasın o ka-
dar zor. Burada (Berlin) birinin birisi
olmadığımı, ne isem o olduğumu daha
çok hissediyorum; Türkiyelilerin çoğun-
lukta olduğu ortamlarda yine ailenin bir
üyesi oluyorsun; avantajlı olabilecek bu
durum, kadın için çoğu zaman deza-
vantaj. Erkek toplumu içinde yaşadığını
unutmadan yaşamak zor, unutarak ya da
kabul edip kendin olarak var olmak, cid-
di bir öz güven ve cesaret işi olabiliyor.
Bu noktada diğer kadınlar ile dayanışma
ve görünürlük içinde olmak çok önemli.
İçe işlenmiş, fark edilmeden bünyemize
şıngalanmış kabulleri geçmek için.
Sürekli bir güvende olma hissi yok;
tekinsizlik daha hâkim bir duygu. Yaşın
bence kadın için bir avantajı oluyor.
Sen ne kadar kendine güvenirsen işler
daha kolay oluyor. Benim kendi tecrü-
bem bu. Hayatımda ilk sırada annelik,
ikinci sırada evlat olmak var çünkü
yaşlı anne ve babam var. Tek bir kızım
var ve bu coğrafyada güçlü ve kendine
güvenli, haklarını bilen, kendini gere-
kirse tek başına idame edecek bir insan
olarak yetişmesini istiyorum. Bunun
için eğri veya doğru elimden gelen her
şeyi yapacağım. Sanat yapmak sekteye
uğruyor tabii. İstedğim kadar çalışmı-
yorum ve gündelik hayatı bölen pek çok
şey oluyor. Son yıllarda bu bağlamlar
üzerinden üretimlerimi gerçekleştiriyor-
um. Eşimle çok eşit bir iş bölümü yok.
Pratik ve gündelik işlerin çoğu bende.
Bu durum aramızda gerginlik ve prob-
lem yaratıyor. Geçmişte daha fazlaydı
ama yıllar içinde kavga ede ede bir mik-
tar bir yerlere gelindi. Çocuk yapmak
beni daha çok etkiledi. İki yaşına kadar

ben baktım. Baba akşamları ve geceleri
devraldı. İki yaşına gelince 7/24 annelik
buraya kadar deyip kreşe verdik ve ben
o gün resim yapmaya başladım. İsteyen
kadın anne olsun. Bu toplumda isteme-
mek daha zor. Esas istemeyeni takdir
etmek lazım.

“cadıları neden yaktılar?”

Eskiden daha açık seçik giyinirdik gece
taksiye binerdik, şimdi korkuyorum. Bu
ülkede ya tacize uğrayacaksın ya da katil
olacaksın. Ben araba aldım. Ama benzine
sürekli böyle zam gelirse, artık sonumuz
hayrola. Bekâрім hep bekârdım. Birkaç
kez nişanlandım ama evlenmedim. Deli
diyorlardır herhalde ya da çok akıllı oldu-
ğumu düşünenler de vardır diye umu-
yorum :) Giyim tarzım yıllar içinde daha
muhafazakâr oldu. Kapandım. Dekolte
bacak vs. açamıyorum. Polis de korumu-
yor kime güvenecegiz? Ev işlerinde hep
ben partnerlerimden daha çok iş yap-
tım. Onun için artık ev paylaşmıyorum.
Hiçbir şey paylaşmıyorum, önce onlar
paylaşmayı öğrensinler. Tarihin erkekler
tarafından yazılmış olması ve kadınların
hep arka plana itilmiş olması. Tabii ki
rahatsız edici. Cadıları neden yaktılar?

“gece taksiye binerdik şimdi korkuyorum”

“bu ÷lkede ya tacize uğrayacaksın ya da katil olacaksın. Ben araba aldım”

11 yaşımdan itibaren sokakta, okulda, yolda erkeklerin tacizine uğradım. Bunların hiçbirini babama anlatmadım çünkü ya ben o an yanlış yerde yanlış kıyafetle olmaktan suçlanırım ya da özgürlüklerim kısıtlanır diye korktum. Kendimi sadece ben koruyabilirim diye düşünüyordum. Bu da beni sert bakışlı devamlı savunmada biri yaptı. Erkeklerin bu üzerime üzerime gelişı, tecavüze uğrama korkusu ile yaşamama neden oldu. Bir kere de biri tecavüz girişiminde bulundu. Ona kameraları gösterip hayatını karartırım diyerek kurtuldum. Bir sefer taksi şoförü beni kaçırmaya çalıştı. Kendimi hızla giden arabadan atarak kurtardım. İkisinde de polise gitmedim çünkü hiçbir şey olmayacağını biliyordum. Erkek kafasına göre o saatte orada olmamam gerekiyordu. Erkeklerin çoğu tacizci olduğı için böyle bir mantıkları var diye düşünüyorum. Yani zamanında kendileri de taciz ettikleri için birilerini, saldırgan ile kendilerini

özdeşleştirebiliyorlar. Lisede de öğretmenlerin tacizleri bitmezdi. Kimi cinsel, kimi hareket şeklinde oluyordu. Bahçede bir erkek arkadaşımın yan yana oturuyorum diye bir din hocası beni çağırıp öğretmenler odasının önüne kadar arkasından yürütüp odanın önünde bağırarak orospu demişti. Olay babama yansırda babam arkamda durmaz diye sesimi çıkaramamıştım. Babaların kızlarının arkasında durması çok önemli bu yüzden. Benimkisi namus meselesi olunca kafası karıştırdı. Bir gece yarısı eve telefon gelmişti. Hani o zamanlar isimsiz telefonlar gelirdi ya. “Senin kızın orospu” demişlerdi. Babam dönüp bana bağırmaya başlamıştı. Bense o sırada bana takıntı yapan bu serseriden nasıl kurtulurum diye planlar yapıyordum. Güvenliğimi kendi kendime sağlama-lydım çünkü babam kendi namusunun derdindeydi. Sonra bir abiden yardım istedim. Bu yardım da onun bana sonra musallat olmasına sebep olabilirdi ama neyse ki olmadı. Yani genç kızlığım erkeklerin saldırganlığından kendimi korumak için stratejiler geliştirerek geçti. Galiba o yüzden hep bir sevgilim olmasını tercih ettim çünkü o da bir tür korumaydı. 40’ımdan sonra tacizler bitti ya da ben artık bakışlardan rahatsız olmuyorum. Sokaklar artık bana ait ve özgürüm. Boşlanmış olduğum için erkeklerin bakkal, elektrikçi, tesisatçı, pizzacı hepsinin asılmasına maruz kalıyorum ama artık tehlikede hissetmediğim için onları kibarca savuşturuyorum. Yılmadan şanslarını deniyorlar. Çocuk yapmak kariyerimi ve beni bitiren bir şey oldu. Partnerim hayatına eskisi gibi devam etti. Tüm yük bana kaldı. Etrafımdaki çocuksuz insanlar resmen beni

terk etti. Çocuklar biraz büyüyünce bazıları geri geldi ama çoğunluğu başka boyutlara kaydı. Beş sene çocuklara bakarken yarı zamanlı çalıştıktan sonra tekrar iş hayatına dönmek istedim sonra baktım ki piyasa beni silmiş. Tüm kapılar bana kapalı. En güvendiğim, en feminist olanlar bile iş görüşmesinde “Çocukları nasıl ayarlayacaksınız?” diye sordu. Çocuk sahibi olmak beni güçsüzleştirdi ve insanlardan yardım istemek zorunda kaldım. O zaman dünyanın gerçek halini gördüm. Bekâr anne olmak zor bir durum. Aşka, kariyere, çocuklara, dinlenmeye ve ev işlerine yirmi dört saat yetmiyor. Bazılarından vazgeçmen gerekiyor. Ben sosyal hayatı hep canlı ve kalabalık bir insan oldum bu yalnızlık beni üzüyor ama artık kalabalıkları değil her daim yanında olacak insanları önemsiyorum. Kendi yaşamak istediğim hayat ve kariyer ile annemin hayalindeki kesinlikle aynı değildi. Bu yüzden bana içten içe, hep bir olmamış çocuk gözü ile baktı. Artık takmıyorum bunu ama bu yüzden benim işlerimi hiç ciddiye alamadı. Hep bir hevestir geçer gözü ile baktı. Bu da işim var dediginizde ciddiye alınmamayı ve o zamanı onun

yerine ona ayırabileceğinizin düşünülmesine neden oluyor. Çocuk yapmamın bir avantajı artık işim var demek yerine çocukları bahane ediyorum. O zaman vaktim olmadığı kabul görüyor.

“sokakta sık sık korku hissediyorum”

Sokakta sık sık korku hissediyorum. İstanbul’da kendimi bazen hiç güvende hissetmiyorum. Her an bir ya da daha çok erkeğin şiddet gösterisinde bulunabileceğini düşünmek beni korkutuyor. Hayatımın şu aşamasında üstlendiğin en önemli rol anne olmak herhalde. Bir yandan da kariyerimi toplamaya çalışıyorum. Hayatım için gerçekçi hedefler yeni yeni belirlemeye çalışıyorum.

“Depo, SAHA, Postane, Talebeyiz Biz ve Bursa Nilüfer Belediyesi kurumlarına destekleri, sorularımızı cevaplayan, atölyeleri planlayıp yürüten tüm kadınlara yürekleri ile bizimle oldukları, Depo ve SAHA ekibine her şeye çözüm getiren tutumları ile hep yanımızda oldukları için çok teşekkür ederiz.”

f: alinde olmak isterim.

kendi kararımı vermek
bencillik e suçlan ım.

Bazen içimden
annem çıkıyor.

ok şey yok ama yaşlanmasını durdurmak isterdim.